Hallituksen esitys eduskunnalle eläintautilaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi eläintautilaki, jolla kumottaisiin voimassa oleva eläintautilaki. Rikoslakiin, eläimistä saatavista sivutuotteista annettuun lakiin sekä metsästyslakiin esitetään tehtäväksi uudistuksesta johtuvat teknisluonteiset muutokset.

Laissa säädettäisiin uuden eläinterveyssäännöstöstä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen täytäntöönpanosta ja täydentämisestä. Eläinterveyssäännöstöllä aiempi, pääosin direktiivien varaan rakentunut unionin eläintautilainsäädäntö on koottu yhteen ja yhdenmukaistettu. Eläinterveyssäännöstön rinnalle on kuitenkin jäänyt voimaan eräitä eläintautien vastustamiseen liittyviä EU:n asetuksia. Laki koskisi osaltaan myös näiden sekä unionin virallista valvontaa koskevan asetuksen täytäntöönpanoa.

Eläinterveyssäännöstö ei merkitse suuria sisällöllisiä muutoksia eläintautien vastustamisen periaatteisiin tai keinoihin. Lisäksi se jättää runsaasti kansallista liikkumavaraa. Liikkumavaran käyttöä ehdotetaan, jotta tietyt Suomen hyvää eläintautitilannetta turvaavat taudinehkäisy- ja valvontatoimenpiteet voisivat jatkua nykyistä vastaavalla tavalla ja jotta unionin taudintorjuntatoimenpiteitä tiukemmat toimenpiteet sekä muidenkin kuin eläinterveyssäännöstössä luetteloitujen tautien torjuntatoimenpiteet olisivat tarvittavassa määrin mahdollisia. Eräiltä osin liikkumavaran käyttöä ehdotetaan myös hallinnollisen taakan vähentämiseksi.

Voimassa olevan eläintautilain viranomaisjärjestelmä ja viranomaisten välinen tehtävänjako säilyisivät ennallaan. Ehdotuksen mukaan Tulli voisi kuitenkin suorittaa EU:n sisärajoilla valvontaa eläinterveysviranomaisen rinnalla myös itsenäisesti ilman virka-apupyyntöä. Valtion varoista eläintautien vuoksi maksettavia korvauksia koskeva järjestelmä säilyisi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 21.4.2021 samanaikaisesti kuin eläinterveyssäännöstöä ryhdytään soveltamaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ....1
PERUSTELUT....4
1 Asian tausta ja valmistelu....4
1.1 Tausta....4
1.2 Valmistelu....4
1.2.1 EU-säädösten valmistelu....4
1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu....6
2 EU-säädösten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö....7
2.1 Eläinterveyssäännöstö....7
2.2 TSE-tautien vastustamista koskeva asetus....13
2.3 Zoonooseja koskevat säädökset....13
2.4 Lemmikkieläinasetus....14
2.5 Eläimistä saatavia sivutuotteita koskeva asetus....14
2.6 Virallista valvontaa koskeva asetus....15
2.7 Eläintautikustannusten rahoitukseen liittyvä unionin lainsäädäntö....15
3 Nykytila ja sen arviointi....16
3.1 Kansallinen lainsäädäntö....16
3.2 Eläintautitilanne....20
3.3 Eläintautien vastustamisen kustannukset....20
3.4 Nykytilan arviointi....21
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset....22
4.1 Keskeiset ehdotukset....22
4.2 Pääasialliset vaikutukset....23
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset....23
4.2.2 Yritysvaikutukset....24
4.2.3 Vaikutukset viranomaisiin....24
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot....25
6 Lausuntopalaute....25
7 Säännöskohtaiset perustelut....26
7.1 Eläintautilaki....26
7.2 Rikoslaki....76
7.3 Laki eläimistä saatavista sivutuotteista....77
7.4 Metsästyslaki....77
8 Lakia alemman asteinen sääntely....78
9 Voimaantulo....79
10 Toimeenpano ja seuranta....79
11 Suhde muihin esityksiin....79
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys....79
LAKIEHDOTUKSET....89
Laki rikoslain 44 luvun 4 a §:n ja 46 luvun 4 §:n muuttamisesta....131
Laki eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain 2 ja 30 §:n muuttamisesta....132
Laki metsästyslain 23 §:n muuttamisesta....133
LIITTEET....134
RINNAKKAISTEKSTIT....134
Laki rikoslain 44 luvun 4 a §:n ja 46 luvun 4 §:n muuttamisesta....134

Laki eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain 2 ja 30 §:n muuttamisesta.....136
Laki metsästyslain 23 §:n muuttamisesta.....137

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Eläintautien vastustamista koskeva EU-lainsäädäntö on aiemmin ollut hajanainen ja koostunut pääasiassa direktiivistä. Direktiivejä sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksia on ollut noin kolmekymmentä sekä niiden nojalla annettuja säädöksiä satoja. Säädöksiä on sovellettu eläinten ja niistä saatujen tuotteiden unionin sisäiseen kauppaan ja unioniin tuontiin, tautien hävittämiseen, eläinlääkinnälliseen valvontaan ja taudeista ilmoittamiseen. Säädöksistä vanhimmat ovat vuodelta 1964.

Mainittu direktiiveihin pohjautuva sääntely on uudistettu eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2016/429 (”eläinterveyssäännöstö”) (*eläinterveyssäännöstö*), joka julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 31.3.2016. Asetuksen tarkoituksena on muodostaa yksinkertaistettu ja joustava keskitetty sääntelykehys, minkä lisäksi komissiolle on siirretty runsaasti toimivaltaa antaa delegoituja säädöksiä ja täytäntöönpanosäädöksiä. Asetus tulee sovellettavaksi pääosin 21.4.2021. Uudistuksen johdosta myös kansallinen eläintautilainsäädäntö on tarpeen uudistaa.

Ehdotukseen sisältyvät eläinterveyssäännöstön täytäntöönpanosääntely ja täydentävä sääntely lukuun ottamatta eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain (238/2010) soveltamisalaan kuuluvaa sääntelyä. Ehdotus kattaa myös niiden eläintauteja koskevien EU-asetusten täytäntöönpanosääntelyn ja täydentävän sääntelyn, jotka jäivät eläinterveyssäännöstön antamisesta huolimatta edelleen voimaan. Nämä asetukset koskevat etenkin zoonoosien ja TSE-tautien vastustamista sekä lemmikkien muita kuin kaupallisia siirtoja maan rajojen yli. Lisäksi ehdotus sisältää virallista valvontaa koskevien uudistuneiden EU-säännösten täytäntöönpanosääntelyn ja täydentävän sääntelyn. Esityksen mukaan nykyinen eläintautien aiheuttamia vahinkoja koskeva valtion korvausjärjestelmä säilyisi.

1.2 Valmistelu

1.2.1 EU-säädösten valmistelu

Euroopan komissio antoi 19.9.2007 tiedonannon EU:n eläinten terveyttä koskevasta strategiasta vuosiksi 2007–2013. Strategiassa painotettiin ehkäiseviä toimenpiteitä ja eläintautien seurantaa sekä ehdotettiin uudistettavaksi eläinten terveyttä koskeva EU-lainsäädäntö.

Komissio antoi 6.5.2013 ehdotuksensa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eläinten terveydestä (KOM(2013) 260 lopullinen) https://eurlex.europa.eu/search.html?DTN=0260&SUBDOM_INIT=PRE_ACTS&qid=1552459380376&typeOfActStatus=COM&type=advanced&DTS_SUBDOM=PRE_ACTS&DB_TYPE_OF_ACT=com&DTA=2013&locale=fi.

Ehdotus oli osa isompaa kokonaisuutta, joka sisälsi myös virallista valvontaa sekä kasvien terveyttä ja kasvien lisäysaineistoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi tehtävät laajat tarkistusehdotukset.

Komission ehdotusta koskeva valtioneuvoston kirjelmä (U 37/2013 vp) https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/U_37+2013.aspx annettiin eduskunnalle 13.6.2013. Suomi lähtökohtaisesti kannatti ehdotusta, jolla pirstaleinen ja osittain vanhentunut

sääntely koottaisiin yhteen. Kokoamisen sekä keskeisten säädösten siirtämisen direktiiveistä asetukseen katsottiin tehostavan sääntöjen noudattamista kaikissa jäsenvaltioissa. Suomen neuvottelutavoitteisiin kuului säilyttää kansallista liikkumavaraa tilanteissa, joissa eläintautien vastustamistyössä on saavutettu alhainen riskitaso, estää hallinnollisen taakan tarpeetonta kasvua sekä varmistaa, että ne säännökset, jotka koskevat toimivallan siirtoa komissiolle, ovat riittävän tarkkarajaisia ja täsmällisiä.

Komission ehdotuksen ensimmäinen käsittely Euroopan parlamentissa saatiin päätökseen huhtikuussa 2014 ja neuvostossa joulukuussa 2014. Tärkeimmät muutokset koskivat eläintautien luettelointia ja luokitusta sekä lemmikkieläinten muita kuin kaupallisia siirtoja koskevien säännösten sisällyttämistä eläinterveyssäännöstöön kymmenen vuoden siirtymäajalla. Unionin toimielinten väliset neuvottelut eli trilogit aloitettiin helmikuussa 2015, ja ehdotus hyväksyttiin joulukuussa 2015.

Eläinterveyssäännöstön antamisen jälkeen komissio ryhtyi valmistelemaan delegoituja säädöksiä ja täytäntöönpanosäädöksiä, joista keskeisimmät tuli eläinterveyssäännöstön mukaan antaa viimeistään vuoden 2019 huhtikuussa. Komissio antoi seuraavat delegoidut säädökset ja täytäntöönpanosäädökset:

1) tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta (”eläinterveyssäännöstö”) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 liitteessä II olevan tautien luettelon muuttamisesta annettu komission delegoitu asetus (EU) 2018/1629, jäljempänä *tautiluetteloa koskeva delegoitu asetus*;

2) tiettyjen taudinehkäisy- ja taudintorjuntasääntöjen soveltamisesta luetteloitujen tautien eri luokkiin ja sellaisten lajien tai lajien ryhmien luettelon laatimisesta, jotka aiheuttavat merkittävän riskin kyseisten luetteloitujen tautien leviämiselle annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2018/1882, jäljempänä *tautien luokittelua koskeva täytäntöönpanoasetus*;

3) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä tiettyjen luetteloitujen ja uusien tautien seurantaa, hävittämisohjelmia ja taudista vapaata asemaa koskevien sääntöjen osalta annettu komission delegoitu asetus (EU) 2020/689, jäljempänä *seurantaa, hävittämisohjelmia ja tautivapautta koskeva delegoitu asetus*;

4) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä tiettyjen luetteloitujen tautien ehkäisemistä ja torjuntaa koskevien sääntöjen osalta annettu komission delegoitu asetus (EU) 2020/687, jäljempänä *taudintorjuntatoimenpiteitä koskeva delegoitu asetus*;

5) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä maaeläimiä pitäviä pitopaikkoja ja hautomoja sekä tiettyjen pidettävien maaeläinten ja siitosmunien jäljitettävyyttä koskevien sääntöjen osalta annettu komission delegoitu astus (EU) 2019/2035, jäljempänä *maaeläinten pitopaikkoja koskeva delegoitu asetus*;

6) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä unionissa tapahtuviin maaeläinten ja siitosmunien siirtoihin sovellettavien eläinterveyttä koskevien vaatimusten osalta annettu komission delegoitu astus (EU) 2020/688, jäljempänä *maaeläinten siirtoja koskeva delegoitu asetus*;

7) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä sukusolujen ja alkioiden pitopaikkojen hyväksymisen sekä tiettyjen pidettävien maaeläinten sukusolujen ja alkioiden unionin sisäisiin siirtoihin sovellettavien jäljitettävyyttä ja eläinterveyttä koskevien

vaatimusten osalta annettu komission delegoitu astus (EU) 2020/686, jäljempänä *maaeläinten sukusoluja ja alkioita koskeva delegoitu asetus*;

8) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä vesiviljelypitopaikkoja ja vesieläinten kuljettajia koskevien sääntöjen osalta annettu komission delegoitu asetus (EU) 2020/691, jäljempänä *vesiviljelypitopaikkoja koskeva delegoitu asetus*;

9) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä unionissa tapahtuviin vesieläinten ja vesieläimistä saatavien eläinperäisten tuotteiden siirtoihin sovellettavien eläinterveyttä ja sen todentamista koskevien vaatimusten osalta annettu komission delegoitu asetus (EU) 2020/990;

10) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä tiettyjen eläinten, sukusolujen ja alkioiden ja eläinperäisten tuotteiden lähetysten unioniin saapumista ja saapumisen jälkeisiä siirtoja ja käsittelyä koskevien sääntöjen osalta annettu komission delegoitu astus (EU) 2020/692, jäljempänä *tuontia koskeva delegoitu asetus*.

11) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 soveltamissäännöistä siltä osin kuin on kyse niistä luetteloiduista taudeista, joihin sovelletaan unionin seurantaohjelmia, ja tällaisten ohjelmien maantieteellisestä soveltamisalasta sekä niistä luetteloiduista taudeista, joiden osalta lokerojen taudista vapaa asema voidaan vahvistaa annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2020/690;

12) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 soveltamissäännöistä siltä osin kuin on kyse sukusolujen ja alkioiden pitopaikkojen hyväksymisestä ja nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja hevoseläinten sukusolujen ja alkioiden jäljitettävyydestä annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2020/999;

13) virallisen valvonnan tiedonhallintajärjestelmän ja sen komponenttien toimintaa koskevista säännöistä annettu komission täytäntöönpanoasetus (”IMSOC-asetus”) (EU) 2019/1715.

Valmisteilla on lisäksi komission delegoitu asetus, joka koskee eläinlääkkeiden käyttöä maaeläimissä esiintyvien luetteloitujen tautien torjunnassa.

1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 27.9.2018 hankkeen (MMM037:00/2018), jonka tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muodossa uusitun EU-lainsäädännön täytäntöön panemiseksi tarpeelliset ehdotukset eläintautilain säännösten uudistamiseksi. Hankkeen toimikaudeksi määrättiin 27.9.2018–31.12.2020. Hankkeen tavoitteen mukaan EU-säädösten jättämää kansallista liikkumavaraa tulee käyttää siltä osin kuin se on tarpeen Suomen hyvän eläintautitilanteen turvaamiseksi kuitenkin tarpeetonta hallinnollista taakkaa välttäen.

Valmistelu on asettamispäätöksen mukaisesti toteutettu virkatyönä. Samanaikaisesti oli käynnissä myös eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain (1192/1996) uudistamishanke, ja hankkeissa päädyttiin esittämään, että EU:n ulkopuolelta tuotavien eläinten ja eläinperäisten tuotteiden eläintauteihin liittyvät tuontivaatimukset siirtyisivät eläintautilain soveltamisalan piiriin.

Keskeisille sidosryhmille on pidetty 10.5.2019 valmistelua koskeva informointi- ja kuulemistilaisuus. Valmistelua jatkettiin saadun palautteen pohjalta. Lausuntokierros järjestettiin 12.3.–11.5.2020 välisenä aikana.

Hankkeen valmistelumateriaali on maa- ja metsätalousministeriön Internetsivuilla osoitteessa: https://mmm.fi/hanke2?tunnus=MMM037:00/2018.

2 EU-säädösten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Eläinterveyssäännöstö

Tarkoitus ja soveltamisala

Eläinterveyssäännöstö koskee eläinten välillä tarttuvien sekä eläimestä ihmiseen tarttuvien eläintautien ehkäisemistä ja torjuntaa. Asetuksen sisältö vastaa pääasiassa aiempien direktiivien sisältöä, mutta direktiiveissä olleet eroavaisuudet on pyritty poistamaan harmonisoimalla kokonaisuus yhtenäiseksi. Eläintautien ehkäisyn roolia on korostettu muun muassa säätämällä toimijoiden ja eläinalan ammattilaisten eläinterveyttä koskevista vastuista.

Eläinterveyssäännöstössä on yhdeksän osaa. I osan 1 luvun alussa on yleisiä säännöksiä, jotka koskevat asetuksen kohdetta ja tarkoitusta sekä asetuksessa käytettäviä määritelmiä. Asetusta sovelletaan eläimiin riippumatta siitä, ovatko ne ihmisen pitämiä tai vesiviljelyeläimiä (*pidetyt eläimet*) vai luonnonvaraisia eläimiä. Eläinten lisäksi eläinterveyssäännöstöä sovelletaan eläinten sukusoluihin ja alkioihin, ihmisravinnoksi tarkoitettuihin eläimistä saatuihin tuotteisiin (*eläinperäiset tuotteet*), eläimistä saataviin sivutuotteisiin ja niistä johdettuihin tuotteisiin sekä tiloihin, kuljetusvälineisiin, laitteisiin ja kaikkiin muihin materiaaleihin ja infektioteihin, jotka voivat liittyä tarttuvien tautien leviämiseen.

Tautiluokitus

I osan 2 luku koskee tautien luettelointia ja luokittelua. Eläinterveyssäännöstön taudinehkäisy- ja taudintorjuntasääntöjä sovelletaan *luetteloituihin tauteihin*. Näitä ovat 5 artiklan mukaan suu- ja sorkkatauti, klassinen sikarutto, afrikkalainen sikarutto, korkeapatogeeninen lintuinfluenssa ja afrikkalainen hevosrutto sekä asetuksen liitteessä II luetellut taudit. Liitettä voidaan muuttaa 5 artiklan mukaan komission delegoidulla säädöksellä, mutta luetteloinnin täytyy täyttää mainitun artiklan kriteerit.

Luetteloidut taudit jakautuvat eläinterveyssäännöstön 9 artiklan 1 kohdan a–e alakohtien mukaisiksi taudeiksi (*a–e-luokkien taudit*). Jako tapahtuu komission täytäntöönpanosäädöksillä mainitun artiklan sekä eläinterveyssäännöstön liitteessä IV esitettyjen kriteerien ja viimeisimpien saatavilla olevien tieteellisten tietojen perusteella.

A-luokan taudit ovat 9 artiklan mukaan tauteja, joita ei tavanomaisesti esiinny unionissa ja joita varten on toteutettava välittömästi hävittämistoimenpiteitä heti, kun ne havaitaan. *B-luokkaan* sisältyvät taudit, joiden torjunta on pakollista kaikissa jäsenvaltioissa ja joiden hävittäminen unionin alueelta on pitkän aikavälin tavoitteena. *C-luokka* puolestaan kattaa taudit, jotka ovat merkityksellisiä joidenkin, mutta ei kaikkien jäsenvaltioiden kannalta. Niiden hävittäminen on jäsenvaltiolle vapaaehtoista. Eläinterveyssäännöstöllä pyritään estämään tautien leviäminen taudista vapaan aseman saaneille alueille sekä alueille, joita varten jäsenvaltio on päättänyt perustaa hävittämisohjelman.

D-luokkaan luokitellaan taudit, jotka edellyttävät toimenpiteitä tautien leviämisen estämiseksi jäsenvaltioiden välisten siirtojen tai tuonnin yhteydessä. E-luokka kattaa taudit, joiden esiintymistä unionissa seurataan. Tätä tautiluokkaa koskevat taudista ilmoittamiseen ja tautitapausten raportointiin liittyvät velvoitteet.

Luokitus on rakennettu siten, että tauti voi kuulua ja yleensä kuuluukin useampaan kuin yhteen luokkaan. Kaikki a–c-luokan taudit kuuluvat myös d- ja e-luokkaan. Muu luokiteltu tauti voi kuulua sekä d- että e-luokkaan. Taudin todellinen luokitus voi siten olla esimerkiksi b+d+e.

Luokitus määrää sen, mitä eläinterveyssäännöstön säännöksiä taudin vastustamiseen sovelletaan. Jakoa koskevat periaatteet ovat eläinterveyssäännöstön 9 artiklassa. A-luokan tautien torjunta perustuu lähtökohtaisesti eläinterveyssäännöstön suoraan sovellettaviin säännöksiin ja niiden nojalla annettuihin komission delegoituihin säännöksiin. B- ja c-luokan tautien torjunta puolestaan perustuu jäsenvaltion laatimaan ja useimmissa tapauksissa komission hyväksymään hävittämisohjelmaan, jonka vähimmäissisällöstä säädetään komission delegoidulla säädöksellä, sekä tautivapaan aseman saavuttamiseen jäsenvaltion tai sen tietyn alueen tai lokeron osalta. Käytännössä ero ei ole kuitenkaan näin selvä, sillä a-luokan tautien vastustamiseksi jäsenvaltio voi eläinterveyssäännöstön mukaan soveltaa myös kansallisia lisätoimenpiteitä ja tiukempia toimenpiteitä. Lisäksi b- ja c-luokan tautien hävittämisohjelmista säädetään delegoidulla säädöksellä monelta osin niin yksityiskohtaisesti, että jäsenvaltion liikkumavara hävittämisohjelman sisällön osalta jää varsin vähäiseksi.

Eläinterveyssäännöstön 6 artiklassa säädetään *uusista taudeista*. Uusi tauti voi olla aiemmin tuntemattoman tai tunnistamattoman taudinaiheuttajan aiheuttama tauti taikka olemassa olevasta taudinaiheuttajasta kehittynyt uusi muunnos. Se voi myös olla tunnettu tauti, joka ensimmäistä kertaa leviää uudelle maantieteelliselle alueelle tai unioniin taikka uuteen lajiin tai uusiin populaatioihin. Tautia voidaan kuitenkin pitää uutena tautina vain, jos se mahdollisesti täyttää eläinterveyssäännöstössä säädetyt taudin luetteloinnin kriteerit. Komissio toteuttaa täytäntöönpanosäädöksillä toimenpiteitä uusien tautien aiheuttaman uhkan torjumiseksi. Eläinterveyssäännöstön mukaan myös jäsenvaltio voi toteuttaa uuden taudin vastustamiseksi asetuksen mukaisia kiiretoimenpiteitä.

Eläinterveyttä koskevat vastuut

Eläinterveyssäännöstön I osan 3 luvun säännökset, jotka koskevat toimijoiden, eläinalan ammattilaisten sekä lemmikkieläimen pitäjien vastuita eläinterveydestä (10–11 artiklat), ovat aiempiin direktiiveihin verrattuna uusia. *Toimijalla* tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on vastuullaan eläimiä, eläinten sukusoluja ja alkioita, eläinperäisiä tuotteita taikka sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita. Toimijoiden velvollisuuksiin kuuluu vastata pidettävien eläinten terveydestä, eläinlääkkeiden maltillisesta ja vastuullisesta käytöstä sekä hyvästä kotieläintaloudesta. Heidän tulee toteuttaa asianmukaisia bioturvaamistoimenpiteitä, joita määritellään tarkemmin artiklassa ja joiden osalta komissio voi vahvistaa vähimmäisvaatimuksia täytäntöönpanosäädöksillä. Eläinterveyssäännöstön toimijan määritelmästä on rajattu pois lemmikkieläimen pitäjät ja eläinlääkärit, mutta muut kuin bioturvaamiseen liittyvät velvoitteet on kuitenkin ulotettu myös lemmikkieläimen pitäjiin.

Eläinalan ammattilaisella tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka on ammatillisesti tekemisissä eläinten tai tuotteiden kanssa ja on muu kuin toimija tai eläinlääkäri. Eläinalan ammattilaisen on pyrittävä minimoimaan taudin leviämisriski toimiessaan eläinten tai tuotteiden parissa.

Toimijoiden, eläinalan ammattilaisten ja lemmikkieläimen pitäjien on tehtävä yhteistyötä viranomaisten kanssa taudinehkäisy- ja taudintorjuntasääntöjä soveltaessaan. Toimijoiden ja eläinalan ammattilaisten on lisäksi hankittava riittävät perustiedot eläintaudeista, bioturvaamisen periaatteista sekä muun muassa mikrobilääkeresistenssistä. Lemmikkieläimiä myyvien tai muuten siirtävien toimijoiden on lisäksi toimitettava uusille omistajille mainitut perustiedot siinä määrin kuin se on kyseisten eläinten osalta olennaista.

I osan 3 luvussa on lisäksi säännöksiä eläinlääkäreiden ja vesieläinlääkinnän ammattilaisten sekä laboratorioiden ja muiden taudinaiheuttajia käsittelevien laitosten velvollisuuksista.

Taudeista ilmoittaminen ja tautien esiintymisen seuranta

Eläinterveyssäännöstön II osan 1 luvussa selvennetään eläintaudeista ilmoittamiseen liittyvät velvollisuudet. Osan 2 luvussa säädetään uutena asiana toimijoiden velvollisuudesta eläinten terveydentilan seuraamiseen tarkkailemalla eläinten terveyttä, käyttäytymistä, mahdollisia muutoksia eläintuotannossa sekä kuolleisuuslukuja. Toimijoiden tulee myös huolehtia siitä, että eläinlääkäri käy pitopaikassa tarkistamassa pitopaikan eläinten terveydentilaa ja antamassa neuvontaa tautisuojauksesta (*eläinterveyskäynnit*). Käyntien tiheyden on oltava oikeassa suhteessa pitopaikan aiheuttamaan riskiin nähden. Osan 2 luvussa säädetään myös viranomaisen suorittamasta tautiseurannasta sekä unionin seurantaohjelmista.

Taudista vapaat alueet ja hävittämisohjelmat

Eläinterveyssäännöstön II osan 3 luvussa säädetään hävittämisohjelmista ja 4 luvussa taudista vapaasta asemasta.

Komissio hyväksyy jäsenvaltioiden esityksestä niiden laatimat b- ja c-luokan tautien hävittämistä koskevat ohjelmat, joilla maa, vyöhyke tai lokero pyritään saamaan vapaaksi tietystä taudista. Hävittämisohjelman laatiminen on b-luokan taudin kyseessä ollen pakollista ja c-luokan taudin osalta vapaaehtoista. Eläinterveyssäännöstön 32 artiklan mukaan hävittämisohjelman tulee sisältää vähintään sovellettavat taudintorjuntatoimenpiteet sekä seuranta, jolla voidaan osoittaa taudintorjuntatoimenpiteiden vaikuttavuus ja vapautuminen kyseessä olevasta taudista. Komissio voi antaa delegoituja säädöksiä hävittämisohjelmiin sisällytettävistä taudintorjuntatoimenpiteistä, seurannasta ja rokottamisen perusteista. Se voi myös näiden sääntöjen olemassaoloon perustuen delegoidulla säädöksellä vapauttaa jäsenvaltiot velvollisuudesta toimittaa tiettyjä tauteja koskevat hävittämisohjelmat sen hyväksyttäväksi.

Jäsenvaltio voi esittää komissiolle yhdestä tai useammasta b- tai c-luokan taudista vapaan aseman hyväksymistä koko maan tai sen tietyn vyöhykkeen tai lokeron osalta. Jos tautivapaus on osoitettu eläinterveyssäännöstön edellyttämällä tavalla, komissio hyväksyy taudista vapaan aseman täytäntöönpanosäädöksellä. Eräissä tapauksissa jäsenvaltio voi myös itse julistaa alueita taudista vapaiksi. Poikkeustapauksissa taudista vapaa asema, erityisesti rokottamattomuusstatus, voi koskea myös a-luokan tautia. Jäsenvaltioiden tulee perustaa ja pitää päivitettynä julkisesti saatavilla oleva luettelo alueistaan ja vyöhykkeistään sekä tarvittaessa lokeroistaan, joilla on taudista vapaa asema. Komission internet-sivut linkitetään jäsenvaltioiden luetteloihin.

Tautivapaus ja hävittämisohjelmat kuuluivat myös aiempaan direktiiveihin pohjautuvaan unionin sääntelyyn, mutta sääntelyn muuttuminen suoraan sovellettavaksi merkitsee alueiden aseman kytkeytymistä aiempaa suoremmin eläinten ja tuotteiden siirtoja koskeviin ehtoihin ja rajoituksiin. Muutosta nykytilaan on myös siinä, että eläinterveyssäännöstö mahdollistaa riskienhallinnan suhteen muita pitopaikkoja paremmassa asemassa olevien lokeroiden hyväksymisen aiempaa laajemmin.

Tautitietoisuus, tauteihin varautuminen ja taudintorjuntatoimenpiteet

Eläinterveyssäännöstön III osan I osastossa edellytetään, että jäsenvaltiot laativat tiettyjä tauteja koskevia valmiussuunnitelmia ja harjoittelevat niiden täytäntöönpanoa. Osassa myös säädetään

rokotteiden ja muiden eläinlääkkeiden käytöstä tautien torjunnassa ja annetaan komissiolle toimivalta antaa delegoituja säädöksiä eläinlääkkeiden käyttöä koskevista edellytyksistä ja riskienvähentämistoimenpiteistä. Lisäksi osassa säädetään antigeeni-, rokote- ja reagenssipankeista.

III osan II osastossa säädetään taudintorjuntatoimenpiteistä, joita sovelletaan epäiltäessä tai todettaessa luetteloidun taudin esiintymistä. Taudintorjunta riippuu kyseessä olevan taudin luokituksesta. A-luokan tautien osalta säädetään eläinten ja tuotteiden pitopaikoissa tehtävistä toimenpiteistä kuten pitopaikkaan kohdistettavista eläinten ja tuotteiden siirtämistä koskevista kielloista ja rajoituksista, eläinten lopettamisesta, tuotteiden hävittämisestä sekä pitopaikassa tehtävistä puhdistuksista ja desinfektioista. Lisäksi säädetään rajoitusvyöhykkeen perustamisesta pitopaikkaa ympäröivälle alueelle sekä vyöhykettä koskevista kielloista, ehdoista ja rajoituksista. Säännökset vastaavat pitkälti nykyisten eläintautikohtaisten direktiivien vaatimuksia, mutta sääntelyn kokoaminen yhteen tuo sääntelyyn yhtenäisyyttä. Komissiolla on toimivalta antaa delegoiduilla säädöksillä yksityiskohtaiset taudintorjuntasäännöt.

B- ja c-luokan tautien torjuntaa koskevat III osan II osaston säännökset ovat a-luokan tauteja koskevia säännöksiä suppeammat, sillä taudintorjunta lähtökohtaisesti perustuu jäsenvaltioiden laatimiin hävittämisohjelmiin. Osastossa säädetään kuitenkin muun muassa alustavista taudintorjuntatoimenpiteistä.

Rekisteröinnit, hyväksymiset ja jäljitettävyys

Ehdotuksen IV osa on jaettu kolmeen osastoon, joissa vahvistetaan erilliset maaeläimiin, sisältäen myös siipikarjan, mehiläiset ja kimalaiset, vesieläimiin ja muihin eläimiin sovellettavat säännöt. Maa- ja vesieläimiä käsittelevissä osastoissa säädetään tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmistä, joiden avulla on mahdollista tunnistaa ja jäljittää toimijoita, eläimiä ja pitopaikkoja.

Eläinterveyssäännöstön 94 artiklan mukaan eräiden pitopaikkatyyppien toimijoiden on haettava hyväksyntä toiminnalleen. Hyväksymisvaatimus koskee sellaisia siipikarjan pitopaikkoja, hautomoita, sorkka- ja kavioeläinten ja siipikarjan kokoamispitopaikkoja sekä nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja hevoseläinten sukusolujen ja alkioiden pitopaikkoja, joista eläimiä tai tuotteita siirretään muihin jäsenvaltioihin. Mainitut hyväksymisvaatimukset vastaavat pääosin aiempia vaatimuksia, mutta komission delegoidulla säädöksellä hyväksymistä voidaan edellyttää myös muulta merkittävän riskin aiheuttavalta maaeläinten pitopaikkatyypiltä. Eläinterveyssäännöstön 95 artiklassa säädetään lisäksi toimijan mahdollisuudesta hakea pitopaikkansa hyväksymistä suljetuksi pitopaikaksi. Eläinterveyssäännöstön 176 artiklassa säädetään vesiviljelypitopaikkojen ja vesieläinten taudintorjuntaan soveltuvien laitosten toiminta lähtökohtaisesti hyväksyntää edellyttäväksi. Komissio voi delegoiduilla säädöksillä kuitenkin määritellä, millaiseen kohdassa mainittuun toimintaan liittyvä riski on sen verran pieni, ettei hyväksyntää tarvita. Säännökset vastaavat pääosin nykyisiä direktiiviin perustuvia säännöksiä.

Eläinten ja tuotteiden siirrot

Maaeläinten ja niistä saatujen tuotteiden siirrosta EU:ssa säädetään eläinterveyssäännöstön IV osan I osastossa. Osaston 3 luku koskee pidettävien maaeläinten ja 4 luku luonnonvaraisten maaeläinten siirtoja. Osaston 5 luku koskee maaeläinten sukusolujen ja alkioiden siirtoja ja osaston 6 luku eläinperäisten tuotteiden siirtoja.

Säännökset koskevat pääosin vain jäsenvaltiosta toiseen tapahtuvia siirtoja, eivät jäsenvaltioiden sisäisiä siirtoja. Ne kuitenkin koskevat eläinten ja tuotteiden siirtoja rajoitusvyöhykkeiltä riippumatta siitä, onko määränpää samassa vai toisessa jäsenvaltiossa. Lisäksi eräät yleiset

muun muassa jäljitettävyyttä ja kuljettamista koskevat vaatimukset soveltuvat sekä jäsenvaltioiden välisiin, että maan sisäisiin siirtoihin.

Vesieläinten (kalat, vesinilviäiset ja vesiäyriäiset kaikissa kehitysvaiheissaan) ja niistä saatujen eläinperäisten tuotteiden siirrosta EU:ssa säädetään eläinterveyssäännöstön IV osan II osastossa. Eläinperäisten tuotteiden siirtojen osalta säännökset kuitenkin rajoittuvat eräitä yleisiä vaatimuksia lukuun ottamatta koskemaan ainoastaan rajoitusvyöhykkeiltä tapahtuvia siirtoja sekä kiiretoimenpiteiden kohteena olevien tuotteiden siirtoja. Osasto kattaa samoin periaattein maan sisäiset ja jäsenvaltioiden väliset siirrot, ja siinä säädetään erikseen vesiviljelypitopaikkaan tai istutettavaksi luontoon tarkoitettujen sekä ihmisravinnoksi tarkoitettujen vesieläinten siirroista.

Eläinterveyssäännöstön mukaan toimijoilla on siirtoja koskien useita velvoitteita. Heidän tulee huolehtia, että siirrettävät eläimet ja tuotteet täyttävät niiden siirtokelpoisuutta koskevat vaatimukset. Toimijoiden tulee varmistaa, että suunnitelluista siirroista jäsenvaltioiden välillä tehdään vaaditut ilmoitukset viranomaisille. Maa- tai vesieläimiä taikka maaeläinten sukusoluja ja alkioita toisesta jäsenvaltiosta vastaanottavien toimijoiden tulee varmistaa, että lähetyksen mukana on vaaditut eläinterveystodistukset, tarkastaa maaeläinten tunnistimet ja tunnistusasiakirjat sekä tehdä puutteista ilmoitus määräpaikan toimivaltaiselle viranomaiselle.

Siirtoja koskevassa sääntelyssä uutta ovat erityisesti säännökset, jotka koskevat luonnonvaraisten eläinten siirtoja elinympäristöstä toiseen. Nykyisin jäsenvaltioilla on toimivalta päättää luonnonvaraisten eläinten siirtoihin liittyvistä eläintautiehdoista.

Eläinterveyssäännöstön IV osan III osasto koskee muita kuin maa- tai vesieläinlajeihin kuuluvia eläimiä. Jos tällaisia eläimiä koskevia uhkia ja sääntelytarpeita ilmenee, komissio voi delegoiduilla säädöksillä ulottaa osan maa- tai vesieläimiä koskevista säännöksistä koskemaan myös näitä eläimiä.

Unioniin saapuminen ja vienti

Eläinterveyssäännöstön V osassa vahvistetaan standardit ja vaatimukset kolmansille maille, jotka lähettävät unioniin eläimiä, sukusoluja tai alkioita taikka muuta mahdollisesti tauteja tartuttavaa materiaalia. Lisäksi säädetään eläinten ja tuotteiden tuontiehdoista sekä tuontiin liittyvistä muista vaatimuksista. Nämä säännökset vastaavat pitkälti nykyistä direktiiveihin sisältyvää lainsäädäntöä.

Eläinterveyssäännöstöön on sisällytetty myös EU:n ulkopuolelle suuntautuvaa vientiä koskevat vähimmäisvaatimukset. Lähtökohtana on, että jäsenvaltioiden on toteutettava vienti eläinterveyssäännöstön IV osassa säädettyjen jäsenvaltioiden välillä tapahtuvia eläinten ja tuotteiden siirtoja koskevien sääntöjen mukaisesti ottaen samalla huomioon eläinten terveystilanne määräpaikkana olevassa kolmannessa maassa tai sen alueella tai vyöhykkeellä. Vienti voi kuitenkin kyseessä olevan kolmannen maan viranomaisen tai maassa sovellettavan oikeudellisen tai hallinnollisen menettelyn niin edellyttäessä tapahtua kyseisen maan lainsäädännön vaatimusten mukaisesti edellyttäen, että vienti ei vaaranna kansanterveyttä tai eläinterveyttä. Jos unioni ja kolmas maa ovat tehneet kahdenvälisen vientisopimuksen, viennin on tapahduttava sopimuksen mukaisesti.

Lemmikkieläinten muut kuin kaupalliset siirrot jäsenvaltioiden välillä tai kolmansista maista Euroopan unioniin

Eläinterveyssäännöstön VI osassa säädetään lemmikkieläinten muista kuin kaupallisista siirroista pääosin vastaavalla tavalla kuin lemmikkieläinten muista kuin kaupallisista siirroista ja asetuksen (EY) N:o 998/2003 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 576/2013 (*lemmikkieläinasetus*). Nykyistä suurempi osa sääntelyä kuitenkin siirtyisi komission antamiin delegoituihin säädöksiin. Eläinterveyssäännöstön 277 artiklan siirtymäsäännöksessä säädetään, että lemmikkieläinasetusta sovelletaan eläinterveyssäännöstön VI osan sijaan 21.4.2026 asti, joten eläinterveyssäännöstö ei vielä aiheuta muutoksia lemmikkieläinasetuksen piiriin kuuluviin siirtoihin.

Kiireelliset toimenpiteet

Eläinterveyssäännöstön VII osassa säädetään menettelyistä, joita on noudatettava kiireellisessä tapauksessa, jotta varmistetaan nopea ja johdonmukainen reagointi unionin tasolla. Sääntely vastaa pääosin aiempaa direktiivien sääntelyä. Osan 1 jakso koskee kiiretoimia silloin, kun jossakin jäsenvaltiossa on eläinterveyteen liittyvä vakava riski. Se jäsenvaltio, jossa esiintyy luetteloidun taudin taudinpurkaus tai vaara, joka todennäköisesti aiheuttaa vakavan riskin eläinterveydelle tai kansanterveydelle, sekä jäsenvaltio, jonka alueelle on toimitettu eläimiä tai tuotteita ensiksi mainitusta jäsenvaltiosta, voivat taudista ja vaarasta riippuen kiiretoimenpiteenä toteuttaa myös muun kuin eläinterveyssäännöstön nojalla säädetyssä delegoidussa säädöksessä säädetyn taudintorjuntatoimenpiteen. Toimenpiteistä tulee viipymättä ilmoittaa komissiolle ja muille jäsenvaltioille. Komissio voi täytäntöönpanosäädöksellä hyväksyä jäsenvaltioiden kiiretoimenpiteet sekä täydentää näitä toimenpiteitä. Se voi myös säätää korvaavia tai muita kiiretoimenpiteitä.

Osan 2 jakso koskee toimivaltaa kohdistaa kiiretoimenpiteitä kolmansista maista peräisin oleviin eläimiin tai tuotteisiin, joihin liittyy vakava riski. Komissiolla on lisäksi mahdollisuus kiiretoimenpiteenä keskeyttää tuonti kolmannesta maasta vakavan eläinterveyteen tai kansanterveyteen liittyvän uhkan perusteella.

Muut säännökset

Eläinterveyssäännöstön VIII osassa säädetään komissiolle siirretyn säädösvallan käyttämistä koskevasta menettelystä sekä muun muassa edellytetään jäsenvaltioiden säätävän säännösten noudattamatta jättämisestä koituvista seuraamuksista. IX osassa yksilöidään asetuksella kumottavat säädökset sekä säädetään eräistä kumoamiseen liittyvistä siirtymätoimenpiteistä ja eräistä muutoksista voimaan jääviin unionin säädöksiin. Siirtymäsäännöksellä säädetään, että sellaisten pitopaikkojen ja toimijoiden, jotka on rekisteröity aiempien säännösten mukaisesti, ei lähtökohtaisesti tarvitse hakea uutta rekisteröintiä tai hyväksyntää. Lisäksi osassa säädetään asetuksen voimaantulosta ja soveltamisen alkamisesta.

Jäsenvaltioiden toimivalta toteuttaa kansallisia toimenpiteitä

Jäsenvaltioille jäävästä kansallisesta toimivallasta on säännöksiä eläinterveyssäännöstön IV ja IX osassa. Eläinterveyssäännöstön 170 ja 171 artiklan perusteella jäsenvaltiot voivat toteuttaa kansallisia toimenpiteitä d- ja e-luokan taudin tai muun kuin luetteloidun taudin torjumiseksi tai maaeläinten ja niiden sukusolujen ja alkioiden siirtojen rajoittamiseksi, kunhan toimenpiteet eivät ole ristiriidassa unionin sääntöjen kanssa. Toimenpiteet eivät saa myöskään estää tai rajoittaa eläinten ja tuotteiden siirtoa jäsenvaltioiden välillä tai ylittää sitä, mikä on taudin vastus-

tamiseksi asianmukaista ja tarpeen. Vesieläimissä esiintyvien tautien osalta toimivallasta kansallisiin toimenpiteisiin säädetään eläinterveyssäännöstön 226 artiklassa. Kansallisiin toimiin taudin kulkeutumisen ehkäisemiseksi tai torjumiseksi voidaan ryhtyä, jos tauti aiheuttaa jäsenvaltion vesieläimiin kohdistuvan merkittävän riskin. Vesieläintautien osalta voidaan toteuttaa myös toimenpiteitä, joilla voi olla vaikutuksia jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Komission tulee saatuaan jäsenvaltion ilmoituksen mainituista toimenpiteistä hyväksyä ne, ja komissio voi tarvittaessa muuttaa toimenpiteitä täytäntöönpanosäädöksillä.

Eläinterveyssäännöstön 269 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat soveltaa alueellaan lisätoimenpiteitä tai asetuksessa säädettyjä toimenpiteitä tiukempia toimenpiteitä, jotka koskevat eläinten terveyttä koskevia vastuita, taudeista ilmoittamista jäsenvaltioissa, tautien seurantaa, rekisteröintiä, hyväksyntää, tietojen kirjaamista, tietojen säilyttämistä ja rekistereitä sekä pidettäviin maaeläimiin, sukusoluihin ja alkioihin sovellettavia jäljitettävyysvaatimuksia. Kansallisissa toimenpiteissä on noudatettava eläinterveyssäännöstössä säädettyjä sääntöjä eivätkä ne saa estää eläinten ja tuotteiden siirtoa jäsenvaltioiden välillä tai olla ristiriidassa eläinterveyssäännöstön säännösten kanssa.

2.2 TSE-tautien vastustamista koskeva asetus

Eläinterveyssäännöstö ei vaikuta tiettyjen tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 (*TSE-asetus*) voimassaoloon. Tämä ei lähtökohtaisesti merkitse asetusten päällekkäisyyttä, sillä TSE-taudit eivät ole eläinterveyssäännöstön mukaisia luetteloituja tauteja.

TSE-asetus sisältää TSE-tautien kuten nautojen BSE-taudin sekä lampaiden ja vuohien TSE-taudin vastustamista koskevat säännöt. Sitä sovelletaan elävien eläinten ja eläinperäisten tuotteiden tuotantoon ja markkinoille saattamiseen sekä eräissä tapauksissa niiden vientiin. Asetuksessa säädetään muun muassa TSE-seurannasta sekä eläinten pitopaikoissa esiintyvän TSE:n valvonnasta ja hävittämisestä. TSE-asetuksen mukaan valtioille tai niiden alueille määritellään nautojen BSE-taudin riskin osalta BSE-asema käyttäen luokitusta, jonka mukaan riski voi olla joko ”merkityksettömän alhainen”, ”hallinnassa oleva” tai ”määrittelemätön”. Tämän aseman perusteella kohdentuvat useat asetuksen velvoitteet, ja siihen kytkeytyvät myös jäsenvaltioiden väliseen kauppaan liittyvät siirtoehdot.

2.3 Zoonooseja koskevat säädökset

Zoonoosien eli ihmisten ja eläinten välillä tarttuvien tautien seurannasta ja valvonnasta säädetään eläinterveyssäännöstön lisäksi tiettyjen zoonoosien ja niiden aiheuttajien seurannasta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/99/EY (*zoonoosidirektiivi*) sekä salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonoosien aiheuttajien valvonnasta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2160/2003 (*zoonoosiasetus*).

Zoonoosidirektiivi velvoittaa jäsenvaltioita ja toimijoita toteuttamaan tiettyjen zoonoosien kuten kampylobakteerioosin, listerioosin, salmonelloosin ja trikinoosin sekä niiden aiheuttajien seurantaa sekä alkutuotannossa että elintarvikeketjun muissa vaiheissa. Seurantaan liittyy vaatimus mikrobilääkeresistenssin esiintymisen seurannasta. Direktiivi velvoittaa jäsenvaltioita myös ruokamyrkytysepidemioiden tutkimiseen.

Zoonoosiasetuksessa asetetaan unionin tavoitteet salmonellan esiintymisen vähentämiselle tietyissä tuotantoeläinlajeissa, säädetään eräistä sisämarkkinakauppaa ja unioniin tuontia koskevista salmonellan vastustamiseen liittyvistä vaatimuksista sekä velvoitetaan jäsenvaltiot laatimaan kansalliset salmonellan valvontaohjelmat. Ohjelmassa tulee määrätä salmonellan toteamisesta asetuksen mukaisten näytteenottoa koskevien vähimmäisvaatimusten mukaisesti, määritellä toimivaltaisten viranomaisten sekä elintarvikealan ja rehualan toimijoiden vastuut sekä täsmentää toimenpiteet, joita toteutetaan todettaessa salmonellaa. Valvontaohjelman tulee kattaa koko elintarviketuotantoketju.

Eläinterveyssäännöstössä ei ole olennaista päällekkäisyyttä mainittujen zoonooseja koskevien säädösten kanssa, mutta päällekkäisyyksien varalta eläinterveyssäännöstössä on kuitenkin säännös, jonka mukaan asetusta ei sovelleta siltä osin kuin asiasta säädetään zoonooseja koskevissa erityissäädöksissä.

2.4 Lemmikkieläinasetus

Lemmikkieläinasetuksessa säädetään eläinten terveyttä koskevista vaatimuksista, joita sovelletaan jäsenvaltiosta toiseen tapahtuviin tai kolmansista maista lähtöisin oleviin muihin kuin kaupallisiin lemmikkieläinten siirtoihin. Lisäksi asetuksessa säädetään näiden siirtojen valvonnasta. Siirroissa käytetään asetuksessa säädettyä tunnistusasiakirjaa, ns. lemmikkieläinpassia, johon eläimen saamat rokotukset ja lääkitykset merkitään. Jotta kaupallisia siirtoja koskevia säännöksiä ei voitaisi vilpillisesti kiertää, on vahvistettu lemmikkieläinasetuksen mukaisesti siirrettävien eläinten enimmäismäärä.

Asetuksen säännökset koskevat ensisijaisesti koirien, kissojen ja frettien siirtoja, sillä näihin siirtoihin liittyy raivotaudin leviämisen riski. Muihin asetuksen liitteessä I olevassa B-osassa lueteltuihin lemmikkieläinlajeihin kuten matelijoihin, sammakkoeläimiin, koristevesieläimiin, muihin lintuihin kuin siipikarjaan sekä jyrsijöihin asetusta sovelletaan vain, jos komissio on antanut asiaa koskevan delegoidun säädöksen. Siihen asti voidaan siirtoihin soveltaa kansallisia säännöksiä edellyttäen, että ne eivät ole tiukempia kuin kaupallisiin siirtoihin sovellettavat säännöt.

Lemmikkieläinasetus on kumottu eläinterveyssäännöstöllä, mutta kuten edellä on todettu, asetusta sovelletaan eläinterveyssäännöstön siirtymäsäännöksen mukaan 21.4.2026 saakka.

2.5 Eläimistä saatavia sivutuotteita koskeva asetus

Eläintautien vastustamista koskee myös muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (*sivutuoteasetus*). Asetuksen tavoitteena on ehkäistä eläintautien leviämistä varmistamalla eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden turvallinen käyttö, käsittely tai hävittäminen sekä kuljetus. Asetus koskee myös sivutuotteiden siirtoja jäsenvaltioiden välillä sekä niiden vientiä ja tuontia.

Vaikka sivutuotteet ja niistä johdetut tuotteet kuuluvat myös eläinterveyssäännöstön piiriin, päällekkäisyys ei kuitenkaan ole omiaan aiheuttamaan tulkinta- ja soveltamisongelmia. Eläinterveyssäännöstö koskee sivutuotteiden käyttöä, käsittelyä, hävittämistä ja kuljetusta lähinnä vain niissä tilanteissa, joissa a–c-luokan tautia on todettu pitopaikassa. Tällöin viranomaiset määräävät pitopaikassa ja mahdollisesti myös sitä ympäröivällä rajoitusalueella eläinterveyssäännöstön mukaisia kieltoja, ehtoja ja rajoituksia ja toimenpiteitä, jotka voivat poiketa sivutuoteasetuksen mukaisista yleisesti sovellettavista vaatimuksista.

2.6 Virallista valvontaa koskeva asetus

Eläinten terveyttä koskevan virallisen valvonnan järjestämisestä säädettiin aiemmin rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 882/2004.

Asetus on kuitenkin korvattu virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 2017/625 (virallista valvontaa koskeva asetus) (*valvonta-asetus*).

Valvonta-asetus tuli voimaan keväällä 2017, ja sitä alettiin pääosin soveltaa 14.12.2019 alkaen. Asetuksella yhtenäistetään maatalous- ja elintarvikeketjun valvontaa, mutta se ei kuitenkaan eläinten terveyttä koskevan valvonnan osalta merkitse suuria muutoksia Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 882/2004 sääntelyyn lukuun ottamatta unionin ulkopuolelta tuotavien eläinten ja tuotteiden valvontaa. Tätä valvontaa koskeva aiemmin pääosin direktiiveihin pohjautunut yksityiskohtainen sääntely on nimittäin siirretty valvonta-asetukseen sekä sen nojalla annettuihin delegoituihin säädöksiin.

Valvonta-asetuksen mukaan virallisen valvonnan tulee olla suunnitelmallista, riskiperusteista, säännöllistä ja vaikuttavaa ja sitä tulee suorittaa tuotannon kaikissa vaiheissa pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Asetuksessa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta varmistaa valvonnan riittävä rahoitus ja valvontaviranomaisten pätevyys. Asetus koskee myös virallisten laboratorioiden ja kansallisten vertailulaboratorioiden nimeämistä ja laboratorioiden velvollisuuksia.

Valvonta-asetuksessa säädetään aiempaa yksityiskohtaisemmin mahdollisuudesta siirtää tehtäviä viranomaisilta muille tahoille. Uutta on myös se, että asetus kattaa *virallisen valvonnan* eli unionin sääntöjen ja niiden kansallisen täytäntöönpanosääntelyn noudattamisen todentamisen ohella *muut viralliset toimet*, joihin sisältyvät muun muassa unionin lainsäädännön edellyttämä eläintautien seuranta ja torjunta. Muihin virallisiin toimiin kuuluu myös erilaisten todistusten myöntäminen, joka oli jo aiemman asetuksen piirissä.

Säännösten noudattamatta jättämisen vuoksi sovellettavien pakkokeinojen esimerkinomaista luetteloa on aiempaan asetukseen verrattuna laajennettu. Jäsenvaltioiden on lisäksi varmistettava, että säännösten rikkomisista ilmoittamiseen on käytettävissä asianmukaisia järjestelyjä, ja että ilmoituksen tehneitä henkilöitä suojellaan vastatoimilta.

2.7 Eläintautikustannusten rahoitukseen liittyvä unionin lainsäädäntö

EU:n varoista voidaan rahoittaa tiettyjä jäsenvaltioille eläintautien vastustamisesta aiheutuvia kustannuksia. Asiasta säädetään elintarvikeketjuun, eläinten terveyteen ja eläinten hyvinvointiin, kasvien terveyteen ja kasvien lisäysaineistoon liittyvien menojen hallinnointia koskevista

säännöksistä, neuvoston direktiivien 98/56/EY, 2000/29/EY ja 2008/90/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 178/2002, (EY) N:o 882/2004, (EY) N:o 396/2005, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/128/EY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009 muuttamisesta sekä neuvoston päätösten 66/399/ETY, 76/894/ETY ja 2009/470/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 652/2014.

Jäsenvaltioiden mahdollisuutta maksaa muutoin toimijoille koituvia eläintautien hävittämiskustannuksia sekä korvata toimijoille eläinten lopettamisesta, tuotteiden hävittämisestä tai tuotannon keskeytyksestä johtuvia taloudellisia menetyksiä rajoittavat unionin valtiontukisäännöt.

Maatalousalalla maksettavien tukien ilmoitusvelvollisuudesta ovat vapautettuja tuet, joista säädetään tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 702/2014 (*ryhmäpoikkeusasetus*). Yhteismarkkinoille soveltuviksi katsotaan tietyt eläintautien ehkäisy- ja hävittämiskustannukset, minkä lisäksi voidaan rajatuin edellytyksin korvata tapettujen, teurastettujen tai kuolleiden eläinten ja eläimiin liittyvien tuotteiden markkina-arvo sekä toimijalle aiheutuneita tulonmenetyksiä. Tuki voi koskea vain Maailman eläintautijärjestön vahvistamassa luettelossa vahvistettuja ja eräitä muita eläintauteja. Tautien ehkäisyyn ja hävittämiskustannuksiin maksettava tuki on lähtökohtaisesti maksettava luontoissuorituksena eli rahan sijasta palvelun tai esimerkiksi tarvikkeiden muodossa. Tuen maksamiseen liittyy myös eräitä muita rajoituksia kuten kielto maksaa tukia suuryrityksille taikka maataloustuotteiden jalostukseen tai kaupan pitämiseen.

Vesiviljelyalan valtiontukeen sovellettavista ryhmäpoikkeuksista säädetään tiettyjen kalastus- ja vesiviljelytuotteiden tuottamisen, jalostamisen ja kaupan pitämisen alalla toimiville yrityksille myönnettävien tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1388/2014. Asetuksen 39 artiklan mukainen ryhmäpoikkeus on kuitenkin suppea, sillä sitä voidaan soveltaa vain ennalta hyväksyttyihin hävittämisohjelmiin, eikä poikkeus myöskään koske eläintauteja, joita vastustetaan kansallisilla hävittämisohjelmilla. Ryhmäpoikkeusasetuksen lisäksi komissio on vahvistanut kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontukien tarkastelemista koskevat suuntaviivat (2015/C 217/01, EUVL C 217, 2.7.2015, s.1), joiden mukaisena tukena eläintautilain mukainen vesiviljelyalaa koskeva korvausjärjestelmä on notifioitu komissiolle. Järjestelmälle on saatu komission hyväksyntä.

Eläintautikustannuksiin myönnettävään unionin rahoitukseen liittyviä säännöksiä ollaan parhaillaan uudistamassa unionin rahoituskehysten uusimisen yhteydessä vuonna 2021 alkavaa uutta rahoituskautta varten. Myös maatalouden valtiontukisäännöt tullaan uusimaan. Uudet tukijärjestelmät otetaan käyttöön viimeistään vuonna 2023.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Kansallinen lainsäädäntö

Eläintautilain sääntely

Eläintautilaki (441/2013) tuli voimaan 1.1.2014. Laissa säädetään eläintautien ehkäisystä, eläinten terveydentilan ja eläintautien esiintymisen seurannasta sekä eläintautien hävittämistä ja leviämisen estämistä koskevista toimenpiteistä. Laki kattaa pääosin eläinterveyssäännöstöön kootun direktiiveihin pohjautuneen unionin lainsäädännön täytäntöönpanon sekä koskee myös TSE-asetuksen, zoonoosidirektiivin ja -asetuksen sekä sivutuoteasetuksen täytäntöönpanoa.

Täytäntöönpanosta säädetään myös eräiden muiden lakien nojalla. Lakien välisiä rajanvetoja käsitellään jäljempänä muita eläintautien vastustamiseen liittyviä lakeja koskevissa jaksoissa.

Eläintautilain säätäminen ei johtunut niinkään eläintautien vastustamispolitiikassa tapahtuneista muutoksista, vaan tarpeesta saattaa aiempi vuonna 1980 säädetty laki vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Uudistuksessa aiemmin asetuksiin sisältyneet yksilöiden oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskevat säännökset nostettiin lain tasolle, ja asetuksenantovaltuuksia merkittävästi täsmennettiin. Eläintautien torjuntaan liittyviä laajoja viranomaistoimivaltuuksia arvioitiin ja muokattiin perusoikeuksien rajoittamiseen liittyvät vaatimukset kuten välttämättömyysvaatimus ja suhteellisuusperiaate huomioon ottaen sekä tarvittavat oikeusturvajärjestelyt varmistaen.

Eläintautilain soveltamisalaan kuuluvat kaikki eläimet ja kaikki sellaiset eläintaudit, jotka voivat tarttua eläimestä toiseen eläimeen tai ihmiseen. Laissa säädettävät velvollisuudet kohdistuvat pääosin eläinten pitopaikkoihin ja niistä vastuussa oleviin toimijoihin, mutta eräät velvoitteet koskevat kuitenkin myös muita tahoja kuten eläimistä saatuja elintarvikkeita jalostavia yrityksiä, eläinkuljettajia ja -välittäjiä sekä paikkoja joissa varastoidaan eläinten sukusoluja. Eläintautiepäilyjä koskeva ilmoitusvelvollisuus on laaja koskien kaikkia sellaisia henkilöitä, jotka osallistuvat eläinten hoitoon, käsittelyyn, pyyntiin, tarkkailuun tai muuhun vastaavaan toimintaan.

Toimijoilla on velvollisuus noudattaa eläintenpidossa menettelytapoja, joilla pitopaikkaa voidaan suojata eläintaudeilta. Alkutuotantopaikoilla on lisäksi velvollisuus laatia kirjallinen kuvaus mainituista menettelytavoista. Eläintautilaissa säädetään eläinten pakollisesta terveysvalvonnasta, jota toimijoiden tulee toteuttaa pitopaikoissa salmonellan valvomiseksi. Lisäksi säädetään eräitä tauteja koskevasta vapaaehtoisesta terveysvalvonnasta, jonka avulla pitopaikka voidaan luokitella siihen liittyvän tautiriskin perusteella. Laissa on myös säännöksiä pakollisista ehkäisevistä rokotuksista, eläinnäyttelyjen järjestämisestä sekä eläinten vapauttamisesta luontoon. Ruokavirastolla on velvollisuus toteuttaa eläintautien seurantaa, ja toimijoilla on velvollisuus tarvittaessa avustaa seurannan toteuttamisessa.

Eläintaudit jaetaan laissa kolmeen luokkaan eli vastustettaviin, ilmoitettaviin ja muihin eläintauteihin. Vastustettavat eläintaudit jaetaan edelleen helposti leviäviin, vaarallisiin ja valvottaviin eläintauteihin niiden tarttuvuuden, leviävyyden ja taudin aiheuttamien haittojen perusteella. Taudintorjuntatapa kytkeytyy tautiluokitukseen siten, että helposti leviävien ja vaarallisten eläintautien hävittäminen on viranomaisten velvollisuutena, kun taas valvottavien eläintautien hävittäminen pitopaikasta on toimijan omassa harkinnassa ja vastuulla. Valvottavien eläintautien osalta viranomaisten toimet rajoittuvat ainoastaan taudin leviämisen estävien, pitopaikkaan kohdistuvien siirtokieltojen ja muiden velvoitteiden asettamiseen. Helposti leviävien eläintautien esiintyessä Ruokavirasto voi perustaa taudin esiintymispaikan ympärille rajoitusvyöhykkeitä sekä määrätä niillä noudatettavista kielloista, ehdoista ja rajoituksista. Vyöhykkeitä koskevat päätökset annetaan hallintolain (434/2003) tiedoksiantoa koskevista säännöksistä poiketen tiedoksi julkaisemalla päätökset Suomen säädöskokoelmassa. Eräissä tapauksessa alueellisia toimenpiteitä voidaan toteuttaa myös vaarallisten tai valvottavien eläintautien osalta.

Eläintautilaissa säädetään velvollisuudesta hakea hyväksyntä eläinten sperman keräysasemalle, alkioiden keräys- ja tuotantoryhmälle, spermavarastolle ja karanteenille. Lupamenettelyä on helpotettu eräiden kotimaankauppaa harjoittavien sperman keräysasemien osalta. Lain mukaan hyväksyntä tulee olla myös eräillä unionin sisäistä kauppaa harjoittavilla toimijoilla sekä vesiviljelyeläimiä kasvattavilla sekä eräiden kalojen perkaamista harjoittavilla toimijoilla. Vastustettavia eläintauteja sekä niiden varalta otettuja näytteitä voidaan pääsääntöisesti tutkia vain hyväksytyissä laboratorioissa.

Laki koskee Suomen ja muun jäsenvaltion välillä siirrettävien eläinten sekä niiden alkioiden ja sukusolujen siirtoehtoja sekä siirtoihin liittyviä tarkastuksia ja ilmoituksia. Eräät laissa säädetyt kiiretoimenpiteet voivat koskea myös eläinperäisten elintarvikkeiden siirtoja. Poikkeustapauksissa eläinten tai tuotteiden siirto Suomeen on luvanvaraista. Laissa säädetään myös eläinten ja tuotteiden siirrosta EU:n ulkopuolelle. Tiettyjen eläintautien leviämisvaaraa aiheuttavien eläinten ja tuotteiden sisämarkkinakauppaa tai vientiä harjoittavilla toimijoilla on rekisteröitymisvelvollisuus.

Eläintautilakia toimeen panevia sekä lain noudattamista valvovia viranomaisia ovat kunnaneläinlääkäri, aluehallintovirasto ja Ruokavirasto. Kunnaneläinlääkäri suorittaa pääosan pitopaikoissa tehtävistä tarkastuksista ja näytteenotoista, antaa vientitodistukset sekä huolehtii osaltaan eläintautien hävittämistoimenpiteiden suorittamisesta. Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) mukaan kunnaneläinlääkärille säädetyt eläintautien vastustamiseen liittyvät tehtävät ovat toimeksiantotyyppisiä tehtäviä, joiden hoitamisesta aiheutuvat kustannukset valtio korvaa käytetyn työajan perusteella kokonaisuudessaan kunnille.

Hallintopäätösten tekoon liittyvät toimivaltuudet on eläintautilaissa keskitetty aluehallintovirastolle ja Ruokavirastolle, mutta kunnaneläinlääkäri voi kiiretilanteissa tehdä eräitä väliaikaisia päätöksiä. Aluehallintovirasto ja Ruokavirasto suorittavat monia eläintautilain mukaisia tehtäviä niissä teurastamoissa ja poroteurastamoissa, joiden lihantarkastuksesta ne elintarvikelainsäädännön mukaan huolehtivat. Kunnaneläinlääkärille lain mukaan kuuluvissa tehtävissä voidaan käyttää tarvittaessa Ruokaviraston valtuuttamia tarkastajia.

Aluehallintovirastolla on yleinen taudintorjuntaa koskeva johtovastuu, minkä lisäksi Ruokavirasto koordinoi taudintorjuntatoimenpiteitä valtakunnallisesti ja voi erityisin perustein ottaa johtovastuun itselleen. Koska valvontaviranomaisten resurssit ovat rajalliset laajoja epidemiatilanteita ajatellen, kunnaneläinlääkäreitä voidaan tarvittaessa osoittaa taudintorjuntatehtäviin myös oman toimialueensa ulkopuolelle. Siltä varalta, että tämä taikka lisätyövoiman hankkiminen vapaaehtoisin järjestelyin ei olisi riittävää, laissa on säännökset eläinlääkärinammatin harjoittajia ja eläinlääketieteen opiskelijoita koskevasta työvelvollisuudesta.

Eläintautilaissa säädetään korvausjärjestelmästä, jolla turvataan alkutuotannon harjoittajien oikeuksia ja taloudellista asemaa sekä edistetään eläintautien nopeaa ilmoittamista. Viranomaiset lähtökohtaisesti kantavat vastuun helposti leviävästä tai vaarallisesta eläintaudista johtuvista desinfektio-, puhdistus- ja tappamiskustannuksista sekä raadon tai muun esineen hävittämiskustannuksista. Valtion varoista maksetaan lähtökohtaisesti täysi korvaus eläimistä, jotka viranomainen on määrännyt tapettaviksi tai jotka ovat kuolleet viranomaisen määräämän toimenpiteen seurauksena, sekä omaisuudesta, joka on viranomaisen määräyksestä hävitetty. Eräissä tapauksissa tapetuista eläimistä maksetaan korvauksena kuitenkin enintään kolme neljäsosaa täydestä korvauksesta ja, jos korvattavia tapauksia on paljon, korvauksen määrää voidaan alentaa. Korvausten maksamiselle on myös eräitä muita EU:n valtiontukisäännöistä johtuvia rajoituksia. Eläintautilain mukaan toimijoille voidaan korvata helposti leviävästä tai vaarallisesta eläintaudista aiheutuneesta tuotannon menetyksestä johtuvia, toimijoiden toimeentuloa merkittävästi vaikeuttavia taloudellisia vahinkoja. Korvaus voi olla enintään kolme neljäsosaa vahingon suuruudesta.

Korvausten maksamisesta päättää Ruokavirasto hakemuksesta. Korvausoikeus menetetään osittain tai kokonaan, jos toimija on rikkonut eläintautien vastustamiseen liittyviä säännöksiä, ja toimija on velvollinen kokonaan tai osaksi korvaamaan valtiolle valtion varoista maksetut hävittämiskustannukset ja muille toimijoille maksetut korvaukset, jos toimija on tahallaan tai huolimattomuudesta levittänyt eläintautia muiden omistamiin eläimiin.

Eräistä eläintautilain mukaisista suoritteista kuten lupapäätöksistä, vientitodistuksista sekä hyväksymistä edellyttävää toimintaa koskevista säännönmukaisista valvontakäynneistä peritään maksuja valtiolle myös kunnaneläinlääkärin suoritteiden osalta.

Eläintautilakiin sisältyvät säännökset lain noudattamatta jättämiseen liittyvistä pakkokeinoista. Lisäksi rikoslaissa (39/1889) kriminalisoidaan eläintaudin leviämisvaaran aiheuttaminen sekä säädetään tuontiin ja vientiin liittyen säännöstely- ja salakuljetusrikoksista, ja eläintautilaissa säädetään eläintautirikkomuksiksi tietyt vähäisemmät lain vastaiset teot. Eläintautilain mukaisista päätöksistä, lukuun ottamatta eräitä väliaikaisia päätöksiä, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Lain suhde muihin eläintautien vastustamista koskeviin lakeihin

Eläintautilakia ei ole aiemmin sovellettu eläinten ja tuotteiden tuontiin EU:n ulkopuolelta, vaan asiasta on säädetty eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa ja sen nojalla. Mainittu laki koski aiempien tuontiin liittyvien direktiivien sekä muun muassa lemmikkieläinasetukseen sisältyvien tuontia koskevien säännösten täytäntöönpanoa.

Eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annettu laki on kuitenkin kumottu uudella eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetulla lailla (1277/2019), jossa säädetään valvonta-asetuksen tuontia koskevien säännösten täytäntöönpanosta ja täydentämisestä. Uusi laki ei edeltäjänsä tavoin kata tuonnin eläintautiehtoihin liittyvää sääntelyä, sillä tarkoituksenmukaista on, että eläinterveyssäännöstön täytäntöönpanosääntely keskitetään eläintautilakiin myös tuonnin osalta. Koska valvonta-asetus on tullut sovellettavaksi eläinterveyssäännöstöä aiemmin, on tuontivalvonnasta annetun lain säätämisen yhteydessä lailla 1281/2019 laajennettu eläintautilain soveltamisalaa ja säädetty tuontiehtoja koskevasta asetuksenantovaltuudesta. Lisäksi siirtymäsäännöksellä on varmistettu, että eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain nojalla säädetyt tuontiehdot pysyvät voimassa siihen saakka, kunnes sääntely eläinterveyssäännöstön soveltamisen ja eläintautilain antamisen myötä voidaan kumota tai uudistaa.

Eläintunnistusjärjestelmästä annetussa laissa säädetään eläimistä vastuussa olevien toimijoiden, eläinten pitopaikkojen ja eläinten tunnistamisesta, rekisteröimisestä ja jäljittämisestä. Lakia sovelletaan muihin kuin luonnonvaraisina eläviin eläimiin sekä eläinten haaskaruokintapaikkoihin. Laki liittyy nautaeläinten, sikojen, lampaiden ja vuohien sekä hevoseläinten tunnistamista ja rekisteröintijärjestelmää koskevien EU:n asetusten ja direktiivien täytäntöönpanoon, mutta laissa säädetään myös muita eläinlajeja koskevista tunnistus- ja rekisteröintivelvoitteista. Mainitut unionin säännökset on kumottu ja sisällytetty eläinterveyssäännöstön IV osaan, mutta eläinterveyssäännöstön 271 artiklan siirtymäsäännöksessä säädetään, että niitä sovelletaan eläinterveyssäännöstön artiklojen sijasta huhtikuuhun 2024 tai komission antamassa delegoidussa säädöksessä ilmoitettavaan tätä aiempaan ajankohtaan saakka.

Elintarvikelaki (23/2006) koskee elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien EU-säädösten täytäntöönpanoa. Lailla pyritään ehkäisemään terveysvaaroja, joilla lain mukaan tarkoitetaan myös elintarvikkeiden turvallisuutta uhkaavia eläintauteja. Elintarvikelailla pannaan eläintautilain ohella täytäntöön zoonoosiasetusta ja zoonoosidirektiiviä sekä TSE-asetusta. Lakien väliset rajanvedot on tehty ottaen huomioon asioiden luonne ja kytkennät muihin lakien säännöksiin. Esimerkiksi zoonoosiasetuksen mukaisesta salmonellavalvonnasta eläinten pitopaikoissa säädetään eläintautilaissa, kun taas elintarvikealan laitoksissa suoritettavasta salmonellavalvonnasta säädetään elintarvikelain nojalla. Siltä osin kuin on kyse EU:n ulkopuolelle suuntautuvasta eläinperäisten elintarvikkeiden viennistä, eläintautilaki kattaa viennin eläintautiehdot ja elintarvikelaki muut kuten hygieniaan liittyvät ehdot.

Eläimistä saatavista sivutuotteista annettu laki (517/2015) sisältää sivutuoteasetuksen täytäntöönpanoa ja täydentämistä koskevat kansalliset säännökset. Sivutuotteiden viennistä säädetään kuitenkin eläintautilaissa. Lisäksi eläintautilain nojalla annetuissa asetuksissa on säännöksiä sivutuotteiden käsittelystä tai hävittämisestä pitopaikoissa, joissa on todettu taudinpurkaus, tai tällaista pitopaikkaa ympäröivillä vyöhykkeillä. Nämä kansallisten asetusten säännökset eivät kuitenkaan lähtökohtaisesti liity sivutuoteasetuksen vaan eläintautikohtaisten direktiivien täytäntöönpanoon.

Lain soveltaminen Ahvenanmaalla

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 31 kohdan mukaan kotieläinten tarttuvien tautien vastustaminen kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Lisäksi valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluu pykälän 32 kohdan mukaan eläinten ja eläintuotteiden maahantuonnin kieltäminen.

Lain 30 §:n 9 kohdassa kuitenkin säädetään, että hallintotehtävistä, jotka kotieläinten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle tai kunnille, huolehtii maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen.

3.2 Eläintautitilanne

Suomessa on historiallisesti esiintynyt vähemmän tarttuvia eläintauteja kuin useimmissa muissa maissa, mikä on johtunut paitsi Suomen syrjäisestä sijainnista, kylmästä ilmastosta ja alhaisesta eläintiheydestä myös viranomaisten ja elinkeinon tehokkaista ponnisteluista eläintautien hävittämiseksi.

Viime vuosikymmenten haasteita Euroopassa ovat olleet BSE, lintuinfluenssa, sinikielitauti ja afrikkalainen sikarutto. Kahta viimeksi mainittua ei ole koskaan todettu Suomessa, ja lintuinfluenssaakin ainoastaan muutamaan otteeseen luonnonvaraisissa linnuissa ja tarhatuissa linnuissa. BSE-tauti levisi Suomeen vuonna 2001, mutta sen suhteen Suomi on jo saavuttanut merkityksettömän alhaisen riskin aseman. Suomi on ollut vapaa useista muista vastustettavista taudeista joko aina tai jo useiden vuosikymmenten ajan. Tällä vuosituhannella maassa on todettu muun muassa Newcastlen tautia siipikarjassa vuonna 2004, lepakkoraivotautia viimeksi vuonna 2017 sekä eräitä kala- ja mehiläistauteja.

Joitakin zoonooseja kuten salmonellaa ja EHEC:iä esiintyy ympäristössä niin yleisesti, ettei niiden hävittäminen maasta ole realistista. Suomen tuotantoeläimissä esiintyy zoonooseja kuitenkin vähemmän kuin Euroopan tuotantoeläimissä keskimäärin. Erityisesti salmonellatilanne on poikkeuksellisen hyvä, minkä johdosta Suomelle myönnettiin salmonellaa koskevat erityistakuut vuonna 1995.

3.3 Eläintautien vastustamisen kustannukset

Eläintautilain toimeenpanoon ja ohjaukseen liittyviin tehtäviin kuluu Ruokavirastossa noin 11 henkilötyövuotta ja aluehallintovirastoissa noin 9 henkilötyövuotta vastaava työpanos vuosittain. Eläintautilain toimeenpanoon liittyvään Ruokaviraston laboratoriotoimintaan kuluu vuosittain noin 2 miljoonaa euroa. Lisäksi noin miljoona euroa käytetään sellaisten maksullisten eläintautitutkimusten hintojen alentamiseen, joilla pyritään havaitsemaan ja seuraamaan uhkaavia eläintauteja.

Valtion varoista maksetaan kunnille korvauksia eläintautivalvonnasta vuosittain noin 550 000 euroa. Korvatusta summasta noin puolet koskee toimijoille maksutonta valvontaa. Aluehallintovirasto perii valtiolle maksuja maksullisesta eläintautivalvonnasta. Eläintautivalvonnasta aiheutuvat kustannukset ovat pysyneet samalla tasolla nykyisen eläinlääkintähuoltolain voimaan tulosta.

Toimijoille eläintautien hävittämisestä aiheutuneista kustannuksista ja menetyksistä maksettavat korvaukset ovat vaihdelleet tautitilanteesta riippuen. Vuosina 2014–2016 korvauksia maksettiin alle 1 000 euroa vuodessa, koska helposti leviäviä tai vaarallisia eläintautitapauksia ei esiintynyt ja koska korvauksia maksettiin vain sellaisiin tautiepäilyihin liittyneistä toimenpiteistä, jotka osoittautuivat myöhemmin aiheettomiksi. Vuonna 2017 korvaukset nousivat yli 60 000 euroon todetun lintuinfluenssatapauksen seurauksena. Vuonna 2018 maksettiin korvauksia yhteensä noin 2,4 miljoonaa euroa. Korvaukset koskivat pääosin kirjolohilla todettua IHN-tautia, mutta korvauksia maksettiin myös lintuinfluenssan hävittämisestä.

3.4 Nykytilan arviointi

Eläinterveyssäännöstön soveltamisen alkaminen huhtikuussa 2021 merkitsee, että eläintautilaki ja sen nojalla annetut asetukset on tarpeen uudistaa. Vaikka uusittu EU-lainsäädäntö ei merkitse eläintautien torjuntaan taikka toimijoiden tai lemmikkieläimen pitäjien velvoitteisiin kovin merkittäviä sisällöllisiä uudistuksia, säädösteknisesti pääosin direktiiveihin pohjautuneen lainsäädännön siirtyminen asetuksiin on kuitenkin merkittävä muutos. Koska toimijoiden velvoitteita sekä tautien seurannan, valvonnan ja torjunnan toteuttamista koskevat perussäännökset sisältyvät EU-säädöksiin, kansallisista säännöksistä on tarpeen poistaa vastaavat säännökset sekä määritellä viranomaisten välinen toimivallanjako EU-säännösten mukaisten tehtävien hoidossa.

Lisäksi on tarpeen säätää sen toimivallan käytöstä, jota unionin säädökset jättävät jäsenvaltiolle tai toimivaltaiselle viranomaiselle. Suomen tavoitteisiin eläinterveyssäännöstön valmistelussa kuului säilyttää kansallista liikkumavaraa, joka mahdollistaisi Suomen hyvän eläintautitilanteen kannalta olennaisten kansallisten säännösten säilyttämisen.

Liikkumavara sallii muunkin kuin a–c-luokan taudin tai luetteloidun taudin leviämisen estämistä ja torjuntaa koskevat kansalliset säännökset. Suomessa tällä hetkellä vastustettavat eläintaudit on eräitä vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta tarkoituksenmukaista säilyttää vastustettavina myös jatkossa, mistä syystä eläintautilain tautiluokitusta uudistettaessa on tarpeen ottaa huomioon paitsi eläinterveyssäännöstön mukaiset tautiluokat myös kansallisesti vastustettavat taudit. Eläinterveyssäännöstö sallii tietyin reunaehdoin EU-säännösten mukaisia toimenpiteitä tiukemmat toimenpiteet ja lisätoimenpiteet, mikä tulisi ottaa huomioon eläintautilain säännöksissä ja asetuksenantovaltuuksissa.

Koska eläinterveyssäännöstön rinnalle jää voimaan muita eläintautien vastustamista koskevia EU-säädöksiä, eläintautilain tulee jatkossakin sisältää tarvittavat näiden täytäntöönpanoon liittyvät säännökset.

Eläintautilain sekä muiden eläintautien vastustamista koskevien lakien soveltamisalojen suhde ja keskinäiset rajanvedot ovat osoittautuneet pääosin toimiviksi. Eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain soveltamisalaan kuuluu toimijoiden, eläinten pitopaikkojen ja eläinten tunnistaminen, rekisteröiminen ja jäljittäminen, ja näitä asioita koskevien eläinterveyssäännöstön säännösten täytäntöönpanosääntely olisi luontevaa sisällyttää kyseiseen lakiin eikä eläintautilakiin. Myös sirkusten rekisteröinti, jota koskevan eläinterveyssäännöstön kumoaman komission asetuksen (EY) N:o 1739/2005 täytäntöönpanosta säädetään eläintautilain nojalla, kuuluisi jatkossa eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain piiriin.

Eläintautilain soveltamisalan olisi tarkoituksenmukaista jatkossa kattaa aiemmin eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain soveltamisalaan kuuluneet EU:n ulkopuolelta siirrettäviä eläimiä ja tuotteita koskevat tuonnin eläintautiehdot. Näistä ehdoista säädetään nyt eläinterveyssäännöstössä, kun taas eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain korvannut laki eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta koskee ainoastaan valvonta-asetukseen sisältyvän ja mainitun asetuksen nojalla annetun tuontivalvontamenettelyä koskevan sääntelyn täytäntöönpanoa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevan eläintautilain korvaava uusi eläintautilaki. Laki kattaisi eläinten välillä sekä eläinten ja ihmisten välillä tarttuvien eläintautien ehkäisyn, seurannan, valvonnan, leviämisen estämisen ja torjunnan. Laissa käsite eläintautien vastustus viittaisi yleisesti mainittujen toimien kokonaisuuteen.

Laki koskisi paitsi eläinterveyssäännöstön myös TSE-asetuksen, lemmikkieläinasetuksen, zoonosiasetuksen, zoonoosidirektiivin, sivutuoteasetuksen sekä valvonta-asetuksen täytäntöönpanoa. Mainittujen EU-säädösten täytäntöönpanosta säädetään myös eräissä muissa laeissa, eikä esitys aiheuttaisi merkittäviä muutoksia lakien välisiin rajanvetoihin.

Eläintautilaissa säädettäisiin seikoista, joista on EU-säädösten soveltamiseksi välttämätöntä säätää kansallisilla säännöksillä, sekä EU-säädösten jättämän kansallisen liikkumavaran käytöstä. Liikkumavaran hyödyntämistä ehdotetaan, jotta Suomen eräiltä osin muuta Eurooppaa parempi eläintautitilanne voisi säilyä. Liikkumavaraa ei käytettäisi uusista toimijoiden vastuista säätämiseen, vaan säilyttämään eläintautien ehkäisyyn kuten eläinten terveysvalvontaan, pakollisiin rokotuksiin, eläinnäyttelyihin ja viejien rekisteröintiin liittyvä sääntely nykyisenkaltaisena. Liikkumavaraa käyttämällä myös mahdollistettaisiin muiden kuin eläinterveyssäännössä luetteloitujen tautien vastustamistoimien jatkuminen nykyistä vastaavalla tavalla sekä tarvittaessa unionin säännösten mukaisia taudintorjuntatoimenpiteitä täydentävät ja tiukemmat toimenpiteet. Laissa säädettäisiin lisäksi eräiden jäsenvaltioille sallittujen poikkeusten soveltamisesta tarkoituksena vähentää hallinnollista taakkaa ja lisätä eläintautivalvontaan joustavuutta.

Keskeistä muutosta nykyiseen lainsäädäntöön merkitsisi tautiluokituksen uudistuminen. Eläinterveyssäännöstön mukaiset luetteloidut taudit jaetaan mainitussa asetuksessa a–e-luokkiin, joista vain a–c-luokkiin sovelletaan varsinaisia taudintorjuntasäännöksiä. Eläinterveyssäännöstön luokittelua täydentäisivät ehdotetut kansalliset tautiluokat, joita olisivat *muut torjuttavat eläintaudit*, *valvottavat eläintaudit* sekä *muut ilmoitettavat eläintaudit*. Kansallisten tautiluokkien avulla tautien torjunta tai leviämisen estäminen ulotettaisiin koskemaan tarvittavaa osaa d- ja e-luokan taudeista sekä muista kuin luetteloiduista taudeista. Tautiluokittelu kattaisi edelleen myös TSE-taudit ja zoonoosit.

Eläinterveyssäännöstö tai valvonta-asetus eivät merkitse tautien ehkäisyyn tai torjuntaan olennaisia uusia viranomaistehtäviä. Voimassa olevan eläintautilain viranomaisjärjestelmä ja viranomaisten välinen tehtävänjako ehdotetaan säilytettäviksi ennallaan. Kuitenkin Tullille, joka toimii tällä hetkellä virka-apua antavana viranomaisena, säädettäisiin toimivalta valvoa eläinterveysviranomaisten ohella eläintautivaatimusten noudattamista EU:n sisärajoilla. Tämä olisi tarkoituksenmukaista erityisesti matkustajien mukanaan kuljettamien lemmikkieläinten ja elintarvikkeiden valvontaa ajatellen.

Myös valtion varoista eläintautien vuoksi maksettavia korvauksia koskeva järjestelmä ehdotetaan säilytettäväksi. Korvausjärjestelmä turvaa alkutuotannon harjoittajien oikeuksia ja taloudellista asemaa sekä ehkäisee tilanteita, joissa toimijat viivyttävät tautiepäilyjen ilmoittamista taloudellisia menetyksiä pelätessään.

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi rikoslakiin, eläimistä saatavista sivutuotteista annettuun lakiin sekä metsästyslakiin (615/1993) eläintautilain uudistamisen vuoksi tarpeelliset pääosin teknisluonteiset muutokset.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole suoranaisia vaikutuksia valtiontalouteen. Eläinterveyssäännöstön tai ehdotetun eläintautilain ei arvioida lisäävän eikä vähentävän viranomaisten tehtävien kokonaismäärää, eikä viranomaisten väliseen toimivallanjakoon esitetä sellaisia muutoksia, joilla olisi vaikutuksia valtion talousarvioon. Viranomaistehtäviin liittyvät kustannukset katetaan hallinnonalan kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa.

Eläintautilain toimeenpanosta ja ohjauksesta sekä eläintauteja koskevasta laboratoriotoiminnasta Ruokavirastolle aiheutuvat kustannukset katetaan valtion talousarvion momentilta 30.20.01 (Ruokaviraston toimintamenot, siirtomääräraha 2 v.). Momentin päätösosan mukaan määrärahasta enintään 1 miljoona euroa saa käyttää sellaisten maksullisten eläintautitutkimusten hintojen alentamiseen, joilla pyritään havaitsemaan ja seuraamaan uhkaavia eläintauteja. Aluehallintoviraston suorittamat korvaukset kunnille kunnaneläinlääkäreiden vastuulle säädetystä eläintautivalvonnasta sekä Ruokaviraston toimijoille maksamat korvaukset eläintautien hävittämisen aiheuttamista kustannuksista ja menetyksistä maksetaan valtion talousarvion momentilta 30.20.20 (Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta, arviomääräraha). Maa- ja metsätalousministeriö myöntää momentin määrärahaa Ruokavirastolle ja aluehallintovirastoille mainittujen korvausten maksamista varten. Eläintautivalvonnasta aiheutuneita kustannuksia selostetaan jaksossa 3.3.

Tullille ehdotetaan säädettäväksi toimivalta valvoa eläinterveysviranomaisten ohella eläintautivaatimusten noudattamista EU:n sisärajoilla. Tulli suorittaisi valvontaa eläinterveysviranomaisten ohella, eli kyse olisi rinnakkaisesta valvontatoimivallasta eikä tehtävän siirtämisestä eläinterveysviranomaisilta Tullille. Jos valvonnassa havaittaisiin puutteita, Tullilla olisi myös toimivaltaa päättää tarvittavista pakkokeinoista kuten eläimen määräämisestä eristettäväksi tai tuotteen säilyttämisestä tai hävittämisestä. Aluehallintoviraston rooli siirtojen valvonnassa ja pakkokeinoista päätettäessä olisi kuitenkin edelleen keskeinen sillä olevan eläintauteja koskevan asiantuntemuksen vuoksi ja siitä syystä, ettei Tullin palveluksessa ole eläinlääkäreitä, jotka voisivat suorittaa eläimiin kohdistuvia kliinisiä tutkimuksia.

Tulli antaa jo voimassa olevan lain mukaan omien resurssiensa puitteissa virka-apua siirtokieltojen ja -rajoitusten noudattamisen pistokoeluonteiseen valvontaan unionin sisärajoilla. Tarkoitus olisi, että nykyinen valvontayhteistyö voisi jatkua suoraan lakiin eikä erillisiin virka-apupyyntöihin perustuvana. Tullin valvonta tapahtuisi edelleen sen resurssien puitteissa ja muun sisämarkkinavalvonnan yhteydessä, eikä esitetty muutos aiheuttaisi Tullille lisäkustannuksia.

Esityksellä ei olisi myöskään vaikutuksia kuntatalouteen. Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnalla on velvollisuus huolehtia eläintautilakiin, eläimistä saatavista sivutuotteista annettuun la-

kiin, eläinsuojelulakiin (247/1996), eläinten kuljetuksesta annettuun lakiin sekä eläinten lääkitsemisestä annettuun lakiin (387/2014) perustuvien kunnaneläinlääkärin tehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä. Kunnan tulee pitää yllä kunnaneläinlääkärin virkoja mainittuja eläinlääkäreiden virkatehtäviä varten, ja kunnalla on oikeus saada valtiolta kunnalle aiheutuneisiin todellisiin kustannuksiin perustuva korvaus tehtävien hoidosta. Aluehallintovirasto perii eräistä näistä tehtävistä maksuja valtiolle.

4.2.2 Yritysvaikutukset

Eläinterveyssäännöstö kokoaa yhteen suuren määrän aiemmin direktiiveihin pohjautunutta lainsäädäntöä, mikä merkitsee aiempaan eläintauti- tai eläinlajikohtaiseen unionin sääntelyyn lisää yhdenmukaisuutta ja sitä kautta joitakin muutoksia. Sisällölliset muutokset ovat kuitenkin vähäisiä, mistä syystä uudistuksen merkitys on keskeisesti sääntelykokonaisuuden nykyaikaistamisessa ja selkeyttämisessä.

Toisaalta uuden sääntelyn soveltaminen ja hahmottaminen voi ainakin aluksi hankaloitua, kun yhteen tapaukseen on sovellettava samanaikaisesti eläinterveyssäännöstön, kansallisen lain, yhden tai useamman komission delegoidun asetuksen sekä usein myös kansallisen asetuksen säännöksiä. Muutoksen myötä viranomaisten ohjeistuksen kuten lainsäädäntöä esittelevien internetsivujen rooli toimijoiden tiedonsaannin turvaamisessa korostuu entisestään.

Eläinterveyssäännöstön mukaan toimijoiden velvollisuuksiin kuuluu vastata pidettävien eläinten terveydestä, teettää eläinterveyskäyntejä, toteuttaa asianmukaisia bioturvaamistoimenpiteitä sekä hankkia riittävä tietämys eläintaudeista. Komissiolla on toimivalta määritellä bioturvaamistoimenpiteitä tarkemmin, mutta se ei ole antanut säännöksiä esimerkiksi sellaisista rakenteellisista vaatimuksista, jotka voisivat merkitä pitopaikoille merkittäviä lisäkustannuksia. Jo voimassa olevan eläintautilain mukaan toimija on velvollinen huolehtimaan sellaisista pitopaikan toimintaan nähden riittävistä menettelytavoista, joilla vastustettavien eläintautien leviämistä pitopaikkaan voidaan ehkäistä.

Eläinterveyskäynnit aiheuttavat toimijoille kustannuksia, sillä niiden suorittajan tulee olla eläinlääkäri. Tämä voi olla toimijan valinnan mukaan kunnaneläinlääkäri tai yksityinen eläinlääkäri. Toisaalta eläinterveyssäännöstö ei määrittele tarkemmin käyntiväliä tai käynnin toteuttamisen ajankohtaa, vaan käyntien tiheys on suhteutettava toiminnasta aiheutuvaan riskiin. Suomessa on varsin kehittynyt terveydenhuoltojärjestelmä, ja käyntejä tehdään säännöllisesti tärkeimpien tuotantomuotojen (maito, naudanliha, sianliha, siipikarjantuotanto) yhteydessä. Tämän vuoksi velvollisuuden ei arvioida aiheuttavan yrityksille merkityksellisiä uusia kustannuksia. Myös Euroopan komissio on eri yhteyksissä todennut, että eläinterveyskäynneistä säätämisen tarkoituksena ei ole ollut lisätä toimijoille aiheutuvia kustannuksia. Eläinterveyskäynneistä ei ole tarpeen säätää kansallisessa laissa. Euroopan komissiokaan ei ole valmistelemassa niistä delegoituja säännöksiä.

Sisämarkkinakaupan toimijoita koskevan rekisteröintivaatimuksen sekä vain kotimaankauppaa harjoittavia spermavarastoja koskevan hyväksymisvaatimuksen poisto vähentäisivät hallinnollista taakkaa.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisiin

Eläinterveyttä koskevan massiivisen unionin lainsäädännön kokoaminen suurelta osin yhteen, yhdenmukaistaminen ja vanhentuneiden osien nykyaikaistaminen ovat viranomaistyötä lähtökohtaisesti helpottavia muutoksia. Eläinterveyssäännöstö myös vähentää kansallisten asetustasoisten säännösten tarvetta, kun yksityiskohtaiset taudintorjuntasäännöt perustuvat jatkossa

aiempaa enemmän suoraan sovellettaviin unionin säännöksiin. Viranomaistoiminnalle taas asettaa haasteita se, että toimivaltaista viranomaista koskevat säännökset ja toimivaltuuden sisältöä koskevat säännökset ovat jatkossa eri säädöksissä ja että kansallisiin säännöksiin voi sisältyä tiukennuksia tai helpotuksia, jotka on pystyttävä huomioimaan osana kunkin relevantin EU-asetukseen perustuvan velvoitteen sisältöä. Varsinkin muutoksen alkuvaiheessa hallinnon sisäinen ohjeistus, erityisesti Ruokaviraston ohjaus, on muutoksen sujuvuuden turvaamiseksi tärkeää.

Viranomaisten tehtävät ja työnjako eivät ehdotuksen mukaan muuttuisi, lukuun ottamatta Tullille säädettävää toimivaltaa valvoa eläinterveysviranomaisten ohella eläintautivaatimusten kuten lemmikkieläinten tuontiin liittyvien vaatimusten noudattamista EU:n sisärajoilla. Tulli antaa nykytilanteessa virka-apua mainittuun valvontaan. Esityksen tarkoituksena on selkeyttää Tullin roolia valvojana.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Uudistus olisi periaatteessa mahdollista toteuttaa myös tavalla, joka jättäisi EU-säädöksiin sisältyvän kansallisen liikkumavaran hyödyntämättä, jolloin torjuttavat taudit sekä taudinehkäisyja taudintorjuntatoimenpiteet rajautuisivat vain EU-säädösten mukaisiin tauteihin ja toimenpiteisiin. Ehdotusta ei ole kuitenkaan valmisteltu tämän vaihtoehdon pohjalta, sillä kuten kohdassa 1.2 kuvataan, Suomen neuvottelutavoite eläinterveyssäännöstön valmistelussa oli runsaan kansallisen liikkumavaran säilyttäminen maan hyvän tautitilanteen kannalta keskeisten toimenpiteiden jatkamiseksi.

6 Lausuntopalaute

Esityksestä on pyydetty lausuntoa seuraavilta tahoilta: sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, sisäministeriö, ympäristöministeriö, Ruokavirasto, Tulli, Luonnonvarakeskus, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, Suomen riistakeskus, Suomen Kuntaliitto, aluehallintovirastot, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Helsingin yliopisto, eläinlääketieteellinen tiedekunta, Eläinten Terveys ETT ry, Suomen Eläinlääkäriliitto, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund, Elintarviketeollisuusliitto, Kuluttajaliitto, Finanssiala ry, Faba, Figen Oy, Finnpig Oy, Viking Genetics Finland, Suomen Metsästäjäliitto, Suomen Hippos, Suomen Ratsastajainliitto, Suomen Sikayrittäjät, Suomen siipikarjaliitto, Suomen Lammasyhdistys, Suomen Vuohiyhdistys, Paliskuntain yhdistys, Suomen Kalankasvattajaliitto, Kalatalouden Keskusliitto, Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto, Suomen Mehiläishoitajain Liitto, Suomen Kennelliitto, Suomen Kissaliitto, Suomen Alpakkayhdistys, Alpakkakasvattajat ry sekä maa- ja metsätalousministeriön luonnonvaraosasto.

Lausuntoaika oli 12.3.–11.5.2020. Lausuntoja saatiin 28.

Ympäristöministeriö, Finanssiala ry ja Paliskuntain yhdistys ilmoittivat, ettei niillä ole asiasta lausuttavaa.

Valtiovarainministeriö ja Tulli sekä useat muut lausunnonantajat kannattivat Tullin toimivaltaan ehdotettua muutosta. Oikeusministeriön lausunnon johdosta esitykseen on tehty useita sen perustuslainmukaisuuteen kytkeytyviä tarkennuksia. Useat lausunnon antaneet tahot pitivät esitettyjä muutoksia lähtökohtaisesti perusteltuina ja kannatettavina, mutta esittivät joitakin täydennyksiä tai muutoksia esitykseen. Ehdotukset on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa.

Hallituksen esityksestä annetut lausunnot löytyvät maa- ja metsätalousministeriön Internet-sivuilta (tunnus MMM037:00/2018).

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Eläintautilaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala*. Pykälän 1 momentissa lueteltaisiin EU-asetukset, joiden täytäntöönpanoon lakia sovellettaisiin. Asetusten täytäntöönpanosta säädetään myös eräissä muissa laeissa, joita käsitellään yleisperusteluissa, joten momentin mukaan lakia sovellettaisiin siltä osin kuin täytäntöönpanosta ei säädetä muun lain nojalla.

Pykälän 2 momentin mukaan laissa säädettäisiin myös 1 momentissa mainittujen EU-asetusten sallimista kansallisista toimenpiteistä, lisätoimenpiteistä ja tiukemmista toimenpiteistä eläintautien vastustamiseksi.

2 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön*. Pykälän 1 momentissa olisi säännös, joka selventäisi lain suhdetta elintarvikelakiin. Elintarviketurvallisuuteen vaikuttavasta eläintautien vastustamisesta on säännöksiä myös mainitussa laissa esimerkiksi liittyen elintarvikkeiden jalostustoimintaan. Zoonoosien vastustamisen osalta molemmat lait soveltuvat eikä kummallakaan ole toiseen nähden erityislain asemaa.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös, jonka mukaan väestön suojaamisesta eläimistä ihmisiin tarttuvilta taudeilta säädetään myös tartuntatautilaissa (1227/2016). Ihmisiin tarttuvat taudit voivat olla samoja zoonooseja, joita torjutaan myös eläintautilain keinoin, mutta laeissa säädetyt toimenpiteet kohdistuvat eri tavalla. Tartuntatautilain säätämää tartuntatautien torjuntatyötä toteutetaan pääosin terveydenhuoltojärjestelmässä.

3 §. *Määritelmät*. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin eräät käsitteet, joita laissa käytettäisiin eläinterveyssäännöstössä sekä valvonta-asetuksessa määriteltyjen käsitteiden lisäksi.

Momentin 1 kohdan mukaan laissa tarkoitettaisiin *eläinterveyttä koskevalla säädöksellä* ehdotettua lakia, sen nojalla annettua säädöstä sekä ehdotetulla lailla täytäntöön pantavaa EU-säädöstä. Määritelmä helpottaisi näihin säädöksiin viittaamista lain eri pykälissä.

Momentin 2 kohdan mukaan *eläintaudilla* tarkoitettaisiin eläinterveyssäännöstön 4 artiklan 16 kohdassa määriteltyä tautia. Määritelmä olisi selvyyden vuoksi tarpeen kansallisiin tautiluokkiin kuuluvia eläintauteja ajatellen.

Momentin 3–7 kohdassa säädettäisiin, että *a–e-luokkien taudeilla* tarkoitetaan laissa eläinterveyssäännöstön 9 artiklan 1 kohdan a–e alakohdassa tarkoitettuja tauteja.

Momentin 8 kohdassa olevassa *toimijan* määritelmässä viitattaisiin eläinterveyssäännöstön 4 artiklan 24 kohdan määritelmään. Toimijalla tarkoitetaan eläinterveyssäännöstössä mitä tahansa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on vastuullaan eläimiä tai tuotteita edes rajoitetun ajan, ei kuitenkaan lemmikkieläimen pitäjiä tai eläinlääkäreitä. Valvonta-asetuksessa on eläinterveyssäännöstöstä poikkeava laajempi toimijan määritelmä, joka pitää sisällään kaikki tahot, joihin sovelletaan yhtä tai useampaa asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa säännöissä säädettyä velvollisuutta. Tätä laajempaa määritelmää ei sekaannuksen välttämiseksi käytettäisi

ehdotetussa laissa, vaan siltä osin kuin lain säännökset on tarkoitus ulottaa eläinterveyssäännöstössä tarkoitettujen toimijoiden ohella muihin tahoihin kuten lemmikkieläimen pitäjiin, asiasta on ehdotetuissa säännöksissä nimenomainen maininta.

Momentin 9 kohdassa olisi voimassa olevan eläintautilain 6 §:ssä olevaa määritelmää vastaava määritelmä, jonka mukaan *taudille alttiilla lajilla* tarkoitettaisiin eläinlajia, johon eläintauti tieteellisen selvityksen perusteella voi tai sen oletetaan voivan tarttua. Määritelmä ei kuitenkaan enää koskisi luetteloituja tauteja, sillä niille alttiit lajit olisi nimetty EU-säännöksissä luetteloiduiksi lajeiksi.

Eläinlääkäriä koskeva momentin 10 kohdan määritelmä vastaisi voimassa olevan lain 6 §:ssä olevaa määritelmää.

Voimassa olevassa laissa käytettävä, Ruokavirastoa, aluehallintovirastoa ja kunnaneläinlääkäriä tarkoittava valvontaviranomaisen käsite ehdotetaan korvattavaksi momentin 11 kohdassa määriteltävällä käsitteellä *eläinterveysviranomainen*. Tämä johtuu siitä, että myös Tulli olisi ehdotetun lain mukaan valvontaviranomainen, mutta sen vastuulle ei olisi kuitenkaan tarkoituksenmukaista säätää laissa säädettyjä, eläinlääketieteellistä asiantuntemusta edellyttäviä viranomaistehtäviä.

Momentin 12 kohtaan sisältyisi *jäsenvaltion* määritelmä, joka vastaisi voimassa olevan lain 6 §:ään sisältyvää määritelmää. Jäsenvaltioilla tarkoitettaisiin EU:n jäsenvaltioiden lisäksi kaikkia niitä valtioita kuten Euroopan talousalueeseen kuuluvia valtioita, joihin sopimuksen perusteella sovelletaan eläinterveyttä koskevaa EU-lainsäädäntöä.

Pykälän 2 momentin mukaan laissa käytettäisiin muilta kuin 1 momentissa säädetyiltä osin eläinterveyssäännöstön 4 artiklan ja valvonta-asetuksen 3 artiklan määritelmiä. Lakia sovelletaan pääosin rinnakkain suoraan sovellettavien unionin säädösten kanssa, joten olisi tarkoituksenmukaista, ettei käytettävissä käsitteissä olisi eroja.

Ehdotus merkitsi mm. *pitopaikan* määritelmän muuttumista. Eläinterveyssäännöstön 4 artiklan 27 kohdan pitopaikkamääritelmä kattaa kaikki tilat, rakenteet ja ulkotiloissa tapahtuvan tuotannon osalta ympäristöt ja paikat, joissa eläimiä, sukusoluja tai alkioita pidetään joko tilapäisesti tai vakituisesti. Toisin kuin voimassa olevan lain pitopaikkaa koskeva määritelmä, eläinterveyssäännöstön määritelmä ei kuitenkaan kata lemmikkieläimiä pitäviä kotitalouksia eikä eläinlääkäriklinikoita. Taudintorjuntatoimenpiteiden kohdistaminen yksityisiin koteihin on hyvin poikkeuksellista, mutta se olisi kuitenkin mahdollista, sillä pitopaikkojen rinnalla eläinterveyssäännöstön taudintorjuntasäännöksissä mainitaan ”muut paikat”.

4 §. *Eläintautien luokitus*. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi informatiivinen viittaus eläinterveyssäännöstön tautiluokitukseen, luetteloituihin lajeihin sekä uusiin tauteihin.

Eläinterveyssäännöstön liitteessä II olevaa tautien luetteloa on muutettu, ja voimassa oleva luettelo sisältyy tautiluetteloa koskevaan delegoituun asetukseen. Luetteloitujen tautien jaosta a–e-luokkien tauteihin säädetään tautien luokittelua koskevassa täytäntöönpanoasetuksessa. Uudista taudeista säädetään eläinterveyssäännöstön 6 artiklassa.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin kansallisesta eläintautien luokittelusta. Eläinterveyssäännöstön 170, 171 ja 226 artiklassa säädetään jäsenvaltion mahdollisuudesta toteuttaa kansallisia toimenpiteitä d- ja e-luokan taudin tai muun kuin luetteloidun taudin osalta. Muu eläintauti kuin a–c-luokan tauti voitaisiin nimetä muuhun kuin a–c luokkaan kuuluvaksi torjuttavaksi

eläintaudiksi, josta käytettäisiin laissa lyhyempää nimitystä *muu torjuttava eläintauti*, tai *valvottavaksi eläintaudiksi*. Ensiksi mainittu luokka vastaisi kriteereidensä osalta nykyistä vaarallisten eläintautien luokkaa ja valvottavien eläintautien luokka nykyistä samannimistä luokkaa. Voimassa olevat kyseisiä tautiluokkia koskevat säännökset ovat eläintautilain 5 §:n 2 ja 3 momentissa.

Kuten tähänkin saakka, kansallisiin tautiluokkiin voisi sisältyä myös TSE-asetuksessa tarkoitettuja TSE-tauteja sekä zoonoosiasetuksessa tarkoitettuja muita zoonooseja, joita ei ole luokiteltu eläinterveyssäännöstössä a–c-luokkaan.

Laissa ei enää käytettäisi käsitettä vastustettava eläintauti viitattaessa tautiluokitukseen ja tauteihin, joiden suhteen toteutetaan lakisääteisiä taudin leviämisen estämistä ja torjuntaa koskevia toimenpiteitä.

Pykälän 4 momentin mukaan muu eläintauti kuin e-luokan tauti voitaisiin nimetä muuhun kuin e luokkaan kuuluvaksi ilmoitettavaksi eläintaudiksi, josta käytettäisiin nimitystä *muu ilmoitettava eläintauti*. Eläinterveyssäännöstön 269 artiklassa säädetään jäsenvaltion mahdollisuudesta soveltaa alueellaan lisätoimenpiteitä tai asetuksessa säädettyjä toimenpiteitä tiukempia toimenpiteitä, jotka koskevat taudeista ilmoittamista jäsenvaltioissa sekä tautien seurantaa. Luokittelun edellytyksiä koskevat säännökset vastaisivat voimassa olevan lain 5 §:n 4 momenttia, joka koskee nykyisiä ilmoitettavia eläintauteja. Uutta olisi kuitenkin se, että muiden ilmoitettavien eläintautien luokkaan nimettäisiin myös e-luokkaan kuulumattomat muut torjuttavat ja valvottavat eläintaudit. Tämä vastaisi eläinterveyssäännöstön tautiluokituksen logiikkaa ja myös selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi taudeista ilmoittamista koskevia lain säännöksiä.

Pykälän 5 momentin mukaan muut torjuttavat eläintaudit, valvottavat eläintaudit ja muut ilmoitettavat eläintaudit nimettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Vastaavalla tavalla nimetään vastustettavat ja ilmoitettavat eläintaudit voimassa olevan eläintautilain mukaan.

5 §. *Virallinen vahvistus eläintaudin esiintymisestä*. Pykälän mukaan luetteloidun eläintaudin esiintymisen vahvistaisi eläinterveysviranomainen siten kuin eläinterveyssäännöstössä ja sen nojalla säädetään. A-luokan tautiepäilyn vahvistamisesta säädetään tarkemmin eläinterveyssäännöstön 58 artiklassa, ja b- tai c-luokan tautiepäilyn vahvistamisesta säädetään asetuksen 77 artiklassa. Seurantaa, hävittämisohjelmia ja tautivapautta koskevan delegoidun asetuksen 9 artiklassa säädetään tautitapauksen vahvistamisesta silloin, kun kyseessä on muu luetteloitu tauti tai uusi tauti.

Pykälässä säädettäisiin edelleen, että muu torjuttava tai valvottava eläintauti on todettu, jos eläinterveysviranomainen voi yleisesti hyväksytyin eläinlääketieteellisin perustein todeta eläimellä olevan mainittu sairaus tai tartunta. Tämä vastaisi voimassa olevan eläintautilain 21 §:n säännöstä.

Ruokavirasto suorittaa lähes kaikki vastustettavien eläintautien varalta tehtävät laboratoriotutkimukset sekä toimii kansallisena vertailulaboratoriona. Tästä syystä virastolla on eläinterveysviranomaisista keskeisin rooli taudin esiintymisen virallisessa vahvistamisessa. Joskus vahvistaminen ja toimenpiteisiin ryhtyminen on kuitenkin mahdollista ilman laboratoriotutkimusten tuloksia, joten on tapauksesta riippuen mahdollista, että eläintaudin esiintymisen vahvistaa myös aluehallintovirasto tai kunnaneläinlääkäri.

2 luku. Taudista vapaa asema, hävittämisohjelmat ja lokerot

6 §. *Taudista vapaat alueet*. Pykälän mukaan maa- ja metsätalousministeriö päättäisi koko maan tai vyöhykkeen b- tai c-luokan taudista vapaasta asemasta tai mainitun aseman hakemisesta komissiolta. Eläinterveyssäännöstön 36 artiklassa säädetään, että jäsenvaltio voi esittää komissiolle tällaisen aseman hyväksymistä yhdelle tai useammalle eläinlajille tai eräissä tapauksissa myös itse julistaa alueita taudista vapaiksi. Tautivapaan aseman edellytyksenä on, että vapaus taudista on osoitettu hävittämisohjelmalla tai aiempien tietojen tai seurantatietojen avulla. Taudista vapaa asema voidaan kuitenkin saada myös, jos voidaan osoittaa, että taudinaiheuttaja tai, jos tauti leviää ainoastaan tietyn vektorieläimen välityksellä, tällainen vektorieläin ei selviydy jäsenvaltiossa esim. kylmien ilmasto-olojen vuoksi tai jos jäsenvaltiossa ei esiinny niitä luetteloituja lajeja, joihin tauti voi tarttua. Lisäksi vektorilevitteisestä sinikielitaudista vapaa asema on eläinterveyssäännöstön nojalla annettujen säännösten mukaan mahdollista myöntää koko jäsenvaltion alueelle tai tietylle vyöhykkeelle vain osaksi aikaa vuotta eli ajankohdaksi, jolloin tautia levittävät vektorihyönteiset eivät ole aktiivisia. Pykälä koskisi myös tätä toimivaltaa.

Erityistapauksessa jäsenvaltio voi myös esittää taudista vapaan aseman hyväksymistä a-luokan taudille tähän liittyvän rokottamattomuusstatuksen saamiseksi, jos tautivapauden osoittamisen lisäksi voidaan osoittaa, että eläinten rokottaminen tautia vastaan aiheuttaisi kustannuksia, jotka ylittävät tautivapauden säilyttämisestä ilman rokotuksia koituvat kustannukset.

7 §. *Lokerot*. Pykälä koskisi yhden tai useamman pitopaikan hyväksymistä lokeroksi sekä lokeroa koskevan taudista vapaan aseman hakemista. Pykälän 1 momentin mukaan Ruokavirasto hyväksyisi lokeron hakemuksesta. Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö kuitenkin päättäisi sellaisen lokeron perustamisesta, jossa pidetään vesieläimiä ja niistä saatuja tuotteita.

Lokeroita on monen tyyppisiä, ja niitä koskeva eläinterveyssäännöstön ja sen nojalla annettu sääntely on melko mutkikasta. Eläinterveyssäännöstön 37 artikla erottelee a-luokan tauteja ja toisaalta b- tai c-luokan tauteja koskevat lokerot. Ensiksi mainitut hyväksyy Ruokavirasto myös voimassa olevan eläintautilain 42 §:n mukaan. Tällaiseksi lokeroksi voidaan hyväksyä tietty pitopaikka tai pitopaikkojen muodostama verkosto, jossa bioturvallisuus on korkealla tasolla ja taudin leviämisriski siten poikkeuksellisen hyvin hallinnassa. Kyse voi olla esimerkiksi siitoseläimiä tuottavasta pitopaikasta tai sukusolujen pitopaikasta. Asemasta on etua, jos pitopaikka joutuu a-luokan taudin vuoksi perustettavalle rajoitusvyöhykkeelle lähialueella todetun tartunnan vuoksi, sillä asema turvaa sen, että eläinten ja tuotteiden siirrot lokerosta ja lokeroon voivat jatkua eläinterveyssäännöstön siirtoja koskevien säännösten mukaisesti vyöhykkeelle joutumisesta huolimatta. Asema tulee Suomessa käytännössä kyseeseen maaeläintautien osalta. Jäsenvaltioissa lokerointia on käytetty erityisesti lintuinfluenssaa koskevista siirtorajoituksista poikkeamiseen. Eläinterveyssäännöstö ei estä lokerojen hyväksymistä myös a-luokkaan kuuluvien vesieläintautien osalta, mutta koska Suomessa ei juurikaan ole sellaisia vesieläinten pitopaikkoja, joiden terveysasema olisi siinä määrin ympäristöstään poikkeava, että ne täyttäisivät lokeron kriteerit, asialla ei ole käytännössä merkitystä Suomen kannalta.

B- ja c-luokan tauteja koskevilla lokeroilla sen sijaan on merkitystä erityisesti vesieläintautien kyseessä ollen. B- ja c-luokan tautien vastustaminen perustuu keskeisesti tautivapaan aseman tavoitteluun, ja eläinterveyssäännöstön mukaan asema voidaan saada paitsi vyöhykkeille myös lokeroille.

Seurantaa, hävittämisohjelmia ja tautivapautta koskevan delegoidun asetuksen mukaan vesieläinten pitopaikkoihin soveltuva lokerointi riippuu siitä, ovatko pitopaikat riippuvaisia vai riippumattomia ympäröivien luonnonvesien terveystilanteesta. Suomen vesiviljelylaitokset

kuuluvat eräitä harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta ensiksi mainittuun ryhmään, sillä laitosten vedenottoa ja -poistoa ei lähtökohtaisesti ole järjestetty siten, että se täyttäisi asetuksen mukaiset riippumattomuuden vaatimukset. Ympäristöstään riippuvaisten pitopaikkojen lokerointi suoritetaan tavalla, joka ottaa huomioon ympäröivän vesialueen kokonaisuuden yksittäistä pitopaikkaa laajemmin tavalla, joka käytännössä pitkälti vastaa vyöhykkeiden perustamista. Tästä syystä ehdotetaan, että vesieläintautien vastustamiseen liittyvät lokerot perustaisi maa- ja metsätalousministeriö. Suomessa on tähän mennessä kokemusta lokeroinnista VHS- ja IHN-tauteja koskien, vaikka kansallinen sääntely on näiden osalta perustunut eläintautilain alueellisia toimenpiteitä koskeviin säännöksiin ja maa- ja metsätalousministeriön päätöksiin eikä lokeroita koskevaan 42 §:ään.

Ehdotetussa pykälässä ei säädettäisi lokeron perustamista koskevasta menettelystä, sillä siitä säädetään eläinterveyssäännöstön 37 artiklassa. Mainitussa artiklassa viitataan menettelyn osalta eläinterveyssäännöstön 99 ja 100 artiklaan siltä osin kuin lokeroissa pidetään maaeläimiä ja niistä saatuja tuotteita sekä eläinterveyssäännöstön 183 ja 184 artiklaan siltä osin kuin lokeroissa pidetään vesiviljelyeläimiä ja niistä saatuja tuotteita. Nämä artiklat koskevat pitopaikkojen hyväksynnän myöntämismenettelyä sekä hyväksynnän uudelleentarkastelua ja peruuttamista.

Eläinterveyssäännöstön mukaan komissio lähtökohtaisesti päättää jäsenvaltion esityksestä sellaisten lokeroiden taudista vapaasta asemasta, jotka jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen on ensin hyväksynyt. Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö päättäisi a–c-luokan taudista vapaan aseman hakemisesta lokeroa koskien eläinterveyssäännöstön 37 artiklan mukaisesti. Joidenkin vesieläintautien osalta komission hyväksyminen ei ole tarpeen, vaan jäsenvaltio voi itse julistaa lokeron taudista vapaaksi. Ehdotetussa momentissa otettaisiin huomioon myös tämä mahdollisuus.

8 §. *Hävittämisohjelmat*. Pykälän 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö päättäisi hävittämisohjelman perustamisesta ja komission hyväksyttäväksi lähettämisestä riippumatta siitä, koskisiko ohjelma koko maata tai tiettyä vyöhykettä tai lokeroa. Eläinterveyssäännöstön 31 artiklan mukaan komissio hyväksyy hävittämisohjelmien luonnokset täytäntöönpanosäädöksillä, jos ohjelmia koskevat edellytykset täyttyvät. Komissio voi kuitenkin delegoidulla säädöksellä säätää, ettei hävittämisohjelmia tarvitse toimittaa hyväksyttäväksi, jos taudintorjuntaa koskevista vähimmäisvaatimuksista on säädetty delegoidulla säädöksellä riittävällä tarkkuudella.

Eläinterveyssäännöstön 32 artiklassa säädetään toimenpiteistä, joita hävittämisohjelmien on vähintään sisällettävä. Näihin kuuluvat taudintorjuntatoimenpiteet pitopaikoissa, lokeroissa ja vyöhykkeillä sekä taudintorjuntatoimenpiteiden vaikuttavuutta ja taudista vapautta osoittava seuranta. Eläintautien seurannasta säädettäisiin ehdotetun lain 23 ja 24 §:ssä sekä b- ja c-luokan tautien torjuntatoimenpiteistä lain 5 luvussa. Tarvittavat tarkemmat säännökset näistä asioista annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Mainittu lainsäädäntö loisi siten hävittämisohjelmien sisällölliset puitteet. Eläinterveyssäännöstön mukaan komission delegoidulla säädöksillä voidaan säätää hävittämisohjelmien vähimmäisvaatimuksista, mikä merkitsee, että nämä vaatimukset tulee ottaa huomioon hävittämisohjelmissa ja niitä koskevassa kansallisessa lainsäädännössä.

9 §. *C-luokan tauteja koskevien säännösten soveltaminen*. Pykälän 1 momentin mukaan c-luokan taudista vapaata asemaa voitaisiin hakea vain, jos tauti on Suomen kannalta merkityksellinen ja siitä vapaan aseman saaminen ja säilyttäminen on taudin aiheuttamien haittojen ja torjuntatoimenpiteiden tehokkuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Vapaan aseman hakeminen ja

säilyttäminen sekä sen suojelemiseksi säädettävät siirtorajoitukset merkitsevät aina jonkin verran hallinnollista taakkaa viranomaisille ja toimijoille, minkä vuoksi aseman hakeminen ei aina ole perusteltua.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös, jonka mukaan c-luokan taudin vastustamista koskevia lain säännöksiä sovellettaisiin vain niiden alueiden ja lokeroiden osalta, joilla on c-luokan taudista vapaa asema tai joilla toteutetaan mainitun taudin vastustamiseksi hävittämisohjelmaa. C-luokan tautien hävittäminen on jäsenvaltion oman päätöksen varassa, ja niitä alueita, vyöhykkeitä tai lokeroita koskien, joiden osalta tautia on päätetty vastustaa c-luokan tautina, on joko hävittämisohjelma tai taudista vapaa asema. Jos kuitenkin EU-säädöksissä poikkeuksellisesti edellytettäisiin tiettyjä toimenpiteitä tautiepäilyn vuoksi myös muilla alueilla todetun c-luokan tautia koskevan epäilyn vuoksi, näitä säännöksiä tulisi pykälän mukaan noudattaa.

10 §. *Alueiden ja lokeroiden asemaa koskevan tiedon julkaiseminen*. Sillä, onko tietty maantieteellinen alue taudista vapaa, hävittämisohjelman piirissä vai asemaltaan määrittelemätön, on merkitystä toimijoiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sillä tähän asemaan kytkeytyvät sekä jäsenvaltioiden välisiä että maan sisäisiä eläinten ja tuotteiden siirtoja koskevat vaatimukset. Tämän vuoksi alueen asema taudista vapaana tai hävittämisohjelman piiriin kuuluvana alueena osoitettaisiin pykälän 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Vastaavalla tavalla osoitettaisiin niiden lokeroiden asema, joissa pidetään vesieläimiä.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto julkaisisi lisäksi Internet-sivuillaan luettelon 1 momentissa mainituista alueista ja lokeroista. Lisäksi sen tulisi julkaista luettelo niistä hyväksymistään lokeroista, joilla on taudista vapaa asema. Velvollisuus pohjautuu eläinterveyssäännöstön 38 artiklaan, jonka mukaan jäsenvaltiolla on velvollisuus pitää päivitettynä luetteloa taudista vapaista alueista ja tarvittaessa lokeroista sekä asettaa luettelot julkisesti saataville. Komissio avustaa jäsenvaltioita tietojen julkistamisessa lisäämällä verkkosivustoilleen linkit jäsenvaltioiden Internetpohjaisille tietosivuille.

3 luku. Eläinten terveyttä koskevat vastuut

11 §. *Pakollinen zoonoosivalvonta*. Pykälän velvoitteet vastaisivat voimassa olevan eläintautilain 8 §:ää, mutta pakollinen eläinten terveysvalvonta, jota voidaan voimassa olevan lain mukaan toteuttaa minkä tahansa vastustettavan eläintaudin valvomiseksi, rajattaisiin koskemaan ainoastaan sellaisia zoonooseja eli eläinten ja ihmisten välillä tarttuvia tauteja, jotka on luokiteltu kansallisesti muuksi torjuttavaksi tai valvottavaksi eläintaudiksi. Tämä rajaus ei kuitenkaan käytännössä muuttaisi nykytilaa, sillä voimassa olevan lain nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan pakollista terveysvalvontaa toteutetaan ainoastaan salmonellan valvomiseksi.

Pykälä koskee zoonoosidirektiivin ja zoonoosiasetuksen täytäntöönpanoa. Zoonoosiasetus edellyttää jäsenvaltioissa toteutettavan salmonellan valvontaa.

Pykälän soveltamisalan rajaamisen myötä 2 momenttiin ehdotettu asetuksenantovaltuus muuttuisi nykyiseen verrattuna siten, että kaikki zoonoosivalvonnan toteuttamisesta koskevat tarkemmat säännökset annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Salmonellavalvontaa koskevan sääntelyn jakautuminen kolmen säädöstason sijasta kahdelle tasolle tekisi sääntelykokonaisuudesta selkeämmän ja helpommin ymmärrettävän. Salmonellanäytteenottoa koskevien unionin säännösten muuttuminen melko yksityiskohtaiseksi on myös vähentänyt kansallisten säännösten tarvetta ja niiden sisältöä koskevaa liikkumavaraa.

Kunnaneläinlääkärin velvollisuudesta valvoa terveysvalvontaan liittyvien velvoitteiden noudattamista sekä valvontaa koskevasta asetuksenantovaltuudesta säädettäisiin kunnaneläinlääkärin tehtäviä koskevassa 69 §:ssä.

12 §. *Vapaaehtoinen terveysvalvonta ja pitopaikkojen terveysluokitus*. Pykälä vastaisi voimassa olevan eläintautilain 9 §:ää, mutta sen 4 momentin asetuksenantovaltuuteen tehtäisiin 11 §:n 2 momenttiin ehdotettua muutosta vastaava muutos, joka mahdollistaisi vapaaehtoista terveysvalvontaa koskevan lakia alemman asteisen sääntelyn kokoamisen yhteen sääntelyn selkeyttämiseksi.

Vapaaehtoista terveysvalvontaa on jatkossakin tarkoitus toteuttaa ainakin lampaissa ja vuohissa esiintyvän maedivisnan sekä lohikaloissa esiintyvän BKD-taudin valvomiseksi. Kumpikaan tauti ei ole eläinterveyssäännöstön mukainen luetteloitu tauti.

13 §. *Sitoutuminen vapaaehtoiseen terveysvalvontaan sekä päätös terveysluokasta*. Pykälä vastaisi voimassa olevan eläintautilain 10 §:ää. Päätöksen terveysluokasta tekisi kuten nykyisinkin aluehallintovirasto, minkä lisäksi se ottaisi vastaa toimijoiden ilmoitukset halustaan sitoutua terveysvalvontaan.

14 §. *B- tai c-luokan taudin hävittämisohjelmaan sisältyvä pitopaikkojen luokittelu*. Seurantaa, hävittämisohjelmia ja tautivapautta koskeva delegoitu asetus edellyttää, että tiettyjen b- ja c-luokan tautien vastustamiseksi laadittavien hävittämisohjelmien tulee perustua pitopaikkojen luokitteluun, jonka puitteissa kaikille edellytykset täyttäville pitopaikoille annetaan taudista vapaan pitopaikan asema. Lisäksi sinikielitaudin hävittämisohjelmaan liittyy mahdollisuus vahvistaa pitopaikan vektoreilta suojattu asema. Luokittelulla on merkitystä sovellettaessa eläinten siirtoja koskevia rajoituksia sisältäviä säännöksiä. Pykälässä säädettäisiin luokittelua koskeva päätöksenteko aluehallintovirastolle, jolle kuuluu myös vapaaehtoiseen terveysvalvontaan liittyvä luokittelua koskeva päätöksenteko. Hävittämisohjelmaan sisältyvän pitopaikkojen luokittelun toteuttamisesta annettaisiin tarkemmat säännökset maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, jolla säädettäisiin ehdotetun lain mukaan myös muista hävittämisohjelmaan liittyvistä vaatimuksista. Säännökset perustuisivat hävittämisohjelmien vähimmäisvaatimuksia koskeviin komission delegoituihin säädöksiin. Koska Suomella on useimmista b- ja c-luokan taudeista vapaa asema, pykälän merkitys on nykyisessä tautitilanteessa vähäinen.

15 §. *Rokotukset ja muut käsittelyt*. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 11 §:ää, mutta siihen tehtäisiin tautiluokituksen muutoksista johtuvat täsmennykset. Eläinterveyssäännöstön 46 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat toteuttaa luetteloituihin tauteihin tarkoitettujen eläinlääkkeiden käyttöä koskevia tarkoituksenmukaisia ja tarpeellisia toimenpiteitä varmistaakseen tautien tehokkaimman ehkäisyn ja torjunnan. Toimenpiteet voivat koskea eläinlääkkeiden käyttöä koskevia kieltoja ja rajoituksia tai eläinlääkkeiden pakollista käyttöä, ja niiden tulee täyttää artiklassa säädetyt kriteerit. Lisäksi jäsenvaltiot voivat eläinterveyssäännöstön mukaan toteuttaa kansallisia toimenpiteitä myös muiden kuin luetteloitujen tautien torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi, kunhan toimet eivät rajoita jäsenvaltioiden välistä kauppaa.

16 §. *Eläinnäyttelyiden ja muiden vastaavien tilaisuuksien järjestäminen*. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 12 §:ää, mutta siihen lisättäisiin tilaisuuden järjestävään toimijaan kohdistuva yleinen velvoite pyrkiä varmistumaan siitä, että tilaisuus ei aiheuta vaaraa eläintautien leviämisestä tai vaaraa ihmisten terveydelle. Pykälään lisättäisiin myös vaatimus tilaisuuteen tuotavien eläinten alkuperäpitopaikan terveysluokan taikka 14 §:ssä tarkoitetun taudista vapaan tai vektoreilta suojatun aseman huomioon ottamisesta. Eläimiä ei saisi päästää tilaisuudessa kosketuksiin toistensa kanssa siten, että saavutettu terveysluokka tai asema vaarantuisi. Pykälä koskee

toimijoiden vastuita eläinten terveydestä ja bioturvallisuutta, joiden osalta jäsenvaltiot voivat säätää kansallisia lisävaatimuksia eläinterveyssäännöstön 269 artiklan mukaan.

17 §. *Varotoimenpiteet kasvaneen taudin leviämisuhkan vuoksi*. Pykälä vastaisi sisällöltään pääosin voimassa olevan eläintautilain 44 §:ää, jossa säädettyjä varotoimenpiteitä on käytännössä toteutettu lintuinfluenssan sekä afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi säätämällä siipikarjan tai sikojen ulkonapidon kieltämistä ilman riittäviä suojarakenteita sekä siipikarjan ruokintapaikkojen suojaamisesta luonnonvaraisilta linnuilta.

Pykälä koskee toimijoiden vastuita eläinten terveydestä ja bioturvallisuutta, joiden osalta jäsenvaltiot voivat säätää kansallisia toimenpiteitä. Voimassa olevan lain nojalla säädetyt lintuinfluenssaa koskevat varotoimenpiteet ovat kuitenkin pohjautuneet EU-säännösten vaatimuksiin, ja jatkossakin pykälää voitaisiin tarvittaessa soveltaa myös EU-säädöksissä edellytettyjen varotoimenpiteiden täytäntöönpanoon ja täydentämiseen.

Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin tautiluokituksen muutoksista johtuvat muutokset. Momentissa myös sallittaisiin se, että varotoimenpiteet voitaisiin säätää koskemaan vain osaa maata. Tämä johtuu lintuinfluenssan vastustamiseen liittyviä varotoimenpiteitä koskevista EU-säännöksistä, joissa on periaatteena, että varotoimenpiteitä sovelletaan jäsenvaltioiden määrittelemillä riskialueilla jäsenvaltioiden määritteleminä riskiaikoina. Mainittujen unionin säännösten näkökulmasta tarkoituksenmukaisia olisivat myös pykälän 1 momentin luetteloon ehdotettavat säännökset, joiden mukaan toimijoita voitaisiin tarvittaessa velvoittaa pitämään eri lajeihin kuuluvia eläimiä pitopaikassa toisistaan erillään taikka kieltää vapauttamasta luetteloituun tai taudille alttiiseen lajiin kuuluvia eläimiä luontoon tai ottamasta luonnosta pitopaikkaan.

Varotoimenpiteiden noudattamisen valvomiseksi suoritettavista tarkastuksista säädettäisiin kunnaneläinlääkärin tehtäviä koskevassa 69 §:ssä.

18 §. *Valmiussuunnitelma*. Pykälä vastaisi suurelta osin nykyisen eläintautilain 43 §:ää. Tautiluokituksen muutoksen seurauksena pykälän velvollisuus valvontasuunnitelman tekoon määriteltäisiin koskemaan a-luokan tauteja, kun se tällä hetkellä koskee helposti leviäviä ja vaarallisia eläintauteja.

Pykälässä ei olisi enää säännöstä eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman velvollisuudesta valmiussuunnitelman tekoon, sillä tästä velvollisuudesta säädetään valvonta-asetuksen 64 artiklan 3 kohdan e alakohdassa. Teurastamoa koskeva valmiussuunnitelma voidaan voimassa olevan eläintautilain mukaan sisällyttää elintarvikelaissa tarkoitettuun omavalvontasuunnitelmaan. Elintarvikelakia on muutettu lailla 1397/2019 siten, että vaatimus erillisen kirjallisen omavalvontasuunnitelman laatimisesta on poistettu. Valmiussuunnitelma voisi kuitenkin jatkossakin olla osana toimijan kirjallista omavalvontajärjestelmää.

4 luku. Eläintaudeista ilmoittaminen ja eläintautitilanteen seuranta

19 §. *Velvollisuus ilmoittaa eläintaudeista*. Eläinterveyssäännöstön 18 artiklassa säädetään taudeista ilmoittamisesta, mutta artiklan sanamuoto ei ole luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä suoraan velvoittava, vaan siinä jäsenvaltiot velvoitetaan varmistamaan, että tauti-ilmoitukset tehdään artiklassa säädetyissä aikarajoissa. Lisäksi eläinterveyssäännöstön 269 artikla antaa

jäsenvaltiolle mahdollisuuden säätää tautien ilmoittamista koskevia kansallisia lisävaatimuksia ja tiukempia vaatimuksia.

Ehdotetun pykälän mukaan ilmoitusvelvollisuus olisi toimijoilla ja lemmikkieläimen pitäjillä. Velvollisuus olisi voimassa olevan eläintautilain 14 §:n tapaan myös henkilöillä, jotka osallistuvat eläimen tutkimiseen, hoitoon, käsittelyyn, kuljetukseen, lopetukseen, teurastukseen, metsästykseen, pyyntiin, perkuuseen tai tarkkailuun, mutta säännöstä täsmennettäisiin siten, että se kattaisi paitsi luonnolliset henkilöt myös oikeushenkilöt. Tämä johtuu eläinterveyssäännöstön 18 artiklasta, jonka mukaan ilmoittamista tulee vaatia toimijoilta ja muilta asiaan liittyviltä luonnollisilta henkilöiltä ja oikeushenkilöiltä.

Ilmoitusvelvollisuus koskisi paitsi tautiepäilyjä ja todettuja tauteja myös eräitä muita tautiin viittaavia seikkoja. Näitä seikkoja koskeva määrittely muuttuisi hieman, jotta se vastaisi eläinterveyssäännöstön 18 artiklaa. Pykälän mukainen ilmoitusvelvollisuus koskisi kaikkia luetteloituja tauteja, mutta muista kuin luetteloiduista taudeista ainoastaan niitä, jotka olisi luokiteltu muuksi torjuttavaksi tai valvottavaksi taudiksi. Ilmoitusvelvollisuus ainoastaan muiden ilmoitettavien tautien luokkaan kuuluvista taudeista olisi siten nykyiseen tapaan vain eläinlääkäreillä, laboratorioilla ja viranomaisilla jäljempänä ehdotettujen pykälien perusteella.

Ehdotetut ilmoittamista koskevat aikarajat pohjautuvat eläinterveyssäännöstön 18 artiklaan. Aluehallintovirastot pitävät yllä päivystysjärjestelmää, joten ilmoituksia voidaan vastaanottaa myös virka-ajan ulkopuolella. ”Välittömästi” tapahtuvaa ilmoittamista hieman enemmän liikkumavaraa jättävä aikaraja ”heti kun se on käytännössä mahdollista” saattaisi olosuhteista riippuen mahdollistaa ilmoituksen teon siirtämisen esimerkiksi seuraavaan arkipäivään.

20 §. *Eläinlääkärin ja laboratorion ilmoitusvelvollisuus*. Eläinlääkärin ilmoitusvelvollisuutta koskeva pykälän 1 momentti vastaisi nykyisen eläintautilain 15 §:n 1 momenttia, mutta siihen tehtäisiin tautiluokituksen uudistumisesta johtuvat muutokset. Ilmoitusvelvollisuus olisi edelleen laajempi kuin muiden luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden ilmoitusvelvollisuus, sillä se kattaisi kansallisesti luokitelluista taudeista myös ne, joihin ei liity lakisääteistä taudin leviämisen estämistä tai torjuntaa, vaan jotka ovat ainoastaan ilmoitettavia. Näitä tauteja koskeviin ilmoituksiin ei sovellettaisi muita ilmoituksia koskevia tiukkoja määräaikoja, mutta pykälän 3 momentin nojalla voitaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säätää ilmoittamiselle aikarajoja.

Laboratorion ilmoitusvelvollisuutta koskeva pykälän 2 momentti vastaisi nykyisen eläintautilain 15 §:n 2 momenttia. Momentissa säädettäisiin kuitenkin toimivallasta vastaanottaa eläinterveyssäännöstön 17 artiklan 4 kohdassa tarkoitetut ilmoitukset. Mainitun kohdan mukaan eläinterveyssäännöstössä tarkoitettujen virallisten eläinterveyslaboratorioiden tulee eläinterveyssäännöstön 17 artiklan 4 kohdan mukaan ilmoittaa tuloksista, joiden perusteella luetteloitua tautia epäillään tai todetaan, sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, josta näyte on peräisin. Ehdotuksen mukaan ulkomaisten laboratorioiden ilmoitukset vastaanottaisi Ruokavirasto.

Pykälän 3 momenttiin ehdotettu asetuksenantovaltuus olisi voimassa olevaan lakiin nähden uusi. Eläinlääkäreiden ja laboratorioiden ilmoitusvelvollisuudesta voi olla tarpeen antaa samantyyppisiä tarkentavia säännöksiä kuin muiden luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden ilmoitusvelvollisuudesta.

21 §. *Ensisijaiset toimenpiteet*. Pykälä vastaisi sisällöltään suurelta osin voimassa olevan eläintautilain 19 §:ää. Eläinterveyssäännöstön 53, 72 ja 76 artiklan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että toimijat ja muut tahot, joita asia koskee, toteuttavat toimenpiteitä, joilla pyritään

estämään b- ja c-luokan tautien leviäminen odottaessaan viranomaisen taudintorjuntatoimenpiteitä. Pykälä koskisi kuitenkin nykyiseen tapaan myös muita torjuttavia ja valvottavia eläintauteja.

22 §. *Eläinterveysviranomaisen ilmoitusvelvollisuus*. Pykälä vastaisi nykyisen eläintautilain 16 §:ää, mutta siihen tehtäisiin tautiluokituksen muutoksesta johtuvat muutokset. Lisäksi säädettäisiin, ettei aluehallintoviraston tarvitse tehdä Ruokavirastolle ilmoitusta taudeista, jotka on todettu Ruokaviraston tutkimista näytteistä ja ettei erillistä kuukausittaista raportointia eläintautien esiintymisestä tarvitse tehdä, jos tiedot on merkitty Ruokaviraston käytössä olevaan tietojärjestelmään.

23 §. *Eläintautien seuranta*. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Ruokavirasto on eläinterveyssäännöstön 26 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen suorittamaan seurantaa eläintautien esiintymisen havaitsemiseksi. Mainitun 26 artiklan mukaan toimivaltaisen viranomaisen tulee suorittaa e-luokan tautien sekä merkityksellisten uusien tautien esiintymisen havaitsemiseksi seurantaa. Seurannassa on, aina kun se on mahdollista ja asianmukaista, hyödynnettävä eläinterveyssäännöstön 24 artiklassa tarkoitetun toimijoiden tekemän seurannan avulla sekä 25 artiklassa tarkoitetuista eläinterveyskäynneistä saatuja tietoja. Eläinterveyssäännöstön 26 artiklassa säädetään muun muassa seurantamenetelmistä ja 28 artiklassa seurantaa suorittavan viranomaisen velvollisuudesta toteuttaa seurantaa tarvittaessa unionin seurantaohjelman puitteissa.

Pykälän 2 momentti laajentaisi seurantavelvollisuuden koskemaan myös muiden kuin luetteloitujen eläintautien esiintymistä, sillä sen mukaan Ruokaviraston olisi seurattava muiden ilmoitettavien eläintautien esiintymistä ja eläinten yleistä terveydentilaa. Vastaava velvollisuus Ruokavirastolla on voimassa olevan eläintautilain 17 §:n 1 momentin perusteella. Eläinterveyssäännöstön 269 artiklan mukaan jäsenvaltio voi kansallisilla säännöksillä asettaa eläintautien seurantaa koskevia lisävaatimuksia ja eläinterveyssäännöstön vaatimuksia tiukempia vaatimuksia.

Seurantatutkimukset, joista säädettäisiin pykälän 3–5 momentissa, olisivat jatkossakin yksi tapa toteuttaa seurantaa. Ne voisivat koskea luetteloituja tauteja tai muita ilmoitettavia tauteja.

Uutta voimassa olevaan lain 17 §:n säännöksiin verrattuna olisi se, että toimijoiden ja lemmikkieläimen pitäjien lisäksi myös metsästäjiä ja kalastajia voitaisiin määrätä ottamaan ja lähettämään tutkittavaksi seurantatutkimukseen liittyviä näytteitä, jos se olisi mahdollista ottaen huomioon näytteiden laatu ja tehtävässä vaadittavat tiedot ja taidot. Metsästäjiä ja kalastajia voitaisiin kuitenkin määrätä näytteenottoon vain, jos kyseessä olisi a–c-luokan tautia tai muuta torjuttavaa eläintautia koskeva unionin lainsäädännön edellyttämä seuranta. Velvoite koskisi näytteiden ottamista vain metsästäjien ja kalastajien saaliseläimistä, eikä edellyttäisi metsästämistä tai kalastamista näytteiden saamiseksi.

Afrikkalaisen sikaruton esiintyessä villisioissa edellytetään, että jokainen tartuntavyöhykkeellä kaadettu villisika tutkitaan afrikkalaisen sikaruton varalta. Metsästäjän näytteenottovelvoite on tarpeen tutkimusvelvoitteen toteuttamiseksi, koska eläintautiviranomaiset eivät välittömästi saa tietoa kaadetuista villisioista ja olisi epätarkoituksenmukaista säilyttää ruho ja elimet metsässä tai lahtivajassa siihen asti, kun eläintautiviranomainen ehtii paikalle näytettä ottamaan. Velvoitteesta säädettäessä huolehditaan siitä, että jokainen alueella metsästävä metsästäjä saa maksutta opastusta näytteiden ottamiseen ja tarvittavat näytteenottovälineet.

Unionin säännösten muuttuminen suoraan sovellettaviksi poistaisi tarpeen nykyiselle säännökselle, jonka mukaan seurantatutkimus on tehtävä silloin, kun unionin säännökset sitä edellyttävät. Nykyinen maininta seurantanäytteenoton toteuttamisesta valtakunnallisen terveydenhuolto-

ohjelman mukaisten eläinlääkärikäyntien puitteissa korvattaisiin viittauksella eläinterveyssäännöstön mukaisiin eläinterveyskäynteihin, joihin terveydenhuolto-ohjelman mukaiset käynnit käytännössä sisältyvät.

Koska eläinterveyssäännöstön mukaiseen toimijan käsitteeseen sisältyvät myös voimassa olevan lain seurantatutkimuksia koskevissa säännöksissä mainitut tuotteita vastaanottavat laitokset, näistä ei olisi pykälässä erillistä mainintaa.

Pykälän 6 momentin asetuksenantovaltuuden sanamuoto muuttuisi voimassa olevan lain 17 §:n 5 momenttiin verrattuna siten, että se viittaisi EU-lainsäädännössä edellytetyn eläintaudin seurannan, ei seurantatutkimuksen, toteuttamiseen. Eläinterveyssäännöstössä ei käytetä käsitettä seurantatutkimus, joten termin käyttäminen valtuussäännöksessä voisi aiheuttaa epäselvyyttä.

24 §. *Seurantasuunnitelma*. Seurannan suunnittelua koskeva pykälä vastaisi nykyisen eläintautilain 18 §:ää. Siihen kuitenkin lisättäisiin säännös, jonka mukaan suunnitelman tulee eläinterveyssäännöstössä säädetyn seurannan osalta täyttää mainitun asetuksen II osan 2 ja 3 luvussa säädetyt suunnittelua koskevat vaatimukset. Seurannan suunnittelusta säädetään muun muassa eläinterveyssäännöstön 26 artiklan 2 kohdassa ja 27 artiklassa, minkä lisäksi siitä voidaan säätää komission delegoidulla säädöksellä. Taudin esiintymisen seuranta on myös keskeinen osa eläinterveyssäännöstön II osan 3 luvussa säädettyjä b- ja c-luokan tautien vastustamista koskevia pakollisia ja vapaaehtoisia hävittämisohjelmia, ja komissiolla on oikeus antaa näihin liittyvän seurannan suunnittelua koskevia delegoituja säädöksiä.

5 luku. Toimenpiteet epäiltäessä tai todettaessa a–c-luokan tautia

25 §. *A–c-luokan tautia koskevat toimenpiteet*. Epäiltäessä a–c-luokan taudin esiintymistä eläinterveysviranomaisten tulee eläinterveyssäännöstön 54 ja 73 artiklan mukaan suorittaa tarkastuksia ja tutkimuksia pitopaikassa tai muussa paikassa, jotta epäily saadaan vahvistetuksi tai pois suljetuksi. Ehdotetun 12 luvun mukaan kunnaneläinlääkäri vastaisi näistä toimenpiteistä päävastuullisena eläinterveysviranomaisena.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin toimivallasta ryhtyä eläinterveyssäännöstön III osan II osastossa ja eläinterveyssäännöstön nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä säädettyihin alustaviin taudintorjuntatoimenpiteisiin sekä taudin leviämisreittejä kartoittavan epidemiologisen selvityksen tekoon a–c-luokan tautia koskevan epäilyn johdosta. Alustaviin taudintorjuntatoimenpiteisiin sisältyy erityisesti tautiepäilyn kohteena olevan pitopaikan asettaminen viralliseen valvontaan ja tarvittavien eläinten ja tuotteiden siirtoja koskevien rajoitusten alaiseksi. Rajoitukset ja valvonta ulotettaisiin koskemaan lisäksi sellaisia muita paikkoja, joissa tautia epäillään esiintyneen tai joista sen epäillään voineen tarttua. Toimenpiteitä voitaisiin toteuttaa myös tilanteissa, joissa eläintautia epäillään esiintyvän luonnonvaraisissa eläimissä. Jos tauti todettaisiin suoraan ilman edeltävää epäilyä esimerkiksi laboratoriossa, tulisi ryhtyä vastaaviin taudin leviämisen estämiseen tähtääviin toimiin, mutta eläinterveyssäännöstössä näitä ei nimitetä alustaviksi taudintorjuntatoimenpiteiksi vaan taudintorjuntatoimenpiteiksi.

Toimenpiteitä koskeva toimivalta olisi nykyiseen tapaan aluehallintovirastolla. Toimenpiteistä säädetään a-luokan tautien osalta eläinterveyssäännöstön 55–57 ja 59 artiklassa ja osaksi 61, 62 ja 70 artiklassa sekä b- ja c-luokan tautien osalta eläinterveyssäännöstön 74–76, 78 artiklassa ja osaksi 79–82 artiklassa. Alemmanasteiset säännökset ovat taudintorjuntatoimenpiteitä koskevassa delegoidussa asetuksessa. Vastaavista toimivaltuuksista säädetään voimassa olevan eläintautilain 22–24 §:ssä sekä luonnonvaraisten eläinten osalta 30 §:ssä.

Aluehallintoviraston olisi momentin mukaan saatettava luonnolliseen henkilöön tai oikeushenkilöön kohdistamansa taudin leviämisen estämistä koskeva päätös välittömästi Ruokaviraston tietoon. Toimenpiteitä koskevaan toimivaltaan sisältyy velvollisuus huolehtia päätöksen kumoamisesta, jos tautia koskeva epäily suljetaan pois tai kun vaaditut varsinaiset taudintorjuntatoimenpiteet on suoritettu ja pitopaikan tautivapaudesta on varmistettu.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös, jonka mukaan aluehallintovirasto voisi määrätä pidettävän eläimen lopetettavaksi, jos taudin epäilyä ei voitaisi sulkea pois tai taudin esiintymistä vahvistaa eläintä lopettamatta. Säännös vastaisi voimassa olevan eläintautilain 20 §:n 2 momenttia. Säännöstä ehdotetaan lakiin, sillä vaikka on käytännössä selvää, että eläinterveyssäännöstön mukainen taudintorjunta edellyttää mainittua toimivaltaa, asiaa koskeva eläinterveyssäännöstön sääntely on epätäsmällistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta myöntää poikkeuksia taudin leviämisen estämistä koskevasta päätöksestä. Säännös vastaisi voimassa olevan eläintautilain 23 §:n 3 momentin säännöstä, mutta siinä säädetyn toimivallan käyttäminen sidottaisiin eläinterveyssäännöstön ja sen nojalla annettujen säännösten asettamiin rajoihin. Tehtäviä koskeva toimivalta olisi aluehallintovirastolla. Nykyiseen tapaan poikkeamismahdollisuutta voitaisiin määritellä tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella ehdotetun 31 §:n nojalla.

Pykälän 4 momentti koskisi lisäksi toimivaltaa tautivahvistuksen jälkeen toteutettaviin taudintorjuntatoimenpiteisiin, lukuun ottamatta pykälän mukaan aluehallintovirastolle kuuluvia taudin leviämisen estämistä koskevia toimenpiteitä sekä vyöhykkeitä koskevia toimia, josta säädettäisiin jäljempänä luvussa. Toimivalta olisi Ruokavirastolla kuten nykyisinkin. Ruokaviraston olisi saatettava luonnolliseen henkilöön tai oikeushenkilöön kohdistamansa taudintorjuntatoimenpiteitä koskeva päätös välittömästi aluehallintoviraston tietoon.

Taudintorjuntatoimenpiteiden osalta eroa on sillä, onko kyse a-luokan vai b- tai c-luokan taudista. A-luokan taudin torjuntatoimenpiteistä pitopaikoissa säädetään eläinterveyssäännöstön 60–62 ja 70 artiklassa. Toimenpiteitä ovat muun muassa eläinten lopetus, pitopaikan puhdistus ja desinfiointi sekä uusien eläinten ottamista koskevat rajoitukset, joita noudatetaan pitopaikassa siihen saakka, kunnes taudin hävittämisestä on saatu varmuus. Alemman asteiset säännökset ovat taudintorjuntatoimenpiteitä koskevassa delegoidussa asetuksessa. Toimenpiteet vastaavat pitkälti voimassa olevan eläintautilain 26 §:ssä ja sen nojalla säädettyjä pitopaikkoihin kohdistettavia taudintorjuntatoimenpiteitä sekä kuljetusvälineissä oleviin eläimiin kohdistuvia, eläintautilain 73 ja 74 §:ssä säädettyjä toimenpiteitä. Eläinterveyssäännöstön mukaan komissio voi kuitenkin säätää myös muissa paikoissa kuin pitopaikoissa tehtävistä sekä luonnonvaraisiin eläimiin kohdistuvista taudintorjuntatoimenpiteistä.

B- ja c-luokan taudin toteamisen jälkeen on eläinterveyssäännöstön 79–82 artiklan mukaan ryhdyttävä hävittämisohjelman mukaisiin toimenpiteisiin. Tämä merkitsee lähtökohtaisesti, että taudintorjuntatoimenpiteet perustuvat suoraan sovellettavien unionin säännösten sijasta jäsenvaltion laatimaan hävittämisohjelmaan, jonka Euroopan komissio on hyväksynyt. Eläinterveyssäännöstön 32 artiklassa ja sen nojalla säädetään kuitenkin hävittämisohjelmien vähimmäissisällöstä. Ehdotetun lain 30 §:ään sisältyisi asetuksenantovaltuus, jonka nojalla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin b- ja c-luokan tautien torjuntatoimenpiteitä koskevat tarkemmat säännökset.

Ruokaviraston päätösten täytäntöönpanoa koskevista muiden eläinterveysviranomaisten tehtävistä säädettäisiin ehdotetussa 12 luvussa. Toimija tai lemmikkieläimen pitäjä on valvonta-asetuksen 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti velvollinen avustamaan täytäntöönpanossa. Vastaava velvollisuus sisältyy voimassa olevan eläintautilain 26 §:ään.

Pykälän 5 momentissa selkeytettäisiin sitä, että vaikka vyöhykkeitä koskevat toimenpiteet ovat eläinterveyssäännöstön mukaisesti osa mainitun asetuksen taudintorjuntatoimenpiteitä, pykälä ei koskisi niihin liittyvää toimivaltaa.

26 §. *Vyöhykkeet a-luokan taudin vastustamiseksi*. Pykälän 1 momentti koskisi Ruokaviraston toimivaltaa perustaa vyöhykkeitä a-luokan taudin vastustamiseksi sekä määrätä vyöhykkeillä noudatettavista kielloista, ehdoista, rajoituksista ja toimenpiteistä.

Momentin 1 kohdan mukaan Ruokavirasto päättäisi rajoitusvyöhykkeestä, josta säädetään eläinterveyssäännöstön 64–68 artiklassa ja joka on keskeisessä asemassa pyrittäessä estämään a-luokan tautien leviäminen. Myös nykytilanteessa rajoitusvyöhykkeen perustamisesta päättää Ruokavirasto eläintautilain 33 §:n nojalla. Jatkossa vyöhykepäätösten sisältöä eli vyöhykkeillä noudatettavia kieltoja, ehtoja, rajoituksia ja toimenpiteitä koskevat vaatimukset määräytyisivät pääosin taudintorjuntatoimenpiteitä koskevan delegoidun asetuksen säännösten mukaisesti. Nämä vaatimukset vastaavat pitkälti aiempia eläintautikohtaisia direktiivejä, joiden täytäntöönpanosta on säädetty eläintautilain 34 §:n nojalla annetuissa maa- ja metsätalousministeriön asetuksissa, joten vyöhykerajoituksiin liittyvät sisällölliset muutokset eivät ole suuria.

Momentin 2 kohdan mukaan Ruokavirasto päättäisi myös eläinterveyssäännöstön 70 artiklassa tarkoitettuna toimenpiteenä luonnonvaraisissa eläimissä esiintyvän taudin leviämisen estämiseksi perustettavasta tartuntavyöhykkeestä. Taudintorjuntatoimenpiteitä koskevan delegoidun asetuksen 63 artiklassa säädetään maaeläimissä ja 103 artiklassa vesieläimissä esiintyvän taudin vuoksi perustettavasta vyöhykkeestä. Mainitun delegoidun asetuksen mukaan vyöhykkeellä määrätään noudatettavaksi saman tyyppisiä rajoituksia kuin rajoitusvyöhykkeellä, sisältäen muun muassa eläinten tutkimista ja näytteenottoa, eläimiä ja tuotteita koskevia siirtorajoituksia sekä toimenpiteitä luonnonvaraisten eläinten ja pidettävien eläinten välisten kontaktien estämiseksi. On taudista riippuen mahdollista, että tartuntavyöhykkeellä jouduttaisiin ryhtymään myös joihinkin metsästystä, kalastusta tai esimerkiksi marjastusta koskeviin rajoitustoimenpiteisiin. Tällaisia toimenpiteitä voitaisiin kuitenkin määrätä vain siltä osin kuin se on taudin leviämisen estämiseksi välttämätöntä. Toimenpiteistä voitaisiin säätää tarkemmin ehdotettuun 31 §:ään sisältyvän asetuksenantovaltuuden nojalla.

Momentin 3 kohdan mukaan Ruokavirasto päättäisi lisäksi taudintorjuntatoimenpiteitä koskevan delegoidun asetuksen mukaisesta väliaikaisesta rajoitusvyöhykkeestä. Delegoidun asetuksen 9 artikla koskee maaeläimissä esiintyvän ja 75 artikla vesieläimissä esiintyvän taudin vuoksi perustettavaa vyöhykettä. Vyöhyke voi olla tarpeen perustaa tautiepäilyn selvittämisen aikana ennen taudin esiintymistä koskevaa virallista vahvistusta, jotta eläinten ja tuotteiden hallitsematon ja taudin leviämisvaaraa aiheuttava siirtely saataisiin estettyä. Kyse olisi hyvin lyhytaikaisesta toimenpiteestä. Voimassa olevan eläintautilain mukaan Ruokavirasto voi tarvittaessa perustaa rajoitusvyöhykkeen paitsi todetun taudin myös virallisen eläintautiepäilyn perusteella.

Pykälän 2 momentti merkitsisi poikkeusta rajoitusvyöhykkeen perustamista koskevaan toimivaltaan. Momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö päättäisi sellaisten muiden rajoitusvyöhykkeiden perustamisesta, joita voidaan tarvittaessa perustaa rajoitusvyöhykkeeseen sisältyvien suoja- valvontavyöhykkeiden ympärille tai yhteyteen, jos taudin leviämistä ei muutoin saada hallintaan. Eläinterveyssäännöstössä ja sen nojalla annetuissa säännöksissä asetetaan tautikohtaiset tarkkarajaiset puitteet rajoitusvyöhykkeen ns. perusosien eli suoja-ja valvontavyöhykkeen koon määrittelylle sekä vyöhykkeellä toteutettaville taudintorjuntatoimenpiteille, mutta mahdollisten muiden rajoitusvyöhykkeiden osalta eläinterveyssäännöstö jättää toimivaltaiselle viranomaiselle laajempaa harkintaa vyöhykkeiden perustamista ja etäisyyksiä sekä vyöhykkeillä noudatettavia rajoituksia koskien. Tästä syystä vyöhykkeitä koskeva toimivalta ehdotetaan Ruokaviraston sijasta maa- ja metsätalousministeriölle.

Ehdotettu säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan eläintautilain 35 §:n 1 momentin 1 kohdan säännöstä, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriö voi päätöksellään perustaa rajoitusalueen alueelle, jolla esiintyy helposti leviävää eläintautia, joka uhkaa levitä muualle pitopaikoissa toteutettavista taudintorjuntatoimenpiteistä ja rajoitusvyöhykkeestä huolimatta. Muun rajoitusvyöhykkeen perustamisesta maaeläimissä esiintyvän taudin leviämisen estämiseksi säädetään taudintorjuntatoimenpiteitä koskevan delegoidun asetuksen 21 artiklan 1 kohdan c alakohdassa. Vyöhykkeen perustamisesta vesieläimissä esiintyvän taudin leviämisen estämiseksi säädetään puolestaan mainitun delegoidun asetuksen 85 artiklan 1 kohdan c alakohdassa.

Pykälän 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi hätärokotusten toteuttamiseksi päätöksellään perustaa eläinterveyssäännöstön 69 artiklassa tarkoitetun rokotusvyöhykkeen. Voimassa olevan lain 40 §:n mukainen hätärokotus, jonka toteuttamisesta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, voidaan toteuttaa tartuntavyöhykkeellä tai rajoitusvyöhykkeellä. Eläinterveyssäännöstö kuitenkin säätää rajoitusvyöhykkeestä ja rokotusvyöhykkeestä toisistaan erillisinä vyöhykkeinä.

Momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi määrätä vyöhykkeellä rokotuksiin liittyvistä seikoista kuten siitä, mitä eläimiä rokotetaan ja käytettävistä rokotteista. Vastaavista seikoista voidaan voimassa olevan lain 40 §:n mukaan säätää maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Maa- ja metsätalousministeriö voisi myös määrätä alueesta, jolla rokottaminen on kiellettyä. Valmisteilla olevan komission delegoidun asetuksen mukaan eläinterveyssäännöstön 69 artiklassa tarkoitettu rokotusvyöhyke voi nimittäin kattaa joko alueen, jolla hätärokotuksia toteutetaan, tai alueen, joka ympäröi tätä aluetta ja jolla rokottaminen on päinvastoin kielletty ja jolla toteutetaan aktiivista taudin esiintymisen seurantaa taudista vapautumisen varmistamiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö voisi myös määrätä välttämättömien eläinterveyssäännöstön 47 artiklan nojalla säädettyjen kieltojen, ehtojen, rajoitusten ja toimenpiteiden noudattamisesta. Eläinterveyssäännöstön 46 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat tietyissä rajoissa toteuttaa eläinlääkkeiden pakollista käyttöä koskevia toimenpiteitä, mutta näiden toteuttamiseen voidaan 47 artiklan nojalla annettavalla komission delegoidulla säädöksellä kytkeä lisäedellytyksiä. Ehdotetun momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi lisäksi määrätä rokotusvyöhykkeellä noudatettavaksi joitakin niistä eläinten ja tuotteiden siirtämistä koskevista kielloista, ehdoista ja rajoituksista, joita eläinterveyssäännöstön mukaan voidaan määrätä noudatettavaksi rajoitusvyöhykkeillä.

27 §. *Rajoitusvyöhyke b- tai c-luokan taudin vastustamiseksi*. B- ja c-luokan tautien leviämisen estäminen ei lähtökohtaisesti perustu rajoitusvyöhykkeiden perustamiseen, vaan siihen, että alueilla ja lokeroilla voi olla taudista vapaa asema tai hävittämisohjelma, jonka ylläpitäminen tai toteuttaminen edellyttää, että alueille tai lokeroihin ei siirretä eläimiä tai tuotteita sellaisista paikoista, joissa epidemiologinen tilanne on näitä alueita tai lokeroita huonompi. Nämä siirtorajoitukset perustuvat suoraan sovellettaviin eläinterveyssäännöstön säännöksiin sekä maaeläimiä koskevien jäsenvaltioiden sisällä tapahtuvien siirtojen osalta kansallisiin säännöksiin. Joidenkin tautien kuten sinikielitaudin leviämisen estämiseksi voi kuitenkin olla tarpeen perustaa rajoitusvyöhyke. Lisäksi eläinterveyssäännöstön nojalla on annettu säännöksiä rajoitusvyöhykkeen käytöstä rabieksen taikka b- tai c-luokkaan kuuluvan vesieläintaudin vastustamiseksi.

Ehdotetun pykälän mukaan rajoitusvyöhykettä koskeva toimivalta olisi Ruokavirastolla. Vyöhyke perustettaisiin vastaavalla tavalla kuin a-luokan taudin vastustamista koskeva rajoitusvyöhyke. Vyöhykettä koskevien kieltojen, ehtojen, rajoitusten ja toimenpiteiden määräämisen

osalta sovellettaisiin eläinterveyssäännöstön 65 artiklaa, joka määrittää asiaa koskevaa toimivaltaa a-luokan tautien vastustamiseksi perustettavan vyöhykkeen osalta, sekä eläinterveyssäännöstön 32 artiklan nojalla annettuja vyöhykkeitä koskevia säännöksiä, jos niitä on.

28 §. *Vyöhykettä koskevan päätöksen julkaiseminen ja päätöksestä tiedottaminen*. Pykälän mukaan 26 ja 27 §:ssä säädettyjä vyöhykkeitä koskevia päätöksiä ei annettaisi tiedoksi siten kuin hallintopäätökset hallintolain (434/2003) mukaan, vaan päätökset julkaistaisiin Suomen säädöskokoelmassa. Eläinterveysviranomaisen olisi lisäksi tiedotettava niistä vyöhykkeen sijaintikunnissa sekä kohdistettava erityistä tiedottamista niihin tahoihin, jotka ovat viranomaisten tiedossa ja joita päätös koskee. Sääntely vastaisi voimassa olevan eläintautilain 37 §:ää. Julkaisemisen tapa johtuu siitä, että päätöksiä ei kohdisteta yksittäisiin toimijoihin, vaan ne velvoittavat yleisesti perustamispäätöksessä määritellyllä maantieteellisellä alueella. Päätöksiin ei sisälly henkilötietoja.

29 §. *Vyöhykettä koskevasta päätöksestä poikkeaminen*. Pykälän 1 momentin mukaan aluehallintovirasto olisi toimivaltainen viranomainen myöntämään yksittäistapauksia koskevia ja tapauskohtaista riskinarviointia edellyttäviä poikkeuslupia rajoitusvyöhykkeellä, väliaikaisella rajoitusvyöhykkeellä ja tartuntavyöhykkeellänoudatettavista kielloista, ehdoista, rajoituksista tai toteutettavista toimenpiteistä, jos poikkeaminen ei aiheuttaisi taudin leviämisen vaaraa. Säännös vastaisi nykyisen eläintautilain 38 §:n 1 momenttia.

Poikkeaminen kuitenkin perustuisi lähtökohtaisesti ja varsinkin a-luokan tautien osalta suoraan sovellettavissa EU-säädöksissä sallittuihin tapauksiin, kun taas voimassa olevan lain mukaan poikkeamismahdollisuudesta säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla. Ehdotetun 31 §:n mukaan poikkeuslupia koskevia unionin säännösten vaatimuksia voitaisiin kuitenkin myös tarvittaessa täydentää maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Pykälän 2 momentin mukaan aluehallintovirasto voisi myöntää muuta rajoitusvyöhykettä tai rokotusvyöhykettä koskevia poikkeuslupia, jos poikkeaminen olisi sallittu vyöhykettä koskevassa maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä eikä aiheuttaisi taudin leviämisen vaaraa. Voimassa olevan lain mukaan mahdollisuudesta poiketa maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä perustetulla rajoitusvyöhykettä koskevasta päätöksestä säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, mikä on käytännössä osoittautunut hankalaksi, sillä asetusta annettaessa ei vielä ole tiedossa, minkälaisia vyöhykkeitä tullaan perustamaan eikä myöskään kaikilta osin se, millaisia kieltoja ja rajoituksia niitä koskien tullaan määräämään.

30 §. *Eläinten lopettaminen a-luokan taudin vuoksi perustetulla vyöhykkeellä*. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Ruokaviraston toimivallasta määrätä a-luokan taudin vuoksi perustetuilla vyöhykkeillä toteutettavaksi eläinten joukkoteurastuksia tai joukkolopetuksia, jos taudin leviämistä ei muutoin saataisi hallintaan. Taudintorjuntatoimenpiteitä koskevan delegoidun asetuksen 9 artiklan 4 kohdan, 22 artiklan 2 kohdan ja 86 artiklan 2 kohdan mukaan toimivaltaisella viranomaisella on mahdollisuus toimeenpanna ehkäiseviä eläinten joukkoteurastuksia tai joukkolopetuksia vyöhykkeillä. Ehdotettu momentti vastaisi pääosin nykyisen eläintautilain 39 §:n 1 momenttia.

Ehdotetun 68 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan aluehallintovirasto huolehtisi päätöksen täytäntöönpanosta, mikä vastaisi nykyisen eläintautilain 39 §:n 3 momenttia. Toimijan avunantovelvollisuudesta säädetään valvonta-asetuksen 15 artiklan 2 kohdassa.

Ehdotettuun lakiin ei sisältyisi nykyisen eläintautilain 39 §:n 2 momentin kaltaista säännöstä, jonka mukaan Ruokavirasto voi määrätä eläimiä lopetettaviksi rajoitusvyöhykkeellä myös sil-

loin, kun eläinten siirtämistä koskevat kiellot ja rajoitukset ovat olleet voimassa yli 14 vuorokautta ja huomattavasti vaikeuttavat eläinten pitoa taloudellisista tai eläinten hyvinvointiin liittyvistä syistä. Eläinten lopettaminen saattaa olla ainoa keino estää vakavat eläinsuojeluongelmat tilanteissa, joissa eläimet kasvavat siirtorajoitusten johdosta liian kookkaiksi pitopaikan tiloihin nähden eikä siirtorajoituksista sallita poikkeuksia. Toimija on kuitenkin itse vastuussa eläinten hyvinvointia koskevien vaatimusten noudattamisesta ja voi päättää itse eläintensä lopettamisesta tai teurastamisesta tarvittaessa. Viranomaisen määräämää toimenpidettä koskevan säännöksen merkitys onkin ollut sen kytkennässä eläintautilain korvauspykäliin, joiden mukaan 39 §:n 2 momentin nojalla viranomaisen määräyksestä lopetetusta eläimestä omistaja saa korvauksena enintään kolme neljäsosaa eläimen käyvästä arvosta. Jatkossakin toimijalle voitaisiin kuitenkin maksaa korvausta eläinten lopettamiseen liittyvistä taloudellisista vahingoista tuotannonmenetystä koskevan korvauksen muodossa. Korvauksena voidaan suorittaa enintään kolme neljäsosaa vahingon suuruudesta.

31 §. *A–c luokan tautien vastustamista koskevat tarkemmat säännökset*. Pykälään koottaisiin luvussa tarkoitettuja toimenpiteitä koskevat asetuksenantovaltuudet.

Pykälän 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin eläinterveyssäännöstön ja sen nojalla annettujen säännösten rajoissa taudin vastustamiseksi välttämättömät tarkemmat säännökset b- ja c-luokan tautien torjuntatoimenpiteistä. Kyse on tautien hävittämisohjelmiin sisältyvistä toimenpiteistä, jotka periaatteessa kuuluvat kansalliseen toimivaltaan, mutta joita koskevia vaatimuksia määritellään tarkemmin eläinterveyssäännöstön 32 artiklan nojalla annetuilla komission delegoiduilla säädöksillä. Seurantaa, hävittämisohjelmia ja tautivapautta koskevaan delegoituun asetukseen sisältyvät vaatimukset ovat monelta osin niin yksityiskohtaisia ja tarkkarajaisia, että kansallisten säännösten rooli jää näiltä osin varsin vähäiseksi.

Eläinterveyssäännöstön 79 artiklan b alakohdan ii alakohdassa säädetään, että silloin kun b-luokan tauti todetaan jäsenvaltiossa tai vyöhykkeellä, jolla on taudista vapaa asema eikä valtiota tai vyöhykettä varten siten ole vielä hyväksyttyä hävittämisohjelmaa, taudin torjuntaa voidaan harkinnan mukaan toteuttaa jo ennen kuin hävittämisohjelma on saatu laadittua ja hyväksyttyä. Näissä tilanteissa voidaan toteuttaa yksi tai useampi eläinterveyssäännöstön 53–69 artiklassa säädetyistä eli a-luokan tauteja koskevista toimenpiteistä. Asetuksenantovaltuus koskisi myös näitä toimenpiteitä koskevien tarkempien säännösten antamista.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin lisäksi antaa eläinterveyssäännöstön 71 artiklan rajoissa taudin vastustamiseksi välttämättömiä eläinterveyssäännöstöä ja sen nojalla annettuja säännöksiä täydentäviä säännöksiä luvussa tarkoitetuista a–c-luokan tautia koskevan epäilyn johdosta suoritettavista toimenpiteistä ja a-luokan taudin torjuntatoimenpiteistä. Lisäksi voitaisiin antaa mainituissa rajoissa tarkempia säännöksiä vyöhykkeiden perustamisesta, lakkauttamisesta, vyöhykkeiden rajojen ja osien määrittämisestä, vyöhykkeillä noudatettavista kielloista, ehdoista, rajoituksista ja velvoitteista ja niistä poikkeamisesta sekä eläinten lopettamisesta vyöhykkeellä.

Mainitussa eläinterveyssäännöstön 71 artiklassa säädetään jäsenvaltioiden oikeudesta toteuttaa delegoiduissa säädöksissä säädettyjen taudintorjuntatoimenpiteiden lisäksi muita taudintorjuntatoimenpiteitä, jotka ovat tarpeellisia ja oikeasuhtaisia ottaen huomioon muun muassa epidemiologiset sekä taloudelliset ja yhteiskunnalliset olosuhteet, pitopaikkojen tyypit ja tuotantosuunnat sekä asianomaisten eläinten lajit ja luokat. Nykytilanteessa tautiepäilyn vuoksi pitopaikkaan kohdistettavista tai vyöhykkeillä noudatettavista kielloista, ehdoista, rajoituksista ja toimenpiteistä säädetään tarkemmin eläintautikohtaisissa maa- ja metsätalousministeriön asetuksissa, ja osa näistä säännöksistä voi olla tarpeen myös jatkossa. Asetuksenantovaltuus, joka

koskee eläinten lopettamista vyöhykkeillä, on tarpeen, sillä eläinterveyssäännöstön valtuus ehkäisevien lopetusten toteuttamiseen on hyvin avoin ja jättää jäsenvaltioiden viranomaisille laajaa harkintavaltaa.

B- ja c-luokan tautien leviämisen estämistä koskevat eläinterveyssäännöstön toimivaltuudet ovat laajoja, ja niiden käyttöä koskevat, viranomaisten harkintavaltaa määrittävät kansalliset täydentävät säännökset voivat olla tarpeen toimijoiden oikeusturvan ja viranomaistoiminnan yhdenmukaisuuden näkökulmasta, vaikkakin mainittuja toimenpiteitä täsmennetään myös taudintorjuntatoimenpiteitä koskevassa delegoidussa asetuksessa.

6 luku. Toimenpiteet epäiltäessä tai todettaessa muuta torjuttavaa tai valvottavaa eläintautia

32 §. *Tautitilanteen selvittäminen ja taudin leviämisen estäminen*. Ehdotetun 6 luvun säännökset koskisivat toimenpiteitä muun torjuttavan tai valvottavan eläintaudin vastustamiseksi. Kyse olisi pääosin kansallisesta sääntelystä, jossa kuitenkin käytettäisiin yhtenäisyyden lisäämiseksi monelta osin viittauksia a–c-luokan tautien vastustamista koskeviin unionin säännöksiin. Luku koskisi kuitenkin myös TSE-asetuksen sekä zoonooseja koskevien unionin säännösten täytäntöönpanoa. Sääntely vastaisi suurelta osin vaarallisten ja valvottavien eläintautien vastustamista koskevia voimassa olevan eläintautilain 4 ja 5 luvun säännöksiä, joten sisällöllisesti sääntely muuttuisi vain hyvin vähän. Toimijaa koskevan määritelmän supistumisen vuoksi lemmikkieläimen pitäjät mainittaisiin eräissä säännöksissä toimijoiden rinnalla, vaikka käytännössä on erittäin harvinaista, että taudintorjuntatoimenpiteitä toteutetaan asunnoissa.

Pykälässä säädettäisiin eläinterveysviranomaisen tehtävistä ja toimivaltuuksista epäiltäessä muun torjuttavan tai valvottavan eläintaudin esiintymistä. Ne vastaisivat lähtökohtaisesti nykyisen eläintautilain 20, 22 ja 23 §:n mukaisia tehtäviä ja toimivaltuuksia, vaikka sääntely toteutettaisiin uudella tavalla viittaamalla eräisiin a-luokan tauteja koskeviin eläinterveyssäännöstön toimivaltasäännöksiin.

Aluehallintoviraston tulisi saattaa luonnolliseen henkilöön tai oikeushenkilöön kohdistamansa taudin leviämisen estämiseksi tehty päätös välittömästi Ruokaviraston tietoon.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös, jonka mukaan aluehallintovirasto voisi määrätä pidettävän eläimen lopetettavaksi, jos muun torjuttavan eläintaudin epäilyä ei voida sulkea pois tai taudin esiintymistä vahvistaa eläintä lopettamatta. Säännös vastaisi voimassa olevan eläintautilain 20 §:n 2 momenttia, joka ei salli lopetusmääräystä valvottavan eläintaudin toteamiseksi. Momentissa säädettäisiin myös voimassa olevaa lakia vastaavalla tavalla, että jos luonnonvaraisia eläimiä koskeviin toimenpiteisiin ryhtyminen edellyttää luonnonsuojelulaissa (1096/1996), metsästyslaissa tai kalastuslaissa (379/2015) tarkoitettua lupaa, aluehallintovirasto vastaa luvan hakemisesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin taudin leviämisen estämistä koskeviin päätöksiin liittyvästä poikkeuslupamenettelystä vastaavalla tavalla kuin voimassa olevan lain 23 §:n 3 momentissa.

Pykälän 4 momentissa olisi pykälässä säädettyjä toimenpiteitä koskeva, maa- ja metsätalousministeriölle annettava asetuksenantovaltuus.

33 §. *Muun torjuttavan eläintaudin torjuntatoimenpiteet*. Pykälän mukaan Ruokavirasto voisi ryhtyä toimenpiteisiin muun torjuttavan eläintaudin hävittämiseksi pitopaikasta. Toimenpiteinä voitaisiin toteuttaa eläinterveyssäännöstössä a-luokan taudin hävittämiseksi säädettyjä toimen-

piteitä, jotka vastaisivat suurelta osin voimassa olevan eläintautilain 26 §:n mukaisia taudin hävittämistoimenpiteitä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin pykälän 2 momentin mukaan antaa toimenpiteistä tarkempia eläintautikohtaisia säännöksiä.

34 §. *Taudin leviämisen estämiseksi tehtävän päätöksen voimassaolo*. Kuten nykyisinkin valvottavan eläintaudin hävittäminen olisi toimijalle vapaaehtoista, eli viranomaisten asettamilla siirtorajoituksilla ja muilla toimenpiteillä pyrittäisiin ainoastaan estämään taudin leviäminen pitopaikan ulkopuolelle. Pitopaikassa toteutettava tautisaneeraus on kuitenkin käytännössä usein ainoa tapa välttää siirtorajoituksista aiheutuvat pitkäkestoiset toimintaan kohdistuvat haitat. Hävittämistoimenpiteiden tehon varmistamiseksi on olennaista, että viranomainen pääsee valvomaan tautisaneerausta alusta lähtien. Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan nykyisen lain 24 §:n säännöstä vastaavaa säännöstä toimijan velvollisuudesta ilmoittaa kunnaneläinlääkärille valvottavaa tautia koskevien hävittämistoimenpiteiden aloittamisesta. Kunnaneläinlääkärin valvontatehtävästä säädettäisiin lain 69 §:ssä.

35 §. *Päätös valvottavan eläintaudin hävittämiseksi eläimen omistajan hakemuksesta*. Koska valvottavan taudin hävittäminen on usein ainoa tapa välttää pitkäkestoiset elinkeinotoimintaan kohdistuvat haitat, olisi pykälän 1 momentin mukaan mahdollista, että Ruokavirasto tekee päätöksen eläinten lopettamisesta, jolloin toimija voi saada lopetetuista eläimistä laissa säädetyn korvauksen. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 27 §:ää, mutta uutena säännökseen ehdotetaan vaatimusta, jonka mukaan toimijan tulisi päätöksen tekemisen edellytyksenä sitoutua toteuttamaan ne pitopaikan puhdistus- ja desinfektiotoimenpiteet, jotka vaaditaan taudin leviämisen estämiseksi tehdyn päätöksen kumoamiseksi. Pykälän 2 momentissa olisi EU:n valtiontukisäännöistä johtuva nykyistä vastaava asetuksenantovaltuus, jonka nojalla tietyt taudit voitaisiin rajata päätöksenteon ja korvausten ulkopuolelle.

36 §. *TSE-asetuksen nojalla suoritettava taudintorjunta*. TSE-tauteja voitaisiin jatkossakin luokitella kansallisiin tautiluokkiin, jolloin niiden torjuntaan sovellettaisiin ehdotetun luvun säännöksiä. Naudoissa esiintyvän BSE-taudin sekä lampaissa tai vuohissa esiintyvän scrapien torjunnasta ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi erillisessä pykälässä, jonka 1 momentissa suljettaisiin pois luvussa olevien 32–34 §:n soveltaminen. Tämä johtuu siitä, että niissä säädetyistä asioista säädetään suoraan sovellettavassa TSE-asetuksessa.

Pykälän 2 momentissa olisi säännökset TSE-asetuksessa säädettyihin taudin leviämisen estämistä ja taudintorjuntaa koskeviin tehtäviin toimivaltaisista viranomaisista. Ehdotettu toimivaltajako vastaa nykyistä jakoa, vaikka nykyisin TSE-asetuksen säätämiin tehtäviin toimivaltainen viranomainen johdetaan eläintautilain 84 ja 85 §:n säännöksistä. Aluehallintovirasto olisi 2 momentin mukaan toimivaltainen viranomainen huolehtimaan TSE-asetuksen 12 ja 13 artiklassa säädetyistä tehtävistä, jotka koskevat siirtorajoitusten asettamista ja epidemiologista selvitystä sekä eläimen lopettamista sen tutkimista varten. Ruokavirasto päättäisi asetuksen 13 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetuista taudin hävittämistoimenpiteistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siirtorajoituksia koskeviin päätöksiin liittyvästä poikkeuslupamenettelystä. Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa TSE-asetuksen rajoissa välttämättömiä TSE-asetusta täydentäviä säännöksiä pykälässä tarkoitetuista viranomaistehtävistä sekä poikkeusluvan myöntämisestä.

37 §. *Rajoitusalue*. Ehdotetut rajoitusalueen perustamista ja rajoitusalueella määrättäviä kieltoja, ehtoja, rajoituksia ja toimenpiteitä koskevat pykälän 1–3 momentin säännökset ja 5 momentin asetuksenantovaltuus vastaisivat voimassa olevan eläintautilain 35 ja 36 §:ään sisältyviä säännöksiä. Pykälän 3 momentin johdantokappaleessa kuitenkin sidottaisiin maa- ja metsätalousministeriölle kuuluvan päätöksentekotoimivallan käyttö eläinterveyssäännöstön säätämiin rajoihin. Eläinterveyssäännöstön 170 ja 171 artikla lähtevät siitä, että jäsenvaltiot voivat toteuttaa muita kuin a–c-luokkaan kuuluvia maaeläinten tauteja koskevia toimenpiteitä omalla alueellaan, mutta ne eivät saa estää eläinten tai tuotteiden siirtoja jäsenvaltioiden välillä. Eläinterveyssäännöstön 226 artikla mahdollistaa myös sellaiset vesieläintauteja koskevat kansalliset toimenpiteet, joilla on vaikutuksia jäsenvaltioiden kauppaan, mutta tällaisista toimenpiteistä pitää artiklan mukaan ilmoittaa komissiolle, joka päättää niiden hyväksyttävyydestä.

Pykälän 4 momentissa olisi säännös, jonka mukaan rajoitusaluetta koskevan päätöksen julkaisemisen ja päätöksestä tiedottamisen sekä päätöksestä poikkeamisen osalta sovellettaisiin rajoitusvyöhykettä koskevia vastaavia säännöksiä. Säännös vastaisi siten sisällöltään nykyisen eläintautilain 37 ja 38 §:ää.

38 §. *Toimenpiteet eräiden zoonoosien leviämisen estämiseksi*. Pykälän 1 momentin mukainen zoonoosidirektiivissä säädettyjen zoonoosien vastustamiseen liittyvä tiedottamisvelvoite vastaisi osin voimassa olevan eläintautilain 28 §:n 1 momenttia. Momentti ei kuitenkaan enää koskisi ammattimaista eläinten myyntiä kuluttajille harjoittavia pitopaikkoja, sillä näitä koskevasta tiedonantovelvollisuudesta säädetään eläinterveyssäännöstön 11 artiklan 4 kohdassa. Kohdan mukaan niiden toimijoiden, jotka myyvät tai muuten siirtävät eläimiä lemmikkieläimiksi, on toimitettava uusille lemmikkieläimen pitäjille perustiedot muun muassa zoonooseista sekä bioturvaamisen periaatteista siinä määrin kuin se on olennaista kyseisten lemmikkieläinten kohdalla.

Pykälän 2 momentin mukaan aluehallintovirasto voi määrätä 1 momentissa tarkoitettuja pitopaikkoja koskien eräistä toimenpiteistä, jotka ovat välttämättömiä ihmisten terveydelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi. Momentti vastaisi suurelta osin voimassa olevan eläintautilain 28 §:n 2 momenttia. Voimassa olevassa pykälässä ei kuitenkaan mainita pitopaikassa tautitilanteen selvittämiseksi tehtävää viranomaistutkimusta, mutta asiasta säädetään EHEC-taudin osalta taudin vastustamista koskevissa asetuksentasoisissa säännöksissä. Tutkimus on tehty, jos terveysviranomaiselta on saatu ilmoitus ihmisessä todetusta EHEC-tartunnasta, jonka on epäilty olevan peräisin pitopaikasta. Pykälä koskee paitsi zoonoosidirektiivin soveltamisalaan kuuluvia tauteja, myös bioturvaamista, muiden kuin a–c-luokan tautien vastustamista sekä eläinlääkkeiden käyttöä, joita koskien jäsenvaltio voi säätää kansallisia lisätoimenpiteitä eläinterveyssäännöstön mukaan.

7 luku. Eräiden pitopaikkojen hyväksyminen

39 §. *Pitopaikkojen hyväksyminen maaeläinten ja niistä saatujen tuotteiden siirtoja varten*. Pykälän 1 momentin mukaan aluehallintovirasto päättäisi eläinterveyssäännöstön 94 ja 95 artiklassa tarkoitetusta pitopaikkojen hyväksymisestä.

Eläinterveyssäännöstön 94 artiklan ja maaeläinten pitopaikkoja koskevan delegoidun asetuksen mukaan seuraavien pitopaikkatyyppien toimijoiden on haettava hyväksyntä toiminnalleen:

1) sorkka- ja kavioeläinten ja siipikarjan kokoamispitopaikat, joista kyseisiä eläimiä siirretään toiseen jäsenvaltioon tai jotka vastaanottavat eläimiä toisesta jäsenvaltiosta;

2) nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja hevoseläinten sukusolujen ja alkioiden pitopaikat, joista kyseisten eläinten sukusoluja ja alkioita siirretään toiseen jäsenvaltioon;

3) hautomot, joista siitosmunia tai siipikarjaa siirretään toiseen jäsenvaltioon;

4) siipikarjan pitopaikat, joista muihin tarkoituksiin kuin teurastettavaksi tarkoitettua siipikarjaa tai siitosmunia siirretään toiseen jäsenvaltioon;

5) koirien, kissojen tai frettien kokoamispitopaikat, joista eläimiä siirretään toiseen jäsenvaltioon;

6) löytöeläinten tai eläinsuojelusyistä haltuun otettujen koirien, kissojen tai frettien pitopaikat, joista eläimiä siirretään toiseen jäsenvaltioon;

7) pitkiä eläinkuljetuksia varten hyväksytyt tarkastusasemat, joissa eläimet lepäävät vähintään 12 tunnin lepojakson;

8) erillisen bioturvallisuusjärjestelmän varassa toimivat ympäristönsä terveystilanteesta riippumattomat kimalaisten pitopaikat, joista eläimiä siirretään toiseen jäsenvaltioon;

9) pidettäville maaeläimille, ei kuitenkaan kädellisille, tarkoitetut karanteenit.

Luettelon 1, 3 ja 4 kohdassa mainitut pitopaikat ovat olleet hyväksymisvaatimuksen piirissä jo voimassa olevan eläintautilain 61 §:n nojalla. Luettelon 2 kohdassa mainituista pitopaikoista sperman keräysasemat, spermavarastot ja alkioiden keräysryhmät ovat olleet vaatimuksen piirissä 64 §:n mukaisesti. Luettelon 9 kohdassa tarkoitetuilta karanteeneilta on edellytetty hyväksymistä eläintautilain 57 §:n mukaisesti. Sen sijaan edellä 5–8 kohdassa tarkoitetut hyväksymisvaatimukset ovat uusia. Näissä kohdissa mainitut pitopaikkatyypit on määritelty hyväksymistä edellyttäväksi delegoidulla säädöksellä eläinterveyssäännöstössä tarkoitettuina ”muina merkittävän riskin aiheuttavina pitopaikkatyyppeinä”.

Eläinterveyssäännöstön 95 artiklassa säädetään lisäksi toimijan mahdollisuudesta hakea pitopaikkansa hyväksymistä suljetuksi pitopaikaksi. Tällaisen pitopaikan osalta on mahdollista poiketa eräistä siirtoja koskevista terveysehdoista. Apinoita saa siirtää ainoastaan suljettuihin pitopaikkoihin. Voimassa olevan eläintautilain 61 §:ssä säädetään vastaavalla tavalla muun muassa eläintarhojen mahdollisuudesta hakea vastaavaa asemaa.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös, jonka mukaan aluehallintovirasto päättäisi myös maaeläinten sukusoluja ja alkioita koskevassa delegoidussa asetuksessa säädetyistä hyväksytyn pitopaikan toimintaa koskevista kotijäsenvaltion viranomaisen poikkeusluvista. Hyväksytyn sukusolujen pitopaikan on mahdollista saada myös erillinen lupa poiketa eräistä pitopaikan toimintaa koskevista vaatimuksista.

Eläinterveyssäännöstön 96 artiklassa säädetään pitopaikan hyväksynnän hakemisesta, 97 artiklassa sen myöntämisen edellytyksistä, 98 ja 99 artiklassa hyväksynnän myöntämismenettelystä sekä 100 artiklassa hyväksynnän uudelleen tarkastelusta sekä väliaikaisesta tai pysyvästä peruuttamisesta. Ehdotetun pykälän 3 momenttiin sisältyisi lisäksi valtuussäännös, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa eläinterveyssäännöstön täytäntöönpanon edellyttämiä välttämättömiä säännöksiä hyväksymiseen liittyvistä menettelyistä. Eläinterveyssäännöstön säännökset ovat kuitenkin näiltä osin varsin yksityiskohtaisia, joten valtuu-

den käyttöön ei ainakaan tällä hetkellä arvioida olevan tarvetta. Ehdotettu valtuussäännös mahdollistaisi tarkemmat säännökset myös 2 momentissa tarkoitetun poikkeusluvan myöntämiseen liittyvästä menettelystä.

40 §. *Sperman keräysaseman hyväksyminen kotimaankauppaa varten*. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin aluehallintoviraston hyväksyntää edellyttäväksi myös sellaisen nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja hevoseläinten sperman kerääminen, jota ei toimiteta toiseen jäsenvaltioon ja jolle ei sen vuoksi vaadita eläinterveyssäännöstön 94 artiklassa tarkoitettua hyväksyntää. Ainoastaan omien eläinten siementämistä varten spermaa saisi kuitenkin kerätä ilman hyväksyntää, jos sperman keräys ja käyttö suoritetaan samassa pitopaikassa.

Eläinterveyssäännöstön 269 artiklan mukaan jäsenvaltiolla on oikeus säätää kansallisilla säännöksillä lisätoimenpiteitä tai tiukempia toimenpiteitä, jotka koskevat toimijoiden velvollisuuksia rekisteröityä tai hakea lupaa. Hyväksymisvaatimus ei olisi uusi, sillä voimassa olevan eläintautilain 46 §:n säännös sperman keräystoiminnan luvanvaraisuudesta koskee myös kotimaankauppaa harjoittavia toimijoita. Ehdotuksen mukaan eläinlajit, joiden sperman keräämistä vaatimus koskee, yksilöitäisiin kuitenkin suoraan laissa eikä enää valtioneuvoston asetuksella. Lajit vastaisivat nykyisiä ja olisivat samat kuin eläinterveyssäännöstön hyväksymisvaatimuksessa.

Muutos nykyiseen nähden olisi se, että kotimaankauppaa varten säilytettävän sperman varastointitiloja ei jatkossa tarvitsisi hyväksyä erilliseksi spermavarastoksi siinä tapauksessa, että varastointi tapahtuu muualla kuin hyväksytyllä sperman keräysasemalla tai hyväksytyn alkioiden keräysryhmän tiloissa. Jo tällä hetkellä saa spermaa ilman hyväksymistä säilyttää omien tai omassa hallinnassa olevien eläinten keinollista lisäämistä varten sekä Suomessa tapahtuvaa hevoseläinten siementämistä varten, joten muutoksen vaikutus hyväksymisten tarpeeseen on vähäinen.

Pykälän 2 ja 3 momentin säännökset hyväksynnän edellytyksistä ja sen hakemisesta sekä 5 momentin asetuksenantovaltuus vastaisivat voimassa olevan eläintautilain 47 §:n säännöksiä. Nykyisen lain 51 §:n nojalla kotimaankauppaa harjoittavien asemien hyväksymisen edellytykset on voitu säätää lievemmiksi kuin jäsenvaltioiden välistä kauppaa harjoittavia asemia koskevat edellytykset. Tarkoitus on, että tämä ero otetaan jatkossakin huomioon annettaessa tarkempia asetustasoisia säännöksiä kotimaankauppaa harjoittavien asemien hyväksymisestä. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että Ruokavirasto antaisi kotimaankauppaa varten hyväksytylle keräysasemalle kansallisen hyväksymistunnuksen.

41 §. *Alkioiden keräysryhmän hyväksyminen kotimaankauppaa varten*. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin aluehallintoviraston hyväksyntää edellyttäväksi nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja hevoseläinten alkioiden kerääminen ja tuottaminen myös siinä tapauksessa, että toimintaan ei liity jäsenvaltioiden välistä kauppaa eikä se siten edellytä eläinterveyssäännöstön mukaista hyväksyntää. Hyväksyntä voitaisiin myöntää vain pykälässä säädetyt edellytykset täyttävälle alkioiden keräysryhmälle. Kotimaankauppaa harjoittavien keräysryhmien toiminta on luvanvaraista jo voimassa olevan eläintautilain 46 §:n nojalla. Ehdotetut hyväksymisen edellytyksiä ja hyväksymismenettelyä koskevat säännökset ja asetuksenantovaltuus vastaisivat voimassa olevan lain 49 ja 51 §:n ja valtioneuvoston asetuksen säännöksiä.

42 §. *Kotimaankauppaa varten hyväksytyn sperman keräysaseman ja alkioiden keräysryhmän toiminta.* Koska ehdotetussa laissa ei enää säädettäisi jäsenvaltioiden välistä kauppaa harjoittavien asemien ja keräysryhmien toimintaa koskevista vaatimuksista, jotka ovat olleet lähtökohtana myös kotimaankauppaa harjoittavien toimijoiden vaatimuksille, viimeksi mainittuja vaatimuksia koskevat perussäännökset olisi tarpeen määritellä laissa uudella tavalla. Ehdotetun py-

kälän 1 momenttiin sisältyisivät kotimaankauppaa harjoittavan sperman keräysaseman ja 2 momenttiin kotimaankauppaa harjoittavan alkioiden keräysryhmän toimintaa koskevat säännökset, jotka koskevat toiminnassa käytettävien eläinten ja niiden pitopaikan vapautta eläintaudeista sekä toiminnan järjestämiseen liittyviä käytäntöjä, joilla pyritään estämään eläintautien leviäminen. Säännökset eivät olisi niin tiukkoja kuin nykyiset myös sisämarkkinakauppaa harjoittaviin asemiin ja keräysryhmiin soveltuvat eläintautilain 48 ja 50 §:n säännökset.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin toimijan velvollisuudesta ilmoittaa toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista, ja 4 momenttiin sisältyisi 1 ja 2 momentissa säädettyjen velvoitteiden tarkentamista koskeva maa- ja metsätalousministeriölle annettava asetuksenantovaltuus.

43 §. *Vesiviljelypitopaikkojen sekä vesieläinten taudintorjuntaan soveltuvien laitosten hyväksyminen*. Eläinterveyssäännöstön 176 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään sellaisten vesiviljelypitopaikkojen toiminta hyväksyntää edellyttäväksi, joissa vesiviljelyeläimiä pidetään tarkoituksena siirtää ne pitopaikasta pois joko elävinä tai vesiviljelyeläimistä peräisin olevina tuotteina. Artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan hyväksyminen vaaditaan myös muulle vesiviljelypitopaikalle, joka aiheuttaa merkittävän riskin ottaen huomioon eläinten lajit, luokat, lukumäärät, pitopaikan tyyppi ja eläinten siirrot. Komissio säätää artiklan 4 kohdan mukaan näistä pitopaikoista. Eläinterveyssäännöstön 177 artikla mahdollistaa hyväksynnän myöntämisen tietyin edellytyksin sellaisten pitopaikkojen ryhmälle, jotka toimivat yhteisen bioturvaamisjärjestelmän piirissä. 178 artiklassa säädetään mahdollisuudesta saada pitopaikka hyväksyttyä suljetuksi pitopaikaksi, ja 179 artiklassa säädetään vesieläinten taudintorjuntaan soveltuvia laitoksia koskevasta hyväksymisvaatimuksesta.

Eläinterveyssäännöstön 176–179 artiklaan sisältyvät hyväksynnän myöntämismenettelyä sekä hyväksynnän peruuttamista koskevat säännökset. Säännökset vastaavat suurelta osin direktiiviin pohjautuvia nykyisen eläintautilain 55 ja 56 §:n säännöksiä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan hyväksymistä koskeva toimivalta olisi kuten nykyisinkin Ruokavirastolla. Lain 69 §:ssä säädettäisiin kunnaneläinlääkärin tehtävästä suorittaa tarvittavia hyväksymistä edellyttävää toimintaa koskevia tarkastuksia. Vesiviljelypitopaikkojen osalta näistä säädetään eläinterveyssäännöstön 183 artiklan 2 kohdassa. Unionin lainsäädännössä ei edellytetä, että luvan saaneissa pitopaikoissa suoritetaan säännöllisiä valvontakäyntejä, mutta edellytetään toteuttamaan pitopaikoissa riskiperusteista tautiseurantaa. Seurantaa voidaan tehdä myös toimijan teettämien eläinterveyskäyntien puitteissa, mistä syystä viranomaisten suorittamien käyntien tiheydessä olisi mahdollista ottaa huomioon suoritetut eläinterveyskäynnit.

Pykälän 2 momentti koskisi poikkeuksia, joiden soveltaminen on eläinterveyssäännöstön 176 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion harkinnassa, sekä niitä artiklan 4 kohdan nojalla säädettyjä poikkeuksia ja hyväksymisvaatimuksia, joiden soveltuminen riippuu komission antamien säännösten mukaan pitopaikkaan liittyvän tautiriskin arvioinnista.

Eläinterveyssäännöstön 176 artiklan 2 kohdassa luetellaan pitopaikkatyypit, joiden osalta jäsenvaltio voi poiketa hyväksymisvaatimuksista, jos toiminnasta ei aiheudu merkittävää riskiä. Kohdan a alakohdassa mainitaan pitopaikat, jotka tuottavat vesiviljelyeläimiä ihmisravinnoksi tarkoitettuina pieninä määrinä joko suoraan lopulliselle kuluttajalle tai sellaisille paikallisille vähittäisliikkeille, jotka toimittavat ne suoraan lopulliselle kuluttajalle. Kohdan b alakohdassa mainitaan lammet ja muut laitokset, joissa vesieläinkantoja ylläpidetään vain virkistyskalastusta varten istuttamalla vesiviljelyeläimiä, jotka ovat suljetuissa tiloissa eivätkä voi paeta. Kolmantena pitopaikkatyyppinä mainitaan kohdan c alakohdassa vesiviljelypaikat, joissa pidetään ko-

ristevesieläimiä suljetuissa tiloissa. Vastaavat pitopaikkatyypit on voimassa olevan eläintautilain 55 §:ssä vapautettu lupavelvollisuudesta, mutta riskinarviointi on jatkossa tarpeen sitoa tapauskohtaiseen arvioon.

Komissio voi eläinterveyssäännöstön 176 artiklan 4 kohdan nojalla vapauttaa pitopaikkatyyppejä hyväksymisvaatimuksen piiristä toimintaan liittyvän riskin vähäisyyden perusteella. Vesiviljelypitopaikkoja koskevan delegoidun asetuksen 3 artiklan mukaan hyväksyntää ei tarvita, jos pitopaikassa pidetään vesieläimiä ainoastaan tarkoituksena vapauttaa niitä luontoon tai jos pitopaikka on luonnonravintolammikko, jossa vesieläimiä kasvatetaan suoraan ihmisravinnoksi tai luontoon vapauttamista varten. Lisäksi artiklassa mainitaan tietyt sellaiset nilviäisten pitopaikat, joita Suomessa ei ole. Poikkeus soveltuu kuitenkin vain, jos pitopaikasta ei siirretä eläimiä toisiin jäsenvaltioihin muutoin kuin suoraan ihmisravinnoksi ja että arvioinnin perusteella pitopaikkaan liittyy vain merkityksetön tautiriski. Arvioinnissa otetaan huomioon veden kautta tapahtuvan patogeenien suoran leviämisen mahdollisuus sekä vesieläinten siirrot.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että luontoon vapautettavia eläimiä kasvattavista pitopaikoista hyväksymistä ei vaadittaisi hautomolta, joka ainoastaan tuottaa istukkaita lähialueen luonnonvaraisista emokaloista istutettaviksi vastakuoriutuneina samalle alueelle. Tähän toimintaan liittyvä tautiriski katsotaan hyvin vähäiseksi. Lähialueena pidettäisiin lähtökohtaisesti sitä vesistön valuma-aluejaon mukaista ns. 1. jakovaiheen valuma-aluetta, jolla laitos sijaitsee.

Pykälän 2 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan muiden vesieläinpitopaikkoja koskevan delegoidun asetuksen 3 artiklassa lueteltujen sekä eläinterveyssäännöstön 176 artiklan 2 kohdassa lueteltujen pitopaikkatyyppien toimijoiden ei tarvitsisi hakea hyväksyntää, ellei pitopaikkaan liittyisi 3 momentissa säädetyn Ruokaviraston tekemän pitopaikkakohtaisen riskinarvioinnin perusteella riskiä. Ruokavirastolle ehdotettu kuukauden määräaika suorittaa riskinarviointi alkaisi siitä, kun toimija olisi ilmoittanut pitopaikkaa koskevat tiedot pitopaikkarekisteriin.

Pykälän 4 momentissa oleva valtuussäännös mahdollistaisi, että maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin hyväksymiseen liittyvistä menettelyistä sekä tarkennettaisiin riskinarvioinnissa huomioon otettavia seikkoja. Tarkoitus on säätää riskinarvioinnin kriteereistä, esimerkiksi siitä, kuinka lähellä emokalalaitosta pitopaikka voi toimia ilman terveyslupaa, tavalla joka lisää ennakoitavuutta sekä nopeuttaa riskinarviointien suorittamista. Lisäksi asetuksella voitaisiin säätää eläinterveyssäännöstön 176 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetun poikkeuksen edellytyksenä olevasta tuotannon ”vähäisestä määrästä”.

8 luku. Eläinten ja tuotteiden siirrot

44 §. *Eläinterveystodistukset*. Pykälän 1 momentin mukaan kunnaneläinlääkäri antaisi eläinterveyssäännöstön IV osan I osastossa tarkoitetun eläinterveystodistuksen maaeläinten, niiden alkioiden ja sukusolujen sekä maaeläimistä saatujen eläinperäisten tuotteiden siirtoja varten. Lisäksi se antaisi eläinterveyssäännöstön IV osan II osastossa tarkoitetun eläinterveystodistuksen vesieläinten, mukaan lukien mädin ja maidin, sekä vesieläimistä saatujen eläinperäisten tuotteiden siirtoja varten. Toimivaltaisen viranomaisen määrittely vastaa voimassa olevan eläintautilain 64 §:n 3 momenttia. Jäljempänä laissa säädettäisiin kuitenkin nykyiseen tapaan Ruokaviraston velvollisuudesta suorittaa kunnaneläinlääkärille säädetyt tehtävät valvomissaan teurastamoissa ja riistan käsittelylaitoksissa sekä aluehallintoviraston velvollisuudesta suorittaa kyseiset tehtävät valvomissaan poroteurastamoissa.

Eläinterveystodistuksista säädetään pidettävien maaeläinten siirtoja koskien eläinterveyssäännöstön 143–151 artiklassa sekä luonnonvaraisten maaeläinten siirtoja koskien eläinterveyssäännöstön 155 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja 2 kohdassa. Maaeläinten sukusolujen ja alkioiden

siirtoja koskevista eläinterveystodistuksista säädetään eläinterveyssäännöstön 161,162 ja 164 artiklassa, ja eläinperäisten tuotteiden siirtoja koskevista todistuksista säädetään 167 artiklassa. Eläinperäisille tuotteille on tosin eläinterveystodistuksiin liittyviä vaatimuksia ainoastaan silloin kun tuotteita siirretään rajoitusvyöhykkeiltä. Vesieläinten siirtoja koskevista eläinterveystodistuksista säädetään eläinterveyssäännöstön 208–217 artiklassa ja vesieläimistä saatavien tuotteiden siirtoja koskevista todistuksista 223 ja 224 artiklassa.

Kiertävien sirkusten ja eläinnäyttelyiden siirroissa käytetään maaeläinten pitopaikkoja koskevassa delegoidussa asetuksessa säädettyjä siirto- ja tunnistusasiakirjoja, minkä lisäksi toimijan tulee maaeläinten siirroista annetun komission delegoidun asetuksen mukaan esittää reittisuunnitelma toimivaltaisen viranomaisen allekirjoitettavaksi. Suunnitelman allekirjoittaminen säädettäisiin momentissa myös kunnaneläinlääkärin tehtäväksi.

Ehdotetun pykälän 2 momenttiin sisältyisi säännös, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin säätää niiden eläinterveyssäännöstössä tai sen nojalla säädettyjen poikkeusten soveltamisesta, joiden mukaan jäsenvaltio tai toimivaltainen viranomainen voi sallia eläinten tai tuotteiden siirrot ilman mukana seuraavaa eläinterveystodistusta. Tällaiset poikkeukset tehdään mahdollisiksi eläinterveyssäännöstön 143 ja 161 artiklassa ja 167 artiklan 1 kohdassa rajoitusvyöhykkeeltä lähtevien maaeläinten ja niistä saatujen tuotteiden siirtojen osalta. Todistusta koskevista vaatimuksista voidaan poiketa, jos kyseessä on maan sisäinen siirto ja jos käytössä on vaihtoehtoinen järjestelmä sen varmistamiseksi, että siirrot voidaan jäljittää ja että ne täyttävät vaatimukset. Vesieläinten maan sisäisten siirtojen yhteydessä todistusvaatimuksesta voidaan poiketa tietyin edellytyksin eläinterveyssäännöstön 210 artiklan mukaan. Eläinterveyssäännöstön 223 artikla mahdollistaa lisäksi vesieläimistä saatujen eläinperäisten tuotteiden siirrot rajoitusvyöhykkeeltä ilman todistusta.

Komissio voi lisäksi säätää delegoiduilla säädöksillä poikkeuksia eläinterveyden todentamista koskeviin vaatimuksiin. Asiasta säädetään pidettävien maaeläinten siirtojen osalta 144 artiklassa, maaeläinten sukusolujen ja alkioiden siirtojen osalta 161 artiklan 6 kohdassa, maaeläimistä saatujen eläinperäisten tuotteiden siirtojen osalta 167 artiklan 4 kohdassa sekä vesieläinten siirtojen osalta 211 artiklassa. Ehdotettu säännös soveltuisi siinä tapauksessa, että delegoitu säädös jättäisi jäsenvaltiolle harkintavaltaa poikkeuksen soveltamisen suhteen. Siirtoja koskevan delegoidun asetuksen mukaan hevoseläimiä voidaan siirtää ilman terveystodistusta, jos alkuperä- ja määränpääjäsenvaltion viranomaiset asiasta sopivat ja eläinten jäljitettävyys siirron aikana pystytään varmistamaan.

Momentti ei koskisi eläinterveyssäännöstön 209 artiklassa tarkoitettuja tapauskohtaista harkintaa edellyttäviä poikkeuksia, joista Ruokavirasto päättäisi jäljempänä ehdotettujen säännösten mukaisesti.

Jäsenvaltioiden välisissä koirien, kissojen ja frettien muissa kuin kaupallisissa siirroissa käytettävien ns. lemmikkieläinpassien myöntämisestä säädettäisiin jatkossa eläintunnistusjärjestelmää koskevassa laissa, sillä passit ovat tunnistusasiakirjoja.

45 §. *Siirtoihin liittyvät toimijoiden ja viranomaisten ilmoitukset*. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kunnaneläinlääkäri ottaa vastaan toimijan tekemät eläinterveyssäännöstön IV osan I ja II osastossa tarkoitetut ennakkoilmoitukset eläinten tai tuotteiden suunnitelluista siirroista jäsenvaltioiden välillä.

Velvollisuudesta ilmoittaa alkuperäjäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle siirroista toiseen jäsenvaltioon säädetään pidettävien maaeläinten siirtojen osalta eläinterveyssäännöstön

152 artiklassa, luonnonvaraisten maaeläinten siirtojen osalta 155 artiklan 3 kohdassa, sukusolujen ja alkioiden siirtojen osalta 162 artiklassa, eläinperäisten tuotteiden siirtojen osalta 169 artiklassa, vesieläinten siirtojen osalta 219 artiklassa sekä vesieläimistä saatujen eläinperäisten tuotteiden siirtojen osalta 225 artiklan 1 kohdassa. Ilmoitusvelvollisuus koskee siirtoja, joissa vaaditaan eläinterveystodistus tai joissa sen vaatimisesta on myönnetty nimenomainen poikkeus, mutta delegoiduilla säädöksillä ilmoitusvelvollisuus voidaan asettaa myös muille siirroille. Eräitä erityistapauksia koskevista ilmoitusvelvollisuuksista säädetään myös eläinterveyssäännöstön nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä. Kunnaneläinlääkäri vastaanottaisi myös nämä ilmoitukset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kunnaneläinlääkäri ottaa vastaan myös eläinterveyssäännöstön IV osan I ja II osastossa tarkoitetut ilmoitukset, jotka toimijan on tehtävä viranomaiselle havaitessaan, että toisesta jäsenvaltiosta vastaanotettu lähetys ei täytä kaikilta osin siirtoja koskevia vaatimuksia. Ilmoituksista säädetään pidettävien maaeläinten siirtojen osalta eläinterveyssäännöstön 127 artiklassa, maaeläinten sukusolujen ja alkioiden siirtojen osalta 158 artiklan 1 kohdan b alakohdassa sekä vesieläinten siirtojen osalta 194 artiklassa. Maaeläimiin ja niistä saatuihin tuotteisiin liittyvät ilmoitukset on tehtävä vain jäsenvaltioiden välisistä siirroista. Vesieläinten siirtojen osalta ilmoitusvelvollisuus sen sijaan koskee myös maan sisäisiä siirtoja.

Pykälän 3 momentin mukaan kunnaneläinlääkäri tai aluehallintovirasto tekisi kuten nykyisinkin määräpaikkana olevan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle ne suunniteltuja eläinten ja tuotteiden siirtoja koskevat ilmoitukset, jotka eläinterveyssäännöstön tai sen nojalla annettujen säädösten mukaan ovat alkuperäjäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen vastuulla. Näistä ilmoituksista säädetään pidettävien maaeläinten siirtojen osalta eläinterveyssäännöstön 153 artiklassa, luonnonvaraisten maaeläinten siirtojen osalta 155 artiklan 3 kohdassa, sukusolujen ja alkioiden siirtojen osalta 163 artiklan 2 kohdassa, eläinperäisten tuotteiden siirtojen osalta 169 artiklan 2 kohdassa, vesieläinten siirtojen osalta 220 artiklassa ja vesieläimistä saatujen eläinperäisten tuotteiden siirtojen osalta 225 artiklan 2 kohdassa. Eräitä ilmoitusvelvollisuuksia on myös siirtoja koskevassa delegoidussa asetuksessa.

Pykälän 3 momentissa kuitenkin säädettäisiin, että kunnaneläinlääkäri tai aluehallintovirasto voisi antaa toimijan huolehtia ilmoitusta varten tarvittavien perustietojen kirjaamisesta valvonta-asetuksessa tarkoitettuun virallisen valvonnan sähköiseen tiedonhallintajärjestelmään. Toimijan voitaisiin antaa huolehtia myös ilmoituksen laatimisesta ja lähettämisestä järjestelmän kautta silloin, kun siirrossa ei vaadita eläinterveystodistusta. Momentin säännös perustuu eläinterveyssäännöstön 153 artiklan 4 kohdan, 155 artiklan 3 kohdan,163 artiklan 4 kohdan, 169 artiklan 4 kohdan, 220 artiklan 4 kohdan sekä 225 artiklan 3 kohdan säännöksiin.

46 §. *Velvollisuus jakaa tietoa jäsenvaltioiden välisen matkustajaliikenteen ja postipalvelun asiakkaille*. Pykälä vastaisi eläintautilain nykyistä 59 a §:ää, joka on lisätty lakiin lailla 349/2019. Se koskee eläintauteja koskevaa tietämystä ja vastuita eläinten terveydestä, joiden osalta jäsenvaltio voi eläinterveyssäännöstön 269 artiklan mukaan säätää kansallisia toimenpiteitä. Pykälä liittyy myös afrikkalaisen sikaruton torjuntaa koskevien unionin säännösten täytäntöönpanoon. Ehdotuksen mukaan velvollisuus tiedottaa torjuntatoimenpiteistä koskisi valtioneuvoston asetuksella säädettäviä a- ja b-luokan tautien ja uusien tautien koskevia taudinpurkauksia.

47 §. *Maan sisäisiä siirtoja koskevat rajoitukset taudista vapaan aseman tai hävittämisohjelman toteuttamisen turvaamiseksi*. Pykälässä säädettäisiin asemaltaan erilaisten alueiden välillä tapahtuvien maaeläinten ja maaeläimistä saatujen tuotteiden siirtojen rajoittamisesta taudista vapaiden alueiden aseman suojelemiseksi sekä myös hävittämisohjelman toteuttamisen varmistamiseksi. Pykälä olisi tarpeen, sillä alueen asemaa ei enää jatkossa suojattaisi perustamalla muille

Suomen alueille rajoitusalueita ja rajoittamalla niiltä tapahtuvia maan sisäisiä eläinten ja eläinperäisten tuotteiden siirtoja. Eläinterveyssäännöstö ei sääntele tarkemmin maaeläinten ja niistä saatujen tuotteiden maan sisäisiä siirtoja, mutta jäsenvaltio voi rajoittaa näitä siirtoja eläinterveyssäännöstön 170 artiklan antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa. On selvää, että rajoitukset ovat edellytys sille, että taudista vapaa asema tai hävittämisohjelma voidaan kyseisen jäsenvaltion osalta hyväksyä.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin eläinterveyssäännöstön täytäntöönpanon edellyttämät tarkemmat säännökset eri alueiden välisistä siirtorajoituksista. Nykyisinkin toimivalta rajoitusten asettamiseen on maa- ja metsätalousministeriöllä, mutta tällä hetkellä siirtorajoituksista voidaan sekä säätää asetuksella että määrätä rajoitusvyöhykkeen perustamispäätöksessä.

48 §. *Eläinten vapauttaminen luontoon*. Pykälän 1 momentti koskisi maaeläinten vapauttamista luontoon ja vastaisi voimassa olevan lain 13 §:n säännöksiä. Maaeläinten luontoon vapauttamista rajoitetaan eläinterveyssäännöstön nojalla lähinnä eräissä taudinpurkauksissa. Asiasta ei säädetä eläinterveyssäännöstön siirtoja koskevassa luvussa, eikä asia edes varsinaisesti koske eläinten siirtokelpoisuutta vaan eläinten terveyttä ja bioturvallisuutta koskevista toimijoiden vastuista, joiden osalta jäsenvaltiot voivat säätää täydentäviä vaatimuksia kansallisilla säännöksillä. Säännös ehdotetaan kuitenkin sijoitettavaksi siirtoja koskevaan lukuun, sillä vesieläinten siirtoja koskevat eläinterveyssäännöstön säännökset kattavat myös luontoon päästettäväksi tarkoitettujen vesiviljelyeläinten siirrot, ja olisi tarkoituksenmukaista, että maa- ja vesieläinten luontoon vapauttamista koskevat säännökset olisivat laissa samassa yhteydessä. Momenttiin sisältyisi lisäksi informatiivinen viittaussäännös, jonka mukaan vesieläinten luontoon vapauttamista säädetään eläinterveyssäännöstön IV osan II osastossa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että vesieläimiä, jotka kuuluvat b- tai c-taudin osalta luetteloituun lajiin, saa määränpääpaikan terveystilanteesta riippumatta päästää luontoon ainoastaan silloin, kun ne ovat peräisin alueelta tai lokerosta, jolla on kyseessä olevasta taudista vapaa asema. Vaatimus koskisi sekä Suomesta että toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevia vesieläimiä. Säännös merkitsisi luontoon vapautettavien eläinten osalta tiukennusta eläinterveyssäännöstön 197 artiklaan, jonka mukaan eläinten lähtöalueen taudista vapaata asemaa vaaditaan ainoastaan silloin, kun määränpääpaikka sijaitsee joko taudista vapaalla alueella tai alueella, jolla toteutetaan hävittämisohjelmaa. Eläinterveyssäännöstön 199 artiklan mukaan tiukennuksen käyttöönotto on jäsenvaltion harkinnassa.

Pykälän 3 momentissa oleva maaeläimiä koskeva asetuksenantovaltuus vastaisi voimassa olevan lain 13 §:n asetuksenantovaltuutta.

49 §. *Ruokaviraston suostumusta edellyttävät siirrot*. Pykälässä säädettäisiin siirroista, joiden sallimisesta Ruokavirasto päättäisi. Viranomaisen suostumusta edellyttävistä siirroista säädetään useissa eläinterveyssäännöstön ja sen nojalla annetun asetuksen artikloissa, ja sovellettavasta artiklasta riippuen Ruokavirasto päättäisi asiasta joko määräpaikan taikka määränpää-, alkuperä- tai kauttakulkujäsenvaltion toimivaltaisena viranomaisena.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan Ruokavirasto päättäisi yksittäistapauksessa siitä, saadaanko pidettäviä maaeläimiä, niiden sukusoluja tai alkioita taikka vesieläimiä siirtää tieteellisiä tarkoituksia varten silloin, kun siirtokelpoisuutta koskevat vaatimukset eivät täyty. Mainitut maaeläinten sekä niiden sukusolujen ja alkioiden siirrot ovat eläinterveyssäännöstön 138 artiklan ja 165 artiklan mukaan mahdollisia, jos sekä alkuperäjäsenvaltion että määräpaikkana olevan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen siirtoihin suostuvat. Eläinterveyssäännöstön 204 artiklan mukaan mainitut vesieläinten siirrot ovat mahdollisia, jos määräpaikan toimivaltainen

viranomainen siirron sallii ja asiasta on sovittu alkuperäpaikan toimivaltaisen viranomaisen kanssa.

Momentin 2 kohta koskisi luonnonvaraisten maaeläinten siirtoja. Eläinterveyssäännöstön 155 artiklan mukaan luonnonvaraisten maaeläinten siirtäminen jäsenvaltiosta toiseen edellyttää, että sekä alkuperäjäsenvaltion että määräpaikkana olevan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ovat antaneet suostumuksensa siirtoon. Luonnonvaraisten eläinten siirrot jäsenvaltioiden välillä ovat luvanvaraisia myös voimassa olevan eläintautilain 63 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan.

Momentin 3 kohdan mukaan Ruokavirasto päättäisi alkuperäjäsenvaltion toimivaltaisena viranomaisena maaeläinten siirron sallimisesta toisen jäsenvaltion alueelle tapauksissa, joissa siirto ei täytä sille unionin säädöksissä säädettyjä vaatimuksia, mutta määränpääjäsenvaltio on kansallisella poikkeuksella sallinut kyseiset siirrot alueelleen. Kansalliset poikkeukset ovat tietyin edellytyksin mahdollisia seurantaa, hävittämisohjelmia ja tautivapauksia koskevan delegoidun asetuksen mukaan siirrettäessä eläimiä alueelle, jolla on taudista vapaa asema tai jolla toteutetaan hävittämisohjelmaa. Lisäksi ne ovat maaeläinten siirtoja koskevan delegoidun asetuksen mukaan mahdollisia, kun eläimiä siirretään alueelle, jolla ei ole sinikielitaudista vapaata asemaa tai sinikielitautia koskevaa hävittämisohjelmaa. Poikkeuksista pitää ilmoittaa komissiolle ja muille jäsenvaltioille. Siirtoja koskevan delegoidun asetuksen mukaan poikkeukseen perustuvat siirrot edellyttävät lisäksi lupaa alkuperäjäsenvaltion toimivaltaiselta viranomaiselta.

Momentin 4 kohdan mukaan Ruokaviraston suostumusta edellyttäisivät eläinterveyssäännöstön 128 artiklassa ja 157 artiklan 4 kohdassa säädetyt maaeläintautien hävittämiseksi tapahtuvat siirrot. Tautien hävittämiseksi eläimiä voidaan siirtää teurastettavaksi ja sukusoluja tai alkioita tuhottavaksi toiseen jäsenvaltioon vain, jos alkuperäjäsenvaltio ja määräpaikkana oleva jäsenvaltio antavat tähän luvan. Eläimiä siirrettäessä lupa vaaditaan lisäksi mahdolliselta kauttakulkujäsenvaltiolta.

Momentin 5 kohta koskisi maaeläinten sukusolujen tai alkioiden siirtoja geenipankkeihin. Maaeläinten sukusoluja ja alkioita koskevan delegoidun asetuksen 45 artiklan mukaan määränpääjäsenvaltion toimivaltainen viranomainen voi myöntää ennakolta kirjallisen suostumuksen siirtoon, joka ei täytä kaikkia sille säädettyjä vaatimuksia. Kohdan mukaan Ruokaviraston toimivallassa olisi lisäksi päättää sukusolujen siirron sallimisesta muusta kuin hyväksytystä pitopaikasta. Mainitun delegoidun asetuksen 13 artikla mahdollistaa, että vuohien ja lampaiden sukusoluja siirretään määränpääjäsenvaltion luvalla pitopaikasta, jossa sukusolut on kerätty, vaikka pitopaikalla ei olisi eläinterveyssäännöstön 94 artiklan mukaista hyväksyntää. Siirrolle on näissä tapauksissa myös muita mainitussa artiklassa säädettyjä erityisiä vaatimuksia. Sukusolujen kerääminen Suomessa edellyttäisi lisäksi ehdotetun lain 40 §:n mukaista kansallista hyväksyntää.

Momentin 6 kohdan mukaan Ruokavirasto päättäisi kädellisten eläinten siirron sallimisesta silloin, kun ne tulevat muusta kuin suljetusta pitopaikasta. Kädellisiä eläimiä saa lähtökohtaisesti siirtää vain suljettujen pitopaikkojen välillä, mutta siirtoja koskevan delegoidun asetuksen 63 artiklan mukaisten, OIE-koodiin viittaavien ehtojen täyttyessä myös muusta pitopaikasta, jos toimivaltainen viranomainen antaa siirtoon luvan. Jos kyse on jäsenvaltioiden välisistä siirroista, lupa vaaditaan alkuperäjäsenvaltion viranomaiselta ja suostumus määränpääjäsenvaltion viranomaiselta.

Momentin 7 kohdan mukaan Ruokavirasto päättäisi lemmikkieläinasetuksen 32 artiklan mukaisesta joissakin erityistapauksissa mahdollisesta poikkeamisesta lemmikkieläinten muita kuin kaupallisia siirtoja koskevista vaatimuksista. Artiklan mukaan luvan poikkeamiseen myöntää

määränpääjäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, ja se voi sisältää luvan kulkea toisen jäsenvaltion kautta edellyttäen, että kauttakulkujäsenvaltio on antanut määränpääjäsenvaltiolle etukäteissuostumuksensa. Toimivaltainen viranomainen on tähän saakka ollut aluehallintovirasto, mutta toimivalta olisi jatkossa tarkoituksenmukaisempaa keskittää Ruokavirastoon yhtenäisen soveltamiskäytännön varmistamiseksi. Lemmikkieläinasetusta sovelletaan eläinterveyssäännöstön siirtymäsäännösten mukaan eläinterveyssäännöstön sijasta 21.4.2026 asti.

Momentin 8 kohta koskisi vesieläinten siirtoja, jotka eläinterveyssäännöstön 193,196, 198, 201 ja 209 artiklan mukaan edellyttävät jäsenvaltion tai toimivaltaisen viranomaisen lupaa.

Eläinterveyssäännöstön 193 artiklan mukaan siirrettyjen vesieläinten käyttötarkoitusta ei saa muuttaa ilman määräpaikan toimivaltaisen viranomaisen lupaa, eikä lupaa voida myöntää silloin, kun vesieläimiä siirretään artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen taudintorjuntatoimenpiteiden tai kiiretoimenpiteiden mukaisesti hävitettäväksi tai teurastettavaksi. Ruokaviraston lupa vaadittaisiin silloin, kun määräpaikka on Suomessa riippumatta siitä, onko kyseessä maan sisäinen vai jäsenvaltioiden välinen siirto.

Eläinterveyssäännöstön 196 artiklan mukaan vesieläinten siirto tai luontoon päästäminen silloin, kun vesiviljelypitopaikassa tai ympäristössä esiintyy epätavallista kuolleisuutta, voidaan sallia toimivaltaisen viranomaisen luvalla. Edellytyksenä on, että eläimet eivät ole peräisin siitä epidemiologisesta yksiköstä, jossa kuolleisuutta esiintyy. Ruokaviraston lupa koskisi artiklan mukaisesti sekä maan sisäisiä että jäsenvaltioiden välisiä siirtoja. Jäsenvaltioiden välinen siirto voidaan sallia, jos siirron määränpää- ja kauttakulkujäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset sen hyväksyvät.

Eläinterveyssäännöstön mukaan vesiviljelyeläimiä saa lähtökohtaisesti siirtää sellaiseen jäsenvaltioon, vyöhykkeelle tai lokeroon, jossa toteutetaan hävittämisohjelmaa, vain taudista vapaalta alueelta. Toimivaltainen viranomainen voi kuitenkin eläinterveyssäännöstön 198 tai 201 artiklan mukaan sallia siirron myös vyöhykkeeltä tai lokerosta, jossa toteutetaan hävittämisohjelmaa. Vesiviljelypitopaikkaan tai luontoon päästettäväksi tarkoitettujen vesiviljelyeläinten siirto voidaan sallia joko maan sisällä tai jäsenvaltioiden välillä. Siirto toiseen jäsenvaltioon voidaan sallia ainoastaan, jos määränpääjäsenvaltio ja kauttakulkujäsenvaltio ovat antaneet siirtoon suostumuksensa. Ihmisravinnoksi tarkoitettujen vesieläinten kyseessä ollen lupa voidaan myöntää ainoastaan jäsenvaltion sisäisiin siirtoihin. Ruokavirasto ei voisi myöntää lupaa siirtoon, joka olisi kielletty kansallista tiukennusta merkitsevän 48 §:n 2 momentin säännöksen perusteella.

Eläinterveyssäännöstön 209 artiklassa sallitut poikkeukset koskevat muiden vesieläinten kuin vesiviljelyeläinten siirtoa vesiviljelypitopaikkaan tai luontoon päästettäväksi ilman lähetyksen mukana olevaa eläinterveystodistusta. Jos alkuperäjäsenvaltion toimivaltainen viranomainen katsoo, ettei todistuksen antaminen ole mahdollista kyseisten vesieläinten alkuperäpaikan ominaisuuksien vuoksi, se voi sallia siirron ilman todistusta, jos määräpaikan toimivaltainen viranomainen antaa siihen suostumuksensa.

Pykälän 2 ja 3 momenttiin sisältyisivät siirron sallimista koskevaa hakemusta, siirron sallimisen edellytyksiä sekä päätöksessä asetettavia ehtoja koskevat säännökset, jotka pitkälti vastaisivat voimassa olevan eläintautilain 63 §:n 2 momenttia. Jos eläinterveyssäännöstössä tai sen nojalla kuitenkin säädettäisiin mainituista asioista momentin säännöksistä poikkeavasti, sovellettaisiin näitä unionin säännöksiä. Eläinterveyssäännöstö edellyttää, että siirrossa toteutetaan tarvittavia riskienvähentämistoimenpiteitä, jotka tulisi ottaa huomioon siirron ehdoissa.

Pykälän 2 momentissa säädetty hakumenettely koskisi vain niitä tilanteita, joissa toimija tai lemmikkieläinten kyseessä ollen lemmikkieläimen pitäjä on suostumuksen hakijana. Edellä kuvattuja unionin säännöksiä ei ole kirjoitettu kaikilta osin yhtenäisellä tavalla, minkä vuoksi tulkintahaasteita voi jatkossa liittyä siihen, minkä maan toimivaltaiselta viranomaiselta toimija hankkii suostumuksen ja miltä osin muilta jäsenvaltioilta vaadittavien suostumusten olemassaolo voidaan selvittää toimivaltaisten viranomaisten välisen yhteydenpidon kautta. Pääsääntöisesti toimijat vastaavat suostumusten hakemisesta, mutta sen lisäksi viranomaiset voivat kommunikoida niistä keskenään 45 §:n 3 momentissa mainitussa virallisen valvonnan sähköisessä tiedonhallintajärjestelmässä.

Pykälän 4 momentti, joka koskisi Ruokaviraston mahdollisuutta toimittaa Suomeen sen omassa tutkimustoiminnassa tarvittavia eläimiä ja tuotteita, vastaisi voimassa olevan eläintautilain 63 §:n 4 momenttia. Siirtoja koskisivat kuitenkin osaltaan ne eläinterveyssäännöstön säännökset, jotka edellyttävät alkuperäjäsenvaltion suostumusta sekä riskienvähentämistoimenpiteitä.

Pykälän 5 momenttiin sisältyisi voimassa olevan eläintautilain 63 §:n 5 momenttia pitkälti vastaava asetuksenantovaltuus.

50 §. *Maa- tai vesieläimiä koskevien säännösten soveltaminen muihin eläimiin*. Eläinterveyssäännöstön 227 artiklassa säädetään, että maa- tai vesieläimiä koskevia säännöksiä tai osia niistä sovelletaan myös muihin eläimiin sekä näistä eläimistä saataviin sukusoluihin, alkioihin ja eläinperäisiin tuotteisiin siinä tapauksessa, että niistä aiheutuu kansanterveyteen tai eläinterveyteen kohdistuva riski d-luokan taudin leviämisestä unionissa ja että kyseessä oleva eläinlaji on luetteloitu laji. Soveltamisesta annetaan yksityiskohtaisia säännöksiä komission delegoiduilla säädöksillä. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin, että silloin kun tiettyjä maa- tai vesieläimiä tai niistä saatuja tuotteita koskevia eläinterveyssäännöstön säännöksiä sovelletaan muihin eläinlajeihin, näihin sovelletaan myös ehdotetussa laissa olevia, kyseisten eläinterveyssäännöstön säännösten täytäntöönpanoon ja täydentämiseen liittyviä säännöksiä. Se, sovelletaanko muihin eläimiin komission delegoitujen säädösten mukaan maa- vai vesieläimiä koskevia säännöksiä, riippuu siitä, elävätkö kyseiset eläimet pääosin maa- vai vesiympäristössä ja ovatko ne tavanomaisesti alttiita maaeläinten vai vesieläinten taudeille.

51 §. *Kansalliset täydentävät säännökset*. Pykälässä säädettäisiin sellaisista EU-säädösten sallimista eläinten ja niistä saatavien tuotteiden siirtoja koskevista poikkeuksista, joita voitaisiin ottaa käyttöön maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Lisäksi pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta maa- ja metsätalousministeriön asetuksella antaa eläinten ja niistä saatujen tuotteiden siirtokelpoisuutta koskevia eläinterveyssäännöstön, lemmikkieläinasetuksen tai TSE-asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiä tai asetusten säännöksiä täydentäviä säännöksiä. Tarvittavat valtuudet koottaisiin pykälään luettelon muotoon, sillä perussäännökset, joihin ne liittyvät, eivät sisälly ehdotettuun lakiin vaan ovat hajallaan unionin lainsäädännössä.

Pykälän 1 kohdan valtuussäännöksessä mainituista siirron edellytyksenä olevia tutkimusvaatimuksia koskevista poikkeuksista säädetään etenkin maaeläinten siirtoja koskevan delegoidun asetuksen liitteen II osissa 1, 2 ja 3. Eläinten rokotusvaatimuksista voidaan asetuksen mukaan tehdä tiettyjä poikkeuksia kaupallisissa tarkoituksissa kuljetettavien nuorten lemmikkieläinten osalta. Maaeläinten kuljetusajoneuvojen puhdistusvaatimuksia koskevista poikkeuksista säädetään maaeläinten siirtoja koskevan asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa. Kohta sallii poikkeuksia pitopaikan sisäisiä sekä samaan tuotantoketjuun kuuluvien pitopaikkojen välisiä siirtoja koskien.

Pidettävien sorkka- tai kavioeläinten sekä siipikarjan kokoamiset saa eläinterveyssäännöstön 133 artiklan mukaan toteuttaa vain tähän tarkoitukseen hyväksytyssä kokoamiskeskuksessa,

ellei alkuperäjäsenvaltiossa sallita kokoamista kuljetusvälineessä. Artiklan 2 kohdan mukaan poikkeuksen soveltaminen edellyttää, että eläimet kootaan suoraan niiden alkuperäisistä pitopaikoista ja ettei niitä kokoamisen aikana pureta ennen kuin ne ovat saapuneet niiden pitopaikkaan tai lopulliseen määräpaikkaan taikka hyväksyttyyn keräyskeskukseen.

Eläinterveyssäännöstön 139 artiklan mukaan siirtoja koskevista vaatimuksista on mahdollista poiketa, jos kyse on seuraavasta: virkistyskäyttö rajojen läheisyydessä, rajojen läheisyydessä järjestettävät näyttelyt tai urheilu- ja kulttuuritapahtumat tai muut vastaavat tapahtumat, pidettävien maaeläinten laiduntaminen jäsenvaltioiden keskenään jakamilla laiduntamisalueilla taikka pidettävien maaeläinten tekemä työ jäsenvaltioiden rajojen läheisyydessä. Komissio voi antaa poikkeuksista tarkempia säännöksiä delegoiduilla säädöksillä, ja se voi täytäntöönpanosäädöksillä vahvistaa poikkeusten nojalla tapahtuvia siirtoja koskevia tilapäisiä lisäsääntöjä ja vaihtoehtoisia sääntöjä. Tällä hetkellä on voimassa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetty poikkeus, joka koskee Ruotsissa tai Norjassa pidettäviin porokilpailuihin tai muihin vastaaviin tapahtumiin osallistuvien porojen siirtoja.

Eläinterveyssäännöstön säännökset ja sen nojalla annetut hyvin yksityiskohtaiset säännökset, jotka koskevat eläinten ja tuotteiden siirtämistä toisesta jäsenvaltiosta alueelle tai lokeroon, jolla on taudista vapaa asema tai jolla toteutetaan hävittämisohjelmaa, sallivat tiettyjä poikkeuksia siirtovaatimuksista. Ehdotettu kohta koskisi myös näiden poikkeusten käyttöönottoa.

Kohdassa tarkoitettujen poikkeusten käyttöönotosta säätäminen asetuksella on tarkoituksenmukaista erityisesti poikkeusten kansainvälisen ulottuvuuden perusteella. Komissiota on tiedotettava monien poikkeusten soveltamisesta, ja ne vaikuttavat eläinterveystodistusten myöntämiseen lähtömaissa. Maan rajan läheisyydessä tapahtuvaa toimintaa koskevista poikkeuksista on sovittava alkuperä- ja määränpääjäsenvaltion välillä.

Pykälän 2 kohtaan ehdotettu valtuus kytkeytyy eläinterveyssäännöstön 200 artiklan 3 kohtaan ja koskee taudinehkäisy- ja riskienvähentämistoimenpiteitä siirrettäessä luonnonvaraisia vesieläimiä elinympäristöstä toiseen. Toimenpiteistä säädetään lähtökohtaisesti komission delegoiduilla säädöksillä, mutta siihen saakka, kunnes tällaiset säännökset on annettu, toimenpiteistä päätetään kansallisella tasolla.

Lemmikkieläinten siirtoja koskeva pykälän 3 kohta mahdollistaisi lemmikkieläinasetuksen 7 artiklassa tarkoitetun nuoria lemmikkieläimiä koskevan poikkeuksen käyttöönoton. Tämä poikkeus koskee raivotautirokotuksen vaatimista eläinten muun kuin kaupallisen siirron edellytyksenä. Poikkeus on jo käytössä voimassa olevan maa- ja metsätalousministeriön asetuksen mukaan. Kohta myös mahdollistaisi lemmikkieläinasetuksen 9 artiklan 3 kohdan rajoissa tarkempien säännösten antamisen mainitun asetuksen liitteessä I olevassa B osassa lueteltuihin lajeihin kuuluvien lemmikkieläinten muita kuin kaupallisia siirtoja koskevista vaatimuksista. Lemmikkieläinasetuksessa säädetyt yksityiskohtaiset siirtovaatimukset eivät koske muita kuin mainitun liitteen A osan mukaisia lemmikkieläinlajeja eli koiria, kissoja ja frettejä, ellei niitä delegoiduilla säädöksillä erikseen säädetä myös liitteen B osan eläimiä varten. Siihen saakka jäsenvaltiot voivat asetuksen 14 artiklan mukaan soveltaa kansallisia sääntöjä, jotka ovat kyseisiin siirtoihin liittyvään riskiin nähden oikeasuhtaisia eivätkä ainakaan tiukempia kuin kyseisten eläinten kaupalliseen tuontiin sovellettavat unionin lainsäädännön vaatimukset.

Pykälän 4 kohtaan ehdotettu valtuussäännös liittyy TSE-asetuksen täytäntöönpanoon ja täydentämiseen. TSE-asetuksen 15 artiklan mukaan nautaeläinten, lampaiden ja vuohien sekä niiden sukusolujen ja alkioiden markkinoille saattamiseen sovelletaan liitteen VIII edellytyksiä. Mukana on oltava eläinten terveystodistus. Komissio voi säätää vaatimusten ulottamisesta koskemaan muitakin eläinlajeja. Liitteen VIII mukaan lampaiden ja vuohien sekä niiden sukusolujen

ja alkioiden kelpoisuus unionin sisäiseen kauppaan kytkeytyy siihen asemaan, joka jäsenvaltiolla tai pitopaikalla on klassisen scrapien esiintymistä koskevan riskin suhteen. Saavutettua mitättömän alhaisen klassisen scrapien riskin asemaa suojataan valvonnalla ja siirtorajoituksilla. Eräitä järjestelmän täytäntöönpanoon liittyviä säännöksiä sisältyy kansallisiin asetustasoisiin säännöksiin, ja ehdotettu valtuus mahdollistaisi kansallisen säännösten antamisen myös jatkossa.

Pykälän 5 kohdassa olisi asetuksenantovaltuus, joka mahdollistaisi eläinten tai niistä saatujen tuotteiden siirtoihin liittyvien eläinterveyssäännöstön, lemmikkieläinasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa koskevien säännösten antamisen silloin, kun EU-säännökset sitä edellyttävät. On mahdollista, että komissio antaa jatkossa delegoituja säännöksiä, joiden asianmukainen täytäntöönpano edellyttää joidenkin yksityiskohtien osalta kansallista säätämistä.

9 luku. Eläinten ja tuotteiden vienti ja tuonti

52 §. *Eläinten ja tuotteiden vientikelpoisuus*. Pykälän 1 momenttiin sisältyisivät eläinten ja tuotteiden vientikelpoisuutta koskevat yleiset vaatimukset, jotka pääosin vastaavat nykyisiä vaatimuksia. Suomesta muuhun kuin jäsenvaltioon saa toimittaa vain eläimiä ja tuotteita, joiden alkuperästä voidaan riittävällä tavalla varmistua. Tuotteilla tarkoitetaan eläinterveyssäännöstön määritelmän mukaan sukusoluja ja alkioita, eläinperäisiä tuotteita sekä myös eläimistä saatavia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita. Eläinten ja tuotteiden tulee olla siten merkittyjä, että ne voidaan yhdistää niitä koskeviin todistuksiin ja asiakirjoihin. Vienti ei myöskään saa vaarantaa kansanterveyttä tai eläinterveyttä Suomessa, määränpäävaltiossa tai kauttakulkuvaltiossa.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi vaatimus, jonka mukaan vietävien eläinten ja tuotteiden tulee olla muihin jäsenvaltioihin siirrettäviä eläimiä ja tuotteita koskevien eläinterveyteen liittyvien vaatimusten mukaisia, ellei määränpäävaltio edellytä, että viennissä noudatetaan sen asettamia vaatimuksia. Tämä vaatimus on yhtenevä eläinterveyssäännöstön 243 artiklan 1 ja 2 kohdan vaatimusten kanssa. Artiklaa ei ole kuitenkaan kirjoitettu yleisesti velvoittavaan muotoon, vaan säädetty jäsenvaltioille velvollisuus varmistaa mainittujen vaatimusten toteutuminen, mistä syystä asiasta ehdotetaan otettavaksi säännökset lakiin. Eläinterveyssäännöstön 243 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että vaikka viennissä noudatettaisiin kolmannen maan asettamia vaatimuksia, vienti ei saa vaarantaa kansanterveyttä tai eläinterveyttä. Tämä vaatimus tulisi turvatuksi ehdotetun pykälän 1 momentin vastaavalla vaatimuksella.

Pykälän 2 momentissa olisi lisäksi säännös, jonka mukaan viennissä noudatetaan EU:n ja muun kuin jäsenvaltion tai sen alueen välistä kahdenvälistä vientisopimusta silloin kun tällainen sopimus on olemassa.

Pykälän 3 momentin mukaan viejä vastaa vientiin sovellettavien vaatimusten täyttymisestä sekä määränpäävaltion asettamien vaatimusten ja, jos vientierä kuljetetaan muun kuin jäsenvaltion kautta, kyseisen valtion asettamien kauttakuljetusta koskevien vaatimusten selvittämisestä. Säännös vastaa voimassa olevan 69 §:n 2 momentin vaatimusta. Ruokavirastosta annetun lain 2 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan Ruokaviraston tehtäviin kuuluvat mm. elintarvikkeiden sekä eläinten ja niistä saatavien tuotteiden viennin edistäminen ja ohjaus. Nämä tehtävät koskevat muun muassa osallistumista kolmansien maiden asettamien vaatimusten selvittämiseen ja niiden täyttymisen varmistamista. Ruokavirasto päättää kuitenkin itse periaatteista, joiden mukaisesti se antaa tukeaan vientihankkeisiin, ja tuen antaminen tapahtuu viraston käytettävissä olevien resurssien rajoissa. Ruokaviraston rooli ei poista toimijan päävastuuta kolmansien maiden asettamien vaatimusten selvittämisestä.

Pykälän 4 momentissa olisi valtuus antaa tarvittaessa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella EU-lainsäädännön täytäntöönpanon edellyttämiä vientikelpoisuutta koskevia säännöksiä.

53 §. *Viejän rekisteröitymisvelvollisuus ja rekisteröintimenettely*. Jos vienti koskisi eläimiä ja tuotteita, joista voi aiheutua vähäistä suurempaa eläintautien leviämisen vaaraa, vientiä saisi harjoittaa vain rekisteröidyttyään Ruokaviraston pitämään rekisteriin. Rekisteröintivelvollisuus, josta säädetään voimassa olevan lain 70 §:ssä, on jatkossakin tarpeen viennin keskitetyn seurannan ja valvonnan mahdollistamiseksi sekä vientimenettelyjen kehittämiseksi ja ohjaamiseksi. Mainituilla toimilla on keskeinen merkitys pyrittäessä varmistamaan vientimenettelyjen yhdenmukaisuus ja asianmukaisuus ja säilyttämään luottamus Suomeen viejämaana. Rekisteröinti kuuluu asioihin, joista jäsenvaltiot voivat eläinterveyssäännöstön mukaan säätää kansallisia säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavalla tavalla rekisteröinti-ilmoituksen teosta. Pykälän 3 momentissa olisi nykyistä vastaava asetuksenantovaltuus, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset eläinlajeista ja tuotteista, joiden vientiä rekisteröitymisvelvollisuus koskee.

54 §. *Vientiin liittyvät todistukset ja tarkastukset sekä sähköisen tiedonhallintajärjestelmän käyttö*. Pykälän 1 momentin mukaan vientitodistuksen antaisi kunnaneläinlääkäri. Momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 71 §:n 1 momenttia vastaavasti vientitarkastuksen tekemisestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valvonta-asetuksessa tarkoitetun virallisen valvonnan sähköisen tiedonhallintajärjestelmän käytöstä viennissä. Säännös olisi jonkin verran tiukempi kuin voimassa olevan lain 71 §:n 2 momentin säännös, sillä järjestelmää olisi käytettävä aina kun se on mahdollista eikä järjestelmän käyttöön ole määränpäävaltiosta johtuvaa estettä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kunnaneläinlääkärin velvollisuudesta ilmoittaa Ruokavirastolle mahdollisesta todistuksen myöntämisen jälkeen havaitusta epäillystä tai todetusta taudinpurkauksesta, joka olisi estänyt todistuksen myöntämisen. Ruokaviraston on saatettava asia määränpäävaltion toimivaltaisen viranomaisen tietoon. Pykälän 4 momentissa olisi voimassa olevan lain 71 §:n 4 momenttia vastaava asetuksenantovaltuus.

55 §. *Vietyjä eläimiä ja tuotteita koskevien tietojen ja asiakirjojen säilyttäminen*. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin viejän velvollisuudesta säilyttää tiettyjä rekisteröintiä edellyttävään vientiin liittyviä tietoja viiden vuoden ajan viennistä. Momentti vastaisi voimassa olevan eläintautilain 72 §:ää.

Pykälän 2 momentissa olevan asetuksenantovaltuuden mukaan tarkempia säännöksiä säilytettävistä tiedoista voitaisiin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

56 §. *Eläinten ja niistä saatujen tuotteiden tuontia koskevat erityiset valvontatoimet*. Pykälän 1 momentissa viitattaisiin eläintautien vastustamiseen liittyvän tuontivalvonnan osalta eläinten sekä eräiden tuotteiden tuontivalvonnasta annettuun lakiin. Mainittu laki koskee valvonta-asetuksen tuontivalvontaa koskevien säännösten täytäntöönpanoa.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin kuitenkin niiden tuontivalvontaan liittyvien EU-säännösten täytäntöönpanosta, jotka on annettu eläinterveyssäännöstön nojalla. Jos tuonti edellyttäisi eläinterveyssäännöstön V osan säännösten nojalla annettujen säännösten mukaan määränpäävaltion tai kauttakulkuvaltion viranomaisen lupaa, Ruokavirasto olisi 2 momentin mukaan toimivaltainen päättämään luvasta tai riskinarvioinnista. Pykälän 3 momentin mukaan

kunnaneläinlääkäri huolehtisi eläinterveyssäännöstön V osan nojalla annettujen säännösten edellyttämistä tarkastuksista ja tutkimuksista määränpääpitopaikassa. Silloin kun tuonnin yhteydessä on eläinterveyssäännöstön nojalla annettujen säännösten mukaan käytettävä karanteenia, karanteenilla tulee olla eläinterveyssäännöstön 94 artiklan mukainen hyväksyntä. Eläinten vapauttamisesta karanteenista päättäisi kunnaneläinlääkäri.

57 §. *Kansallinen toimivalta Euroopan unionin tuontivaatimusten puuttuessa*. Eläinterveyssäännöstön 230, 234 ja 238 artiklan mukaan on mahdollista, että kaikkien eläinlajien tai -luokkien, sukusolujen, alkioiden tai eläinperäisten tuotteiden tuontiehtoja ja terveystodistuksia koskevia vaatimuksia ei EU-säännöksillä harmonisoida tai harmonisointi tapahtuu vasta myöhemmässä vaiheessa. Tällöin on mainittujen artiklojen mukaan mahdollista soveltaa kansallisia säännöksiä. Lemmikkieläinasetuksen 14 artiklassa säädetään lisäksi mahdollisuudesta soveltaa kansallisia sääntöjä asetuksen liitteen B osan mukaisia lemmikkieläinlajeja eli muita kuin koiria, kissoja ja frettejä varten siihen asti, kun näitä koskevat vaatimukset EU-tasolla harmonisoidaan. Jos kansallisia vaatimuksia olisi tarpeen asettaa, se voitaisiin ehdotetun pykälän mukaan tehdä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella mainittujen EU-säännösten rajoissa. Artikloissa on vaatimuksia, jotka koskevat kansallisissa säännöksissä huomioon otettavia seikkoja sekä säännösten oikeasuhtaisuutta.

10 luku. Kiireelliset toimenpiteet ja uudet taudit

58 §. *Toimenpiteet, kun Suomeen toimitettuun eläimeen tai tuotteeseen liittyy taudin leviämisvaara*. Eläinterveyssäännöstön VII osa antaa jäsenvaltioille melko laajat kiiretoimenpiteitä koskevat valtuudet. Ehdotetussa luvussa yksilöitäisiin, miltä osin toimivaltuuksia voisi käyttää Ruokavirasto ja miltä osin maa- ja metsätalousministeriö sekä säädettäisiin eräistä kiiretoimenpiteiden toteuttamiseen liittyvistä yksilöiden oikeusturvaan liittyvistä vaatimuksista.

Ruokavirasto voisi ehdotetun pykälän mukaan päättää tietyistä Suomeen toimitettuja eläimiä ja tuotteita koskevista eläinterveyssäännöstön 258 artiklan mukaisista kiiretoimenpiteistä silloin, kun toisen jäsenvaltion alueella on todettu d-luokan taudin tai uuden taudin taudinpurkaus, joka aiheuttaa vaaran Suomeen kyseiseltä alueelta toimitetun tai Suomen kautta kuljetettavan eläimen tai eläimestä saadun tuotteen välityksellä. Pykälä vastaisi monelta osin voimassa olevan eläintautilain 68 §:ää, mutta se mahdollistaisi myös määräykset eläinten ja tuotteiden kanssa kosketuksessa olleiden kuljetusvälineiden ja tavaroiden puhdistamista ja desinfiointia koskien. Pykälän 1 momentti koskisi vaihtoehtoisia toimenpiteitä. Pykälän 2 momentin mukaan päätökseen voisi liittää ehtoja. Toimija vastaisi toimenpiteiden suorittamisesta ja niiden kustannuksista. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Ruokaviraston velvollisuudesta ilmoittaa päätöksestään maa- ja metsätalousministeriölle.

59 §. *Siirtokielto äkillisen taudin leviämisuhkan vuoksi*. Pykälän 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi päätöksellään kiiretoimenpiteenä kieltää eläinten, tuotteiden ja niiden kanssa kosketuksessa olleiden esineiden ja aineiden siirrot muihin jäsenvaltioihin tai niiden kautta tai rajoittaa mainittuja siirtoja. Vastaava kieltosäännös sisältyy voimassa olevan lain 59 §:n 2 momenttiin. Kiellosta tai rajoituksesta voitaisiin päättää, jos se olisi tarpeen eläinterveyssäännöstön 42 artiklan 1 kohdan a alakohdan täytäntöön panemiseksi eli tilanteessa, jossa taudista vapaalla Suomen alueella todetaan tai epäillään tautia ja siirrot alueelta muiden jäsenvaltioiden taudista vapaille alueille on syytä saada keskeytettyä välittömästi. Lisäksi kiellosta voitaisiin päättää eläinterveyssäännöstön VII osassa tarkoitettuna kiiretoimenpiteenä silloin, kun Suomessa esiintyy d-luokan tai uutta eläintautia eivätkä eläinterveyssäännöstössä tai eläintautilaissa säädetyt ja niiden nojalla toteutetut toimenpiteet ole riittäviä taudin leviämisen estämiseksi tai jäsenvaltioiden välisen kaupan edellytysten turvaamiseksi.

Voimassa olevan eläintautilain 59 §:n 2 momentin mukaan on tietyin edellytyksin mahdollista kieltää siirrot Suomeen toisessa jäsenvaltiossa todetun taudinpurkauksen vuoksi. Eläinterveyssäännöstön kiiretoimenpiteitä koskeva VII osa ei kuitenkaan salli mahdollisina kiiretoimenpiteinä suoranaisia tuontikieltoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 59 §:n 3 momenttia vastaavasti, että siirtokieltoa koskevaan päätökseen ei sovelleta hallintolain säännöksiä hallintopäätöksen tiedoksiannosta, vaan päätös julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

60 §. *Väliaikainen kuljetuskielto*. Ruokavirasto voisi pykälän 1 momentin mukaan välttämättömistä syistä päättää eläinterveyssäännöstön mukaisena kiireellisenä toimenpiteenä koko maassa tai sen osassa voimassa olevasta lyhytaikaisesta eläinten kuljetuskiellosta, jos Suomessa on todettu a- tai b-luokan tai uuden taudin purkaus, eivätkä viranomaiset ole vielä ehtineet saada taudin levinneisyydestä selkoa tai taudin leviämistä hallintaan. Kielto olisi mahdollista asettaa, vaikka tautiepäilyä ei olisi vielä saatu laboratoriossa vahvistettua.

Kieltoa ja sen voimassaoloaikoja koskevat säännökset vastaisivat pääosin voimassa olevan eläintautilain 45 §:n säännöksiä, samoin ehdotetut 2 momentin säännökset mahdollisuudesta maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä jatkaa kiellon voimassaoloa välttämättömistä syistä. Pykälän 3 momentin mukaan kieltopäätökseen ei sovellettaisi hallintolain säännöksiä hallintopäätöksen tiedoksiannosta, vaan päätös julkaistaisiin Suomen säädöskokoelmassa. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta myöntää hakemuksesta yksittäistapauksessa poikkeuksia kiellosta.

61 §. *Toimivalta päättää muista kiiretoimenpiteistä ja uusia tauteja koskevista toimenpiteistä*. Pykälän 1 momentissa olisi informatiivinen viittaussäännös eläinterveyssäännöstön säännöksiin, joiden mukaan komissiolla on toimivalta säätää täytäntöönpanosäädöksellä toimenpiteistä uusien tautien vastustamiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan muista kuin 58–60 §:ssä säädetyistä eläinterveyssäännöstön 257, 258, 260 ja 262 artiklan mukaisista kiireellisistä toimenpiteistä d-luokan tai uuden taudin vastustamiseksi säädettäisiin tarvittaessa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Luetteloitujen tautien vastustamista koskevat eläinterveyssäännöstön III osan taudintorjuntasäännökset ja niiden nojalla annetut säännökset ovat kuitenkin niin kattavia, että momentin nojalla toteutettavien kiiretoimenpiteiden tarve arvioidaan hyvin vähäiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin paitsi kiiretoimien käyttöönotosta silloin, kun se olisi tautitilanteen kannalta välttämätöntä, myös annettaisiin tarvittavia eläinterveyssäännöstön säännöksiä täydentäviä tarkempia säännöksiä kiiretoimenpiteiden sisällöstä. Kiiretoimia koskevan eläinterveyssäännöstön VII osan mahdollistamat toimivaltuudet lähtökohtaisesti vastaavat taudintorjuntaa koskevassa eläinterveyssäännöstön III osassa säädettyjä toimivaltuuksia, joita on kunkin taudin osalta täsmennetty komission delegoiduissa säädöksissä. Kiiretoimia koskevan VII osan mukaan on tietyissä rajoissa mahdollista, että jäsenvaltio säätää väliaikaisista tiukennuksista delegoiduissa säädöksissä säädettyihin toimenpiteisiin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että jos komission säätämän tai maa- ja metsätalousministeriön pykälän 2 momentin nojalla säätämän kiiretoimenpiteen täytäntöönpano edellyttäisi luonnolliseen henkilöön tai oikeushenkilöön kohdistuvaa päätöstä tai vyöhykkeen perustamista koskevaa päätöstä, päätöksen tekisi aluehallintovirasto tai Ruokavirasto niitä koskevan ehdotetussa laissa säädetyn toimivaltajaon mukaisesti. Eläinterveyssäännöstö viittaa kiiretoimenpideval-

tuuksien osalta eläinterveyssäännöstön III osan taudintorjuntaa koskeviin artikloihin, joten kiiretoimenpiteiden täytäntöönpanoa koskevassa toimivallanjaossa olisi mahdollista noudattaa näiden artiklojen täytäntöönpanoa koskevaa toimivallanjakoa.

11 luku. Laboratoriot sekä taudinaiheuttajien käsittely

62 §. *Viralliset eläinterveyslaboratoriot*. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan luetteloitujen tautien sekä muiden torjuttavien ja valvottavien eläintautien kansallisena vertailulaboratoriona toimisi lähtökohtaisesti Ruokavirasto. Maa- ja metsätalousministeriö voisi kuitenkin nimetä vertailulaboratorioksi tietyn eläintaudin osalta ulkomaisen laboratorion, jos vertailulaboratoriotoiminnan järjestäminen Suomessa ei ole kyseisen taudin osalta tarkoituksenmukaista. Vastaava sääntely sisältyy voimassa olevan eläintautilain 78 §:ään. Jäsenvaltion velvollisuudesta nimetä kansalliset vertailulaboratoriot, mahdollisuudesta nimetä myös ulkomainen laboratorio sekä vertailulaboratorioiden velvollisuuksista ja tehtävistä säädetään valvonta-asetuksen 100 ja 101 artiklassa. Aiemmin sääntely sisältyi valvonta-asetuksella kumottuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) 882/2004 sekä eläintautikohtaisiin direktiiveihin.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto nimeäisi viralliset laboratoriot, jotka valvonta-asetuksen mukaan suorittavat virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien yhteydessä otettujen näytteiden tutkimukset. Vertailulaboratorioroolinsa ohella Ruokavirasto toimisi myös itse virallisena laboratoriona ilman erillistä nimeämistä. Tällä hetkellä kaikki eläintautilain edellyttämät viranomaisten ottamat näytteet tutkitaan Ruokavirastossa, lukuun ottamatta salmonellan varalta otettavia viranomaisnäytteitä, joita tutkitaan Ruokaviraston hyväksymissä laboratorioissa.

Valvonta-asetuksen 37 artiklassa säädetään toimivaltaisen viranomaisen velvollisuudesta nimetä viralliset laboratoriot, nimeämismenettelystä ja nimeämisen edellytyksistä. Virallisella laboratoriolla on artiklan mukaan oltava tarpeellinen ja riittävä asiantuntemus, laitteisto, infrastruktuuri sekä pätevä henkilöstö. Sen on pystyttävä suorittamaan tehtävät viivytyksettä, puolueettomasti ja ilman eturistiriitoja. Virallisen laboratorion akkreditoinnin tulee olla standardin EN/ISO 17025 mukainen, ja akkreditoinnin tulee kattaa viranomaistutkimuksiin käytettävät menetelmät. Valvonta-asetuksen 40–42 artiklaan sisältyy kuitenkin tiettyjä akkreditointiin liittyviä poikkeussäännöksiä. Viralliseksi laboratorioksi on mahdollista nimetä myös toisessa jäsenvaltiossa sijaitseva laboratorio. Virallisen laboratorion velvollisuuksista säädetään valvonta-asetuksen 38 artiklassa sekä muun muassa eläinterveyssäännöstön 16 ja 17 artiklassa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että eläinterveyttä koskevissa säädöksissä säädetyn viranomaisvalvonnan ja muiden viranomaistoimien yhteydessä otettujen näytteiden tutkimukset tulisi suorittaa joko kansallisessa vertailulaboratoriossa tai nimetyssä virallisessa laboratoriossa, joista molemmista käytettäisiin eläinterveyssäännöstön 17 artiklassa olevaa termiä virallinen eläinterveyslaboratorio. Tällaisessa laboratoriossa tutkittaisiin siis EU-säännöksissä säädettyjen näytteiden lisäksi kansallisiin säännöksiin perustuvat näytteet, jotka liittyvät esimerkiksi muiden torjuttavien tai valvottavien eläintautien vastustamiseen.

63 §. *Muiden kuin viranomaisnäytteiden tutkiminen eläintautien varalta*. Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että muun kuin viranomaisvalvonnan tai muiden virallisten toimien yhteydessä a–c luokan taudin tai muun torjuttavan tai valvottavan eläintaudin varalta otetut näytteet saataisiin tutkia virallisessa eläinterveyslaboratoriossa, toisen jäsenvaltion virallisessa laboratoriossa tai Ruokaviraston nimeämässä omavalvontalaboratoriossa. Kyse on lähtökohtaisesti diagnostisista näytteistä tai esimerkiksi maatalouselinkeinon itsensä perustamiin eläinten terveydenhuolto-ohjelmiin sisältyvistä tutkimuksista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin omavalvontalaboratorion nimeämisestä. Tällaisista laboratorioista ei säädetä valvonta-asetuksessa, mutta niitä koskee eräiltä osin zoonoosiasetus. Eläinterveyssäännöstön 16 artiklassa säädetään lisäksi eräistä laboratoriotoimintaa koskevista yleisistä eläintautien vastustamiseen liittyvistä velvoitteista, ja eläinterveyssäännöstön 269 artikla mahdollistaa sen, että kansallisilla säännöksillä asetetaan laboratoriotoimintaa koskevia lisävaatimuksia ja tiukempia vaatimuksia.

Ehdotetussa 2 momentin mukaan omavalvontalaboratorion nimeämisen edellytyksinä olisivat akkreditointi tai riihen rinnastettava pätevyys sekä zoonoosivalvonnan edellyttämien näytteiden tutkimisen osalta zoonoosiasetuksen 12 artiklan 2 kohdassa säädettyjen vaatimusten täyttyminen. Viimeksi mainittu vaatimus koskee laboratorion osallistumista kansallisen vertailulaboratorion järjestämiin kokeisiin. Vakavimpien tautien tutkimisen osalta edellytettäisiin nykyiseen tapaan kirjallista kuvausta laboratorion tautisuojausjärjestelmästä. Momentissa säädettäisiin myös pätevyyden arvioinnista vähintään kolmen vuoden välein.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Ruokaviraston mahdollisuudesta nimetä toisessa jäsenvaltiossa toimiva laboratorio tutkimaan näytteitä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että sellaisia eläintauteja, jotka eivät ole 1 momentissa mainittuja a–c-luokan tauteja eivätkä muita torjuttavia tai valvottavia tauteja, mutta jotka kuitenkin kuuluvat d- tai e-luokkaan tai on kansallisesti nimetty muiksi ilmoitettaviksi eläintaudeiksi, voitaisiin tutkia laboratoriossa, joka täyttäisi momentissa säädetyt pätevyysvaatimukset ja olisi tehnyt toiminnastaan ennakkoilmoituksen Ruokavirastolle. Vaatimukset vastaisivat voimassa olevan lain 81 §:n vaatimuksia. Ilmoituksen sisältöä koskevassa säännöksessä täsmennettäisiin, että ilmoituksessa tulee olla sellaisia tietoja näytteiden analyysimenetelmistä, jotka ovat välttämättömiä pykälässä säädettyjen pätevyysvaatimusten eli käytettävien menetelmien pätevyyden arvioimiseksi.

Pykälän 5 momentissa elintarvike- ja rehulainsäädännössä tarkoitetut näytteet rajattaisiin kuten nykyisinkin 1 ja 4 momentin mukaisten velvoitteiden ulkopuolelle päällekkäisyyden välttämiseksi, sillä mainittu lainsäädäntö edellyttää näytteiden tutkimista pätevyysvaatimukset täyttävässä nimetyssä laboratoriossa.

Pykälän 6 momenttiin sisältyisivät maa- ja metsätalousministeriölle annettavat asetuksenantovaltuudet, jotka koskisivat mahdollisia EU-lainsäädännön edellyttämiä tarkempia säännöksiä laboratorion nimeämistä ja ilmoitusvelvollisuutta koskien.

64 §. *Taudinaiheuttajien muu käsittely ja siirto*. Pykälässä säädettäisiin luvanvaraiseksi sellainen a–c-luokan taudin ja muun torjuttavan eläintaudin aiheuttajamikrobien ja -loisten hallussapito, siirtäminen, tutkiminen tai muu käsittely, joka ei tapahdu 62 tai 63 §:ssä tarkoitettujen näytteiden tutkimisen yhteydessä. Luvan myöntäisi Ruokavirasto. Lupaa ei kuitenkaan tarvittaisi Ruokaviraston omaa toimintaa tai Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintaa varten.

Pykälä liittyisi eläinterveyssäännöstön 16 artiklaan, joka koskee taudinaiheuttajia ja muita biologisia aineita käsittelevien laboratorioiden, muiden laitosten sekä muiden luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden velvollisuuksia. Artikla velvoittaa mainitut tahot, jotka käsittelevät taudinaiheuttajia tieteellistä tutkimusta, koulutusta tai diagnoosia varten taikka rokotteiden tai muiden biologisten aineiden valmistustarkoituksessa, ottamaan huomioon asiaan liittyvät kansainväliset standardit, toteuttamaan asianmukaisia bioturvaamistoimenpiteitä ja varmistamaan, ettei taudinaiheuttajien, rokotteiden tai biologisten aineiden siirtäminen laboratorioiden tai muiden laitosten välillä aiheuta luetteloitujen tai uusien tautien leviämisriskiä. Komissio voi antaa bioturvaamistoimenpiteiden ja siirtovaatimusten osalta delegoituja säädöksiä, mutta ainakaan

toistaiseksi tällaisia ei ole annettu. Eläinterveyssäännöstön 269 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat toteuttaa lisätoimenpiteitä tai tiukempia toimenpiteitä 16 artiklassa tarkoitettujen eläinten terveyttä koskevien vastuiden osalta. Tällaisena lisätoimenpiteenä pykälässä säädettäisiin lupavaatimuksesta, joka on tarpeen, jotta olennaista eläintautien leviämisvaaraa aiheuttava taudinaiheuttajien käsittely saataisiin viranomaisen tietoon ja hallitsematon käsittely estettyä.

Vaatimus ei olisi siinä mielessä uusi, että voimassa olevan eläintautilain 77 §:n 3 momentissa säädetään helposti leviävän tai vaarallisen eläintaudin aiheuttajamikrobien ja -loisten käsittely tieteellisen tutkimuksen yhteydessä sallituksi vain Ruokavirastossa ja Ruokaviraston kyseistä tutkimusta varten hyväksymässä laboratoriossa. Lisäksi voimassa olevan lainsäädännön mukaan luvanvaraista on mikrobien ja loisten sekä niitä sisältävien viljelmien, kudosten, eritteiden ja muiden vastaavien tuotteiden siirtäminen toisesta jäsenvaltiosta tai kolmansista maista Suomeen.

Pykälän 2 momentin mukaan luvan myöntäminen edellyttäisi, ettei toiminta aiheuta taudin leviämisen vaaraa. Luvassa voitaisiin asettaa sellaisia toimintaa koskevia ehtoja, jotka olisivat taudin vastustamiseksi välttämättömiä eläinterveyssäännöstön 16 artiklan velvoitteiden lisäksi. Pykälän 3 momentin mukaan lupavaatimus ei koskisi elintarvike- tai rehulainsäädännössä säädettyjen näytteiden hallussapitoa, siirtämistä, tutkimista tai muuta käsittelyä.

65 §. *Ilmoitusvelvollisuus toiminnassa tapahtuvista muutoksista*. Pykälän 1 momentissa velvoitettaisiin toimija ilmoittamaan Ruokavirastolle laboratoriotoiminnassa tai luvan saaneessa toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista.

66 §. *Tutkimustietojen ja eristettyjen mikrobi- ja loiskantojen sekä näytteiden toimittaminen*. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin virallisen eläinterveyslaboratorion, omavalvontalaboratorion ja ilmoitusvelvollisen laboratorion velvollisuudesta toimittaa mikrobien ja loisten kantoja tai näytteitä kansalliseen vertailulaboratorioon sekä ilmoittaa Ruokavirastolle tietoja tutkittujen näytteiden määristä ja tutkimustuloksista sekä myös välttämättömiä tietoja tutkimusmenetelmistä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 82 §:n 3 momenttia vastaavalla tavalla kansallisen vertailulaboratorion velvollisuudesta ilmoittaa tietoja Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle epidemiologista seurantaa varten.

Pykälän 3 momentissa velvoitettaisiin laboratorio, johon toimitetussa näytteessä epäillään sellaista eläintautia, jota laboratoriolla itsellään ei ole oikeutta tutkia, toimittamaan näyte tai siitä eristetty mikrobi viipymättä viralliseen eläinterveyslaboratorioon. Vastaava velvollisuus on voimassa olevan lain 77 §:n 2 momentissa. Pykälän 4 momentissa olisivat voimassa olevan lain 82 §:n 4 momentin säännöksiä vastaavat asetuksenantoa sekä Ruokaviraston määräysten antamista koskevat valtuussäännökset.

12 luku. Viranomaiset

67 §. *Ruokavirasto*. Pykälän 1 momentin mukaan Ruokaviraston tehtävänä olisi nykyiseen tapaan suunnitella, ohjata, kehittää ja valvoa valtakunnallisesti eläintautien vastustamista.

Pykälän 2 momentissa olevan tehtäväluettelon kohdat vastaisivat suurelta osin voimassa olevan lain 84 §:n säännöksiä. Valmiussuunnitelmien laatimisesta säädettäisiin kuitenkin varautumista koskevasta 1 kohdasta erillään 2 kohdassa. Eläintautien vastustamista koskeva valtakunnallinen suunnitelma olisi osa valvonta-asetuksen mukaista monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa. Momentin 3 kohdassa olisi nykyistä vastaava säännös eläintautidiagnostiikkaan liittyvän päivystyksen järjestämisestä, ja momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että Ruokavirasto valvoo

nimeämiään laboratorioita, ilmoitusvelvollisia laboratorioita sekä 64 §:ssä tarkoitettua luvanvaraista toimintaa. Valvonta-asetuksen 39 artiklassa säädetään virallisten laboratorioiden auditoinneista.

Momentin 5 kohdassa olisi uusi säännös Ruokaviraston toimimisesta valvonta-asetuksen 103 artiklan mukaisena yhteyselimenä, joka koordinoi asetuksen mukaista toimintaa eri viranomaisten kesken. Ehdotetun 6 ja 7 kohdan säännökset tilastoinnista, raportoinnista ja koulutuksen järjestämisestä kunnaneläinlääkäreille vastaisivat voimassa olevan lain 84 §:n 2 momentin säännöksiä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyiseen tapaan Ruokaviraston velvollisuudesta huolehtia laissa kunnaneläinlääkärille säädetyistä tehtävistä niissä teurastamoissa, riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa, joissa se suorittaa elintarvikelainsäädännön mukaisen valvonnan. Pykälän 4 momentissa olisi voimassa olevan eläintautilain 84 §:n 4 momenttia vastaava asetuksenantovaltuus, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tilastoinnista, raportoinnista ja valtakunnallisten valmiussuunnitelmien sisällöstä.

68 §. *Aluehallintovirasto*. Pykälän 1 momentin mukaan aluehallintoviraston tehtävänä olisi suunnitella, ohjata ja toteuttaa eläintautien vastustamista sekä valvoa eläinterveyttä koskevien säädösten sekä niiden nojalla tehtyjen päätösten noudattamista toimialueellaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valmiussuunnitelmien laatimisesta muuta varautumista koskevasta 1 kohdasta erillään 2 kohdassa. Aluehallintoviraston tulisi laatia valtakunnalliseen suunnitelmaan perustuva alueellinen suunnitelma eläintautien vastustamisesta sekä muita tarvittavia toimialuettaan koskevia valmiussuunnitelmia eläintautien varalta.

Momentin 3 kohtaan koottaisiin taudintorjuntapäätösten täytäntöönpanoon liittyvät aluehallintoviraston tehtävät, joista säädetään useissa voimassa olevan eläintautilain taudintorjuntaa koskevissa pykälissä. Ehdotetun momentin 4 kohdassa olisi voimassa olevan lain 85 §:n säännöksiä vastaava säännös, joka koskee koulutuksen järjestämistä kunnaneläinlääkäreille. Momentin 5 kohdassa olisi poroteurastamojen valvontaa koskeva voimassa olevan eläintautilain 85 §:n 2 momentin säännöksiä vastaava säännös. Momentin 6 kohdan mukaan aluehallintovirasto vastaisi toimivaltaisena viranomaisena lailla täytäntöön pantavien EU-säädösten mukaisista tehtävistä siltä osin kuin tehtävät eivät kuulu muun viranomaisen toimivaltaan. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 85 §:n 2 momentin säännöksiä. Se olisi edelleen tarpeen unionin lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi, sillä on mahdollista, että komissio antaa eläintautien vastustamista koskevia säännöksiä, joita tulee soveltaa välittömästi ja joihin sisältyviä viranomaistehtäviä koskevaa toimivaltaa ei kaikilta osin voi johtaa ehdotetun lain muista säännöksistä.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi voimassa olevan lain säännöksiä vastaava säännös, joka koskee aluehallintoviraston velvollisuutta järjestää eläintautien torjuntaan ja tautitilanteen selvittämiseen liittyvä päivystys virka-ajan ulkopuolella yhteistoiminnassa muiden aluehallintovirastojen kanssa. Pykälän 4 momentissa olisi voimassa olevan lain säännöksiä vastaava valmiussuunnitelmia koskeva asetuksenantovaltuus.

69 §. *Kunnaneläinlääkäri*. Pykälään ehdotetun 1 momentin mukaan kunnaneläinlääkäri toteuttaa eläintautien vastustamista ja valvoo eläinterveyttä koskevien säädösten sekä niiden nojalla tehtyjen päätösten noudattamista toimialueellaan. Kunnaneläinlääkärille kuuluisi yleinen paikallistasolla tapahtuva toimijoiden ja muiden eläinterveyttä koskevien säädösten velvoittamien

tahojen valvonta, minkä lisäksi pykälän 2 momenttiin koottaisiin voimassa olevassa laissa hajallaan olevat säännökset kunnaneläinlääkärin velvollisuudesta kohdistaa tiettyihin toimintoihin erityisiä valvontatoimia sekä kunnaneläinlääkärin roolista taudintorjuntapäätösten täytäntöönpanossa.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan kunnaneläinlääkäri suorittaisi päävastuullisena viranomaisena pitopaikassa tai mahdollisessa muussa paikassa tehtävät tarkastukset ja tutkimukset, jotka ovat tarpeen epäilyn vuoksi taikka eläintautien valvontaa koskevien velvoitteiden (esim. pakollinen zoonoosivalvonta) tai varotoimenpiteiden (esim. eläinten ulkonapitokiellot) noudattamisen valvomiseksi. Momentin 2 kohta koskisi kunnaneläinlääkärin velvollisuutta huolehtia taudin leviämisen estämiseksi määrätystä eläinten tutkimisesta, rokottamisesta, lääkitsemisestä ja käsittelystä.

Momentin 3 kohdan mukaan kunnaneläinlääkäri suorittaisi taudintorjuntapäätösten täytäntöönpanoon liittyviä toimeenpanevia tehtäviä kuten lopettaisi eläimiä. Kunnaneläinlääkäri myös valvoisi toimijan ilmoittamien, valvottavia eläintauteja kuten salmonellaa koskevien taudin hävittämistoimenpiteiden suorittamista. Lisäksi kunnaneläinlääkäri valvoisi sellaisten muiden taudintorjuntatoimenpiteiden kuten toisesta jäsenvaltiosta tuotuihin eläimiin ja tuotteisiin kohdistettujen toimenpiteiden suorittamista, joiden toteuttaminen lain mukaan kuuluu toimijan vastuulle.

Momentin 4 kohdan mukaan kunnaneläinlääkäri suorittaisi nykyiseen tapaan päävastuullisena tahona tarkastukset ja tutkimukset, joita kohdistetaan hyväksymistä tai lupaa edellyttävään toimintaan, riippumatta siitä, että hyväksymisen tai luvan myöntää Ruokavirasto tai aluehallintovirasto. Tämä ei poistaisi toimivaltaisen lupaviranomaisen oikeutta kohdistaa toimintaan lupaharkinnan edellyttämiä tarkastuksia.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisivät voimassa olevan eläintautilain 25 §:ää vastaavat säännökset kunnaneläinlääkärin toimivallasta tehdä kiireellisessä tapauksessa väliaikainen taudin leviämisen estämistä koskeva päätös. Päätös olisi nykyiseen tapaan välittömästi alistettava aluehallintoviraston ratkaistavaksi, ja aluehallintoviraston olisi tehtävä asiassa oma päätöksensä viivytyksettä, kuitenkin viimeistään neljäntoista vuorokauden kuluessa väliaikaisen päätöksen antamisesta.

Pykälän 4 momenttiin sisältyisivät voimassa olevan eläintautilain 86 §:n 2 momenttia vastaavat säännökset, joiden mukaan aluehallintovirasto voisi tarvittaessa määrätä kunnaneläinlääkärin suorittamaan tehtäviä myös tämän toimialueen ulkopuolella. Säännös turvaisi sen, että taudinpurkauksessa viranomaisten voimavaroja voitaisiin tarvittavassa määrin keskittää akuutin tilanteen hoitamiseen myös virka-alueiden rajat ylittäen.

Pykälän 5 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 2 momentin luetteloon sisältyvistä tehtävistä. Vastaavia valtuussäännöksiä sisältyy niihin voimassa olevan lain pykäliin, joissa nykyisin säädetään kunnaneläinlääkärin 2 momentissa tarkoitetuista tehtävistä.

70 §. *Tulli*. Tullin valvontatoimivaltaa koskeva pykälä olisi uusi. Voimassa olevan lain mukaan Tulli ei ole laissa tarkoitettu valvontaviranomainen, mutta se voi antaa virka-apua muun muassa suorittamalla toimialaansa kuuluvia tarkastuksia. Mm. ponnistelut laittoman lemmikkikaupan torjumiseksi ovat merkinneet maan rajat ylittäviin eläinten siirtoihin liittyvän ohjauksen ja valvonnan tehostumista.

Eläinterveysviranomaiset ja Tulli ovat katsoneet, että Tullille olisi tarkoituksenmukaista säätää itsenäinen valvontatoimivalta valvoa eläinterveyttä koskevien säädösten noudattamista EU:n sisärajoilla. Tulli voisi suorittaa esimerkiksi afrikkalaisen sikaruton valvontaa tarkastamalla, onko matkustajien mukanaan tuomien tuliaisten joukossa sellaisia tuotteita, joiden siirtäminen Suomeen on komission suojapäätöksillä kiellettyä. Tarvittaessa mainittuja valvontatoimia voitaisiin käyttää myös muiden eläintautien vastustamisessa. Tulli voisi valvoa eläimiä ja tuotteita koskevia asiakirjoja sekä eläinten tunnistusmerkintöjä. Tulli suorittaisi valvontaa resurssiensa puitteissa ja eläinterveysviranomaisten ohella, joten säännös ei poistaisi aluehallintoviraston ja kunnaneläinlääkärin roolia eläinten ja tuotteiden sisämarkkinakaupan valvonnassa.

71 §. *Valtuutettu tarkastaja*. Pykälän 1 momentti, jonka mukaan luonnolliselle henkilölle voitaisiin myöntää oikeus valtuutettuna tarkastajana suorittaa kunnaneläinlääkärille kuuluvia tarkastuksia ja tutkimuksia kuten näytteenottoja sekä hoitaa lain täytäntöönpanoon liittyviä toimeenpanevia tehtäviä, vastaisi voimassa olevan lain 87 §:ää. Oikeuden myöntäminen kuitenkin sidottaisiin valvonta-asetuksen 30 tai 31 artiklassa säädettyjen vaatimusten täyttymiseen. Lisäksi pitopaikkojen lisäksi mainittaisiin eläinterveyssäännöstön mukaiset ”muut paikat”, sillä voi tulla tarvetta sille, että valtuutettu tarkastaja tekee tutkimuksia esimerkiksi haaskaruokintapaikoilla tai luonnossa.

Valvonta-asetuksen 30 artikla koskee viralliseen valvontaan kuuluvien tehtävien siirtoa. Tehtävien siirto on tehtävä kirjallisesti, ja sen tulee sisältää tarkka kuvaus siirretyistä tehtävistä ja niiden hoidon edellytyksistä. Luonnollisilla henkilöillä tulee olla tehtävien suorittamiseen vaadittava asiantuntemus ja välineet sekä soveltuva pätevyys ja kokemus, eikä heillä saa olla eturistiriitoja tehtävien suorittamisen osalta. Valvonta-asetuksen 31 artiklan 2 kohdan mukaan muihin virallisiin toimiin liittyviä tiettyjä tehtäviä voidaan siirtää luonnolliselle henkilölle, jos unionin eläinterveyttä koskevat säännökset sallivat siirron ja 30 artiklassa säädetyt edellytykset soveltuvin osin täyttyvät. Luonnolliselle henkilölle ei saa siirtää pakkokeinoja koskevaa päätöksentekotoimivaltaa. Ehdotetun pykälän mukaan valtuutetulle tarkastajalle ei edelleenkään voitaisi myöntää toimivaltaa tehdä hallintopäätöksiä tai myöntää virallisia todistuksia.

Pykälän 2 momentin mukaan valtuutetun tarkastajan ja Ruokaviraston velvollisuuksien osalta sovellettaisiin valvonta-asetuksen 32 ja 33 artiklan säännöksiä. Ne koskevat valtuutetun tarkastajan velvollisuutta ilmoittaa valvonnan tuloksista viranomaiselle ja tehdä yhteistyötä sen kanssa sekä viranomaisen velvollisuudesta toteuttaa valtuutettujen tarkastajien auditointeja tai tarkastuksia sekä peruuttaa tehtävien siirto, jos tehtävien hoidossa tai henkilön riippumattomuudessa tai puolueettomuudessa on puutteita. Tehtävien siirto voidaan peruuttaa myös muista syistä. Momentin säännökset rikosoikeudellista virkavastuuta koskevien säännösten soveltamisesta sekä 3 momentin säännökset kirjallisen valtuutuksen esittämisestä vaadittaessa vastaisivat voimassa olevan lain 87 §:n säännöksiä.

72 §. *Työvelvolliset laajan eläintautiepidemian sattuessa*. Pykälä vastaisi voimassa olevan eläintautilain 88 §:ää, mutta siinä otettaisiin huomioon tautiluokituksen muutokset sekä valvonta-asetuksen 30–33 artikla. Vakavimpien tautien levitessä laajoiksi epidemiatilanteiksi olisi pykälän 1 momentin mukaan edelleen mahdollista, että Ruokavirasto määräisi laillistettuja eläinlääkäreitä tai väliaikaisen ammatinharjoittamisoikeuden omaavia eläinlääketieteen opiskelijoita hoitamaan viranomaisten ohella taudintorjuntaan liittyviä eläinlääkärin tehtäviä. Tehtävät voisivat olla samoja, joita myös valtuutettu tarkastaja voi hoitaa.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin valvonta-asetuksen 30, 31 ja 33 artiklaan viittaava työmääräyksen antamisen edellytyksiä ja Ruokaviraston velvollisuuksia koskeva säännös. Pykälän 3 momentin mukaan työvelvolliseksi määrättyyn henkilöön sovellettaisiin, mitä valtuutetusta tarkastajasta säädetään 71 §:n 2 momentissa. Henkilöön sovelletaan siis valvonta-asetuksen 32

artiklan säännöksiä ja rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Momenttiin sisältyisi lisäksi voimassa olevan lain 88 §:n säännöksiä vastaava viittaus useiden työsuhdetta ja eläketurvaa koskevien lakien soveltamiseen työvelvolliseen. Pykälän 4 momentissa olisi säännös työmääräyksen esittämisestä vaadittaessa.

73 §. *Taudintorjunnan johtaminen ja taudintorjunnasta tiedottaminen*. Pykälän 1 ja 2 momentti, joissa säädetään taudintorjuntaa koskevasta aluehallintoviraston johtovastuusta sekä Ruokaviraston roolista toiminnan yhteensovittajana sekä oikeudesta mm. antaa taudintorjuntaa koskevia käskyjä, vastaisivat voimassa olevan eläintautilain 89 §:ää.

Pykälän 3 momentissa olisi voimassa olevan eläintautilain 31 §:ää vastaava säännös viranomaisen velvollisuudesta tiedottaa taudinpurkauksen vuoksi toteutettavista toimenpiteistä tapauksesta riippuen suurta yleisöä taikka vain tiettyjä henkilö- ja toimijaryhmiä. Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus, joka mahdollistaisi tarvittavien tarkempien tiedottamista koskevien säännösten antamisen. Mainitut säännökset täydentäisivät eläinterveyssäännöstön 15 artiklan yleistä säännöstä, jonka mukaan viranomaisen on toteutettava aiheellisia toimia tiedottaakseen yleisöä eläimiin ja tuotteisiin liittyvän riskin luonteesta. Yksityiskohtaisempi sääntely asiasta on joiltakin osin tarpeen, sillä riittävä ja oikein kohdennettu tiedottaminen on erittäin tärkeää monien toimijoiden kuten teurastamojen, meijerien, rehutehtaiden ja raatojen keräilystä vastaavien tahojen toiminnan kannalta ja sen estämiseksi, ettei tauti leviä mainitun toiminnan kautta.

74 §. *Toiminnallinen asiantuntijaryhmä*. Pykälässä säädettäisiin Ruokavirasto toimivaltaiseksi päättämään toiminnallisen asiantuntijaryhmän perustamisesta. Toiminnalliset asiantuntijaryhmät, joita toimii jo tällä hetkellä, mainitaan a-luokan tautien osalta eläinterveyssäännöstön 43 artiklan 2 kohdan d alakohdassa. Asiantuntijaryhmä on yksi valmiussuunnittelun elementeistä. Ryhmän päätehtävä on taudinpurkauksen sattuessa tukea toimivaltaista viranomaista tarkoituksenmukaisten taudintorjuntatoimenpiteiden arvioinnissa. Taudintorjuntatoimenpiteitä koskevan delegoidun asetuksen johdanto-osassa todetaan, että luonnonvaraisia eläimiä koskevan taudinpurkauksen kyseessä ollen asiantuntijaryhmän tulisi olla monialainen, ja siihen tulisi kuulua eri hallinnonalojen kuten ympäristö- ja metsähallinnon edustajia, paikallisten viranomaisten edustajia sekä relevantteja hallinnon ulkopuolisia sidosryhmätahoja.

Ruokavirasto päättäisi ryhmän kokoamisesta tapauskohtaisesti. Esimerkiksi kalataudin vuoksi perustettavaan ryhmään voidaan kutsua kalastusta edustavia tahoja ja vesialueiden omistajia. Pykälässä säädettäisiin myös mahdollisuudesta luovuttaa ryhmän jäsenille salassa pidettäviä tietoja tautitapauksista sekä näiden salassapitovelvollisuudesta. Tautitapauksia koskevat tiedot eivät lähtökohtaisesti ole salassa pidettäviä, mutta on mahdollista, että niihin sisältyy esimerkiksi joitakin henkilön yksityiselämää tai yksityisen elinkeinoelämää koskevia salassa pidettäviä seikkoja.

Asiantuntijaryhmän perustaminen voi olla tarpeen myös joidenkin b-luokan tautien kuten rabieksen sekä joidenkin vesieläimissä esiintyvien c-luokan tautien osalta, sillä taudintorjunnassa hyödyksi on mm. riista- ja kalataloushallinnon sekä ihmisten terveydestä vastaavien viranomaisten osaaminen. Tästä syystä pykälä ehdotetaan ulotettavaksi myös b- ja c-luokan taudintorjuntatoimien suunnitteluun.

13 luku. Valvonta ja rekisterit

75 §. *Tarkastukset ja näytteenotto*. Pykälän 1 momentissa olisi säännösten noudattamisen valvontaa koskeva, valvonta-asetuksen 9–15, 35 ja 36 artiklaan viittaava säännös sekä muita toimenpiteitä kuin valvontaa koskeva, valvonta-asetuksen 15 artiklaan viittaava säännös. Valvonta-asetus soveltuu asetuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaisesti sellaiseen valvontaan, jota suoritetaan unionin säännösten sekä jäsenvaltiossa unionin lainsäädännön soveltamiseksi vahvistettujen säännösten noudattamiseksi, sekä lisäksi muihin näissä säännöksissä säädettyihin viranomaistoimenpiteisiin. Asetusta ei siten sovelleta valvottaessa kansallisia velvoitteita tai toteutettaessa toimenpiteitä kansallisesti luokitellun taudin torjumiseksi, mutta ehdotetuilla 1 ja 2 momentilla valvonta-asetuksen tietyt tarkastuksia ja näytteenottoa koskevat säännökset kuitenkin ulotettaisiin koskemaan myös tällaista valvontaa ja tällaisia toimenpiteitä.

Valvonta-asetuksen 9–14 artiklassa säädetään virallisen valvonnan suorittamisesta mm. sopivalla riskiperusteisella tiheydellä, lähtökohtaisesti ilman ennakkoilmoitusta, eri tuotannon vaiheissa sekä mahdollisimman avoimesti ja dokumentoitujen menettelyjen mukaisesti. Asetuksen 15 artiklan mukaan virallista valvontaa tai muita virallisia toimia suorittavan on saatava tarkastaa mm. eläimiä, tavaroita, tiloja ja paikkoja, kuljetusvälineitä sekä asiakirjoja ja tiedonhallintajärjestelmiä. Lisäksi artiklassa säädetään niiden, joita valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa mainitut säännöt velvoittavat, velvollisuudesta avustaa virallisen valvonnan tai muiden virallisten toimien suorittajaa. Asetuksen 35 artiklassa säädetään valvonnan kohteeksi joutuneen oikeudesta saada omalla kustannuksellaan eläimistä tai tuotteista otettujen näytteiden analyysin tulos toisen tunnustetun asiantuntijan uudelleentarkasteluun.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös tarkastuksen tai tutkimuksen tekemisestä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa. Tarkastuksen tai tutkimuksen voisi tehdä vain viranomainen, ja sen tekemiselle säädettäisiin perustuslain huomioon ottamiseksi tarvittavat perusoikeuksien turvaamiseen tai rikosten selvittämiseen kytkeytyvät kriteerit.

Pykälän 3 momentti liittyy valvonta-asetuksen 36 artiklaan, joka koskee toimivaltaisen viranomaisen oikeutta käyttää virallisen valvonnan tarkoituksiin näytteitä, joita se on tilannut toimijoilta etäviestintävälineiden välityksellä myytäväksi tarjotuista tuotteista tunnistautumatta. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi viranomaisen oikeudesta tilata näytteitä siten, ettei kyseistä viranomaista voida tunnistaa tilaajaksi. Oikeus näytteiden tilaamiseen koskisi vain tuotteita, joiden ei epäillä tai tiedetä olevan eläinterveyttä koskevien säädösten vastaisia, eli toimivaltuutta ei voitaisi käyttää sellaisiin epäsovinnaisiksi virkatoimiksi luokiteltaviin valeostoihin, jotka liittyvät laittomuuksien todistamiseen tai selvittämiseen. Momentissa olisi säännös, jonka mukaan vastaanotettujen näytteiden ottamista ja testaamista koskevan tiedonannon sekä toisen asiantuntijalausunnon hankkimisen osalta sovelletaan, mitä valvonta-asetuksen 36 artiklassa säädetään. Viranomaisen tulee varmistua siitä, että toimija, jolta näytteet on tilattu, saa tiedon siitä, että näytteet on otettu virallisen valvonnan yhteydessä ja tarpeen mukaan analysoidaan ja testataan virallisen valvonnan tarkoitusta varten. Toimijalla on oikeus saada omalla kustannuksellaan ns. toinen asiantuntijalausunto.

Pykälän 4 momenttiin sisältyisi säännös toimijan velvollisuudesta järjestää sellaiset olosuhteet, joissa sen vastuulla olevien eläinten tutkiminen tai muu eläimiin kohdistuva toimenpide voidaan tehdä turvallisesti. Tilanteen kiireellisyys voi kuitenkin oikeuttaa poikkeukset mainitusta velvoitteesta. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan eläintautilain 93 §:n 1 momenttiin.

76 §. *Tiedonsaantioikeus*. Toimivaltaisen viranomaisen, valtuutetun tarkastajan sekä työvelvollisen oikeus saada salassapitosäännösten estämättä välttämättömiä tietoja kohdistuisi pykälän 1 momentin mukaan toimijoihin ja muihin, joita eläinterveyttä koskevissa säädöksissä säädetyt

velvoitteet koskevat sekä 2 momentin mukaan lisäksi valtion ja kunnan viranomaisiin. Sääntely vastaisi pääosin voimassa olevan lain 91 §:ää.

77 §. *Ulkomaisten viranomaisten ja kansainvälisten toimielinten tarkastusoikeus*. Pykälän sisältö vastaa voimassa olevan eläintautilain 92 §:ää.

78 §. *Virka-apu*. Poliisin ja pelastusviranomaisten virka-avun antamista koskevat säännökset vastaisivat voimassaolevan eläintautilain 94 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä, tosin säännösten muotoilu hieman muuttuisi. Tullin virka-apua koskeva säännös ei olisi enää tarpeen, sillä Tulli olisi ehdotetun lain mukainen valvontaviranomainen.

79 §. *Rekisterit hyväksytyistä pitopaikoista, nimetyistä laboratorioista sekä rekisteröidyistä ja luvan saaneista*. Pykälän 1 momentissa olisi viittaussäännös eläinterveyssäännöstön säännöksiin, jotka velvoittavat pitämään rekisteriä 39 §:ssä tarkoitetun hyväksynnän saaneista pitopaikoista, hyväksytyistä vesiviljelypitopaikoista ja vesieläinten taudintorjuntaan soveltuvista laitoksista.

Pykälän 2 momentin mukaan rekisteriä pidettäisiin myös kansallista hyväksymistä edellyttävistä pitopaikoista eli kotimaankauppaa varten hyväksytyistä sperman keräysasemista ja alkioiden keräysryhmistä. Momentin mukaan rekisterin tietosisällön osalta noudatettaisiin, mitä eläinterveyssäännöstön 101 artiklassa ja maaeläinten sukusoluja ja alkioita koskevassa delegoidussa asetuksessa säädetään mainitun artiklan 1 kohdan ensimmäisen kohdan b alakohdassa tarkoitetun rekisterin tietosisällöstä siltä osin kuin on kyse jäsenvaltioiden väliseen kauppaan hyväksytyistä sukusolujen ja alkioiden pitopaikoista. Pitopaikoista rekisteröidään yhteystiedot, asemaeläinlääkäri tai alkioiden keräysryhmän vastuueläinlääkäri, mitä eläinlajeja ja tuotteita (sukusolut, alkiot, munasolut) hyväksyntä koskee sekä hyväksymisnumero. Nämä tiedot julkaistaan sähköisesti toimivaltaisen viranomaisen Internet-sivulla. Rekisteriin merkitään lisäksi mahdollinen toiminnan peruuttaminen sekä toiminnan lopettaminen. Ehdotetun momentin mukaan kotimaankauppaa varten hyväksytyistä sperman keräysasemista ja alkioiden keräysryhmistä voitaisiin julkaista sähköisesti luettelon muodossa samoja tietoja, joita julkaistaan jäsenvaltioiden välistä kauppaa varten hyväksytyistä sukusolujen ja alkioiden pitopaikoista. Myös voimassa olevan lain 96 §:n 1–3 momentin mukaan sperman keräysasemista ja alkioiden keräysryhmistä rekisteröidään ja julkaistaan samoja tietoja riippumatta siitä, onko niillä oikeutta harjoittaa jäsenvaltioiden välistä kauppaa vai ainoastaan kotimaankauppaa.

Pykälän 3 momentin mukaan rekisteriä pidettäisiin nimetyistä ja ilmoituksen tehneistä laboratorioista, taudinaiheuttajan käsittelyyn liittyvistä luvista sekä rekisteröidyistä viejistä. Rekistereihin merkittäisiin toimijan ja toimitilojen yhteystiedot ja mahdollinen pitopaikan rekisterinumero, tiedot siitä, mitä toimintaa nimeäminen, lupa tai rekisteröinti koskee sekä tiedot toiminnan lopettamisesta ja nimeämisen, luvan tai rekisteröinnin peruuttamisesta. Vastaavan kaltaiset säännökset ovat voimassa olevan lain 96 §:n 1 ja 2 momentissa hyväksyttyjä laboratorioita koskien sekä 97 §:n 1 momentissa ilmoituksen tehneitä laboratorioita ja rekisteröityjä viejiä koskien. Pykälän 4 momenttiin sisältyisi voimassa olevan lain 96 §:n 5 momenttia vastaava asetuksenantovaltuus.

80 §. *Eläintautien valvontaa varten rekisteröitävät tiedot*. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi luettelo tiedoista, joita rekisteröidään valvontaa varten. Luettelo vastaisi sisältönsä puolesta voimassa olevan eläintautilain 98 §:n 1 momentin luetteloa. Eläimille annettuja pakollisia rokotuksia koskevassa kohdassa kuitenkin täsmennettäisiin, että rekisteröinti koskisi vain rokotuksia, joista vaaditaan ilmoitus viranomaiselle 15 §:n 2 momentin mukaisesti tai joita eläinterveysviranomaiset toteuttavat 5, 6 tai 10 luvussa tarkoitettuina taudin leviämisen estämistä koskevina toimenpiteinä tai taudintorjuntatoimenpiteinä.

Pykälän 2 momentin mukaan pitopaikkojen terveysluokituksesta julkaistaisiin 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen rekisteritietojen perusteella sähköisesti toimijoiden käyttöön tarkoitettu luettelo. Vastaava säännös on voimassa olevan lain 98 §:n 2 momentissa. Säännöksessä mainittaisiin terveysluokituksen rinnalla myös lain 14 §:ssä tarkoitettu uusi hävittämisohjelmaan liittyvä pitopaikkojen luokitus. Pykälän 3 momenttiin sisältyisi mainitun voimassa olevan pykälän 3 momenttia vastaava asetuksenantovaltuus.

81 §. *Rekistereihin sovellettavat säännökset*. Siltä osin kuin rekistereissä on kyse henkilötiedoista, tietojen käsittelyä koskee luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettu asetus (EU) N:o 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus). Ehdotetun lain 79 ja 80 §:ään ehdotetut rekisteripitoa ja rekisterin tietosisältöä koskevat säännökset täydentävät mainitun asetuksen säännöksiä asetuksen kansalliselle lainsäätäjälle jättämän liikkumavaran puitteissa. Asiaa käsitellään tarkemmin jakson 12 henkilötietoja koskevassa kohdassa.

Pykälän 1 momentissa olisi maininta siitä, että 79 ja 80 §:ssä tarkoitetut rekisterit ovat osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008) mukaista maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää. Rekistereihin sovellettaisiin mainittua lakia, ellei ehdotetussa laissa tosin säädettäisi. Mainitussa laissa säädetään mm. rekisterinpitäjästä sekä muiden viranomaisten kuin rekisteripitäjän roolista rekisteritietojen päivittäjinä ja käyttäjinä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että Ruokavirasto huolehtisi säännösten mukaisesta rekisteritietojen julkaisemisesta.

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 21 §:ssä säädetään tiedon säilytysajan määrittelystä ja siinä huomioon otettavista seikoista. Mainittua pykälää sovellettaisiin laissa tarkoitettuihin rekistereihin lukuun ottamatta ehdotetun pykälän 3 momentissa säädettyjä poikkeuksia. 80 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin sisältyvät tautitapauksia koskevat tiedot säilytettäisiin nykyistä vastaavalla tavalla pysyvästi. Lisäksi silloin, kun toimija olisi ilmoittanut toiminnan lopettamisesta tai toiminta olisi muutoin todettu loppuneeksi taikka rekisteröinnin voimassaolo olisi päättynyt tai hyväksyntä, nimeäminen, lupa tai rekisteröinti peruutettu, 79 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin merkityt tiedot poistettaisiin rekisteristä, kun niiden käyttötarvetta ei enää olisi ja viimeistään kolmen vuoden kuluttua viimeisestä toimijaa koskevasta merkinnästä, ellei EU-säädöksistä muuta johtuisi. Rekisterissä ei olisi tarkoituksenmukaista säilyttää tietoja toimijoista, jotka eivät enää toimi.

Pykälän 4 momentissa viitattaisiin henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain 2 säännöksiin Tullille toimitettujen tietojen käsittelyn osalta.

14 luku. Eräiden kustannusten ja korvausten maksaminen valtion varoista

82 §. *Vastuu eläintaudin hävittämiskustannuksista*. Pykälän mukaan taudin hävittämiskustannukset maksettaisiin valtion varoista niissä tilanteissa, joissa hävittämistoimien täytäntöönpanosta huolehtii eläinterveysviranomainen. Pykälä vastaisi voimassa olevan eläintautilain 102 §:ää.

83 §. *Korvaukset viranomaisen määräyksestä lopetetusta eläimestä*. Pykälän 1 momentti vastaisi sisältönsä puolesta voimassa olevan eläintautilain 103 §:n 1 momenttia, mutta koska taudintorjuntaa koskevat toimivaltuudet jatkossa perustuvat suurimmalta osin suoraan sovellettaviin EU-säädöksiin, omistajan oikeus saada valtion varoista korvauksia tapetuista eläimistä määriteltäisiin aiemmasta poikkeavalla tavalla. Oikeus koskisi eläimiä, jotka eläinterveysviran-

omainen on taudin toteamiseksi tai a–c-luokan tautia, uutta tautia tai muuta torjuttavaa eläintautia koskevana taudintorjuntatoimenpiteenä määrännyt lopetettavaksi tai teurastettavaksi taikka joka on mainittuna taudintorjuntatoimenpiteenä määrätyn käsittelyn tai muun toimenpiteen seurauksena kuollut. Taudintorjuntatoimenpiteillä ei tarkoitettaisi säännösten noudattamatta jättämistä koskevissa tapauksissa pakkokeinoina määrättäviä toimenpiteitä. Käsite teurastaminen koskee myös kaloja, eikä voimassa olevan lain käsitettä perkaaminen enää käytettäisi.

Pykälän 2 momentti, joka koskee vakiokorvausten vahvistamista sekä pykälän 5 momentissa oleva vakiokorvausten vahvistamista koskeva asetuksenantovaltuus valtioneuvostolle vastaisivat voimassa olevan lain 103 §:n vastaavia momentteja.

Pykälän 3 momentti, jonka mukaan valvottavan eläintaudin hävittämiseksi toimijan hakemuksesta lopetettujen tai teurastettujen eläinten korvaamisesta ja pykälän 4 momentin säännös arvoltaan vähäisen eläimen korvaamatta jättämisestä vastaisivat voimassa olevan lain 103 §:n vastaavia momentteja. Pykälässä ei enää olisi säännöstä korvausten maksamisesta vyöhykkeillä pidetyistä, taloudellisista tai eläinten hyvinvointiin liittyvistä syistä lopetetuista eläimistä, sillä lopettamista koskeva toimivaltasäännös poistettaisiin laista 30 §:n perusteluissa esitettyjen syiden vuoksi.

84 §. *Korvaus viranomaisen määräyksestä hävitetystä omaisuudesta*. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 104 §:ää, mutta korvausoikeus määriteltäisiin aiemmasta poikkeavalla tavalla ilman täsmällisiä pykäläviittauksia ja kytkemällä se toimenpiteisiin, joita viranomainen määrää a–c-luokan tautia, uutta tautia tai muuta torjuttavaa eläintautia koskevina taudintorjuntatoimenpiteinä.

85 §. *Korvaus tuotannon menetyksestä*. Pykälä vastaisi sisältönsä puolesta voimassa olevan lain 105 §:ää, mutta harkinnanvaraisten tuotannonmenetyskorvausten maksaminen kytkettäisiin pykäläviittausten sijasta a–c-luokan tautia, uutta tautia tai muuta torjuttavaa eläintautia koskevina taudin leviämisen estämistä koskevina toimenpiteinä tai taudintorjuntatoimenpiteinä määrättyihin, eläintuotantoa estäviin tai vaikeuttaviin kieltoihin, ehtoihin, rajoituksiin ja toimenpiteisiin. Korvauksena voitaisiin edelleen suorittaa enintään kolme neljäsosaa vahingon suuruudesta.

86 §. *Kustannusten ja korvausten maksamista koskevat rajoitukset*. Pykälä, joka koskee EU:n valtiontukisäännöistä johtuvia rajoituksia kustannusten ja korvausten maksamiselle, vastaisi voimassa olevan eläintautilain 106 §:ää. Kuitenkin pykälän 5 momentissa oleva viittaus vesiviljelyeläinten terveyttä koskeneen direktiivin liitteeseen korvattaisiin direktiivin kumoamisesta johtuen viittauksella eläinterveyssäännöstön 226 artiklassa tarkoitettuun komission täytäntöönpanosäädökseen. Mainitussa säädöksessä luetellaan komissiolle ilmoitetut d-luokan tauteihin kuulumattomat vesieläintaudit, joiden osalta jäsenvaltiot toteuttavat kansallisia toimenpiteitä.

87 §. *Korvauksen hakeminen ja ennakkokorvaus*. Pykälä, jossa säädettäisiin korvauksen hakemisesta ja sitä koskevista määräajoista, hakemuksen liitteistä sekä ennakkokorvauksen maksamisesta, vastaisi voimassa olevan eläintautilain 107 §:ää.

88 §. *Perusteet korvauksen epäämiselle*. Pykälä vastaisi voimassa olevan eläintautilain 108 §:ää. Kuitenkin viittaukset niihin säännöksiin ja päätöksiin, joiden rikkominen johtaisi korvausten menettämiseen kokonaan tai osittain, päivitettäisiin sen vuoksi, että viitatussa lainsäädännössä on tapahtunut muutoksia ja että EU-lainsäädäntö on muuttunut pääosin suoraan sovellettavaksi. Pykälässä viitattaisiin eläinterveyttä koskeviin säännöksiin. Eläinlääkinnällisestä rajatarkastuk-

sesta annetun lain sijasta viitattaisiin eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annettuun lakiin. Lisäksi viitattaisiin viimeksi mainitun lain sekä eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain soveltamisalaan kuuluviin unionin säännöksiin.

89 §. *Korvauksen takaisinperintä ja valtion takautumisoikeus*. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 109 §:ää. Se oikeuttaisi Ruokaviraston perimään takaisin ennakkokorvauksena liikaa maksetun määrän sekä korvauksen tai osan siitä silloin, kun korvauksen hakija on antanut vääriä tai harhaanjohtavia tietoja tai salannut olennaisia tietoja. Pykälässä säilyisi myös säännös, jonka mukaan Ruokaviraston olisi velvoitettava henkilö, joka tahallaan tai huolimattomuudesta olisi aiheuttanut taudin leviämisen, kokonaan tai osaksi korvaamaan valtiolle sen varoista korvatut kustannukset ja korvaukset.

15 luku. Pakkokeinot ja seuraamukset

90 §. *Määräys*. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 110 §:ää, mutta lain määritelmien muuttumisen vuoksi toimivalta laiminlyödyn velvollisuuden täyttämistä koskevan määräyksen antamiseen olisi toimivaltaisella viranomaisella eli eläinterveysviranomaisella ja Tullilla eikä valvontaviranomaisella. Samasta syystä pykälässä mainittaisiin eläinterveyttä koskevat säädökset.

91 §. *Kielto ja rajoitus*. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin tilanteet, joissa aluehallintovirasto voi pakkokeinona asettaa eläinten ja tuotteiden markkinoille saattamista tai muuta siirtämistä koskevan kiellon. Säännökset vastaisivat pääosin voimassa olevan eläintautilain 111 §:n 1 momenttia. Bioturvaamistoimenpiteitä koskevien velvoitteiden osalta momentissa kuitenkin viitattaisiin lain sijasta eläinterveyssäännöstön 10 artiklaan. Pakollisen terveysvalvonnan sijasta viitattaisiin pakolliseen zoonoosivalvontaan, ja voimassa olevan lain 44 §:ssä tarkoitettujen velvoitteiden ja kieltojen osalta viitattaisiin 17 §:ssä tarkoitettuihin varotoimenpiteisiin. Momenttiin lisättäisiin myös säännös, jonka mukaan kiellon tai rajoituksen perusteena voisi myös olla niiden velvoitteiden rikkominen, joita toimijalle tai lemmikkieläimen pitäjälle on määrätty 5, 6 tai 10 luvussa tarkoitettuja taudintorjuntatoimenpiteitä koskevissa päätöksissä. Määritelmien muuttamisen vuoksi momentissa mainittaisiin taudille alttiiden lajien ohella myös luetteloidut lajit.

Pykälän 2 momentti, jossa säädettäisiin kiellon asettamista koskevista lisäedellytyksistä, vastaisi voimassa olevan lain 11 §:n 2 momenttia, mutta siihen tehtäisiin tarvittavat tautiluokituksen uudistumisesta johtuvat muutokset. Pykälän 3 momentti, joka koskee kiellon, rajoituksen tai määräyksen asettamista väliaikaisena asian käsittelyn ajaksi, vastaisi pääosin voimassa olevan lain 11 §:n 3 momenttia.

92 §. *Hyväksymisen, luvan, nimeämisen, rekisteröinnin ja terveysluokan peruuttaminen*. Pykälän 1 momentissa olisi säännös, jonka mukaan eläinterveyttä koskevissa säädöksissä edellytetyn hyväksymisen, luvan, nimeämisen, rekisteröinnin tai pitopaikan terveysluokan tai aseman peruuttamisesta päättää sen myöntänyt viranomainen.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisivät viittaussäännökset niihin suoraan sovellettaviin EU-säännöksiin, joissa peruuttamisesta säädetään. Eläinterveyssäännöstössä edellytetyn maaeläinpitopaikan hyväksynnän sekä maaeläinten lokeron hyväksynnän peruuttamisesta säädetään eläinterveyssäännöstön 100 artiklassa. Artiklan mukaan menettelyt hyväksynnän peruuttamiseksi on käynnistettävä, jos havaitaan vakavia puutteita siinä, miten pitopaikka noudattaa 97 artiklan 1 kohdassa sekä 2 kohdan nojalla annetuissa komission delegoiduissa säädöksissä säädettyjä vaatimuksia, eikä toimija pysty antamaan riittäviä takeita puutteiden korjaamisesta. Vaatimukset koskevat mm. bioturvaamista, tautien esiintymisen seuraamista, riskienvähentämistoi-

menpiteitä sekä tiloja, välineitä ja henkilökunnan pätevyyttä. Vesiviljelypitopaikkojen ja vesieläinten taudintorjuntaan soveltuvien laitosten hyväksynnän sekä vesieläinten lokeron peruuttamisesta säädetään eläinterveyssäännöstön 184 artiklassa, jossa peruuttamiselle on säädetty edellä kuvatun kaltaiset, 181 artiklan mukaisten sääntöjen noudattamiseen kytkeytyvät edellytykset.

Virallisen laboratorion nimeämisen peruuttamisesta säädetään valvonta-asetuksen 39 artiklassa. Peruuttaminen tulee tehdä, jos laboratorio ei täytä nimeämiselle säädettyjä edellytyksiä tai jos se ei täytä sille valvonta-asetuksen 38 artiklassa säädettyjä velvollisuuksia tai suoriudu laboratorioiden välisistä vertailutesteistä. Hävittämisohjelmaan sisältyvän pitopaikan taudista vapaan aseman peruuttamisesta säädetään seurantaa, hävittämisohjelmia ja tautivapauksia koskevan delegoidun asetuksen 20 artiklassa, jossa viitataan asetuksen liitteiden tautikohtaisiin säännöksiin. Asema peruutetaan, jos sen säilyttämisen edellytykset kuten mm. pitopaikan eläinten rokottamattomuutta, testaamista ja oireettomuutta sekä pitopaikkaan tuodun jalostusaineksen lähtöpaikan tautivapautta koskevat vaatimukset eivät täyty.

Pykälän 3 momentti koskisi laissa säädettyjen muiden hyväksymisten ja nimeämisten eli kotimaankauppaa varten myönnetyn sperman keräysaseman tai alkioiden keräysryhmän hyväksymisen sekä omavalvontalaboratorion nimeämisen peruuttamisesta. Lisäksi se koskisi taudinaiheuttajan käsittelyyn liittyvän luvan sekä viejän tai ilmoituksen tehneen laboratorion rekisteröinnin peruuttamista. Edellytykset vastaisivat voimassa olevan lain 112 §:n 1 momentin säännöksiä. Voimassa olevasta laista kuitenkin puuttuu ilmoituksen tehneen laboratorion rekisteröinnin peruuttamisesta koskeva säännös, vaikka laissa rekisteröinnille on säädetty joitakin ehtoja. Viittaus lainsäädäntöön, jonka olennaiset rikkomukset voivat johtaa peruuttamiseen, kattaisi myös eläinterveyssäännöstössä säädettyjen rekisteröinti- ja merkitsemisvaatimusten olennaiset rikkomukset.

Pykälän 4 momentin mukaan hyväksyminen, nimeäminen, lupa tai pitopaikan terveysluokka tai asema olisi peruutettava myös, jos toiminta olisi lopetettu muutoin kuin tilapäisesti. Vastaava säännös on voimassa olevan lain 112 §:ssä, lukuun ottamatta terveysluokkaa tai asemaa koskevaa säännöstä, joka olisi uusi. Tämä säännös olisi tarpeen, jottei viranomaisrekistereihin jäisi vanhentuneita ja harhaanjohtavia tietoja pitopaikkojen terveystilanteesta.

Pykälän 5 momentissa olisi säännös, jonka mukaan 2 momentissa säädetystä peruuttamisesta päättävä viranomainen voisi kieltää toimijaa harjoittamasta toimintaa asian käsittelyn aikana, jos ihmisten tai eläinten terveys olisi puutteiden vuoksi vaarassa. Myös tämä säännös vastaisi voimassa olevaa lakia.

93 §. *Toimenpiteet, kun jäsenvaltioiden välisiä siirtoja koskevia vaatimuksia on rikottu*. Pykälän 1 momentti koskisi voimassa olevan eläintautilain 113 §:n 1 momentin tapaan pakkokeinoja, joita toteutetaan jäsenvaltioiden välisten eläinten ja tuotteiden siirtojen yhteydessä ensisijaisina toimenpiteinä siihen saakka, kunnes selviää, onko siirtovaatimuksiin liittyvä puute korjattavissa. Toimivaltaiseksi viranomaiseksi lisättäisiin Tulli, joka aluehallintoviraston ohella valvoisi mainittuja siirtoja. Kunnaneläinlääkärillä olisi edelleen toimivalta tehdä päätös kiireellisessä tilanteessa, jossa aluehallintovirasto ei ole vielä pystynyt ryhtymään toimenpiteisiin.

Pykälän 2 momentti koskisi lopullisia pakkokeinoja, joita toteutetaan, jos on selvinnyt, ettei puutetta ole mahdollista korjata tai sitä ei ole korjattu määräajassa. Toimivalta toimenpiteisiin olisi edelleen aluehallintovirastolla, mutta ehdotuksen mukaan myös Tulli voisi päättää toimenpiteistä.

Momentti vastaisi muilta osin voimassa olevan lain 113 §:n 2 momenttia, mutta karanteeniin asettamiselle vaihtoehdoksi säädettäisiin myös eläimen eristettynä pitäminen viranomaisen osoittamassa muussa paikassa. Tämä olisi tarpeen, jotta karanteenin hyväksymistä ja toimintaa koskevat unionin säännökset eivät epätarkoituksenmukaisella tavalla rajoittaisi pakkokeinojen käyttämistä. Eläinterveyssäännössä karanteeniin asettamista nimittäin vaaditaan vain osana tiettyjen eläinlajien unioniin tuontia koskevia vaatimuksia, ja karanteenin hyväksymistä koskevat vaatimukset on laadittu tästä ja näiden eläinlajien näkökulmasta. Niitä ei siis ole tarkoitettu sovellettaviksi valvonta-asetuksen 138 §:ssä tarkoitettuihin pakkokeinojen täytäntöönpanoon liittyvään karanteeniin asettamiseen, jolle ei ole unionin lainsäädännössä säädetty vaatimuksia.

Pykälässä tarkoitettuun päätökseen voisi 3 momentin mukaan sisältyä toimenpiteiden toteuttamista koskevia ehtoja kuten eristämistä koskevia määräyksiä. Toimija tai lemmikkieläimen pitäjä vastaisi nykyiseen tapaan toimenpiteiden suorittamisesta.

94 §. *Uhkasakko ja teettäminen*. Pykälä vastaisi voimassa olevan eläintautilain 114 §:ää, mutta uhkasakon antamiseen toimivaltaiseksi viranomaiseksi säädettäisiin aluehallintoviraston ja Ruokaviraston ohella Tulli, josta tulisi ehdotuksen mukaan laissa tarkoitettu valvontaviranomainen.

95 §. *Rangaistussäännökset*. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi viittaussäännös, joka kohdistuisi rikoslaissa oleviin eläintaudin leviämisvaaran aiheuttamista, säännöstelyrikosta ja salakuljetusta koskeviin kriminalisointeihin.

Eläintautirikkomuksena rangaistavat pykälän 2 momentissa luetellut teonkuvaukset vastaavat pitkälti voimassa olevan eläintautilain 115 §:n 2 momentissa lueteltuja teonkuvauksia, mutta ehdotettu momentti olisi voimassa olevaa momenttia suppeampi.

Eläintautirikkomuksena voitaisiin edelleen tuomita teot, joissa rikotaan konkreettisessa taudin epäilytilanteessa tai tautitilanteessa laissa säädettyä ilmoitusvelvollisuutta taikka viranomaisen taudintorjuntatoimenpiteinä määräämiä kieltoja, ehtoja, rajoituksia tai toimenpiteitä. Rangaistavaa olisi myös taudintorjuntatoimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyvän toimijan tai lemmikkieläimen pitäjän avunantovelvollisuuden rikkominen. Rangaistavaksi säädettyjä teonkuvauksia määrittävät viittaukset muotoiltaisiin voimassa olevaan lakiin nähden uudella tavalla, sillä eläinterveyttä koskeva sääntely pohjautuu jatkossa pääosin suoraan sovellettaviin EU-asetuksiin. Kriminalisointi kattaisi sekä tiettyjen suoraan sovellettavien EU-lainsäädännön vaatimusten että kansalliseen liikkumavaraan perustuvien lain vaatimusten rikkomisen. Ehdotuksen mukaan eläintautirikkomuksena voitaisiin lisäksi tuomita nykyiseen tapaan pakkokeinoina määrättyjen kieltojen rikkominen tai toimenpiteiden laiminlyönti.

16 luku. Erinäiset säännökset

96 §. *Viranomaisten suoritteista perittävät maksut*. Pykälän 1–3 momentti vastaisi voimassa olevan eläintautilain 99 §:n 1 ja 2 momenttia lukuun ottamatta eräitä määritelmien muuttumisesta johtuvia muutoksia. Pykälän 4 momentissa oleva viittaussäännös, joka koskee viranomaisen velvollisuutta periä maksu säännösten noudattamatta jättämisestä aiheutuvista ylimääräisistä valvontatoimista, kohdistettaisiin uuteen valvonta-asetukseen.

97 §. *Valtuutetuille tarkastajille maksettavat palkkiot ja korvaukset*. Pykälän mukaan Ruokavirasto maksaisi valtuutetuille tarkastajille näiden suorittamista tarkastuksista, tutkimuksista ja muista toimenpiteistä palkkion ja korvaisi heille aiheutuneita kustannuksia. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 100 §:n säännöksiä, mutta siihen lisättäisiin sopimuksia koskeva maininta.

98 §. *Valtion kunnille maksama korvaus*. Pykälässä viitattaisiin eläinlääkintähuoltolain 23 §:ään, jossa säädetään kunnan oikeudesta saada valtion varoista korvaus tämän lain mukaan kunnaneläinlääkärille kuuluvien tehtävien suorittamisesta.

99 §. *Ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen*. Pykälässä säädettäisiin valvonta-asetuksen 140 artiklassa tarkoitetusta säännösten rikkomisesta ilmoittajien suojelusta. Vastaavaa säännöstä ei sisälly nykyiseen lakiin. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaisilla viranomaisilla on käytössään vaikuttavat järjestelyt, joilla voidaan ilmoittaa asetuksen todellisista ja mahdollisista rikkomisista. Järjestelyihin on artiklan 2 kohdan mukaan sisällyttävä ainakin menettelyt ilmoitusten vastaanottamista ja niihin liittyviä jatkotoimia varten (a alakohta), rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden asianmukainen suojelu kostotoimilta, syrjinnältä tai muun tyyppiseltä epäoikeudenmukaiselta kohtelulta (b alakohta) sekä rikkomisesta ilmoittavan henkilön henkilötietojen suoja unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti (c alakohta).

Valvonta-asetuksen johdantokappaleen 91 mukaan kenen tahansa henkilön olisi voitava tuoda toimivaltaisten viranomaisten tietoon uusia tietoja, jotka auttavat näitä säännösten rikkomisten havaitsemisessa ja seuraamusten määräämisessä tapauksissa, joissa on rikottu kyseistä asetusta ja sen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja sääntöjä. Johdantokappaleessa todetaan edelleen, että ilmiannot voivat jäädä tekemättä selkeiden menettelyjen puuttumisen vuoksi tai vastatoimien pelossa.

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta säädetään tällä hetkellä myös esimerkiksi tietosuojalain 36 §:ssä, Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 71 a §:ssä, kasvinterveyslain (1110/2019) 35 §:ssä sekä eläinten ja eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain 18 §:ssä.

Rikkomuksen ilmoittajan henkilöllisyyden salaaminen on luonteeltaan tarkkaan rajattuihin tilanteisiin kohdistuvaa sääntelyä. Kyse ei siten ole yleisesti sovellettavaksi tulevasta salassapitoperusteesta, vaan tiukasti valvonta-asetukseen rajoittuvasta salassapitoperusteesta. Kyseisestä salassapitoperusteesta on näin ollen tarkoituksenmukaista säätää eläintautilaissa, vaikka salassapitoperusteita koskevan sääntelyn pääsääntönä onkin säännösten keskittäminen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999, *julkisuuslaki*). Tämä on myös yhdenmukaista muun niin sanotun whistleblowing-sääntelyn kanssa.

Ehdotetulla säännöksellä pantaisiin täytäntöön erityisesti valvonta-asetuksen 140 artiklan 2 kohdan c alakohta, joka koskee rikkomuksista ilmoittaneiden henkilöiden henkilöllisyyden suojaamista. Ellei jokin julkisuuslain 24 §:ssä säädetyistä salassapitoperusteista tule sovellettavaksi, olisi ehdotetun pykälän nojalla pidettävä salassa ainoastaan ilmoittajan henkilöllisyyden ilmaisevat tiedot, jos pykälässä säädetyt edellytykset täyttyvät.

Ehdotetun säännöksen mukaan ilmoittajan henkilöllisyyden salaamisen edellytyksenä olisi, että henkilöllisyyden paljastumisen arvioitaisiin aiheuttavan haittaa ilmoittajalle. Haitta voisi liittyä esimerkiksi siihen, että ilmoittaja on erityisessä suhteessa ilmoituksen kohteena olevaan tahoon. Ilmoittajan oma käsitys haitan aiheutumisesta ei yksinään riittäisi säännöksessä tarkoitetun salassapitoperusteen soveltamiseen. Nyt ehdotettu säännös ei kuitenkaan suojaisi ilmoituksen tekijää mahdollisessa oikeudenkäynnissä esimerkiksi todistajana.

Ehdotettujen säännösten lisäksi sovelletaan asianosaisjulkisuutta koskevia säännöksiä. Julkisuuslain 11 §:n mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa

käsittelyyn. Julkisuuslain 11 § :n 2 momentin 1 kohdan mukaan oikeutta ei kuitenkaan ole, jos tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua tai vastaavasti vastoin erittäin tärkeää yksityistä etua. Tiedon antamiseen rikkomusta koskevasta ilmoituksesta ilmoituksen kohteelle voi liittyä julkisuuslaissa tarkoitettu erittäin tärkeä yleinen etu, jos tiedon antaminen voisi haitata epäiltyjen rikkomusten selvittämistä. Tiedon antaminen ilmoituksen tekijästä voi puolestaan olla vastoin julkisuuslaissa tarkoitettua tärkeää yksityistä etua, jos ilmoittajan henkilöllisyyden paljastaminen vaarantaisi ilmoittajan turvallisuutta, etuja tai oikeuksia. Tällöin asianosaisjulkisuutta olisi rajoitettava. Säännöksen soveltamisen edellytyksenä on, että asiassa ilmi tulleiden seikkojen perusteella ilmoituksen vastaanottaneella viranomaisella on perusteltu syy arvioida suojan tarpeen olemassaolo.

100 §. *Muutoksenhaku*. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että 14 luvussa tarkoitettuihin eli korvauksia koskeviin päätöksiin haettaisiin ensi vaiheessa muutosta tekemällä oikaisuvaatimus. Säännös olisi uusi, sillä aiemmin kaikkiin eläintautilaissa tarkoitettuihin päätöksiin on haettu muutosta suoraan valittamalla. Korvausvaatimuksia koskevat päätökset eroavat luonteeltaan muista lain mukaisista päätöksistä, joten niiden osalta erilainen muutoksenhakutie olisi perusteltu.

Pykälän 2 momentissa olisi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin kohdistuva informatiivinen viittaussäännös, joka koskisi muutoksenhakua valtion viranomaisten päätöksiin. Lisäksi momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain tapaan, ettei lain 91 §:n 4 §:ssä tarkoitettuun väliaikaiseen päätökseen saisi hakea erikseen muutosta, vaan muutoksenhaku olisi mahdollista, kun lopullinen päätös on annettu.

Pykälän 3 momentti koskisi muutoksenhakua kunnaneläinlääkärin päätöksiin. Muutoksenhakutienä olisi nykyiseen tapaan hallintovalitus. Lain 69 §:n 3 momentissa tarkoitettuun väliaikaiseen päätökseen ei saisi hakea erikseen muutosta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin päätöksen määräämisestä noudatettavaksi mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta, jos päätöksen luonne, eläinten tai ihmisten terveyden suojaaminen tai eläinperäisten tuotteiden turvallisuuden varmistaminen edellyttää viivytyksetöntä täytäntöönpanoa. Momentti vastaisi voimassa olevan eläintautilain 116 §:n 2 momenttia.

Pykälän 5 momentin mukaan Tullin päätöstä koskevaan muutoksenhakuun sovellettaisiin tullilain säännöksiä.

Pykälän 6 momenttiin sisältyisi voimassa olevan lain 117 §:ää vastaava valtion maksuperustelakiin (150/1992) viittaava säännös. Viittaussäännös kuitenkin kattaisi eläinterveyttä koskevien säädösten mukaiset toimenpiteet, ei ainoastaan kansallisessa laissa säädettyjä toimenpiteitä.

101 §. *Voimaantulo*. Pykälän 1 momentissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös. Tarkoitus on, että laki tulisi voimaan eläinterveyssäännöstön soveltamisen alkaessa 21.4.2021. Pykälän 2 momentissa olisi voimassa olevaa lakia koskeva kumoamissäännös.

Pykälän 3 momentissa olisi säännös, jonka mukaan ehdotettua lakia sovellettaisiin kumottavan lain asemesta, jos muualla lainsäädännössä viitattaisiin kumottavaan lakiin. Esitykseen sisältyvien liitännäislakien tarkoituksena on päivittää lakiviittaukset. Asetuksentasoiseen sääntelyyn sisältyy kuitenkin viittauksia, joita ei ole kaikkia tarkoituksenmukaista päivittää ehdotetun lain voimaantulon yhteydessä, vaan vasta siinä yhteydessä kuin asetuksia muista syistä muutetaan.

102 §. *Siirtymäsäännökset*. Pykälän 1 momentissa olisi niitä pitopaikkoja koskeva siirtymäsäännös, joilta vaaditaan eläinterveyssäännöstön mukaista hyväksymistä. Erillistä hyväksymistä ei

vaadittaisi, jos samaan toimintaan on ehdotetun lain voimaan tullessa kumottavassa laissa säädetty lupa tai hyväksyminen. Eläinterveyssäännöstön 279 artiklan mukaan pitopaikkoja ja toimijoita, jotka on kumottavien direktiivien mukaisesti hyväksytty ennen asetuksen soveltamispäivää, pidetään asetuksen mukaisesti hyväksyttyinä tapauksen mukaan, ja niitä koskevat asetuksen mukaisesti säädetyt velvoitteet.

Pykälän 2 momentissa olisi ehdotettuihin kansallisiin hyväksymis- ja rekisteröintivaatimuksiin sekä ilmoitusvelvollisuuksiin liittyvä siirtymäsäännös, joka sallisi toiminnan jatkumisen ilman eri hyväksyntää tai ilmoitusta toimintaa koskevien päätösten tai ilmoitusten mukaisesti.

Pykälän 3 momentti koskisi niiden vesiviljelypitopaikkojen asemaa, joiden toiminta voi Ruokaviraston riskinarvioinnin perusteella tulla uutena hyväksymisvaatimuksen piiriin. Kyse olisi käytännössä pienimuotoisesta ruokakalankasvatuksesta sekä onkilammikkoyrityksistä. Ruokaviraston tulisi suorittaa riskinarvioinnit kuukauden kuluessa lain voimaantulosta käyttäen arvioinnissa eläintunnistusjärjestelmästä annetussa laissa tarkoitetun pitopaikkarekisterin tietoja. Tarkoitus on, että ehdotetun 43 §:n nojalla annettavalla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tarkennetaan riskinarvioinnissa käytettäviä pitopaikan sijaintiin ja eläinten siirtokäytäntöihin liittyviä kriteereitä siten, että riskinarvioinnit voidaan tehdä nopeasti ja ennustettavalla tavalla. Toimijoilla, joille tulee riskinarvioinnin lopputuloksen perusteella velvollisuus hakea hyväksymistä, olisi ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan kuusi kuukautta aikaa jättää hakemus viranomaiselle. Kyse olisi arviolta vain muutamista pitopaikoista.

Pykälän 4 momentin mukaan kumottavan lain nojalla tehdyt rajoitusvyöhykkeitä ja taudintorjuntatoimenpiteitä koskevat päätökset jäisivät edelleen voimaan siihen saakka, kunnes toisin määrättäisiin.

7.2 Rikoslaki

44 luku. Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

4 a §. *Eläintaudin leviämisvaaran aiheuttaminen*. Muutettavaksi ehdotetaan rikoslain pykälä, jossa kriminalisoidaan tietyt eläintautilain ja eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain sekä niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastaiset teot. Muutoksen tarkoituksena on huolehtia, että pykälän kattavuus säilyy lähtökohtaisesti samana, kun aiemmin pääosin direktiiveihin pohjautunut eläintauteja koskeva lainsäädäntö muuttuu suoraan soveltuviin EU-asetuksiin pohjautuvaksi. Ehdotuksen mukaan pykälässä kuvattu teko olisi rangaistava paitsi eläintautilain ja eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain sekä niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastaisena myös silloin, kun se olisi eläinterveyssäännöstön, sivutuoteasetuksen, TSE-asetuksen, lemmikkieläinasetuksen tai niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastainen.

Teonkuvausta ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että rangaistussäännös kattaisi myös eläimistä saatavien sivutuotteiden hävittämisen, joka tapahtuu niitä koskevien säännösten vastaisesti.

Lisäksi rangaistavan teon kuvauksesta poistettaisiin maininta eläinten maahantuonnista ja maastaviennistä. Tällä poistettaisiin se päällekkäisyys, mikä pykälässä on ollut suhteessa rikoslain 46 luvun säännöksiin maahantuontiin ja maastavientiin liittyvistä rikoksista. Mainitun luvun säännöstelyrikosta koskevan 1 §:n 1 momentin 7 kohdassa säädetään, että se joka rikkoo tai yrittää rikkoa Euroopan unionin antamissa tuontia ja vientiä koskevissa asetuksissa säädettyä tai mainittujen säädösten nojalla annettua säännöstelymääräystä, on tuomittava säännöstelyrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Mainitun luvun 4 §:n 1 momentin

mukaan se, joka ilman asianmukaista lupaa taikka muuten tuontia tai vientiä koskevien säännösten tai määräysten vastaisesti tuo tai yrittää tuoda maahan taikka vie tai yrittää viedä maasta tavaraa, jonka tuonti tai vienti on kielletty tai edellyttää viranomaisen lupaa tai tarkastusta, on tuomittava salakuljetuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Säännöstelyrikoksesta on törkeä ja lievä tekomuoto sekä salakuljetuksesta lievä tekomuoto. Rikoslain 46 lukuun sisältyvän rajoitussäännöksen (15 §) mukaan 1—5, 7—10 ja 12 §:ssä tarkoitettuna rikoksena ei pidetä vähäistä ilmoittamis- tai tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiä eikä muuta vähäistä menettelytapamääräyksen rikkomista.

Pykälän suhdetta rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen käsitellään jäljempänä esityksen perustuslainmukaisuutta koskevassa jaksossa.

46 luku. Maahantuontiin ja maastavientiin liittyvät rikokset

4 §. *Salakuljetus*. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Momentin mukaan salakuljetuksena tuomitaan myös eräät eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain 5 §:n tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten rikkomiset. Viitattu pykälä sekä eräät sen nojalla annetut tuontiehtoja koskevat asetukset on eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetulla lailla jätetty voimaan 20.4.2021 eli eläinterveyssäännöstön soveltamisen alkamiseen saakka, vaikka eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annettu laki on muilta osin kumottu. Pykälän 2 momentin erityinen rangaistussäännös tulee tarpeettomaksi siinä mainittujen aineellisten säännösten kumoutuessa. Jatkossa eläinten ja muiden eläintauteja mahdollisesti levittävien tavaroiden tuontivaatimusten rikkomisen rangaistavuuteen sovellettaisiin pykälän 1 momentin yleistä salakuljetussäännöstä.

7.3 Laki eläimistä saatavista sivutuotteista

2 §. *Suhde muihin säädöksiin*. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin teknisluonteinen muutos, jolla viittaus voimassa olevaan eläintautilakiin kohdistettaisiin ehdotettuun eläintautilakiin.

30 §. *Hävittäminen poikkeuksellisissa olosuhteissa*. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin eläintautilain uudistamisesta johtuvat teknisluonteiset muutokset. Ehdotetussa momentissa viitattaisiin tiettyjen eläintautilain pykälien nojalla tehtävien päätösten sijasta eläintautilain nojalla tehtäviin taudin leviämisen estämistä ja taudintorjuntatoimenpiteitä koskeviin päätöksiin. Tämä johtuu siitä, että päätöksistä säädetään paitsi kansallisissa säännöksissä myös suoraan sovellettavissa EU-säännöksissä. Lisäksi mainittuja päätöksiä koskevasta toimivallasta ei jatkossa säädettäisi eläintautilaissa keskitetysti, vaan tautiluokituksen ja lainsäädännön rakenteen muuttumisesta johtuen toimivaltasäännöksiä olisi hajallaan lain eri luvuissa ja pykälissä.

7.4 Metsästyslaki

23 §. *Metsästyksen rajoittaminen yleisen turvallisuuden vuoksi*. Pykälän 1 momentista poistettaisiin säännös aluehallintoviraston toimivallasta kieltää metsästys tietyllä alueella tai rajoittaa sitä, jos se on helposti leviävän eläintaudin leviämisen estämiseksi välttämätöntä. Lisäksi momentista poistettaisiin säännös, jonka mukaan metsästysoikeuden haltijaa tai alueen omistajaa ei tarvitse kuulla ennen mainittuun syyhyn perustuvan kiellon tai rajoituksen asettamista.

Poistettavaksi ehdotetut säännökset lisättiin momenttiin lailla 939/2006. Muutoksen taustalla olivat komission suojatoimenpiteet, joita toteutettiin lintuinfluenssan levittyä Euroopassa ja joilla pyrittiin estämään taudin leviäminen luonnonvaraisista linnuista siipikarjaan. Annettujen suojapäätösten mukaan viranomaisella tulee olla toimivalta rajoittaa metsästystä taudin esiintymispaikan ympärille perustettavalla vyöhykkeellä.

Jatkossa metsästyskiellot luetteloitujen tautien leviämisen estämiseksi perustettavilla vyöhykkeillä voisivat olla osa eläinterveyssäännöstön III osan II osaston mukaisia taudintorjuntatoimenpiteitä tai mahdollisesti myös osa eläinterveyssäännöstön VII osan mukaisia kiireellisiä toimenpiteitä. Taudintorjuntatoimenpiteitä koskevan delegoidun asetuksen 65 artiklan mukaan toimivaltainen viranomainen voi tartuntavyöhykkeellä, joka perustetaan luonnonvaraisissa eläimissä esiintyvän taudin vuoksi, muun ohella asettaa metsästystä koskevia rajoituksia. Ehdotetun eläintautilain 26 §:n 1 momentin mukaan Ruokavirasto olisi toimivaltainen viranomainen päättämään tartuntavyöhykkeellä taudin leviämisen estämiseksi välttämättömistä kielloista, ehdoista, rajoituksista ja toimenpiteistä. Toimenpiteiden suunnittelua varten olisi taudintorjuntatoimenpiteitä koskevan delegoidun asetuksen 66 artiklassa ja ehdotetun eläintautilain 74 §:ssä tarkoitettu toiminnallinen asiantuntijaryhmä, jossa olisi myös riistahallinnon ja metsästäjien edustus. Ehdotettu eläintautilain sääntely tekisi tarpeettomaksi nykyisen metsästyslaissa olevan aluehallintoviraston toimivaltaa koskevan säännöksen.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotettuun eläintautilakiin sisältyisi voimassa olevan lain säännöksiä vastaava valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä jäsenvaltioiden väliseen matkustajaliikenteeseen ja postipalveluihin liittyvästä eläintauteja koskevasta tiedonjakovelvollisuudesta. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella vahvistettaisiin vakiokorvaukset, joita voidaan käyttää lopetettavaksi määrättyjen eläinten korvaamisessa.

Muut ehdotetun eläintautilain asetuksenantovaltuudet annettaisiin maa- ja metsätalousministeriölle. Valtuudet ovat tarpeen, koska lain soveltamisalaa koskeva EU:n lainsäädäntö on varsin runsas, yksityiskohtainen ja monelta osin hyvin teknisluonteisen. Eläinterveyssäännöstö myös sallii runsaasti kansallista liikkumavaraa, eikä tämän tehokas hyödyntäminen ole mahdollista ilman riittäviä asetuksenantovaltuuksia. Eläintautilaissa on osin kyse toiminnasta kriiseissä. Matala säädöstaso mahdollistaa nopean reagoinnin tautitilanteen muutoksiin sekä niistä johtuviin komission delegoitujen säädösten ja täytäntöönpanosäädösten muutoksiin.

Perustuslakivaliokunta on voimassa olevan lain perustuslainmukaisuutta arvioidessaan todennut (PeVL 1/2013 vp, s. 2), että asetustasoinen sääntely on kyseessä olevan teknisluonteisen ja EU:n yksityiskohtaisen lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi tarkoitetun sääntelyn yhteydessä perusteltua, koska muutoin sääntely muodostuisi lain tasolla tarpeettoman yksityiskohtaiseksi ja tapauksittaseksi. Normaalia väljempää delegointisääntelyä puoltavat lausunnon mukaan etenkin tarve antaa kriisitilanteisiin liittyviä eläintauti- ja eläinlajikohtaisia säännöksiä sekä velvoitteiden kohdistuminen määrätyllä alalla toimiviin elinkeinonharjoittajiin. Perustuslain säännökset rajoittavat joka tapauksessa suoraan valtuussäännösten tulkintaa ja annettavien säännösten sisältöä, eikä asetuksella voida antaa oikeussääntöjä lain alaan kuuluvista asioista.

Ehdotetun eläintautilain mukaan maa- ja metsätalousministeriö nimeäisi kansallisiin tautiluokkiin kuuluvat eläintaudit, säätäisi alueista, joilla on taudista vapaa asema tai joilla toteutetaan hävittämisohjelmaa sekä antaisi unionin säännösten täytäntöönpanoon liittyvät ja kansallisen liikkumavaran mahdollistamat säännökset taudinpurkauksissa tarvittavista toimenpiteistä. Toimenpiteet vaihtelevat eläintaudeittain ja monelta osin eläinlajeittain.

Laissa säädettyjen hyväksymis-, lupa- ja ilmoitusmenettelyjen osalta maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa tarkempia menettelyä koskevia säännöksiä. Lisäksi se voisi antaa tarkempia säännöksiä eläinlajeista ja tuotteista, joiden vientiä rekisteröitymisvelvollisuus koskee sekä omavalvontalaboratorion nimeämisen ja kotimaankauppaa harjoittavien sukusolujen pitopaikkojen hyväksymisen edellytyksistä. Maa- ja metsätalousministeriö antaisi tarkemmat säännök-

set myös mm. eläinten terveysvalvonnasta, rokottamisvelvollisuudesta, eläinnäyttelyihin tuotavien eläinten terveydentilasta, tietyistä eläinten ja tuotteiden siirtorajoituksista, vientiin liittyvien tietojen säilyttämisestä sekä laboratoriossa eristettyjen mikrobikantojen toimittamisesta kansalliseen vertailulaboratorioon. Mainitut asetuksenantovaltuudet koskevat verraten teknisluonteisia asioita, joista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella myös voimassa olevan lain mukaan.

Viranomaisten tehtäviä tarkentavia säännöksiä voitaisiin antaa mm. eläintautiseurannan toteuttamisesta, kunnaneläinlääkärin tehtävistä taudintorjunnassa, eläintauteihin liittyvästä tilastoinnista ja raportoinnista, valtakunnallisten ja alueellisten valmiussuunnitelmien sisällöstä sekä rekisteritietojen merkitsemisessä ja tietojen julkaisemisessa noudatettavasta menettelystä. Myös nämä valtuudet koskevat teknisluonteisia asioita.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin lisäksi säätää monien eläinterveyssäännöstön mahdollistamien kansallisten poikkeusten soveltamisesta. Poikkeukset koskevat melko teknisluonteisia asioita kuten eläimille tai tuotteille tehtäviä tutkimuksia, siirrossa käytettyjen kuljetusajoneuvojen puhdistamista, nuorten lemmikkieläinten rokotusvaatimuksia sekä eläinterveystodistusten vaatimista tiettyjen eläinten tai tuotteiden siirroissa.

Ehdotetun eläintautilain 66 §:n 4 momentin mukaan Ruokavirasto voisi antaa määräyksiä laboratorioiden Ruokavirastoon toimittamien mikrobikantojen, näytemateriaalin ja tietojen toimittamisen aikataulusta ja toimittamistavasta. Ehdotettu määräyksenantotoimivalta on perusteltu, kun otetaan huomioon laboratoriotoiminnan erityispiirteet ja että kyse on laboratorioiden velvollisuuden teknisestä toteuttamisesta.

9 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 21.4.2021 eli eläinterveyssäännöstön soveltamisen alkaessa.

10 Toimeenpano ja seuranta

Ehdotetun eläintautilain toimivuutta on tarkoitus seurata lain mukaisen viranomaisvalvonnan sekä lain täytäntöönpanoon liittyvän viranomaisten ja sidosryhmien välisen yhteistyön kautta.

11 Suhde muihin esityksiin

Eläintautilaissa säädetyt rekisterit ovat osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää. Hallituksen esitys koskien maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain uudistamista on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokauden 2020 lopussa. Ehdotetun eläintautilain säännökset on pyritty kirjoittamaan siten, että ne olisivat yhteensopivia sekä nykyisen että valmisteilla olevan uuden tietojärjestelmää koskevan lain kanssa. Ehdotetussa eläintautilaissa on lisäksi viittaus elintarvikelakiin, jonka uudistamista koskeva hallituksen esitys on myös tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2020.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Elinkeinovapaus

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että elinkeinotoiminnan luvanvaraisuus on mahdollista erityisin perustein (PeVL 19/2002 vp). Elin-

keinotoiminnan aloittamisen edellytyksenä olevan ilmoitus- tai rekisteröintivelvollisuuden säätämistä on pidetty asiallisesti luvanvaraisuuteen rinnastettavana sääntelynä (PeVL 9/2005 vp, s. 2/I, PeVL 56/2002 vp).

Ehdotetun eläintautilain 39 §:ssä säädetään tiettyjen maaeläinten sekä niiden sukusolujen ja alkioiden pitopaikkojen hyväksymisestä, joka perustuu eläinterveyssäännöstön 94 ja 95 artiklassa säädettyihin hyväksymisvaatimuksiin. Lisäksi lain 43 §:ssä säädetään eläinterveyssäännöstön 176–179 artiklaan perustuvasta vesiviljelypitopaikkoja ja vesieläinten taudintorjuntaan soveltuvien laitosten hyväksymisestä. Lain 63 §:ään sisältyvät valvonta-asetukseen perustuvat säännökset virallisen eläinterveyslaboratorion nimeämisestä.

Eläinterveyssäännöstön sisältämään kansalliseen liikkumavaraan perustuvat ehdotetun lain 40 ja 41 §:n nykyistä vastaavat säännökset vain kotimaankauppaa harjoittavien sperman keräysasemien ja alkioiden keräysryhmien hyväksymisestä, 53 §:ään nykyistä vastaava säännös viejän rekisteröitymisvelvollisuudesta sekä 63 §:n säännökset omavalvontalaboratorion nimeämisestä ja nykyistä vastaavat säännökset muiden ilmoitettavien eläintautien luokkaan kuuluvia tauteja tutkivan laboratorion ilmoitusvelvollisuudesta. Mainitulla sääntelyllä pyritään eläintautien vastustamiseen sekä eläinten terveyden edistämiseen. Näitä voidaan pitää sellaisina tärkeinä yhteiskunnallisina intresseinä, joilla elinkeinovapauden rajoittamista voidaan perustella.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Sen lisäksi rajoitusten olennaisen sisällön kuten rajoitusten laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista. Valiokunta on myös pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta (PeVL 15/2008 vp, s. 2/II). Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti katsonut välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (esim. PeVL 58/2010 vp, s. 5—6, PeVL 32/2010 vp). Valiokunta on pitänyt perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta ongelmattomana hyväksymisen peruuttamista tilanteessa, jossa terveysvaaraa ei voida muutoin estää (PeVL 37/2005 vp, s. 2/II).

Ehdotetut säännökset olisivat näiden vaatimusten ja linjausten mukaisia. Ehdotetussa eläintautilaissa määriteltäisiin edellytykset, joiden täyttyessä EU-säädösten jättämään kansalliseen liikkumavaraan perustuva hyväksyminen myönnettäisiin tai toimija rekisteröitäisiin. Lain 92 §:ään sisältyisivät säännökset mainitun hyväksymisen tai rekisteröinnin peruuttamisesta. Eläinterveyssäännöstössä säädetyn hyväksynnän hakemisesta, myöntämisen edellytyksistä, myöntämismenettelystä sekä hyväksynnän uudelleen tarkastelusta sekä väliaikaisesta tai pysyvästä peruuttamisesta säädetään 96–99 artiklassa ja 176–179 artiklassa, ja virallisen eläinterveyslaboratorion nimeämisestä ja sen peruuttamisesta säädetään valvonta-asetuksen 37 ja 39 artiklassa. Tarkempia säännöksiä mainituista seikoista sisältyy myös komission delegoituihin säännöksiin.

Ehdotetun eläintautilain säännökset tautien ehkäisyä tai valvontaa koskevista toimijan velvoitteista sekä erilaisten toimenpiteiden, kieltojen, ehtojen ja rajoitusten asettamista koskevista viranomaisvaltuuksista merkitsevät elinkeinovapauteen kohdistuvia rajoituksia. Säännöksillä, joiden tarkoituksena on eläintautien vastustaminen, pyritään osaltaan toteuttamaan muita perusoikeuksia kuten eläimiä tai tuotteita omistavien henkilöiden omaisuudensuojaa sekä ihmisiin tarttuvien zoonoosien kyseessä ollen 19 §:n 3 momentin mukaista julkisen vallan velvollisuutta edistää väestön terveyttä. Säännöksillä on myös kytkentä perustuslain 20 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Ehdotetuilla säännöksillä on siten hyväksyttävä peruste. Useimmat säännökset liittyvät

suoraan sovellettavien EU-säännösten täytäntöönpanoon. Näiden säännösten jättämään kansalliseen liikkumavaraan perustuvat lain velvoitteet ja toimivaltuudet puolestaan vastaavat hyvin pitkälti voimassa olevia, perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädettyjä säännöksiä (ks. PeVL 1/2013 vp, s. 3). Sääntely on rakennettu siten, että se täyttää perusoikeuksien rajoituksia sisältäviltä säännöksiltä edellytettävät tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden sekä lailla säätämisen vaatimukset ja että tietyt kiellot, ehdot, rajoitukset ja toimenpiteet voivat tulla kyseeseen vain vakavimpien eläintautien taudinpurkauksissa.

Omaisuudensuoja

Omaisuudensuojaa koskevan perustuslain 15 §:n 1 momentin nojalla jokaisen omaisuus on turvattu. Perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään kuitenkin todennut, ettei omaisuus ole perustuslain suojaama kaikkia käyttörajoituksia vastaan, vaan omistajan oikeuksia voidaan rajoittaa lailla, joka täyttää perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset (mm. PeVL 32/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 8/1996 vp). Omaisuuden käyttörajoitusten korvaamisella on merkitystä arvioitaessa rajoitusten hyväksyttävyyttä (PeVL 6/2010 vp ja PeVL 38/1998 vp).

Ehdotetun eläintautilain mukaisissa taudintorjuntaa koskevissa päätöksissä on kyse omaisuuteen puuttumisesta kuten eläinten lopettamisesta, esineiden hävittämisestä taikka eläimiä, tuotteita tai muuta omaisuutta koskevista käyttörajoituksista. Päätökset ovat välttämättömiä eläintautien vastustamiseksi, elintarvikkeiden turvallisuuden ylläpitämiseksi ja kansanterveyden turvaamiseksi, joten ne palvelevat yleisen edun mukaisia tavoitteita. Niillä ei myöskään puututa perusoikeuksiin tavoitellun päämäärän kannalta suhteettomalla tavalla, jolla loukattaisiin näiden oikeuksien keskeistä sisältöä. Säännösten voidaan katsoa olevan sopusoinnussa perustusvaliokunnan tulkintakäytännössä määriteltyjen perusoikeuksien rajoitusta koskevien täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusten kanssa.

Ehdotetun eläintautilain mukaan eläinten omistajalla olisi lähtökohtaisesti oikeus saada täysi korvaus viranomaisen määräyksen mukaisesti lopetetuista eläimistä, minkä lisäksi omistajalla olisi oikeus saada korvaus tuotteista ja muista aineista ja esineistä, jotka on viranomaisen määräyksen vuoksi hävitetty tai käsitelty siten, että omaisuus on vahingoittunut tai muuttunut käyttökelvottomaksi.

Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Eläintautilain 71 §:ssä säädettäisiin valtuutetuista tarkastajista, jotka voisivat suorittaa kunnaneläinlääkärin sijasta tai apuna pitopaikoissa laissa tarkoitettuja tarkastuksia tai tutkimuksia sekä suorittaa lain täytäntöönpanoon liittyviä toimeenpanevia tehtäviä. Tarkastajan tehtävät olisi määritelty siten, että ne koskisivat vain tarkastusten ja tutkimusten suorittamista kunnaneläinlääkärin sijasta tai apuna, sekä lain täytäntöönpanoon liittyvien toimeenpanevien tehtävien suorittamista, eikä tarkastajilla siten olisi oikeutta tehdä hallintopäätöksiä tai myöntää eläinterveystodistuksia. Valtuutetulle tarkastajalle ei siirrettäisi merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä. Pykälään sisältyisi vaatimus rikosoikeudellista virkavastuuta ja vahingonkorvausvastuuta koskevien säännösten soveltamisesta sekä kielto suorittaa tarkastuksia pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Valtuutetun tarkastajan tulisi vaadittaessa esittää kirjallinen valtuutus.

Ehdotettu pykälä vastaa sisällöltään pitkälti voimassa olevan eläintautilain 87 §:ää. Pykälässä ei kuitenkaan olisi tarkastajan ammattitaitoa koskevaa vaatimusta, vaan viittaus valvonta-asetuksen 30 tai 31 artiklassa säädettyihin vaatimuksiin, jotka koskevat ammattitaidon lisäksi myös muun muassa viranomaistehtäviä suorittavan luonnollisen henkilön vapautta intressiristiriidoista. Ehdotetun sääntelyn voidaan katsoa täyttävän julkisen hallintotehtävän siirtoon liittyvät edellytykset.

Eläintautilain 74 §:ssä säädettäisiin eläinterveyssäännöstössä edellytetyn toiminnallisen asiantuntijaryhmän kokoamisesta sekä ryhmän jäsenten tietojensaantioikeudesta ja salassapitovelvollisuudesta. Ryhmään voisi unionin säädösten mukaisesti kuulua eri viranomaisten sekä muun muassa tuottajajärjestöjen edustajia. Ryhmän tehtävänä olisi avustaa viranomaista a–c-luokan taudinpurkauksissa tarvittavien taudintorjuntatoimenpiteiden suunnittelussa. Asiantuntijat eivät tekisi päätöksiä tai suorittaisi tarkastustyyppisiä käyntejä pitopaikoissa. Muutoinkin heidän toimintansa yhteys lakien toimeenpanoon ja yksityisten oikeuksia ja velvollisuuksia koskevaan päätöksentekoon liittyviin tehtäviin olisi siinä määrin epäsuora, ettei asiantuntijaryhmän tehtävissä katsota olevan kyse perustuslain 124 §:n tarkoittamista julkisista hallintotehtävistä. Mainitusta syystä asiantuntijaryhmällä ei voida lähtökohtaisesti katsoa olevan sellaista julkisuuslain 4 §:n 8 kohdassa mainittua itsenäistä asemaa, että sitä voitaisiin pitää mainitussa laissa tarkoitettuna viranomaisena. Tästä syystä eläintautilaissa olisi nimenomainen säännös ryhmän jäsenten velvollisuudesta pitää salassa mahdollisesti tiedoksi saamansa salassa pidettävät tiedot.

Työvelvollisuus

Ehdotetun eläintautilain 72 §:ssä säädetään laillistettujen eläinlääkäreiden ja eläinlääketieteen opiskelijoiden työvelvollisuudesta tilanteessa, jossa maassa on laajalle levinnyt vakava eläintautiepidemia, jonka vastustamiseen valvontaviranomaisten voimavarat eivät yksin riitä. Työvelvollisuus merkitsee puuttumista perustuslain 7 §:n 1 momentissa turvattuun henkilökohtaiseen vapauteen sekä perustuslain 18 §:ssä tarkoitettuun oikeuteen hankkia elantonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Pakkotyö on lisäksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 4 artiklan sekä eräiden muiden kansainvälisten sopimusten vastaista.

Kansainvälisten sopimusten pakkotyötä koskevat kiellot eivät kuitenkaan koske tilanteita, joissa vaara tai onnettomuus uhkaa yhteiskunnan olemassaoloa tai hyvinvointia. Ehdotetussa työvelvollisuudessa on kyse tällaisista tilanteista. Ehdotettu säännös vastaa sisällöltään hyvin pitkälti voimassa olevan eläintautilain 88 §:ää, joka on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (ks. PeVL 1/2013 vp, s. 3).

Ehdotetussa eläintautilaissa on myös otettu huomioon ne näkemykset työvelvollisen tehtävien ja oikeuksien täsmentämisestä, jotka perustuslakivaliokunta on mainittua esitystä arvioidessaan esittänyt. Esitetyssä 72 §:ssä tehtävät, joita työvelvollinen voi suorittaa, on rajattu vastaavalla tavalla kuin valtuutetulle tarkastajalle siirrettävät tehtävät, ottaen kuitenkin myös huomioon valvonta-asetuksen 30 ja 31 artiklan säännökset siitä, mitä toimivaltaisen viranomaisen tehtäviä ylipäätään on mahdollista siirtää luonnollisille henkilöille ja millä edellytyksillä niitä voidaan siirtää. Työvelvollisen oikeudesta suorittaa valvontaa ja mm. saada virka-apua, säädettäisiin laissa vastaavalla tavalla kuin valtuutetun tarkastajan oikeuksista. 72 §:ssä säädettäisiin työvelvolliselle maksettavasta palkkiosta ja hänelle aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta sekä työoikeuden yleislakien soveltamisesta työvelvolliseen. Ehdotetun sääntelyn on siten katsottava täyttävän myös sääntelyn tarkkarajaisuuteen, täsmällisyyteen, oikeasuhtaisuuteen ja oikeusturvaan liittyvät vaatimukset.

Hallinnon lainalaisuusperiaate

Ehdotetun eläintautilain 75 §:n 3 momentin mukaan eläinterveysviranomainen voisi säännösten noudattamisen valvontaa varten tilata toimijoilta etäviestintävälineiden välityksellä näytteitä myytäviksi tarjottavista tuotteista siten, ettei kyseistä viranomaista voida tunnistaa tilaajaksi. Säännös liittyy valvonta-asetuksen 35 artiklan säännökseen, jonka mukaan toimivaltainen viranomainen voi käyttää virallisessa valvonnassa näytteitä, joita se on tilannut toimijoilta etäviestintävälineiden välityksellä tunnistautumatta.

Perustuslain 2 §:n 3 momentin nojalla julkisen vallan käytön on perustuttava lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Hallinnon lainalaisuusperiaatteen näkökulmasta merkittäviä ja lähtökohtaisesti ongelmallisia ovat perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan sellaiset epäsovinnaisten virkatoimien luonteiset valeostot, joissa viranomainen toimii vastoin rikosoikeudellisia kieltoja ilman virkavastuuta. Kyse voi olla esimerkiksi laittomasti hallussa pidetyn esineen valeostosta. (PeVL 5/1999 vp, s. 5, PeVL 35/2018 vp, s. 14)

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään pitänyt olennaisena ehdotettujen toimivaltuuksien sisältöä ja todennut tiedustelulainsäädäntöä arvioidessaan (PeVL 35/2018 vp, s. 14, PeVL 36/2018 vp, s. 15), että lainsäädännön valeostoja koskeva sääntely mahdollisesti sisälsi myös sellaisia tavanomaisia siviilioikeudellisia oikeustoimia, jotka eivät ole lainalaisuusperiaatteen kannalta ongelmallisia ja joille ei ole osoitettavissa valtiosääntöistä tarvetta säännellä ja arvioida niitä epäsovinnaisina toimivaltuuksina.

Ehdotetussa näytteiden tilausoikeutta koskevassa säännöksessä olisi rajaus, jonka mukaan viranomainen voisi tilata näytteitä vain tuotteista, joiden ei epäillä tai tiedetä olevan eläinterveyttä koskevien säädösten vastaisia. Näin suljettaisiin pois sellaisten tuotteiden etäosto, joiden hankkiminen on viranomaisen tekemänä rikosoikeudellisesti sanktioitu. Viranomainen ei myöskään tulisi kannustaneeksi toimijaa rikokseen. Rajaus merkitsisi, ettei ehdotettu säännös olisi lainalaisuusperiaatteen kannalta ongelmallinen.

Koska jo se, että viranomainen suorittaa tehtäväänsä ilman että hän ilmaisee suorittavansa tällaista tehtävää tai pyrkien nimenomaisesti peittämään viranomaisroolinsa, on poikkeuksellista hyvään hallintoon kuuluvan viranomaisen toiminnan avoimuusperiaatteen näkökulmasta, on olennaista, että toimija saa tiedon toiminnasta niin pian kuin se on mahdollista. Valvonta-asetuksen 36 artiklassa säädetään viranomaisen velvollisuudesta varmistua siitä, että toimija, jolta näytteet on tilattu, saa tiedon näytteiden ottamisesta virallisen valvonnan yhteydessä ja niiden käyttämisestä virallisen valvonnan tarkoitusta varten sekä toimijan oikeudesta saada omalla kustannuksellaan asetuksen 35 artiklan tarkoittama toinen asiantuntijalausunto. Koska kyse on suoraan sovellettavista ja sellaisinaan velvoittavista unionin säännöksistä, säännösten sisältöä ei ehdoteta toistettavaksi ehdotetussa eläintautilaissa, vaan säännöksiin kohdistettaisiin viittaus.

Kotirauha

Eläintautilain 75 §:n 2 momenttiin ehdotetulla säännöksellä tarkastuksen tai tutkimuksen tekemisestä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa on kytkentä yksityiselämän suojaa koskevaan perustuslain 10 §:ään. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisen kotirauha on turvattu. Pykälän 3 momentin mukaan lailla voidaan kuitenkin säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että kotirauhan suojaa rajoittavalla toimenpiteellä tulee olla selvä ja riittävän läheinen yhteys johonkin perustuslaissa turvattuun perusoikeussäännökseen,

jotta toimenpiteen voitaisiin katsoa olevan välttämätön perusoikeuksien turvaamiseksi (mm. PeVL 6/2019 vp, s. 3). Mm. tarkastusten vahvat kytkennät omaisuudensuojaan ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen ovat voineet oikeuttaa niiden toteuttamisen kotirauhan piirissä (mm. PeVL 31/1998 vp, s. 2, PeVL 16/2004 vp, s. 5, PeVL 62/2010 vp, s. 5 ja PeVL 18/2010 vp, s. 7–8). Sen sijaan eläinten ja eläinperäisten tavaroiden tuontiin liittyvän virallisen valvonnan piiriin kuuluvilla seikoilla, joihin sisältyvät myös mm. alkuperänimitysten käyttöä ja eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset, on valiokunnan mielestä yleisesti ottaen verraten etäinen liityntä perusoikeuksien turvaamiseen (PeVL 9/2019 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että rikoksen selvittämiseksi tehtävä kotirauhan piiriin ulottuva toimi voi olla hyväksyttävä, jos se sidotaan siihen, että on olemassa konkreettinen ja yksilöity syy epäillä lakia rikotun tai rikottavan (esim. PeVL 37/2010 vp, s. 5, PeVL 32/2010 vp, s. 11). Peruslakivaliokunta on lausunnoissaan (PeVL 46/2001 vp ja PeVL 48/2001 vp) edellyttänyt rikosepäilyjen olevan sellaisia, joissa tekoon liittyy vankeusuhka. Valiokunta on toisaalta pitänyt kotirauhan piiriin ulottuvaa tarkastusta julkisista varoista myönnettyjen tukien ja avustusten asianmukaisen käytön valvomiseksi hyväksyttävänä sellaisiakin rangaistavaksi säädettyjä rikkomuksia koskevien perusteltujen epäilyjen johdosta, joista voi enimmillään seurata sakkorangaistus (PeVL 69/2002 vp, s 2–3). Lausunnossaan PeVL 40/2002 vp perustuslakivaliokunta on katsonut, että kotirauhan suojaan puuttuminen moitittavuudeltaan hyvin vähäisten rikkomusten selvittämiseksi ei täytä vaatimusta perusoikeusrajoituksen oikeasuhteisuudesta.

Valvonta-asetuksen 14 artiklassa on luettelo niistä menetelmistä, joita virallisen valvonnan menetelmiin on sisällytettävä tapauskohtaisesti. Luettelossa mainitaan muun muassa laitteiden, kuljetusvälineiden, tilojen ja muiden toimijan valvonnassa olevien paikkojen ja niiden ympäristön tarkastaminen. Asetuksen 15 artiklassa säädetään vastaavasti, että toimijoiden on, siinä määrin kuin se on tarpeen, annettava viranomaiselle tämän pyynnöstä virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien suorittamista varten mahdollisuus tutustua mm. edellä mainittuihin kohteisiin. Eläinterveyssäännöstön 55 ja 61 artiklassa säädetään, että alustavia taudintorjuntatoimenpiteitä ja taudintorjuntatoimenpiteitä voidaan suorittaa, jollei yksityisasuntojen tutkintaa koskevista kansallisista vaatimuksista muuta johdu. Mainituissa säännöksissä olevan joustovaran katsotaan ehdotetun eläintautilain osalta mahdollistavan sen, että perustuslaista johtuvia kotirauhaa koskevia vaatimuksia on mahdollista toteuttaa EU-säännösten rinnalla.

Ehdotetun eläintautilain 75 §:n 2 momentin mukaan tarkastuksen tai tutkimuksen pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa saisi tehdä vain viranomainen. Tarkastus tai tutkimus voitaisiin tehdä vain, jos se olisi välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Lisäksi laissa edellytettäisiin, että tarkastus tai tutkimus voidaan suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa lähtökohtaisesti vain silloin, kun se on välttämätön ihmisten tai eläinten terveyteen kohdistuvan vakavan uhkan torjumiseksi, taikka jos on aihetta epäillä toimijan tai muun, jota eläinterveyttä koskevissa säännöksissä säädetyt velvollisuudet koskevat, syyllistyneen rikokseen, josta voi seurata vankeusrangaistus, tai 94 §:ssä tarkoitettuun eläintautirikkomukseen, josta voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle.

Rikoksen selvittämisen osalta säännöksessä on kyse konkreettisesta ja yksilöidystä rikosepäilystä. Muihin tilanteisiin kuin vankeusuhkaisten rikosten selvittämiseen liittyvä tarkastusoikeus on laissa sidottu oikeushyviin, jotka kiinnittyvät perustuslain 7 §:ssä turvattuun oikeuteen elämään, 15 §:llä turvattuun omaisuudensuojaan, 19 §:ssä säädettyyn julkisen vallan terveydenedistämisvelvollisuuteen ja 20 §:n ympäristöperusoikeuteen. Sääntely täyttää hallituksen käsityksen mukaan perustuslain 10 §:n 3 momentissa säädetyt edellytykset.

Momentin mukaan kulkuneuvoon kohdistuvan tarkastuksen yhteydessä kytkentää rikosepäilyyn tai ihmisten tai eläinten terveyteen kohdistuvaan vakavaan uhkaan ei kuitenkaan edellytettäisi silloin, kun tarkastus tehtäisiin Suomen tullialueella tai siihen kuuluvan erityisen veroalueen alueelle saapumisen tai sieltä poistumisen välittömässä yhteydessä. Rajaus olisi perusteltu sen vuoksi, että tarkastusoikeuksia koskeva sääntely olisi maan rajalla tapahtuvan valvonnan osalta linjassa tullilain sääntelyn kanssa. Tullilain 13 §:n 3 momentin mukaan tullimiehellä on oikeus tarkastaa kulkuneuvossa olevat pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat mainitulle alueelle saapumisen taikka sieltä poistumisen välittömässä yhteydessä tehtävässä tarkastuksessa. Perustuslakivaliokunta on tullilakia koskevan hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä antamassaan lausunnossa (PeVL 10/2016 vp, s. 4) todennut muun muassa, että kulkuneuvot ja niihin kuuluvat asuintilat jäävät kotirauhan eräänlaiselle reuna-alueelle ja ettei tullilain 13 §:n 3 momentin sääntely ole ongelmallinen perustuslain 10 §:n 3 momentin kannalta, vaikka kyse ei olekaan perusoikeussäännöksen edellyttämällä tavalla perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi toteutettavasta kotirauhan piiriin ulottuvasta toimenpiteestä.

Henkilötiedot

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on hiljattain tarkistanut käytäntöään henkilötietojen suojaa koskevasta sääntelystä. Valiokunnan mukaan on lähtökohtaisesti riittävää perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta, että sääntely täyttää yleisessä tietosuoja-asetuksessa asetetut vaatimukset. Valiokunnan mukaan henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti mainitun asetuksen ja tietosuojaa koskevan kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään yleisen tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa (ks. Pe VL 14/2018 vp, s. 4—5).

Yleisen tietosuoja-asetuksen periaatteiden mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten. Kerättävien henkilötietojen tulee olla asianmukaisia, olennaisia ja tarpeellisia niiden käsittelytarkoituksen kannalta. Henkilötietojen käsittely on asetuksen mukaan lainmukaista muun muassa silloin, kun se liittyy rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen (6 artiklan 1 kohta c alakohta) taikka yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen tai rekisterinpitäjän julkisen vallan käyttöön (6 artikla 1 kohta e ala-kohta). Asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään mainittuihin käsittelyperusteisiin liittyvästä kansallisesta liikkumavarasta eli mahdollisuudesta säätää kansallisia säännöksiä tarkemmin henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta. Kansallisesti voidaan säätää muun muassa käsiteltävien tietojen tyypistä, rekisteröidyistä, tietojen luovuttamisesta, käyttötarkoitussidonnaisuudesta ja säilytysajoista. Jäsenvaltioiden lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeassa suhteessa sillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Eläinterveyssäännöstössä edellytetään, että asetuksen mukaisesti hyväksyttävistä pitopaikoista pidetään rekisteriä ja rekisteritietoja julkaistaan. Ehdotetun eläintautilain mukaan rekisteriä pidettäisiin myös kansallisten säännösten nojalla hyväksyttävistä pitopaikoista sekä nykyiseen tapaan laboratorioista, luvan saaneista tahoista, rekisteröinti-ilmoituksen tehneistä viejistä sekä tietyistä valvontaa varten tarpeellisista tiedoista kuten pitopaikkoihin kohdistetuista taudintorjuntatoimenpiteistä, kielloista ja rajoituksista.

Eläintautilain 79–81 §:ssä säädettäisiin kansallisiin säännöksiin perustuvien rekisterien tietosisällöstä, tiettyjen rekisteritietojen julkaisemisesta sekä tietojen säilyttämisajasta eräissä sellaisissa tapauksissa, joissa säilyttämisajasta on tarpeen säätää julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetusta laista poikkeavasti.

Ehdotettu rekisterinpito on tarpeen laissa säädetyn toimijoita ja pitopaikkoja koskevan valvonnan suorittamiseksi. Henkilötietojen käsittelyn perusteina ovat siten yleisessä tietosuoja-asetuksessa mainitut rekisterinpitäjän lakisääteinen velvoite sekä julkisen vallan käyttö. Ehdotetun rekisterien tietosisältöä koskevan sääntelyn katsotaan olevan yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisen kansallisen liikkumavaran sallimaa sekä oikeasuhteista viranomaisvalvontaan liittyvät tarpeet huomioon ottaen.

Eläintautilain 80 §:n 3 momentissa olisi eräitä yleislainsäädäntöä täydentäviä säännöksiä rekisteritietojen säilytysajoista. Tiedot todetuista luetteloitujen ja uusien tautien sekä muiden torjuttavien ja valvottavien eläintautien tapauksista säilytettäisiin pysyvästi. Perustuslakivaliokunnan aiemman tulkintakäytännön mukaan tietojen pysyvä säilyttäminen henkilörekisterissä ei ole hyväksyttävää, ellei siihen ole tietojärjestelmän luonteeseen ja tarkoitukseen liittyviä perusteita (PeVL 3/2009 vp, s. 3/II ja PeVL 54/2010 vp, s. 2). Eläintautien esiintymispaikkoja ja -pitopaikkoja koskevien tietojen pysyvä säilyttäminen on välttämätöntä, koska tietoja vakavien eläintautien esiintymisestä tarvitaan vielä vuosikymmenten jälkeen sekä kansainvälisiä selvityksiä että kansallisia tutkimustarpeita varten. Lisäksi jotkut taudinaiheuttajat kuten pernarutto voivat säilyä maaperässä useita vuosikymmeniä. Ehdotetun sääntelyn katsotaan täyttävän yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset yleisen edun mukaisuuteen ja oikeasuhteisuuteen liittyvät vaatimukset.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa säädetään erityisiä henkilötietoryhmiä koskevien tietojen käsittelystä. Näiden tietojen kuten rodun, etnisen alkuperän, terveyttä koskevien tietojen käsittely on kiellettyä, ellei käsittely perustu artiklan 2 kohdassa mainittuun käsittelyperusteeseen. Kohdan g alakohdan mukaan jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan säätää tietojen käsittelystä tärkeästä yleistä etua koskevasta syystä edellyttäen, että lainsäädäntö on oikeasuhteista ja siinä otetaan tarvittavassa määrin huomioon rekisteröidyn oikeuksien ja etujen suojelu. Ehdotettu rekisterinpito ei koske erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tietoja.

Rekisterit olisivat jatkossakin osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain mukaista maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää, ja niihin sovellettaisiin mainitun lain säännöksiä, ellei eläintautilaissa muuta säädettäisi. Tietojärjestelmää koskevaan lakiin on lailla 76/2019 lisätty säännös yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisesta. Lisäksi siihen on lisätty säännös, joka sulkee tietojärjestelmään sisältyvien rekistereiden osalta pois yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädetyt rekisteröidyn oikeudet.

Ehdotetun eläintautilain 81 §:ssä olisi viittaus mainittuun lakiin sekä selventävä maininta siitä, että kyseisessä laissa säädetään rekisterinpitoon liittyvistä viranomaisvastuista. Mainitun lain mukaan rekisterinpitäjänä on Ruokavirasto, mutta aluehallintovirasto ja kunnaneläinlääkäri päivittävät ja käyttävät rekisterin tietoja. Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmälain uudistaminen on kuitenkin vireillä, ja tarkoituksena on säätää yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetusta yhteisrekisterinpitotilanteesta siten, että rekisterinpitäjiä olisivat eläintautilaissa tarkoitettujen rekisterien osalta jatkossa Ruokavirasto, aluehallintovirasto ja kunnaneläinlääkäri. Tarkoitus on, että uudistus tulisi voimaan vuoden 2021 keväällä.

Tiedonsaantioikeudet

Eläintautilain 76 §:ssä säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisen, valtuutetun tarkastajan ja työvelvollisen oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä eläinterveyttä koskevissa säädöksissä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot toimijoilta ja muilta, joita mainituissa säädöksissä säädetyt velvoitteet koskevat, sekä valtion ja kunnan viranomaisilta.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaiselle säädettävää oikeutta saada tietoja salassapitovelvollisuuden estämättä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja katsonut, että jos luovutettavien tietojen tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi, saantioikeudet ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta tarpeellisiin tietoihin. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus tietojen välttämättömyydestä jonkin tarkoituksen kannalta (mm. PeVL 17/2016 vp, s. 5–6). Esityksessä tietojensaantioikeus sidottaisiin välttämättömyyteen.

Eläintautilain 20 §:n mukaan eläinlääkärin tulisi tehdä ilmoitukset epäillyistä ja todetuista taudeista salassapitosäännösten estämättä. Säännös kytkeytyy eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain 16 §:ään, jonka mukaan eläinlääkärillä on velvollisuus pitää salassa hoitamaansa eläintä tai sen kanssa samassa eläintenpitoyksikössä olevia eläimiä koskevat tiedot sekä yksityisen tai perheen taloudellista asemaa, terveydentilaa, sosiaalisia olosuhteita sekä muuta niihin verrattavaa yksityiselämää koskevat tiedot. Eläintautilain ilmoitusvelvollisuus, joka koskisi eläimissä olevia taudin oireita tai muita taudin merkkejä, olisi laissa tyhjentävästi määritelty, joten viranomaisen tiedonsaantia ei olisi tältä osin tarpeen sitoa muihin määreisiin.

Oikeusturva

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Perustuslaki ei sen esityöt huomioon ottaen (HE 309/1993 vp, s. 74/II) kuitenkaan estä säätämästä vähäisiä poikkeuksia muutoksenhakuoikeuteen, kunhan poikkeukset eivät muuta oikeuden asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäistapauksessa vaaranna yksilön oikeusturvaa (mm. PeVL 5/2006 vp, s. 7/II, PeVL 48/2006 vp, s. 5).

Ehdotetun eläintautilain 102 §:n mukaan mainitun lain nojalla annettuun viranomaisen päätökseen haettaisiin muutosta siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Tullin päätökseen haettaisiin kuitenkin muutosta siten kuin tullilaissa säädetään.

Eläintautilain 102 §:n 1 momenttiin sisältyisi säännös, jonka mukaan laissa säädettyihin väliaikaisiin päätöksiin ei saisi hakea erikseen muutosta valittamalla. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 116 §:n 1 momentin säännöstä, joka on ollut perustuslakivaliokunnan arvioitavana hallituksen esityksen 130/2012 vp käsittelyn yhteydessä (PeVL 1/2013 vp). Valituskieltosäännös on edelleen tarpeen, eikä sen voida katsoa vaarantavan yksikön oikeusturvaa.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Säännöksessä turvattu rikosoikeudellinen laillisuusperiaate sisältää myös lain sisältöön kohdistuvan täsmällisyysvaatimuksen. Sen mukaan kunkin rikoksen tunnusmerkistöstä on käytävä ilmi, onko jokin teko tai laiminlyönti rangaistava (esim. PeVL 20/2018 vp). Rangaistusten ja niiden ankaruuden on myös oltava oikeasuhtaisia. Suhteellisuusvaatimus edellyttää sen arvioimista, onko vastaava tavoite saavutettavissa muulla perusoikeuteen vähemmän puuttuvalla tavalla kuin rangaistussäännöksellä. Sääntelyllä tulisi olla myös ennaltaehkäisevä vaikutus.

Rikoslain 44 luvun 4 a §:ään sisältyy eläintaudin leviämisvaaran aiheuttamista koskeva säännös. Rangaistuksena on sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Esityksessä pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöksessä viitattaisiin kansallisten säännösten lisäksi

eläinterveyttä koskeviin unionin säännöksiin. Muutoksen tarkoituksena on ottaa huomioon se, että aiemmin pääosin direktiiveihin pohjautunut eläintauteja koskeva lainsäädäntö muuttuu suoraan soveltuviin EU-asetuksiin pohjautuvaksi. Tarkoituksena ei ole laajentaa tai supistaa eläintaudin leviämisvaaraa aiheuttavien tekojen rangaistavuutta lukuun ottamatta sen täsmentämistä, että kriminalisointisäännös kattaa myös eläimistä saatavien sivutuotteiden laittoman hävittämisen. Lisäksi tarkoituksena on poistaa se päällekkäisyys, joka pykälässä on suhteessa rikoslain 46 luvun kriminalisointisäännöksiin.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että laillisuusperiaatteeseen liittyvistä syistä ns. blankorangaistussääntelyyn on syytä suhtautua torjuvasti (esim. PeVL 10/2016 vp, s. 8 ja PeVL 31/2002 vp, s. 3). Myös tilanteessa, jossa säännöksessä luetellaan niitä tekotapoja, jotka voivat tulla rangaistavaksi, sääntelyä on perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan ollut täsmennettävä viittaussäännöksiä ja rikoksen tunnusmerkistötekijöitä tarkentamalla (PeVL 53/2018 vp, s. 3 ja 14/2018 vp, s. 21–22). Lakivaliokunta on perustuslakivaliokunnan lausunnon PeVL 53/2018 vp johdosta ja saamaansa selvitystä arvioituaan katsonut, että artiklakohtaiset viittaukset EU-säännöksiin eivät kuitenkaan selkeyttäisi ehdotettuja säännöksiä vaan tekisivät niistä vaikeammin tulkittavia ja edellyttänyt, että rangaistussäännöksiä täsmennetään asiallisilla luonnehdinnoilla rangaistavaksi säädetyistä teoista (LaVL 34/2018 vp, s. 8–9).

Rikoslain 44 luvun 4 a §:n osalta katsotaan, että ehdotettu tapa kytkeä toisiinsa sanallinen kuvaus rikoksen tunnusmerkistöistä sekä viittaukset asianomaisiin säädöksiin on laillisuusperiaatteen kannalta edellä esitetty huomioon ottaen riittävä, sillä lukuisat säännöskohtaiset viittaukset eivät kyseessä olevassa tapauksessa helpottaisi, vaan päinvastoin vaikeuttaisivat pykälän hahmottamista.

Rikoslain 46 luvun säännöstelyrikosta ja salakuljetusta koskevat säännökset voivat tulla sovellettavaksi tuontia tai vientiä koskevien säännösten rikkomiseen. Rangaistuksena on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Eläintautilakiin sisältyisi edelleen sakonuhkainen rikkomussäännös. Rikkomussäännöksessä on otettu huomioon rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta johtuvat vaatimukset.

Lakiehdotus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä tavallisessa säätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Koska esityksellä täytäntöön pantavissa EU-säädöksissä on säännöksiä, joita ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla ja joita ehdotetaan täydennettäviksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Eläintautilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään seuraavien eläintautien vastustamista koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanosta siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muun lain nojalla:

1) tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429 (”*eläinterveyssäännöstö”*);

2) virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625 (virallista valvontaa koskeva asetus), jäljempänä *valvonta-asetus*;

3) tiettyjen tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 999/2001, jäljempänä *TSE-asetus*;

4) salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonoosien aiheuttajien valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2160/2003, jäljempänä *zoonoosiasetus*;

5) tiettyjen zoonoosien ja niiden aiheuttajien seurannasta, neuvoston päätöksen 90/424/ETY muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 92/117/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/99/EY, jäljempänä *zoonoosidirektiivi*;

6) lemmikkieläinten muista kuin kaupallisista siirroista ja asetuksen (EY) N:o 998/2003 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 576/2013, jäljempänä *lemmikkieläinasetus*;

7) muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009, jäljempänä *sivutuoteasetus*.

Tässä laissa säädetään lisäksi 1 momentissa mainittujen asetusten sallimista kansallisista toimenpiteistä, lisätoimenpiteistä ja tiukemmista toimenpiteistä eläintautien vastustamiseksi.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Elintarviketurvallisuuteen vaikuttavasta eläintautien vastustamisesta säädetään myös elintarvikelaissa (23/2006).

Väestön suojaamisesta eläimistä ihmisiin tarttuvilta taudeilta säädetään myös tartuntatautilaissa (1227/2016).

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *eläinterveyttä koskevalla säädöksellä* tätä lakia, tämän lain nojalla annettua säädöstä sekä tällä lailla täytäntöön pantavaa Euroopan unionin säädöstä;

2) *eläintaudilla* eläinterveyssäännöstön 4 artiklan 16 kohdassa määriteltyä tautia;

3) *a-luokan taudilla* eläinterveyssäännöstön 9 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua tautia;

4) *b-luokan taudilla* eläinterveyssäännöstön 9 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua tautia;

5) *c-luokan taudilla* eläinterveyssäännöstön 9 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua tautia;

6) *d-luokan taudilla* eläinterveyssäännöstön 9 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua tautia;

7) *e-luokan taudilla* eläinterveyssäännöstön 9 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettua tautia;

8) *toimijalla* eläinterveyssäännöstön 4 artiklan 24 kohdassa tarkoitettua toimijaa;

9) *taudille alttiilla lajilla* eläinlajia, johon muun eläintaudin kuin eläinterveyssäännöstössä tarkoitetun luetteloidun taudin tieteellisen selvityksen perusteella tiedetään tai oletetaan voivan tarttua;

10) *eläinlääkärillä* henkilöä, jolla on eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain (29/2000) nojalla oikeus harjoittaa eläinlääkärinammattia Suomessa;

11) *eläinterveysviranomaisella* Ruokavirastoa, aluehallintovirastoa ja kunnaneläinlääkäriä;

12) *jäsenvaltiolla* Euroopan unionin jäsenvaltiota sekä valtiota, joka Euroopan unionin sisämarkkinoiden toimintaa koskevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä sovellettaessa rinnastetaan Euroopan unionin jäsenvaltioon Euroopan unionin ja kyseisen valtion välillä tehdyn sopimuksen perusteella.

Muista kuin 1 momentissa mainituista tässä laissa käytettävistä määritelmistä säädetään eläinterveyssäännöstön 4 artiklassa ja valvonta-asetuksen 3 artiklassa.

4 §

Eläintautien luokitus

Eläinterveyssäännöstössä ja sen nojalla säädetään luetteloiduista taudeista ja luetteloiduista lajeista sekä luetteloitujen tautien jakautumisesta a–e-luokan taudeiksi. Eläinterveyssäännöstön 6 artiklassa säädetään uusista taudeista.

Muu eläintauti kuin a–c-luokan tauti voidaan nimetä:

1) muuhun kuin a–c luokkaan kuuluvaksi torjuttavaksi eläintaudiksi, jäljempänä *muu torjuttava eläintauti*, jos eläintauti merkittävästi vaikeuttaa eläintuotannon toimintaedellytyksiä, merkittävästi vahingoittaa luonnonvaraisia eläinkantoja, merkittävästi estää tai haittaa eläinten tai tuotteiden vientiä ja kauppaa taikka voi tarttua eläimestä ihmiseen aiheuttaen vakavan sairauden; tai

2) *valvottavaksi eläintaudiksi*, jos eläintauti ei täytä 1 kohdassa säädettyjä kriteereitä, mutta aiheuttaa sellaista taloudellista vahinkoa eläintenpidolle, vahinkoa luonnonvaraisille eläinkannoille, vaaraa ihmisten terveydelle taikka vahinkoa eläinten tai tavaroiden viennille ja kaupalle, että eläintaudin leviämisen estäminen on näiden suojaamiseksi perusteltua.

Eläintauti voidaan nimetä muuksi torjuttavaksi tai valvottavaksi eläintaudiksi, jos sen esiintymiseen voidaan vaikuttaa eläintautien vastustamisella. Jos eläintaudin aiheuttamien haittojen taikka eläintaudin vastustamistoimenpiteiden tehokkuuden kannalta on tarkoituksenmukaista, eläintauti voidaan nimetä muuksi torjuttavaksi tai valvottavaksi eläintaudiksi tietyllä maantieteellisesti rajatulla alueella taikka tiettyjen eläinlajien tai tuotantomuotojen osalta. Eläintauti voidaan nimetä muuksi torjuttavaksi tai valvottavaksi eläintaudiksi, vaikka sen tarttuvuudesta, leviävyydestä tai eläintaudin aiheuttamista haitoista ei ole varmuutta, jos eläintaudin katsotaan aiheuttavan välitöntä uhkaa eläinten tai ihmisten terveydelle.

Lisäksi muu eläintauti kuin e-luokan tauti voidaan nimetä muuhun kuin e luokkaan kuuluvaksi ilmoitettavaksi eläintaudiksi, jäljempänä *muu ilmoitettava eläintauti*, jos eläintaudin esiintymisen seuranta on tarpeen ihmisten tai eläinten terveyden suojaamiseksi taikka eläinten tai tuotteiden kaupan tai viennin turvaamiseksi. Eläintauti voidaan nimetä muuksi ilmoitettavaksi eläintaudiksi, vaikka sen tarttuvuudesta ei ole täyttä varmuutta, jos eläintaudin seuranta katsotaan tarpeelliseksi. Muihin ilmoitettaviin eläintauteihin nimetään myös e-luokkaan kuulumattomat muut torjuttavat ja valvottavat eläintaudit.

Muut torjuttavat eläintaudit, valvottavat eläintaudit ja muut ilmoitettavat eläintaudit nimetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

5 §

Virallinen vahvistus eläintaudin esiintymistä

Luetteloidun ja uuden taudin esiintymisen vahvistaa eläinterveysviranomainen eläinterveyssäännöstön mukaisesti. Muun torjuttavan tai valvottavan eläintaudin esiintyminen on todettu, kun eläinterveysviranomainen yleisesti hyväksytyin eläinlääketieteellisin perustein havaitsee eläimellä olevan mainittu eläintauti.

2 luku

Taudista vapaa asema, hävittämisohjelmat ja lokerot

6 §

Taudista vapaat alueet

Maa- ja metsätalousministeriö päättää eläinterveyssäännöstön II osan 4 luvun mukaisesti koko maan tai vyöhykkeen a–c-luokan taudista vapaasta asemasta tai sen hakemisesta Euroopan komissiolta.

7 §

Lokerot

Ruokavirasto päättää lokeron hyväksymisestä eläinten ja tuotteiden siirtoja varten eläinterveyssäännöstön 37 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja 2 kohdan d alakohdan mukaisesti. Lokero hyväksytään hakemuksesta.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, maa- ja metsätalousministeriö päättää sellaisen lokeron perustamisesta, jossa pidetään vesieläimiä ja niistä saatuja tuotteita.

Maa- ja metsätalousministeriö päättää lokeron a–c-luokan taudista vapaasta asemasta tai sen hakemisesta Euroopan komissiolta eläinterveyssäännöstön 37 artiklan mukaisesti.

8 §

Hävittämisohjelmat

Maa- ja metsätalousministeriö päättää eläinterveyssäännöstön II osan 3 luvun mukaisesti b- tai c-luokan tautia koskevan hävittämisohjelman perustamisesta koko maata taikka vyöhykettä tai lokeroa koskien sekä ohjelman toimittamisesta komissiolle hyväksyttäväksi.

9 §

C-luokan tauteja koskevien säännösten soveltaminen

C-luokan taudista vapaasta asemasta päättäminen tai sen hakeminen sekä mainittua eläintautia koskevan hävittämisohjelman perustaminen edellyttää, että eläintauti on Suomen kannalta merkityksellinen ja että siitä vapaa asema on eläintaudin aiheuttamien haittojen ja torjuntatoimenpiteiden tehokkuuden kannalta tarkoituksenmukainen.

Mitä jäljempänä tässä laissa säädetään c-luokan tautien vastustamisesta, sovelletaan vain niihin alueisiin ja lokeroihin, joilla on c-luokan taudista vapaa asema tai joilla toteutetaan mainitun eläintaudin vastustamiseksi hävittämisohjelmaa, elleivät Euroopan unionin säädökset muuta edellytä.

10 §

Alueiden ja lokeroiden asemaa koskevan tiedon julkaiseminen

Alueista ja 7 §:n 2 momentissa tarkoitetuista lokeroista, joilla on taudista vapaa asema tai joilla toteutetaan hävittämisohjelmaa, säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Ruokavirasto julkaisee internet-sivuillaan luettelon 1 momentissa tarkoitetuista alueista ja lokeroista sekä niistä hyväksymistään lokeroista, joilla on taudista vapaa asema.

3 luku

Eläinten terveyttä koskevat vastuut

11 §

Pakollinen zoonoosivalvonta

Toimijan tulee valvoa muuksi torjuttavaksi tai valvottavaksi eläintaudiksi nimetyn ihmisiin tarttuvan eläintaudin (*zoonoosi*) esiintymistä, jos pitopaikkaan liittyy erityistä kyseisen eläintaudin esiintymisen tai leviämisen vaaraa ja jos eläintaudin esiintymisen säännöllinen valvonta on välttämätöntä vastustamista koskevien Euroopan unionin säädösten täytäntöön panemiseksi taikka eläintaudin leviämisvaaran hallitsemiseksi (*pakollinen zoonoosivalvonta*). Pakollisessa zoonoosivalvonnassa tulee seurata eläinten terveydentilaa, ottaa tai otattaa eläimistä tarvittavat näytteet eläintaudin varalta, lähettää näytteet laboratorioon tutkittaviksi sekä pitää kirjaa näytteiden ottamisesta ja lähettämisestä. Tarvittaessa toimijan tulee lähettää eläinterveysviranomaiselle näytteiden tutkimustuloksia koskevat tiedot ja tehdä ilmoitus eläintaudin esiintymisestä pitopaikassa, pitopaikan eläinmäärästä sekä uusien eläinten ottamisesta pitopaikkaan.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään, mitä pitopaikkoja ja minkä eläintautien valvontaa pakollinen zoonoosivalvonta koskee, sekä annetaan tarkemmat säännökset valvontaan sisältyvistä velvoitteista ja näytteiden tutkimisesta laboratoriossa.

12 §

Vapaaehtoinen terveysvalvonta ja pitopaikkojen terveysluokitus

Toimijalla on oikeus saada pitopaikalleen terveysluokka pitopaikasta aiheutuvaa eläintaudin leviämisvaaraa kuvaavan luokittelun mukaisesti, jos hän sitoutuu valvomaan kyseessä olevaa eläintautia pitopaikassa ja täyttää eläintaudin valvontaa koskevat edellytykset (*vapaaehtoinen terveysvalvonta*).

Vapaaehtoiseen terveysvalvontaan sitoutuneen toimijan tulee teettää eläimille säännöllisiä terveystarkastuksia, ottaa tai otattaa eläimistä tarvittavat näytteet eläintaudin varalta, lähettää näytteet laboratorioon tutkittaviksi, pitää kirjaa näytteiden ottamisesta ja lähettämisestä sekä tarvittaessa tehdä viranomaiselle ilmoitus eläintaudin esiintymisestä pitopaikassa. Vapaaehtoiseen terveysvalvontaan voi myös sisältyä kieltoja, ehtoja ja rajoituksia, jotka koskevat luetteloituihin tai taudille alttiisiin lajeihin kuuluvien eläinten taikka niiden sukusolujen tai alkioiden hankintaa pitopaikasta, jota terveysvalvonta ei koske, tai alempaan terveysluokkaan kuuluvasta pitopaikasta tai luonnosta, sekä eläinten merkitsemiseen ja eläimiä, sukusoluja ja alkioita koskevaan kirjanpitoon liittyviä velvoitteita.

Pitopaikat, joita vapaaehtoinen terveysvalvonta koskee, jaetaan terveysluokkiin sen mukaan, kuinka suurella todennäköisyydellä niissä ei esiinny eläintautia, jota valvotaan. Luokittelussa otetaan huomioon pitopaikassa pidettävillä ja niiden kanssa kosketuksessa olleilla eläimillä epäillyt ja todetut eläintaudit, 2 momentissa tarkoitettujen tutkimusten tulokset sekä se, kuinka kauan pitopaikassa on toteutettu vapaaehtoista terveysvalvontaa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään, minkälaisia pitopaikkoja ja minkä eläintautien valvontaa vapaaehtoinen terveysvalvonta koskee. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella myös annetaan tarkemmat säännökset vapaaehtoiseen terveysvalvontaan sisältyvistä velvoitteista, kielloista, ehdoista ja rajoituksista sekä siitä, kuinka pitopaikat jaetaan 3 momentissa tarkoitettuihin terveysluokkiin.

13 §

Sitoutuminen vapaaehtoiseen terveysvalvontaan sekä päätös terveysluokasta

Toimijan, joka haluaa sitoutua vapaaehtoiseen terveysvalvontaan, tulee ilmoittaa asiasta aluehallintovirastolle. Aluehallintovirasto tekee päätöksen pitopaikan terveysluokasta.

Aluehallintovirasto saa peruuttaa terveysluokkaa koskevan päätöksensä, jos pitopaikassa ei noudateta 12 §:n 2 momentissa tarkoitettuja kieltoja, ehtoja, rajoituksia ja velvoitteita. Aluehallintoviraston tulee peruuttaa terveysluokkaa koskeva päätös, jos toimija ilmoittaa lopettavansa terveysvalvonnan kyseisen pitopaikan osalta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten sisällöstä ja niiden tekemisessä noudatettavasta menettelystä.

14 §

B- tai c-luokan taudin hävittämisohjelmaan sisältyvä pitopaikkojen luokittelu

Luetteloituja lajeja pitäviä pitopaikkoja voidaan luokitella eläinterveyssäännöstön 31 ja 32 artiklan nojalla säädetyllä tavalla pitopaikan taudista vapaan aseman tai vektoreilta suojatun aseman perusteella alueella, jolla toteutetaan 8 §:ssä tarkoitettua hävittämisohjelmaa b- tai c-luokan taudin vastustamiseksi. Aluehallintovirasto tekee pitopaikan asemaa koskevat päätökset.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset hävittämisohjelmaan sisältyvästä pitopaikkojen luokittelusta ja sitä koskevasta päätöksenteosta.

15 §

Rokotukset ja muut käsittelyt

A–c-luokan taudin, muun torjuttavan eläintaudin tai valvottavan eläintaudin vastustamiseksi saadaan eläimet määrätä rokotettaviksi tai muuten käsiteltäviksi, jos eläintaudin esiintymistä ei voida ilman kohtuuttomia kustannuksia tai menetyksiä estää tai rajoittaa ja eläintaudin esiintyminen aiheuttaa vakavaa haittaa eläintenpidolle tai ihmisten terveydelle tai jos eläinterveyssäännöstössä tai sen nojalla annetussa säädöksessä sitä edellytetään. Rokottamis- tai käsittelyvelvollisuus saadaan ulottaa koskemaan kaikkia niitä luetteloituun tai taudille alttiiseen lajiin kuuluvia eläimiä, joille rokote on saatavissa tai käsittely toteutettavissa, taikka vain sellaisia eläimiä tai pitopaikkoja, joihin liittyy erityinen riski eläintaudin esiintymisestä ja leviämisestä tai joissa esiintyvä tauti on omiaan aiheuttamaan erityistä haittaa eläintenpidolle tai ihmisten terveydelle.

Toimija tai lemmikkieläinten pitäjä on velvollinen huolehtimaan siitä, että rokottamis- tai käsittelyvelvollisuuden piiriin kuuluvat eläimet rokotetaan tai käsitellään vaaditulla tavalla. Toimija tai lemmikkieläinten pitäjä on myös velvollinen merkitsemään rokotetut ja käsitellyt eläimet ja pitämään kirjaa rokotuksista ja käsittelyistä, jos eläintaudin vastustaminen sitä edellyttää, sekä tekemään eläinterveysviranomaiselle tarvittavat rokotuksia ja käsittelyitä koskevat ilmoitukset. Eläinterveysviranomaisten tulee toteuttaa tarvittavat tutkimukset rokotusten ja käsittelyjen vaikutusten seuraamiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään pakollisten rokotusten ja käsittelyjen toteuttamisesta, siitä mitä eläimiä ja pitopaikkoja rokottamis- tai käsittelyvelvollisuus koskee, käytettävistä rokotteista ja käsittelyistä, rokotus- ja käsittelytavasta, rokotusten ja käsittelyjen tiheydestä sekä rokotuksiin ja käsittelyihin liittyvästä merkitsemis-, kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuudesta. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan myös antaa tarkempia säännöksiä rokotuksiin ja käsittelyihin liittyvistä viranomaistutkimuksista.

Sen lisäksi, mitä tässä pykälässä säädetään, Ruokavirasto saa a–c-luokan taudin, muun torjuttavan eläintaudin tai valvottavan eläintaudin vastustamiseksi toteuttaa luonnonvaraisten eläinten syöttirokotuksia.

16 §

Eläinnäyttelyiden ja muiden vastaavien tilaisuuksien järjestäminen

Sen, joka järjestää nautaeläinten, lampaiden, vuohien, sikojen tai siipikarjan eläinnäyttelyn tai muun vastaavan tilaisuuden, johon kootaan mainittuja eläimiä väliaikaisesti useasta eri pitopaikasta, on pyrittävä varmistamaan, ettei tilaisuudesta aiheudu eläintautien leviämisen vaaraa tai vaaraa ihmisten terveydelle sekä huolehdittava siitä, että tilaisuuteen ei tuoda eläimiä, joiden tiedetään tai epäillään voivan levittää eläintautia. Nautaeläimiä, lampaita, vuohia, sikoja ja siipikarjaa on pidettävä tilaisuudessa siten, ettei eläinten pitopaikan terveysluokka taikka 14 §:ssä tarkoitettu taudista vapaa asema tai vektoreilta suojattu asema vaarannu, sekä erillään sellaisista muista eläinlajeista, joilla saattaa olla mainittuihin eläimiin tarttuvia eläintauteja.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettuihin tilaisuuksiin tuotavien nautojen, lampaiden, vuohien, sikojen ja siipikarjan terveydelle asetettavista vaatimuksista.

17 §

Varotoimenpiteet kasvaneen taudin leviämisuhkan vuoksi

Jos a–c-luokan tautia tai uutta tautia taikka muuta torjuttavaa eläintautia esiintyy Suomessa taikka jos sitä epäillään esiintyvän luonnonvaraisissa eläimissä tai leviävän Suomeen luonnonvaraisten eläinten tai vektoreiden välityksellä tai muulla vastaavalla tavalla, saadaan koko maan tai sen tietyn riskialueen osalta ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin eläintaudin leviämisen estämiseksi. Tässä tarkoituksessa voidaan:

1) velvoittaa toimijoita seuraamaan luetteloituun tai taudille alttiiseen lajiin kuuluvien eläinten terveydentilaa;

2) velvoittaa toimijoita pitämään luetteloituun tai taudille alttiiseen lajiin kuuluvia eläimiä sisätiloissa;

3) velvoittaa toimijoita pitämään eri lajeihin kuuluvia eläimiä pitopaikassa toisistaan erillään;

4) kieltää luetteloituun tai taudille alttiiseen lajiin kuuluvien eläinten vapauttaminen luontoon tai ottaminen luonnosta pitopaikkaan;

5) kieltää eläintaudin leviämisen vaaraa aiheuttava luonnonvaraisten eläinten ruokinta;

6) velvoittaa toimijoita suojaamaan ulkona pidettävien eläinten ruokintapaikat ja toteuttamaan muita toimenpiteitä sen estämiseksi, etteivät pitopaikoissa pidettävät eläimet saa tartuntaa luonnonvaraisista eläimistä;

7) velvoittaa toimijoita huolehtimaan pitopaikan eläinsuojissa käytettävien vaatteiden ja jalkineiden puhdistuksesta ja desinfioimisesta;

8) velvoittaa eläinterveysviranomaisia torjumaan ja seuraamaan vektorien esiintymistä;

9) velvoittaa toimijoita ja pitopaikoissa vierailevia henkilöitä toteuttamaan toimenpiteitä tartunnan leviämisen estämiseksi pitopaikoissa käyvien ajoneuvojen välityksellä;

10) kieltää luetteloituihin tai taudille alttiisiin lajeihin kuuluvien eläinten vieminen eläinnäyttelyihin, eläinkilpailuihin tai muihin vastaaviin tilaisuuksiin.

Tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista velvoitteista ja kielloista annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

18 §

Valmiussuunnitelma

Elintarvikelaissa tarkoitetun teurastamon, eläinsuojelulaissa (247/1996) tarkoitetun eläintarhan sekä eläinterveyssäännöstön tai tämän lain mukaista hyväksymistä edellyttävän sukusolujen pitopaikan on laadittava valmiussuunnitelma a-luokan tautien varalle, jos niissä käsitellään luetteloituihin lajeihin kuuluvia eläimiä. Suunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus epäillyn tai todetun eläintaudin johdosta suoritettavista toimenpiteistä. Suunnitelmassa tulee myös kuvata eläintautien vastustamista koskevaa henkilökunnan koulutusta sekä sisäistä tiedotusta ja viestintää.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset niistä eläintaudeista, joiden varalta valmiussuunnitelma on laadittava. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan myös antaa tarkempia säännöksiä valmiussuunnitelman sisällöstä.

4 luku

Eläintaudeista ilmoittaminen ja eläintautitilanteen seuranta

19 §

Velvollisuus ilmoittaa eläintaudeista

Jos toimija tai lemmikkieläinten pitäjä epäilee tai toteaa eläimellä olevan luetteloitu tai uusi tauti taikka muu torjuttava tai valvottava eläintauti, hänen on ilmoitettava asiasta kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastolle. Sama ilmoitusvelvollisuus on muulla luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä, joka osallistuu eläimen tutkimiseen, hoitoon, käsittelyyn, kuljetukseen, lopetukseen, teurastukseen, metsästykseen, pyyntiin tai tarkkailuun. Epäilyä koskeva ilmoitus on tehtävä myös epätavallisesta kuolleisuudesta ja muista vakavan eläintaudin merkeistä, eläimen lähiympäristöstä otetusta näytteestä todetusta eläintaudista sekä tuotantomäärien merkittävästä vähentymisestä määrittämättömästä syystä. Ilmoitus on tehtävä välittömästi, jos se koskee a-luokan tautia tai jos merkit viittaavat tällaisen taudin esiintymiseen. Ilmoitus on tehtävä heti kun se on käytännössä mahdollista, jos se koskee muuta luetteloitua tautia, uutta tautia tai muuta torjuttavaa tai valvottavaa eläintautia tai jos merkit viittaavat tällaisen eläintaudin esiintymiseen.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja ilmoituksen tekemisessä noudatettavasta menettelystä sekä muiden torjuttavien eläintautien ja valvottavien eläintautien osalta sellaisista eläintaudin merkeistä, joista ilmoitus on tehtävä.

20 §

Eläinlääkärin ja laboratorion ilmoitusvelvollisuus

Jos eläinlääkäri epäilee tai toteaa eläimellä olevan luetteloitu tai uusi tauti taikka muu ilmoitettava eläintauti, hänen on salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoitettava asiasta kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastolle. Ilmoitus on tehtävä välittömästi, jos se koskee a-luokan tautia, ja heti kun se on käytännössä mahdollista, jos se koskee muuta luetteloitua tautia, uutta tautia tai muuta torjuttavaa tai valvottavaa eläintautia.

Mitä 1 momentissa säädetään eläinlääkäristä, koskee myös laboratoriota riippumatta siitä, onko näyte lähetetty tutkittavaksi kyseessä olevan eläintaudin varalta tehtävää vai muuta tutkimusta varten. Eläinterveyssäännöstön 17 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu laboratorion ilmoitus toisessa jäsenvaltiossa tutkitun näytteen tuloksista tehdään Ruokavirastolle.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettujen ilmoitusten sisällöstä ja niiden tekemisessä noudatettavasta menettelystä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan myös antaa tarkempia säännöksiä määräajoista, joita sovelletaan ilmoitusten tekemiseen muista ilmoitettavista eläintaudeista, joita ei ole luokiteltu muiksi torjuttaviksi tai valvottaviksi eläintaudeiksi.

21 §

Ensisijaiset toimenpiteet

Toimijan tai lemmikkieläimen pitäjän, joka epäilee eläimellä a–c-luokan tautia, uutta tautia taikka muuta torjuttavaa tai valvottavaa eläintautia, on pyrittävä pitämään eläin erillään pitopaikan tai kotitalouden muista eläimistä sekä vältettävä tartuntaa mahdollisesti levittävien eläinten, tuotteiden, tavaroiden ja aineiden siirtämistä siihen saakka, kunnes eläinterveysviranomainen on päättänyt jatkotoimenpiteistä.

Eläinlääkärin, joka epäilee eläimellä 1 momentissa mainittua eläintautia, on annettava toimijalle tai lemmikkieläimen pitäjälle viipymättä 1 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä koskevia neuvoja.

22 §

Eläinterveysviranomaisen ilmoitusvelvollisuus

Jos kunnaneläinlääkäri epäilee tai toteaa eläimellä olevan luetteloitu tauti, uusi tauti tai muu ilmoitettava eläintauti taikka jos hän vastaanottaa 19 tai 20 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen, hänen on ilmoitettava asiasta aluehallintovirastolle. Lisäksi kunnaneläinlääkärin on kuukausittain toimitettava aluehallintovirastolle yhteenveto kaikista virka-alueellaan todetuista luetteloiduista taudeista, uusista taudeista ja muista ilmoitettavista eläintaudeista. Yhteenvetoon ei kuitenkaan tarvitse merkitä tietoja, jotka on talletettu Ruokaviraston käytössä olevaan tietojärjestelmään.

Aluehallintoviraston on saatettava vastaanottamansa 1 momentissa sekä 19 ja 20 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset Ruokaviraston tietoon, ellei eläintautia ole todettu Ruokavirastossa tutkitusta näytteestä. Lisäksi aluehallintoviraston on toimitettava Ruokavirastoon kuukausittain kooste 1 momentissa tarkoitetuista yhteenvedoista. Ruokaviraston on ilmoitettava luetteloitujen tautien, uusien tautien sekä muiden torjuttavien ja valvottavien eläintautien esiintymisestä maa- ja metsätalousministeriölle.

Kunnaneläinlääkärin ja aluehallintoviraston on ilmoitettava asianomaiselle kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille sellaisista eläintaudeista, joista voi aiheutua vaaraa ihmisten terveydelle.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettujen ilmoitusten ja yhteenvetojen sisällöstä, niiden tekemiseen sovellettavasta määräajasta sekä niiden tekemisessä noudatettavasta menettelystä.

23 §

Eläintautien seuranta

Ruokavirasto on eläinterveyssäännöstön 26 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen suorittamaan seurantaa eläintautien esiintymisen havaitsemiseksi.

Ruokaviraston tulee 1 momentissa tarkoitetun seurannan lisäksi seurata eläinten yleistä terveydentilaa ja muiden ilmoitettavien eläintautien esiintymistä tässä luvussa tarkoitettujen ilmoitusten, suorittamiensa laboratoriotutkimusten, muiden laboratorioiden lähettämien tietojen ja

mikrobi- ja loiskantojen sekä eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettujen, eläinlääkäreiden hoitamia tautitapauksia koskevien tilastotietojen perusteella.

Ruokavirasto voi eläinten terveydentilan ja eläintautien esiintymisen seuraamiseksi toteuttaa pakollisen eläinten joukkotutkimuksen (*seurantatutkimus*), jonka yhteydessä voidaan tutkia eläimiä niiden terveydentilan selvittämiseksi sekä ottaa eläimistä ja niistä saaduista tuotteista sekä pitopaikasta tarvittavat näytteet. Toimijoilla, lemmikkieläimen pitäjillä sekä luonnonvaraisia eläimiä metsästävillä tai pyytävillä on velvollisuus sallia seurantatutkimukseen liittyvä eläinten tutkiminen ja näytteenotto.

Ruokavirasto voi toteuttaa seurantatutkimuksen itse tai määrätä sen muun eläinterveysviranomaisen tehtäväksi. Tutkimukseen liittyvä näytteenotto ja näytteiden tutkittavaksi lähettäminen voidaan määrätä myös toimijan tai lemmikkieläimen pitäjän taikka a–c-luokan tautia tai muuta torjuttavaa eläintautia koskevan Euroopan unionin lainsäädännön edellyttämän tutkimuksen kyseessä ollen luonnonvaraisia eläimiä metsästävän tai pyytävän tehtäväksi, jos se on mahdollista ottaen huomioon näytteiden laatu ja tehtävässä vaadittavat tiedot ja taidot. Tutkimukseen liittyvää näytteenottoa voidaan suorittaa eläinterveyssäännöstön 25 artiklassa tarkoitettujen eläinterveyskäyntien yhteydessä siltä osin kuin tutkimuksen toteuttava viranomainen sen sallii.

Ruokavirasto voi tehdä seurantatutkimuksia myös luonnonvaraisista eläimistä sekä virastoon muita tutkimuksia varten lähetyistä näytteistä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetyn eläintaudin seurannan toteuttamisesta.

24 §

Seurantasuunnitelma

Ruokaviraston on laadittava suunnitelma eläinten yleisen terveydentilan ja eläintautien esiintymisen seurannasta. Suunnitelman tulee eläinterveyssäännöstössä säädetyn seurannan osalta täyttää mainitun asetuksen II osan 2 ja 3 luvussa säädetyt suunnittelua koskevat vaatimukset. Suunnitelmasta on lisäksi käytävä ilmi, mitä 23 §:ssä tarkoitettuja seurantatutkimuksia aiotaan toteuttaa sekä miten ja missä määrin Ruokavirastoon muita kuin seurantatutkimuksia varten lähetettyjä näytteitä aiotaan hyödyntää eläinten yleisen terveydentilan ja eläintautien esiintymisen seurannassa.

5 luku

Toimenpiteet epäiltäessä tai todettaessa a–c-luokan tautia

25 §

A–c-luokan tautia koskevat toimenpiteet

Aluehallintovirasto huolehtii eläinterveyssäännöstön III osan II osastossa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä säädetystä epidemiologisesta selvityksestä ja sellaisista mainitussa osastossa ja mainituissa säännöksissä säädetyistä alustavista taudintorjuntatoimenpiteistä ja muista taudintorjuntatoimenpiteistä, jotka koskevat a–c-luokan taudin leviämisen estämistä. Aluehallintoviraston on saatettava luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle annettu taudin leviämisen estämistä koskeva päätös välittömästi Ruokaviraston tietoon.

Jos eläintaudin epäilyä ei voida sulkea pois tai eläintaudin esiintymistä vahvistaa eläintä lopettamatta, aluehallintovirasto voi määrätä pidettävän eläimen lopetettavaksi.

Aluehallintovirasto voi myöntää sille, jolle taudin leviämisen estämistä koskeva päätös on osoitettu, luvan poiketa päätöksestä joltakin osin, jos eläinterveyssäännöstö ja sen nojalla annetut säännökset tämän mahdollistavat, poikkeamiseen on perusteltu tarve eikä poikkeaminen aiheuta eläintaudin leviämisen vaaraa. Luvassa voidaan asettaa eläintaudin leviämisen estämiseksi tarpeellisia ehtoja.

Ruokavirasto päättää eläinterveyssäännöstön III osan II osastossa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä säädetyistä muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista a–c-luokan taudin vuoksi toteutettavista taudintorjuntatoimenpiteistä, ellei tässä laissa toisin säädetä. Ruokaviraston on saatettava luonnolliseen henkilöön tai oikeushenkilöön kohdistamansa taudintorjuntatoimenpiteitä koskeva päätös välittömästi aluehallintoviraston tietoon.

Poiketen siitä, mitä 1 ja 4 momentissa säädetään, vyöhykkeitä koskevasta toimivallasta säädetään jäljempänä tässä luvussa.

26 §

Vyöhykkeet a-luokan taudin vastustamiseksi

Ruokavirasto päättää seuraavien vyöhykkeiden perustamista, lakkauttamista sekä niillä noudatettavien välttämättömien kieltojen, ehtojen, rajoitusten ja toimenpiteiden määräämisestä:

1) eläinterveyssäännöstön III osan II osaston 1 luvun 4 jaksossa tarkoitettu rajoitusvyöhyke;

2) eläinterveyssäännöstön III osan II osaston 1 luvun 5 jakson mukaisena toimenpiteenä toteutettava, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä tiettyjen luetteloitujen tautien ehkäisemistä ja torjuntaa koskevien sääntöjen osalta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2020/687 63 ja 103 artiklassa tarkoitettu tartuntavyöhyke;

3) 2 kohdassa mainitun asetuksen 9 ja 75 artiklassa tarkoitettu väliaikainen rajoitusvyöhyke.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 1 kohdassa säädetään, maa- ja metsätalousministeriö päättää 1 momentin 2 kohdassa mainitun asetuksen 21 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja 85 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun muun rajoitusvyöhykkeen perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä vyöhykkeellä noudatettavien välttämättömien kieltojen, ehtojen, rajoitusten ja toimenpiteiden määräämisestä.

Maa- ja metsätalousministeriö saa lisäksi hätärokotusten toteuttamiseksi päätöksellään perustaa eläinterveyssäännöstön 69 artiklassa tarkoitetun rokotusvyöhykkeen. Se saa määrätä vyöhykkeellä rokotusten toteuttamisesta, siitä, mitä eläimiä ja pitopaikkoja rokotukset koskevat, käytettävistä rokotteista, rokotustavasta ja rokotusten tiheydestä, suoja-alueesta, jolla rokottaminen on kiellettyä sekä välttämättömien eläinterveyssäännöstön 47 artiklan nojalla säädettyjen kieltojen, ehtojen, rajoitusten ja toimenpiteiden noudattamisesta. Lisäksi se saa määrätä vyöhykkeellä eläintaudin leviämisen estämiseksi välttämättömiä eläinterveyssäännöstön 65 artiklassa tarkoitettuja kieltoja, ehtoja, rajoituksia ja toimenpiteitä. Maa- ja metsätalousministeriön on lakkautettava rokotusvyöhyke, kun sen perustamiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole.

27 §

Rajoitusvyöhyke b- tai c-luokan taudin vastustamiseksi

Ruokavirasto saa päätöksellään perustaa rajoitusvyöhykkeen b- tai c-luokan taudin esiintymispaikan ympärille sekä määrätä vyöhykkeellä noudatettavaksi eläintaudin leviämisen estämiseksi välttämättömiä eläinterveyssäännöstön 65 artiklassa ja 32 artiklan nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuja kieltoja, ehtoja, rajoituksia ja toimenpiteitä. Rajoitusvyöhykettä perustettaessa sekä vyöhykkeen rajoja määritettäessä on otettava huomioon eläinterveyssäännöstön 64 artiklassa ja 32 artiklan nojalla annetuissa säännöksissä säädetyt seikat. Ruokavirasto päättää rajoitusvyöhykkeen lakkauttamisesta noudattaen, mitä a-luokan taudin vuoksi perustetun vyöhykkeen lakkauttamisesta säädetään eläinterveyssäännöstön 68 artiklassa.

28 §

Vyöhykettä koskevan päätöksen julkaiseminen ja päätöksestä tiedottaminen

Päätökseen, joka koskee 25 tai 26 §:ssä tarkoitetun vyöhykkeen perustamista, lakkauttamista tai vyöhykkeellä noudatettavia kieltoja, ehtoja, rajoituksia tai toteutettavia toimenpiteitä, ei sovelleta, mitä hallintolain (434/2003) 9 ja 10 luvussa säädetään hallintopäätöksen tiedoksiannosta. Päätös on julkaistava Suomen säädöskokoelmassa. Eläinterveysviranomaisen on asianmukaisesti ja riittävällä tavalla tiedotettava päätöksestä vyöhykkeen sijaintikunnissa. Päätöksestä on lisäksi erikseen tiedotettava niitä toimijoita, jotka ovat eläinterveysviranomaisen tiedossa ja joita päätös koskee.

29 §

Vyöhykettä koskevasta päätöksestä poikkeaminen

Aluehallintovirasto saa myöntää Euroopan unionin säädösten sallimia yksittäistapauksia koskevia ja tapauskohtaista riskinarviointia edellyttäviä poikkeuksia Ruokaviraston perustamalla vyöhykkeellä noudatettavista kielloista, ehdoista, rajoituksista tai toteutettavista toimenpiteistä, jos poikkeaminen ei aiheuta eläintaudin leviämisen vaaraa. Lupa poikkeamiseen myönnetään hakemuksesta. Luvassa asetetaan eläintaudin vastustamiseksi välttämättömät ehdot.

Aluehallintovirasto voi hakemuksesta myöntää yksittäistapauksessa luvan poiketa 26 §:n 2 momentissa tarkoitetulla muulla rajoitusvyöhykkeellä tai rokotusvyöhykkeellä noudatettavista kielloista, ehdoista, rajoituksista tai toteutettavista toimenpiteistä, jos poikkeaminen sallitaan vyöhykettä koskevassa maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä eikä se aiheuta eläintaudin leviämisen vaaraa. Luvassa asetetaan eläintaudin vastustamiseksi välttämättömät ehdot.

30 §

Eläinten lopettaminen a-luokan taudin vuoksi perustetulla vyöhykkeellä

Ruokavirasto saa päätöksellään määrätä a-luokan taudin vuoksi perustetulla väliaikaisella rajoitusvyöhykkeellä, rajoitusvyöhykkeellä tai muulla rajoitusvyöhykkeellä sijaitsevissa pitopaikoissa pidettäviä, luetteloituun lajiin kuuluvia eläimiä lopetettaviksi tai teurastettaviksi, jos eläintauti uhkaa levitä muualle maahan tässä luvussa tarkoitetuista toimenpiteistä huolimatta, vyöhykkeellä on paljon luetteloituun lajiin kuuluvia eläimiä, joita ei voida suojata tartunnalta, ja eläinten lopettaminen tai teurastaminen on välttämätöntä eläintaudin leviämisen estämiseksi. Ruokavirasto saa myös määrätä, että eläimet on ennen lopettamista tai teurastamista rokotettava, jos eläimiä ei voida lopettaa riittävän nopeasti eläintaudin leviämisen estämiseksi.

31 §

A–c-luokan tautien vastustamista koskevat tarkemmat säännökset

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan eläinterveyssäännöstöä ja sen nojalla annettuja säännöksiä noudattaen eläintaudin vastustamiseksi välttämättömät tarkemmat säännökset b- ja c-luokan tautien torjuntatoimenpiteistä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan lisäksi antaa eläinterveyssäännöstön 71 artiklaa noudattaen eläintaudin vastustamiseksi välttämättömiä eläinterveyssäännöstöä ja sen nojalla annettuja säännöksiä täydentäviä säännöksiä:

1) tutkimuksesta, alustavista taudintorjuntatoimenpiteistä ja epidemiologisesta selvityksestä, jotka suoritetaan a–c-luokan tautia koskevan epäilyn vuoksi;

2) a-luokan taudin torjuntatoimenpiteistä;

3) 26 ja 27 §:ssä tarkoitetun vyöhykkeen perustamisesta ja lakkauttamisesta, vyöhykkeiden rajojen ja osien määrittämisestä sekä vyöhykkeillä noudatettavista kielloista, ehdoista, rajoituksista ja toimenpiteistä ja niistä poikkeamisesta;

4) 30 §:ssä tarkoitetuista eläinten lopettamiseen liittyvistä toimenpiteistä ja siitä, millä edellytyksillä ja missä laajuudessa niitä voidaan soveltaa kunkin a-luokan taudin osalta.

6 luku

Toimenpiteet epäiltäessä tai todettaessa muuta torjuttavaa tai valvottavaa eläintautia

32 §

Tautitilanteen selvittäminen ja taudin leviämisen estäminen

Jos eläimellä epäillään muuta torjuttavaa tai valvottavaa eläintautia 19 tai 20 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen perusteella tai muusta syystä, eläinterveysviranomaisten tulee viipymättä pyrkiä selvittämään tautitilanne. Tässä tarkoituksessa eläinterveysviranomaiset voivat toteuttaa niitä tutkimuksia, joista a-luokan taudin osalta säädetään eläinterveyssäännöstön 54 artiklassa. Jos aluehallintovirasto tutkimusten perusteella tai muusta syystä epäilee eläimellä muuta torjuttavaa eläintautia tai valvottavaa eläintautia tai mainittu eläintauti on todettu, aluehallintovirasto voi toteuttaa välttämättömiä epidemiologista selvitystä sekä eläintaudin leviämisen estämistä koskevia toimenpiteitä, joista eläinterveyssäännöstön 55–57 ja 70 artiklassa säädetään a-luokan taudin osalta. Aluehallintoviraston on saatettava luonnolliseen henkilöön tai oikeushenkilöön kohdistamansa taudin leviämisen estämiseksi tehty päätös välittömästi Ruokaviraston tietoon.

Jos muun torjuttavan eläintaudin epäilyä ei voida sulkea pois tai eläintaudin esiintymistä vahvistaa eläintä lopettamatta, aluehallintovirasto voi määrätä pidettävän eläimen lopetettavaksi. Jos luonnonvaraisia eläimiä koskeviin toimenpiteisiin ryhtyminen edellyttää luonnonsuojelulaissa (1096/1996), metsästyslaissa (615/1993) tai kalastuslaissa (379/2015) tarkoitettua lupaa, aluehallintovirasto vastaa luvan hakemisesta.

Aluehallintovirasto voi myöntää sille, jolle taudin leviämisen estämiseksi tehty päätös on osoitettu, luvan poiketa päätöksestä joltakin osin, jos poikkeamiseen on perusteltu tarve eikä poikkeaminen aiheuta eläintaudin leviämisen vaaraa. Luvassa voidaan asettaa eläintaudin leviämisen estämiseksi tarpeellisia ehtoja.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toimenpiteistä, joihin tautitilanteen selvittämiseksi ja taudin leviämisen estämiseksi on ryhdyttävä kunkin muun torjuttavan tai valvottavan eläintaudin osalta, toimenpiteistä, joista voidaan poiketa 3 momentissa tarkoitetulla poikkeusluvalla, sekä poikkeusluvan myöntämisen edellytyksistä.

33 §

Muun torjuttavan eläintaudin torjuntatoimenpiteet

Muun torjuttavan eläintaudin esiintymisen tultua vahvistetuksi Ruokavirasto saa ryhtyä välttämättömiin toimenpiteisiin eläintaudin hävittämiseksi pitopaikasta tai muusta paikasta, jossa eläimiä pidetään. Tässä tarkoituksessa saadaan toteuttaa niitä toimenpiteitä, joista a-luokan taudin osalta säädetään eläinterveyssäännöstön 60–62 ja 70 artiklassa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä kunkin muun torjuttavan eläintaudin hävittämiseksi.

34 §

Taudin leviämisen estämistä koskevan päätöksen voimassaolo

Aluehallintoviraston on kumottava 32 §:n 1 momentissa tarkoitettu päätös välittömästi, kun se ei enää epäile eläintautia. Päätös on kumottava välittömästi myös, kun on voitu laboratoriotutkimuksin tai muulla riittävällä tavalla varmistua siitä, ettei eläintautia enää esiinny pitopaikassa tai muussa paikassa, tai ettei eläintaudista enää aiheudu vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tehtyjen taudintorjuntatoimenpiteiden seurauksena.

Sen, joka ryhtyy toimenpiteisiin valvottavan eläintaudin hävittämiseksi, tulee tehdä toimenpiteistä ennakolta ilmoitus kunnaneläinlääkärille, jos se on eläintaudista vapautumisen varmistamiseksi välttämätöntä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mikä on kunkin eläintaudin osalta riittävä tapa varmistaa, ettei eläintautia enää esiinny pitopaikassa tai muussa paikassa tai ettei eläintaudista enää aiheudu vaaraa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään valvottavista eläintaudeista, joiden hävittämistä koskevista toimenpiteistä on tehtävä 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

35 §

Päätös valvottavan eläintaudin hävittämiseksi eläimen omistajan hakemuksesta

Epäiltäessä valvottavaa eläintautia tai kun tällaisen eläintaudin esiintyminen on vahvistettu, Ruokavirasto saa eläimen omistajan hakemuksesta tehdä päätöksen yhden tai useamman pitopaikassa pidettävän eläimen lopettamisesta tai teurastamisesta. Päätös saadaan tehdä vain tapauksessa, jossa eläintaudin leviämisen estämiseksi tehty päätös huomattavasti vaikeuttaa eläinten pitoa taloudellisista tai eläinten hyvinvointiin liittyvistä syistä ja jossa eläinten lopettaminen tai teurastaminen on välttämätöntä eläintaudin hävittämiseksi pitopaikasta. Päätöksen tekeminen edellyttää, että toimija sitoutuu suorittamaan pitopaikassa taudin leviämisen estämiseksi tehdyn päätöksen kumoamisen edellyttämät puhdistus- ja desinfektiotoimenpiteet. Eläimen omistaja vastaa päätöksen täytäntöönpanosta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään eläintaudeista, joiden esiintyessä tai joita epäiltäessä päätöstä eläimen lopettamisesta tai teurastamisesta ei kuitenkaan voida tehdä.

36 §

TSE-asetuksen nojalla suoritettava taudintorjunta

Mitä 32–34 §:ssä säädetään, ei sovelleta nautaeläimissä esiintyvän BSE-taudin eikä lampaissa tai vuohissa esiintyvän scrapien leviämisen estämiseen ja hävittämiseen, joista säädetään TSE-asetuksessa.

Aluehallintovirasto huolehtii TSE-asetuksen 12 ja 13 artiklassa säädetyistä toimivaltaisen viranomaisen tehtävistä. Ruokavirasto päättää kuitenkin 13 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetyistä taudintorjuntatoimenpiteistä.

Aluehallintovirasto voi myöntää hakemuksesta yksittäistapauksessa luvan poiketa siirtorajoituksia sisältävästä taudin leviämisen estämiseksi tehdystä päätöksestä, jos TSE-asetuksessa niin säädetään ja poikkeamiseen on perusteltu tarve eikä poikkeaminen aiheuta eläintaudin leviämisen vaaraa. Luvassa voidaan asettaa eläintaudin leviämisen estämiseksi tarpeellisia ehtoja.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa välttämättömiä TSE-asetusta täydentäviä säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista viranomaistehtävistä sekä 3 momentissa säädetyn luvan myöntämisestä.

37 §

Rajoitusalue

Rajoitusalue saadaan perustaa alueelle, jolla:

1) esiintyy muuta torjuttavaa tai valvottavaa eläintautia, jota ei voida hävittää nopeasti johtuen maantieteellisistä, ekologisista tai epidemiologisista tekijöistä tai eläintaudin laajan levinneisyyden vuoksi; tai

2) esiintyy eläintautia, joka on muu torjuttava tai valvottava eläintauti maan muilla alueilla, mutta ei kyseisellä alueella, ja rajoitusalueen perustaminen on perusteltua muiden alueiden hyvän eläintautitilanteen turvaamiseksi.

Päätöksen rajoitusalueen perustamisesta ja lakkauttamisesta tekee maa- ja metsätalousministeriö. Rajoitusaluetta perustettaessa sekä alueen rajoja määritettäessä on otettava huomioon maantieteelliset, hallinnolliset, ekologiset ja epidemiologiset tekijät ja valvontamahdollisuudet. Rajoitusalue on lakkautettava, kun sen perustamiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole.

Siltä osin kuin se on eläintaudin leviämisen estämiseksi välttämätöntä, rajoitusaluetta koskevassa päätöksessä voidaan eläinterveyssäännöstöä noudattaen:

1) kieltää eläinten, tuotteiden, eläinten kuljetusvälineiden sekä eläintautia mahdollisesti levittävien aineiden ja tavaroiden kuljetus tai muu siirtäminen rajoitusalueella ja sieltä pois, rajoittaa sitä tai asettaa sille ehtoja;

2) määrätä, ettei eläimiä tai tuotteita saa siirtää pois rajoitusalueelta, ellei niitä ole käsitelty mahdollisen tartunnan poistamiseksi tai ellei eläimiä ole pidetty karanteenissa sekä määrätä eläinten tai tuotteiden sallituista käyttötavoista;

3) määrätä toimijoita ja lemmikkieläimen pitäjiä toimittamaan eläinterveysviranomaiselle tietoja rajoitusalueella sijaitsevaan pitopaikkaan tai muuhun paikkaan tuotujen ja sieltä pois siirrettyjen eläinten lajeista, määristä ja tunnistusmerkinnöistä;

4) määrätä eläinten kuljettajia ja välittäjiä toimittamaan eläinterveysviranomaiselle tietoja rajoitusalueella, -alueelta tai -alueelle kuljettamistaan tai välittämistään eläimistä, niiden kuljetuksesta sekä välitettyjen eläinten osto- ja myyntitapahtumista;

5) määrätä toimijoiden velvollisuudesta merkitä rajoitusalueelta peräisin olevat eläimet ja eläimistä saadut tuotteet merkinnällä, joka kuvaa niiden alkuperää, vapautta eläintaudeista ja käsittelyä, taikka lisäämään merkintä eläinten ja tuotteiden mukana seuraaviin asiakirjoihin;

6) määrätä, että sen, joka siirtää eläimiä tai eläimistä saatuja tuotteita pois rajoitusalueelta, on todistettava eläinten ja tuotteiden alkuperä ja vapaus eläintaudista kunnaneläinlääkärin antamalla eläinterveystodistuksella.

Mitä 28 ja 29 §:ssä säädetään muusta rajoitusvyöhykkeestä, koskee myös rajoitusaluetta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rajoitusalueen perustamisen edellytyksistä sekä 3 momentissa tarkoitetuista kielloista, ehdoista, rajoituksista ja toimenpiteistä ja siitä, miltä osin niitä on määrättävä sovellettavaksi muun torjuttavan eläintaudin tai valvottavan eläintaudin osalta.

38 §

Toimenpiteet eräiden zoonoosien leviämisen estämiseksi

Jos vain d- tai e-luokkaan taikka muuksi ilmoitettavaksi eläintaudiksi luokiteltua zoonoosia epäillään tai todetaan esiintyvän pitopaikassa, jossa ammattimaisesti harjoitetaan eläinten näytteille asettamista tai eläimiin liittyvää harrastustoimintaa, toimija on velvollinen tiedottamaan

asiasta pitopaikassa vierailleville henkilöille sekä ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin heidän suojaamiseksi tartunnalta.

Jos ihmisten terveydelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi on välttämätöntä, aluehallintovirasto voi 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa toteuttaa tai määrätä kunnaneläinlääkärin toteuttamaan pitopaikassa tutkimuksen tautitilanteen selvittämiseksi sekä toimijalle osoitettavalla päätöksellään määrätä:

1) pitopaikassa käytettävien varusteiden ja välineiden puhdistuksesta ja desinfioinnista;
2) sellaisten pitopaikassa pidettävien tuotteiden, aineiden ja tavaroiden säilyttämisestä ja käytöstä, joissa voi olla tartuntaa;
3) eläinsuojien ja eläinten kanssa kosketuksissa olevien pintojen puhdistuksesta ja desinfioinnista;
4) haittaeläinten torjunnasta ja seurannasta;
5) tavasta, jolla pitopaikassa vierailevia henkilöitä ohjataan suojautumaan tartunnalta; sekä
6) pitopaikassa pidettävien eläinten lääkitsemisestä.

7 luku

Eräiden pitopaikkojen hyväksyminen

39 §

Pitopaikkojen hyväksyminen maaeläinten ja niistä saatujen tuotteiden siirtoja varten

Aluehallintovirasto päättää eläinterveyssäännöstön 94 ja 95 artiklassa tarkoitetusta pitopaikkojen hyväksymisestä.

Aluehallintovirasto päättää Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä sukusolujen ja alkioiden pitopaikkojen hyväksymisen sekä tiettyjen pidettävien maaeläinten sukusolujen ja alkioiden unionin sisäisiin siirtoihin sovellettavien jäljitettävyyttä ja eläinterveyttä koskevien vaatimusten osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2020/686 säädetyistä hyväksytyn sukusolujen ja alkioiden pitopaikan toimintaa koskevista kotijäsenvaltion viranomaisen poikkeusluvista.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa eläinterveyssäännöstön täytäntöönpanon edellyttämiä välttämättömiä säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettuun hyväksymiseen tai lupaan liittyvistä menettelyistä.

40 §

Sperman keräysaseman hyväksyminen kotimaankauppaa varten

Jos nauta-, sika-, lammas-, vuohi- tai hevoseläinten sperman kerääminen ei eläinterveyssäännöstön mukaan edellytä eläinterveyssäännöstön 94 artiklassa tarkoitettua hyväksymistä eikä tällaista hyväksymistä ole, saadaan mainittua spermaa kerätä vain tämän pykälän mukaisesti hyväksytyllä sperman keräysasemalla. Vaatimus ei kuitenkaan koske sellaisen sperman keräämistä, jota käytetään ainoastaan omien eläinten siementämiseen siinä pitopaikassa, jossa se kerätään.

Aluehallintovirasto hyväksyy sperman keräysaseman hakemuksesta. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

1) aseman tilat soveltuvat eläinten pitämiseen ja eristämiseen, sperman keräykseen, käsittelyyn ja säilytykseen sekä välineiden huoltamiseen;
2) aseman tilat on siten suunniteltu, rakennettu ja huollettavissa, että eläintautien leviäminen voidaan tehokkaasti estää
3) eläintautien leviämisen estämisestä asemalla vastaa nimetty eläinlääkäri;

4) aseman henkilöstöllä on tehtäviensä hoitamisen kannalta riittävät tiedot ja taidot.

Hyväksymistä koskevasta hakemuksesta tulee käydä ilmi toimijan sekä sperman keräysaseman yhteystiedot, ja hakemukseen on liitettävä kuvaus keräysasemalla harjoitettavasta toiminnasta sekä selvitys 2 momentissa tarkoitetuista seikoista. Hyväksymistä koskevassa päätöksessä voidaan asettaa eläintautien leviämisen estämiseksi välttämättömiä ehtoja.

Ruokavirasto antaa hyväksytylle keräysasemalle kansallisen hyväksymistunnuksen.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hyväksymisen edellytyksistä ja hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä.

41 §

Alkioiden keräysryhmän hyväksyminen kotimaankauppaa varten

Jos nauta-, sika-, lammas-, vuohi- tai hevoseläinten alkioiden kerääminen luovuttajaeläimistä tai tuottaminen kerätyistä munasoluista koeputkihedelmöityksellä ei eläinterveyssäännöstön mukaan edellytä eläinterveyssäännöstön 94 artiklassa tarkoitettua hyväksymistä eikä tällaista hyväksymistä ole, saa mainittua toimintaa harjoittaa vain tämän pykälän mukaisesti hyväksytty alkioiden keräysryhmä.

Aluehallintovirasto hyväksyy alkioiden keräysryhmän hakemuksesta. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

1) keräysryhmän käytettävissä on asianmukaisesti varustetut tilat alkioiden tutkimiseen, käsittelyyn, säilyttämiseen, pakkaamiseen ja välineiden huoltamiseen;

2) keräysryhmän toiminnasta vastaa ryhmään kuuluva nimetty eläinlääkäri;

3) keräysryhmän jäsenillä on tehtävän hoitamisen kannalta riittävät tiedot ja taidot.

Jos alkioiden keräysryhmä harjoittaa alkioiden tuotantotoimintaa, ryhmän jäsenillä on lisäksi oltava riittävät alkioiden tuotantoon käytettäviä menetelmiä sekä tuotantoon liittyviä hygieniavaatimuksia ja eläintautien vastustamista koskevat tiedot ja taidot. Ryhmän käytettävissä on lisäksi oltava asianmukaisesti varustellut kiinteät tilat munasolujen keräykseen, alkioiden tuotannossa käytettävien sukusolujen säilytykseen ja käsittelyyn sekä alkioiden tuotantoon ja säilytykseen.

Alkioiden keräysryhmän hyväksymistä koskevassa hakemuksessa on ilmoitettava ryhmän jäsenten yhteystiedot ja, jos ryhmällä on kiinteät tilat toimintaansa varten, toimitilojen yhteystiedot. Hakemukseen on liitettävä kuvaus ryhmän toiminnasta sekä selvitys hyväksymiselle säädettyjen edellytysten täyttymisestä. Hyväksymistä koskevassa päätöksessä voidaan asettaa eläintautien leviämisen estämiseksi välttämättömiä ehtoja.

Ruokavirasto antaa hyväksytylle alkioiden keräysryhmälle kansallisen hyväksymistunnuksen.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hyväksymisen edellytyksistä ja hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä.

42 §

Kotimaankauppaa varten hyväksytyn sperman keräysaseman ja alkioiden keräysryhmän toiminta

Edellä 40 §:n mukaisesti hyväksytyllä sperman keräysasemalla saadaan kerätä spermaa vain terveistä eläimistä, joiden pitopaikan vapaus sperman välityksellä leviävistä eläintaudeista on voitu riittävällä tavalla varmistaa. Asemalla pidettävien eläinten terveydentilaa on seurattava jatkuvasti eläimissä mahdollisesti esiintyvien eläintautien varalta. Sperman kerääminen, käsittely ja säilytys sperman keräysasemalla on järjestettävä siten, että sperman hyvä hygieeninen laatu ja vapaus eläintaudeista voidaan turvata ja etteivät eläintaudit pääse leviämään asemalle.

Edellä 41 §:n mukaisesti hyväksytyn alkioiden keräysryhmän keräämien alkioiden ja alkioiden tuotantoon käyttämien munasolujen on oltava peräisin terveistä eläimistä, joiden pitopaikan

vapaus eläintaudeista on voitu riittävällä tavalla varmistaa. Keräysryhmän on suoritettava alkioiden ja munasolujen keräys, munasarjojen irrotus, alkioiden tutkiminen ja tuottaminen sekä alkioiden ja niiden tuotannossa käytettävien sukusolujen käsittely ja säilytys siten, että alkioiden hyvä hygieeninen laatu ja vapaus eläintaudeista voidaan turvata.

Toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista on ilmoitettava viipymättä aluehallintovirastolle.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 40 §:n mukaisesti hyväksytylle sperman keräysasemalle tuotavien ja asemalla pidettävien eläinten sekä 41 §:n mukaisesti hyväksytyn keräysryhmän keräämien alkioiden ja alkioiden tuotannossa käyttämien sukusolujen luovuttajaeläinten terveydentilaa koskevista vaatimuksista sekä aseman tai keräysryhmän toiminnan järjestämisestä eläintautien leviämisen estämiseksi.

43 §

Vesiviljelypitopaikkojen sekä vesieläinten taudintorjuntaan soveltuvien laitosten hyväksyminen

Ruokavirasto päättää eläinterveyssäännöstön 176–179 artiklassa tarkoitetusta vesiviljelypitopaikkojen ja vesieläinten taudintorjuntaan soveltuvien laitosten hyväksymisestä.

Hyväksymistä ei kuitenkaan tarvitse hakea:

1) sellaisen hautomon toimintaa varten, joka yksinomaan tuottaa istukkaita lähialueen luonnonvaraisista emokaloista istutettaviksi vastakuoriutuneina samalle alueelle;

2) eläinterveyssäännöstön 176 artiklan 2 kohdan a–c alakohdassa tarkoitetun pitopaikkatyypin toimintaa varten, ellei pitopaikkaan liity mainitussa artiklassa tarkoitettua riskiä;

3) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä vesiviljelypitopaikkoja ja vesieläinten kuljettajia koskevien sääntöjen osalta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2020/691 3 artiklan 1 kohdan b–e alakohdassa tarkoitetun pitopaikkatyypin toimintaa varten, ellei pitopaikkaan liity mainitussa artiklassa tarkoitettua riskiä.

Ruokavirasto suorittaa riskinarvioinnin kuukauden kuluessa siitä, kun toimija on tehnyt eläinterveyssäännöstön 172 artiklassa tarkoitetun rekisteröinti-ilmoituksen tai mainitussa artiklassa tarkoitetun ilmoituksen pitopaikkaa koskevista merkittävistä muutoksista. Riskinarvioinnin perustana käytetään ilmoitettuja tietoja sekä mahdollisia muita toimintaa koskevia tämän lain nojalla saatuja tietoja. Riskiä arvioitaessa otetaan huomioon eläinten siirtokäytännöt sekä muun kuin koristevesieläinten pitopaikan osalta pitopaikan sijainti.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa eläinterveyssäännöstön täytäntöönpanon edellyttämiä tarkempia säännöksiä hyväksymiseen liittyvistä menettelyistä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan lisäksi antaa tarkempia säännöksiä riskinarvioinnissa huomioon otettavista seikoista sekä eläinterveyssäännöstön 176 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetuista vähäisistä määristä.

8 luku

Eläinten ja tuotteiden siirrot

44 §

Eläinterveystodistukset

Kunnaneläinlääkäri antaa eläinterveyssäännöstön IV osan I ja II osastossa tarkoitetun eläinterveystodistuksen sekä allekirjoittaa kiertävän sirkuksen tai eläinnäyttelyn reittisuunnitelman.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan säätää niiden eläinterveyssäännöstössä tai sen nojalla säädettyjen, muiden kuin eläinterveyssäännöstön 209 artiklassa tarkoitettujen poikkeusten soveltamisesta, joiden mukaan jäsenvaltio tai toimivaltainen viranomainen voivat sallia eläinten ja tuotteiden siirrot ilman mukana seuraavaa eläinterveystodistusta.

45 §

Siirtoihin liittyvät toimijoiden ja viranomaisten ilmoitukset

Kunnaneläinlääkäri ottaa vastaan eläinterveyssäännöstön IV osan I ja II osastossa tarkoitetut tai eläinterveyssäännöstön nojalla annetuissa säännöksissä säädetyt ilmoitukset, jotka toimijan on tehtävä alkuperäjäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle eläinten tai tuotteiden suunnitelluista siirroista toisiin jäsenvaltioihin.

Kunnaneläinlääkäri ottaa vastaan myös eläinterveyssäännöstön IV osan I ja II osastossa tarkoitetut ilmoitukset, jotka toimijan on tehtävä toimivaltaiselle viranomaiselle, jos havaitaan, että vastaanotettu lähetys ei täytä kaikilta osin siirtoja koskevia vaatimuksia.

Kunnaneläinlääkäri tai aluehallintovirasto tekee ne suunniteltuja eläinten ja tuotteiden siirtoja koskevat ilmoitukset määräpaikkana olevan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jotka eläinterveyssäännöstön tai sen nojalla annettujen säädösten mukaan ovat alkuperäjäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen vastuulla. Kunnaneläinlääkäri tai aluehallintovirasto voi kuitenkin antaa toimijan huolehtia ilmoitusta varten tarvittavien perustietojen kirjaamisesta valvonta-asetuksessa tarkoitettuun virallisen valvonnan sähköiseen tiedonhallintajärjestelmään sekä silloin, kun siirrossa ei vaadita eläinterveystodistusta, myös ilmoituksen laatimisesta ja lähettämisestä järjestelmän kautta. Toimijalla, joka tallettaa tietoja sähköiseen tiedonhallintajärjestelmään, tai hänen edustajallaan on oikeus saada valvontaviranomaiselta maksutta tarvittavat järjestelmää koskevat käyttöoikeudet.

46 §

Velvollisuus jakaa tietoa jäsenvaltioiden välisen matkustajaliikenteen ja postipalvelun asiakkaille

Jäsenvaltioiden välisen matkustajaliikenteen harjoittajan, tällaiseen liikenteeseen käytettävän sataman tai lentoaseman pitäjän sekä ulkomaanmatkoja myyvän matkanjärjestäjän tulee jakaa matkustajille ja jäsenvaltioiden välisen postitoiminnan harjoittajan asiakkailleen tietoa eläinten ja tuotteiden maan rajat ylittäviä siirtoja koskevista kielloista ja muista suojatoimenpiteistä, jotka johtuvat Suomessa tai toisessa jäsenvaltiossa todetusta a tai b-luokan taudin tai uuden taudin taudinpurkauksesta. Velvollisuus jakaa tietoa on kuitenkin vain, jos kyseessä oleva eläintauti uhkaa levitä matkustajaliikenteen tai postin välityksellä.

Ruokavirasto vastaa jaettavan tiedon sisällön tuottamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset siitä, mitä taudinpurkauksia ja toimijoita 1 momentissa säädetty velvollisuus koskee. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös antaa tarkempia säännöksiä tiedonjakamisen tapoja koskevista vähimmäisvaatimuksista.

47 §

Maan sisäisiä siirtoja koskevat rajoitukset taudista vapaan aseman tai hävittämisohjelman toteuttamisen turvaamiseksi

Alueelle tai lokeroon, jolla on taudista vapaa asema tai jolla toteutetaan hävittämisohjelmaa, tai sen kautta, ei saa siirtää Suomen alueelta maaeläimiä tai niistä saatuja tuotteita siten, että

aseman säilyminen tai hävittämisohjelman toteutuminen vaarantuu. Vesieläinten maan sisäisiä siirtoja koskevista rajoituksista säädetään eläinterveyssäännöstön IV osan II osastossa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan eläinterveyssäännöstön täytäntöönpanon edellyttämät tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetuista eri alueiden välisiä siirtoja koskevista rajoituksista.

48 §

Eläinten vapauttaminen luontoon

Maaeläimiä ei saa vapauttaa luontoon, jos eläimet vapauttava henkilö tietää tai epäilee niiden voivan levittää eläintautia, josta voi olla haittaa muille eläimille tai ihmisille. Vesieläinten luontoon vapauttamisesta säädetään eläinterveyssäännöstön IV osan II osastossa.

Luontoon päästettävien Suomesta tai toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevien vesieläinten, jotka kuuluvat b- tai c-taudin osalta luetteloituun lajiin, tulee olla peräisin alueelta tai lokerosta, jolla on kyseessä olevasta taudista vapaa asema.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa eläinterveyssäännöstöä noudattaen tarkempia säännöksiä luontoon vapautettavien maaeläinten terveydentilalle asetettavista vaatimuksista.

49 §

Ruokaviraston suostumusta edellyttävät siirrot

Ruokavirasto päättää määräpaikan taikka määränpää-, alkuperä- tai kauttakulkujäsenvaltion toimivaltaisena viranomaisena yksittäistapauksessa eläinten tai tuotteiden siirron sallimisesta silloin, kun kyseessä on:

1) maa- tai vesieläinten taikka maaeläinten sukusolujen tai alkioiden siirto tieteellisiä tarkoituksia varten, josta säädetään eläinterveyssäännöstön 138, 165 tai 204 artiklassa;

2) luonnonvaraisten maaeläinten siirto, josta säädetään eläinterveyssäännöstön 155 artiklassa;

3) toisen jäsenvaltion soveltaman kansallisen poikkeuksen sallima maaeläinten siirto alueelle, jolla on taudista vapaa asema tai jolla toteutetaan hävittämisohjelmaa;

4) maaeläintautien hävittämiseksi tapahtuva siirto, joista säädetään eläinterveyssäännöstön 128 artiklassa ja 157 artiklan 4 kohdassa;

5) sukusolujen tai alkioiden siirto geenipankkiin, josta säädetään 39 §:n 2 momentissa mainitun delegoidun asetuksen 45 artiklassa, taikka sukusolujen tai alkioiden siirto muusta kuin hyväksytystä pitopaikasta, josta säädetään mainitun asetuksen 13 artiklassa;

6) kädellisten eläinten siirto muusta kuin suljetusta pitopaikasta, josta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä unionissa tapahtuviin maaeläinten ja siitosmunien siirtoihin sovellettavien eläinterveyttä koskevien vaatimusten osalta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2020/688 63 artiklan 2 kohdassa;

7) lemmikkieläinasetuksen 32 artiklassa tarkoitettu muussa kuin kaupallisessa tarkoituksessa tapahtuva lemmikkieläinten siirto, joka ei täytä kaikkia sille säädettyjä vaatimuksia;

8) vesieläinten siirto, joka eläinterveyssäännöstön 193,196, 198, 201 ja 209 artiklan mukaan edellyttää jäsenvaltion tai toimivaltaisen viranomaisen lupaa ja jossa ei poiketa 48 §:n 2 momentin säännöksistä.

Ellei eläinterveyssäännöstössä tai sen nojalla toisin säädetä, 1 momentissa tarkoitetun siirron sallimista koskevassa toimijan tai lemmikkieläinten pitäjän tekemässä hakemuksessa tulee ilmoittaa hakijan yhteystiedot sekä tiedot toimitettavista eläimistä, alkioista, sukusoluista ja tuotteista. Hakemukseen tulee liittää kuvaus toiminnasta, jota varten eläimet tai tuotteet aiotaan siirtää sekä eläintaudin leviämisvaaran arvioimiseksi tarvittavat selvitykset.

Sen lisäksi, mitä eläinterveyssäännöstössä tai sen nojalla säädetään, siirron salliminen edellyttää, ettei siirrosta ei aiheudu eläintautien leviämisen vaaraa. Siirron sallivassa päätöksessä asetetaan tarvittaessa eläintautien leviämisen estämiseksi välttämättömät ehdot.

Ruokavirasto voi tehtäviensä suorittamiseksi ilman erillistä päätöstä toimittaa Suomeen 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja eläimiä tai tuotteita edellyttäen, ettei näistä aiheudu eläintautien leviämisen vaaraa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan eläinterveyssäännöstöä noudattaen antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetun siirron sallimisen hakemisessa noudatettavasta menettelystä.

50 §

Maa- tai vesieläimiä koskevien säännösten soveltaminen muihin eläimiin

Mitä tässä luvussa tai 7 luvussa säädetään maa- tai vesieläimistä, koskee myös muita eläimiä siltä osin kuin eläinterveyssäännöstön 227 artiklan ja 228 artiklan nojalla annetuissa säännöksissä säädetään.

51 §

Kansalliset täydentävät säännökset

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan:

1) säätää niiden eläinterveyssäännöstössä tai sen nojalla säädettyjen poikkeusten soveltamisesta, jotka koskevat siirrettäville eläimille tai tuotteille tehtäviä tutkimuksia, siirrettäville eläimille annettavia rokotuksia, siirrossa käytettyjen kuljetusajoneuvojen puhdistamista, siirrettävien eläinten kokoamisen sallimista kuljetusvälineessä, eläinten tai tuotteiden siirtämistä alueelle tai lokeroon, jolla on taudista vapaa asema tai jolla toteutetaan hävittämisohjelmaa tai maan rajan läheisyydessä tapahtuvaa toimintaa;

2) antaa eläinterveyssäännöstön sallimia säännöksiä taudinehkäisy- ja riskienvähentämistoimenpiteistä, jotka koskevat luonnonvaraisten vesieläinten siirtoa elinympäristöstä toiseen;

3) lemmikkieläinasetuksen sallimalla tavalla säätää poikkeuksia nuoria lemmikkieläimiä koskevista rokotusvaatimuksista sekä asetuksen liitteessä I olevassa B osassa lueteltuihin lajeihin kuuluvien lemmikkieläinten muihin kuin kaupallisiin siirtoihin sovellettavista vaatimuksista;

4) antaa TSE-asetuksen sallimia tai sen täytäntöönpanon edellyttämiä tarkempia säännöksiä elävien eläinten, siemennesteen ja alkioiden unionin sisäistä kauppaa koskevista TSE-taudin vastustamiseen liittyvistä vaatimuksista;

5) antaa eläinten tai tuotteiden siirtoja koskevia eläinterveyssäännöstön IV osan, lemmikkieläinasetuksen tai niiden nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoon liittyviä säännöksiä, jos mainitut Euroopan unionin säännökset sitä edellyttävät.

9 luku

Eläinten ja tuotteiden vienti ja tuonti

52 §

Eläinten ja tuotteiden vientikelpoisuus

Suomesta muuhun kuin jäsenvaltioon saa toimittaa vain eläimiä ja tuotteita, joiden alkuperästä voidaan riittävällä tavalla varmistua. Eläinten ja tuotteiden tulee olla siten merkittyjä, että ne

voidaan yhdistää niitä koskeviin todistuksiin ja asiakirjoihin. Vienti ei saa vaarantaa kansanterveyttä tai eläinterveyttä Suomessa, määränpäävaltiossa tai kauttakulkuvaltiossa.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, eläinten ja tuotteiden tulee olla muihin jäsenvaltioihin siirrettäviä eläimiä ja tuotteita koskevien eläinterveyteen liittyvien vaatimusten mukaisia, ellei määränpäävaltio edellytä, että viennissä noudatetaan sen asettamia vaatimuksia. Jos eläinten ja tuotteiden viennistä muihin kuin jäsenvaltioihin on sovittu Euroopan unionin ja muun kuin jäsenvaltion tai sen alueen välisessä kahdenvälisessä sopimuksessa, vietävien eläinten ja tuotteiden tulee olla mainitun sopimuksen määräysten mukaisia.

Viejä vastaa vientiin sovellettavien vaatimusten täyttymisestä. Viejä vastaa myös määränpäävaltion asettamien vaatimusten ja, jos vientierä kuljetetaan muun kuin jäsenvaltion kautta, kyseisen valtion asettamien kauttakuljetusta koskevien vaatimusten selvittämisestä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanon edellyttämiä vientikelpoisuutta koskevia säännöksiä.

53 §

Viejän rekisteröitymisvelvollisuus ja rekisteröintimenettely

Eläimiä ja tuotteita, joista voi aiheutua vähäistä suurempaa eläintautien leviämisen vaaraa, saa toimittaa muuhun kuin jäsenvaltioon vain se, joka on rekisteröitynyt Ruokaviraston pitämään rekisteriin.

Rekisteröitymistä koskeva ilmoitus toimitetaan Ruokavirastolle. Ilmoituksesta on käytävä ilmi viejän yhteystiedot sekä tiedot siitä, mitä eläimiä tai tuotteita rekisteröityminen koskee ja mihin valtioon eläimiä tai tuotteita aiotaan viedä. Eläimiä vietäessä on ilmoitettava pitopaikalle annettu eläinterveyssäännöstön 93 artiklassa tarkoitettu yksilöllinen rekisterinumero ja tuotteita vietäessä elintarvikehuoneistolle elintarvikelain nojalla annettu hyväksymisnumero taikka numeron puuttuessa jokin muu vastaava tunnistetieto. Rekisteröinti on voimassa kolme vuotta ilmoituksen tekemisestä, ja rekisteröityminen voidaan uusia.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset eläinlajeista ja tuotteista, joiden vientiä rekisteröitymisvelvollisuus koskee.

54 §

Vientiin liittyvät todistukset ja tarkastukset sekä sähköisen tiedonhallintajärjestelmän käyttö

Muuhun kuin jäsenvaltioon vietävien eläinten ja tuotteiden mukana vaadittavan virallisen eläinterveystodistuksen antaa viejän pyynnöstä kunnaneläinlääkäri. Kunnaneläinlääkärin on ennen todistuksen myöntämistä tarkastettava eläimet ja niiden pitopaikka ja tuotteet, ellei eläinten ja tuotteiden vientikelpoisuudesta sekä määränpäävaltion asettamien tuontivaatimusten ja mahdollisten kauttakuljetukseen liittyvien vaatimusten täyttymisestä voida muulla tavoin varmistua.

Eläinterveystodistusten laatimisessa tai lähettämisessä on käytettävä valvonta-asetuksessa tarkoitettua virallisen valvonnan sähköistä tiedonhallintajärjestelmää silloin kun se on mahdollista eikä järjestelmän käyttöön ole määränpäävaltiosta johtuvaa estettä. Viejä vastaa eläinterveystodistuksen laatimista varten tarvittavien perustietojen antamisesta ja vaadittaessa näiden tietojen tallettamisesta sähköiseen tiedonhallintajärjestelmään.

Jos kunnaneläinlääkäri saa todistuksen myöntämisen jälkeen tiedon epäillystä tai todetusta taudinpurkauksesta, joka olisi estänyt todistuksen myöntämisen, kunnaneläinlääkärin on ilmoitettava asiasta Ruokavirastolle. Ruokaviraston on saatettava asia määränpäävaltion toimivaltaisen viranomaisen tietoon.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vientitarkastuksen suorittamisesta, eläinterveystodistuksen muodosta ja sen myöntämiseen liittyvästä menettelystä sekä virallisen valvonnan sähköisen tiedonhallintajärjestelmän käyttämisestä viennissä.

55 §

Vietyjä eläimiä ja tuotteita koskevien tietojen ja asiakirjojen säilyttäminen

Viejän on säilytettävä viiden vuoden ajan seuraavat tiedot niistä muuhun kuin jäsenvaltioon toimittamistaan eläimistä ja tuotteista, joiden vienti edellyttää 53 §:n mukaista rekisteröintiä:
1) tiedot eläimistä ja tuotteista sekä niiden tunnisteista;
2) eläinten ja tuotteiden määrät;
3) toimituksen lähtö- ja määräpaikka;
4) toimituksen ajankohta; sekä
5) tiedot toimituksen mukana seuranneista viranomaisen myöntämistä asiakirjoista.
Tarkempia säännöksiä säilytettävistä tiedoista voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

56 §

Eläinten ja tuotteiden tuontia koskevat erityiset valvontatoimet

Valvonnasta, joka koskee eläinten ja tuotteiden tuontia muusta kuin jäsenvaltiosta Suomeen tai Suomen kautta toiseen jäsenvaltioon säädetään eläinten sekä eräiden tuotteiden tuontivalvonnasta annetussa laissa (1277/2019), siltä osin kuin valvonnasta ei säädetä tässä pykälässä.
Jos 1 momentissa tarkoitettuun tuontiin liittyy eläinterveyssäännöstön V osan nojalla säädetty vaatimus määränpääjäsenvaltion tai kauttakulkujäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen luvasta tai riskiarvioinnista, lupaa tai riskiarviointia koskevan päätöksen tekee Ruokavirasto.
Kunnaneläinlääkäri huolehtii niistä 1 momentissa tarkoitettuun tuontiin liittyvistä tarkastuksista ja tutkimuksista, joita määräpaikassa on eläinterveyssäännöstön V osan nojalla annettujen säännösten mukaan tehtävä. Jos eläimiä on eläinterveyssäännöstön V osan nojalla annettujen säännösten mukaan pidettävä maahantulon jälkeen karanteenissa, kunnaneläinlääkäri päättää eläinten vapauttamisesta karanteenista.

57 §

Kansallinen toimivalta Euroopan unionin tuontivaatimusten puuttuessa

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan eläinterveyssäännöstön 230, 234 ja 238 artiklaa sekä lemmikkieläinasetuksen 14 artiklan 3 kohtaa noudattaen säätää eläinterveyttä koskevista vaatimuksista, joita muista kuin jäsenvaltioista Suomeen tuotavien eläinlajien tai -luokkien, tuotteiden taikka niitä koskevien terveystodistusten tulee täyttää sekä niistä valtioista ja alueista, joista mainittujen eläinten tai tuotteiden tuonti on sallittua, jos eläimiä tai tuotteita koskevista tuontivaatimuksista tai valtioiden tai alueiden luettelosta ei säädetä eläinterveyssäännöstön V osan säännösten nojalla, lemmikkieläinasetuksessa tai muualla Euroopan unionin lainsäädännössä.

10 luku

Kiireelliset toimenpiteet ja uudet taudit

58 §

Toimenpiteet, kun Suomeen toimitettuun eläimeen tai tuotteeseen liittyy taudin leviämisvaara

Jos toisen jäsenvaltion alueella on todettu d-luokan taudin tai uuden taudin taudinpurkaus, joka aiheuttaa vaaran Suomeen kyseiseltä alueelta toimitetun tai Suomen kautta kuljetettavan eläimen tai tuotteen taikka niihin kosketuksessa olleen kuljetusvälineen tai tavaran välityksellä, Ruokavirasto voi eläinterveyssäännöstön 258 artiklan mukaisena kiireellisenä toimenpiteenä päätöksellään määrätä:

1) eläimen lopetettavaksi, pidettäväksi eristettynä määräpaikassa tai muussa paikassa, asetettavaksi karanteeniin taikka palautettavaksi jäsenvaltioon, josta eläin on tuotu, jos kyseisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen hyväksyy palautuksen;

2) tuotteen hävitettäväksi, käsiteltäväksi siten, että eläintaudin leviämisen vaara poistuu, säilytettäväksi siihen saakka, kunnes tuotteeseen liittyvästä eläintaudin leviämisvaarasta on saatu selvyys taikka palautettavaksi jäsenvaltioon, josta tuote on tuotu, jos kyseisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen hyväksyy palautuksen; tai

3) kuljetusvälineen tai tavaran puhdistettavaksi tai desinfioitavaksi.

Ruokaviraston 1 momentissa tarkoitetussa päätöksessä voidaan asettaa toimenpiteiden suorittamista koskevia välttämättömiä ehtoja sekä määrätä eristämisen tai karanteenin yhteydessä suoritettavista, eläimelle tehtävistä välttämättömistä tutkimuksista. Toimija tai lemmikkieläinten pitäjä vastaa toimenpiteiden suorittamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Ruokaviraston on viipymättä ilmoitettava maa- ja metsätalousministeriölle 1 momentissa tarkoitetusta päätöksestään.

59 §

Siirtokielto äkillisen taudin leviämisuhkan vuoksi

Maa- ja metsätalousministeriö voi päätöksellään kieltää eläinten, tuotteiden sekä niiden kanssa kosketuksessa olleiden esineiden ja aineiden toimittamisen toiseen jäsenvaltioon tai toisen jäsenvaltion kautta muuhun kuin jäsenvaltioon, sen alueelle tai lokeroon taikka rajoittaa sitä tai asettaa sille ehtoja:

1) eläinterveyssäännöstön 42 artiklan 1 kohdan a alakohdan täytäntöön panemiseksi;

2) eläinterveyssäännöstön VII osassa tarkoitettuna kiireellisenä toimenpiteenä silloin, kun Suomessa esiintyy d-luokan tautia tai uutta tautia eivätkä eläinterveyssäännöstössä ja tässä laissa säädetyt ja niiden nojalla toteutetut toimenpiteet ole riittäviä eläintaudin leviämisen estämiseksi tai jäsenvaltioiden välisen kaupan edellytysten turvaamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei sovelleta, mitä hallintolain 9 ja 10 luvussa säädetään hallintopäätöksen tiedoksiannosta. Päätös on julkaistava Suomen säädöskokoelmassa, ja Ruokaviraston on tiedotettava päätöksestä niitä toimijoita ja lemmikkieläinten pitäjiä, jotka ovat sen tiedossa ja joita päätös koskee.

60 §

Väliaikainen kuljetuskielto

Jos Suomessa on todettu esiintyvän a- tai b-luokan tautia tai uutta tautia, jonka levinneisyyttä ei tunneta tai joka uhkaa levitä edelleen 5 luvussa tarkoitetuista toimenpiteistä huolimatta, taikka

kyseessä on tällaista eläintautia koskeva epäilytapaus, Ruokavirasto saa eläinterveyssäännöstön VII osassa tarkoitettuna kiireellisenä toimenpiteenä eläintaudin leviämisen estämiseksi ja tautitilanteen selvittämiseksi välttämättömistä syistä päätöksellään kieltää eläinten kuljetuksen koko maassa tai sen osassa taikka rajoittaa sitä. Päätös voi olla voimassa enintään 14 vuorokauden ajan luetteloituun lajiin kuuluvien eläinten kuljetusten osalta ja enintään kolmen vuorokauden ajan muihin lajeihin kuuluvien eläinten kuljetusten osalta. Päätös on kumottava välittömästi sen jälkeen, kun kiellon tai rajoituksen asettamiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole.

Jos luetteloituun lajiin kuuluvien eläinten kuljetusta koskevaa kieltoa tai rajoitusta on eläintaudin laajan levinneisyyden tai merkittävän leviämisuhan takia välttämätöntä pitää voimassa pidempään kuin 1 momentin mukaan on mahdollista, maa- ja metsätalousministeriö voi päätöksellään jatkaa kiellon tai rajoituksen voimassaoloa. Ruokaviraston on mainittujen edellytysten täyttyessä tehtävä maa- ja metsätalousministeriölle aloite kiellon tai rajoituksen voimassaolon jatkamisesta. Maa- ja metsätalousministeriön päätös on kumottava välittömästi sen jälkeen, kun kiellon tai rajoituksen asettamiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu päätös sekä sen kumoamista koskeva päätös julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa. Ruokaviraston on asianmukaisesti ja riittävällä tavalla tiedotettava päätöksestä.

Aluehallintovirasto voi yksittäistapauksessa myöntää hakemuksesta luvan poiketa tässä pykälässä tarkoitetusta kiellosta tai rajoituksesta edellyttäen, että luvan myöntäminen ei aiheuta eläintaudin leviämisen vaaraa.

61 §

Toimivalta päättää muista kiiretoimista ja uusia tauteja koskevista toimenpiteistä

Eläinterveyssäännöstön 6 artiklassa säädetään komission toimivallasta säätää täytäntöönpanosäädöksellä toimenpiteistä uusien tautien vastustamiseksi.

Ryhtymisestä muihin kuin 58–60 §:ssä säädettyihin eläinterveyssäännöstön 257, 258, 260 ja 262 artiklan mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin d-luokan tai uuden taudin vastustamiseksi säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Toimenpiteiden tulee olla eläintaudin leviämisen estämiseksi tai tautitilanteen selvittämiseksi välttämättömiä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kiireellisten toimenpiteiden sisällöstä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä koskevan luonnolliseen henkilöön tai oikeushenkilöön kohdistuvan yksittäistapausta koskevan päätöksen tai rajoitusvyöhykkeen perustamista ja sillä noudatettavia kieltoja, ehtoja, rajoituksia ja toimenpiteitä koskevan päätöksen tekee aluehallintovirasto tai Ruokavirasto niitä koskevan tässä laissa säädetyn toimivaltajaon mukaisesti.

11 luku

Laboratoriot sekä taudinaiheuttajien käsittely

62 §

Viralliset eläinterveyslaboratoriot

Ruokavirasto toimii luetteloitujen tautien sekä muiden torjuttavien ja valvottavien eläintautien kansallisena vertailulaboratoriona. Sellaisten eläintautien osalta, joiden esiintyminen Suomessa on erittäin epätodennäköistä ja joiden osalta vertailulaboratoriotoiminnan järjestäminen Suomessa ei ole toiminnan vaatimat kustannukset tai muut edellytykset huomioon ottaen tästä

syystä tarkoituksenmukaista, kansallisena vertailulaboratoriona toimii tehtävään soveltuva ulkomainen laboratorio, jonka maa- ja metsätalousministeriö nimeää Ruokavirastoa kuultuaan.

Ruokavirasto nimeää valvonta-asetuksen 37 artiklassa tarkoitetut viralliset laboratoriot. Nimeämisestä säädetään valvonta-asetuksessa. Ruokavirasto toimii myös itse virallisena laboratoriona.

Eläinterveyttä koskevissa säädöksissä säädetyn viranomaisvalvonnan ja muiden viranomaistoimien yhteydessä otettujen näytteiden tutkimukset on suoritettava 1 tai 2 momentissa tarkoitetussa laboratoriossa (*virallinen eläinterveyslaboratorio*).

63 §

Muiden kuin viranomaisnäytteiden tutkiminen eläintautien varalta

A–c-luokan taudin tai muun torjuttavan tai valvottavan eläintaudin varalta otettuja muita kuin 62 §:n 3 momentissa tarkoitettuja näytteitä saadaan tutkia vain virallisessa laboratoriossa, toisen jäsenvaltion virallisessa laboratoriossa tai Ruokaviraston nimeämässä omavalvontalaboratoriossa.

Ruokavirasto nimeää omavalvontalaboratoriot hakemuksesta. Omavalvontalaboratorion nimeämisen edellytyksenä on, että laboratorion pätevyys on osoitettu vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annetun lain (920/2005) mukaisesti akkreditoinnin tai akkreditointiin rinnastettavan pätevyyden arvioinnin perusteella. Laboratoriolla, joka hyväksytään tutkimaan näytteitä a–c-luokan tautien varalta, on oltava kirjallinen kuvaus menettelyistä ja toimenpiteistä, joilla estetään taudinaiheuttajien siirtyminen laboratorion ulkopuolelle. Laboratorion, jossa tutkitaan näytteitä, joita toimija on 11 §:ssä säädetyn pakollisen zoonoosivalvonnan edellyttämällä tavalla ottanut tai otattanut, tulee täyttää zoonoosiasetuksen 12 artiklan 2 kohdassa säädetyt vaatimukset. Omavalvontalaboratorion pätevyys on arvioitava vähintään kolmen vuoden välein.

Ruokavirasto voi hakemuksesta nimetä toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan laboratorion tutkimaan 1 momentissa tarkoitettuja näytteitä edellyttäen, että laboratorion pätevyys on kyseisessä jäsenvaltiossa osoitettu akkreditoinnin tai akkreditointiin rinnastettavan pätevyyden arvioinnin perusteella.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun d- tai e-luokkaan tai muuksi ilmoitettavaksi eläintaudiksi luokitellun eläintaudin varalta otettuja muita kuin 62 §:n 3 momentissa tarkoitettuja näytteitä saadaan Suomessa tutkia vain virallisessa eläinterveyslaboratoriossa tai laboratoriossa, joka on tehnyt toiminnastaan ennakolta ilmoituksen Ruokavirastolle. Ilmoitusvelvollisen laboratorion on käytettävä tieteellisesti päteviä analyysimenetelmiä sekä oltava teknisesti pätevä ja tuotettava luotettavia tuloksia. Laboratorion henkilökunnalla on oltava tehtävän edellyttämä koulutus ja pätevyys. Laboratorion toiminnasta tehtävästä ilmoituksesta tulee käydä ilmi toimijan ja laboratorion yhteystiedot sekä tieto siitä, mitä tässä momentissa tarkoitettuja eläintauteja laboratoriossa tutkitaan sekä analyysimenetelmien pätevyyden arvioimiseksi välttämättömät menetelmiä koskevat tiedot.

Mitä 1 ja 4 momentissa säädetään, ei koske elintarvike- tai rehulainsäädännössä tarkoitettuja näytteitä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Euroopan unionin säädöksissä edellytetyistä laboratorion nimeämisen edellytyksistä sekä 4 momentissa tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä ja ilmoituksen tekemisessä noudatettavasta menettelystä.

64 §

Taudinaiheuttajien muu käsittely ja siirto

A–c-luokan taudin ja muun torjuttavan eläintaudin aiheuttajamikrobeja ja -loisia saadaan muuta tarkoitusta kuin 62 tai 63 §:ssä tarkoitettujen näytteiden tutkimista varten pitää hallussa, siirtää, tutkia tai muutoin käsitellä vain Ruokavirastossa ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa tai Ruokaviraston luvalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun luvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminta aiheuta eläintaudin leviämisen vaaraa. Toimintaan liittyvistä velvollisuuksista säädetään eläinterveyssäännöstön 16 artiklassa ja sen nojalla. Luvassa voidaan asettaa sellaisia toimintaa koskevia ehtoja, jotka ovat eläintaudin vastustamiseksi välttämättömiä eläinterveyssäännöstön 16 artiklassa säädettyjen velvoitteiden lisäksi.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske elintarvike- tai rehulainsäädännössä tarkoitettuja näytteitä.

65 §

Ilmoitusvelvollisuus toiminnassa tapahtuvista muutoksista

Ruokaviraston nimeämän virallisen laboratorion sekä 63 §:ssä tarkoitetun omavalvontalaboratorion ja ilmoitusvelvollisen laboratorion toiminnassa sekä 64 §:ssä tarkoitetulla luvalla tapahtuvassa toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista on ilmoitettava viipymättä Ruokavirastolle.

66 §

Tutkimustietojen ja eristettyjen mikrobi- ja loiskantojen sekä näytteiden toimittaminen

Ruokaviraston nimeämän virallisen laboratorion sekä 63 §:ssä tarkoitetun omavalvontalaboratorion ja ilmoitusvelvollisen laboratorion on toimitettava tutkituista näytteistä eristämiensä luetteloituja tauteja tai muita ilmoitettavia eläintauteja aiheuttavien mikrobien ja loisten kannat tai näyte, josta mikrobi tai loinen on osoitettu, kansalliseen vertailulaboratorioon jatkotutkimuksia tai säilyttämistä varten. Sen on lisäksi toimitettava Ruokavirastolle säännöllisesti tiedot luetteloitujen tautien ja muiden ilmoitettavien eläintautien varalta tutkittujen näytteiden määristä ja tutkimustuloksista eläinryhmittäin sekä välttämättömiä analyysimenetelmiä koskevia tietoja.

Kansallisen vertailulaboratorion on ilmoitettava Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle epidemiologista seurantaa varten tarvittavat tiedot tutkituista mikrobi- ja loiskannoista ja näytteistä, joista mikrobi tai loinen on osoitettu. Toimitettavat tiedot eivät saa sisältää valvontakohteiden tunnistetietoja.

Jos luetteloitua tautia tai muuta torjuttavaa tai valvottavaa eläintautia epäillään esiintyvän sellaiseen laboratorioon toimitetussa näytteessä, jolla ei ole oikeutta tutkia näytteitä kyseisen eläintaudin varalta, näyte tai siitä eristetty mikrobi on viipymättä toimitettava viralliseen eläinterveyslaboratorioon jatkotutkimuksia varten.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, minkä eläintautien varalta tehtyjä tutkimuksia 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus koskee, toimitettavien tietojen sisällöstä sekä 2 momentissa tarkoitetusta ilmoitusvelvollisuudesta. Ruokavirasto voi antaa määräyksiä 1 momentissa tarkoitettujen mikrobi- ja loiskantojen, näytteiden ja tietojen toimittamisen aikataulusta ja toimittamistavasta.

12 luku

Viranomaiset

67 §

Ruokavirasto

Ruokavirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja valvoo valtakunnallisesti eläintautien vastustamista.

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään Ruokaviraston tehtävistä, virasto:

1) vastaa kansallisen eläintautivalmiuden ylläpidosta;

2) laatii eläintautien vastustamista koskevan valtakunnallisen suunnitelman, joka on osa valvonta-asetuksen mukaista monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa, sekä muita tarvittavia valtakunnallisia valmiussuunnitelmia eläintautien varalta;

3) järjestää a–c-luokan tautien ja muiden torjuttavien eläintautien diagnostiikkaan liittyvien kiireellisten tehtävien hoitamisen virka-ajan ulkopuolella;

4) valvoo nimeämiään laboratorioita, ilmoitusvelvollisia laboratorioita sekä 64 §:ssä tarkoitettua luvanvaraista toimintaa.

5) toimii valvonta-asetuksen 103 artiklan mukaisena yhteyselimenä;

6) vastaa eläintauteihin liittyvästä tilastoinnista ja raportoinnista;

7) vastaa eläinterveyttä koskevien säädösten täytäntöönpanoon liittyvän koulutuksen järjestämisestä kunnaneläinlääkäreille sekä pitää luetteloa niistä kunnaneläinlääkäreistä, jotka ovat saaneet taudinpurkausten varalta erityistä valmiuskoulutusta.

Ruokavirasto valvoo ja toteuttaa eläintautien vastustamista elintarvikelaissa tarkoitetuissa teurastamoissa ja riistan käsittelylaitoksissa sekä niiden yhteydessä olevissa hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa, lukuun ottamatta teurastamoja, laitoksia ja elintarvikehuoneistoja, joiden elintarvikelain mukainen valvonta on eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 15 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla siirretty kunnalle. Ruokavirasto suorittaa valvomiensa teurastamojen, laitosten ja elintarvikehuoneistojen osalta kaikki ne tehtävät, jotka tämän lain mukaan muutoin kuuluisivat kunnaneläinlääkärille.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tilastoinnista ja raportoinnista sekä valtakunnallisten valmiussuunnitelmien sisällöstä.

68 §

Aluehallintovirasto

Aluehallintovirasto suunnittelee, ohjaa ja toteuttaa eläintautien vastustamista sekä valvoo eläinterveyttä koskevien säädösten sekä niiden nojalla tehtyjen päätösten noudattamista toimialueellaan.

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään aluehallintoviraston tehtävistä, virasto:

1) ylläpitää toimialueensa eläintautivalmiutta;

2) laatii valtakunnalliseen suunnitelmaan perustuvan alueellisen suunnitelman eläintautien vastustamisesta sekä muita tarvittavia toimialuettaan koskevia valmiussuunnitelmia eläintautien varalta;

3) huolehtii Ruokaviraston pitopaikkoihin ja muihin paikkoihin kohdistamien taudintorjuntapäätösten sekä vyöhykkeillä suoritettavia tarkastuksia ja tutkimuksia, eläinten joukkorokotuksia tai lopetuksia sekä raatojen hävittämistä koskevien päätösten täytäntöönpanon suunnittelusta ja täytäntöönpanosta, lukuun ottamatta päätöksiä, joiden täytäntöönpano on säädetty toimijoiden tai lemmikkieläinten pitäjien vastuulle;

4) järjestää koulutusta kunnaneläinlääkäreille;

5) suorittaa elintarvikelaissa tarkoitetuissa poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa ne eläintautien vastustamiseen liittyvät tehtävät, jotka tämän lain mukaan muutoin kuuluisivat kunnaneläinlääkärille;

6) vastaa toimivaltaisena viranomaisena tällä lailla täytäntöön pantavien Euroopan unionin säädösten mukaisista tehtävistä siltä osin kuin tehtävät eivät kuulu muun viranomaisen toimivaltaan.

Aluehallintoviraston on järjestettävä a–c-luokan tautien, uusien tautien sekä muiden torjuttavien eläintautien torjuntaan ja tautitilanteen selvittämiseen liittyvien kiireellisten tehtävien hoitaminen virka-ajan ulkopuolella yhteistoiminnassa muiden aluehallintovirastojen kanssa. Tällöin päivystysvuorossa oleva aluehallintovirasto on aluehallintovirastolle tässä laissa säädettyjen tehtävien osalta toimivaltainen koko päivystysalueella. Ruokavirasto vahvistaa aluehallintovirastojen päivystysvuorot.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen valmiussuunnitelmien sisällöstä.

69 §

Kunnaneläinlääkäri

Kunnaneläinlääkäri toteuttaa eläintautien vastustamista sekä valvoo eläinterveyttä koskevien säädösten sekä niiden nojalla tehtyjen päätösten noudattamista toimialueellaan.

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään kunnaneläinlääkärin tehtävistä, kunnaneläinlääkäri:

1) huolehtii päävastuullisena eläinterveysviranomaisena epäilyn vuoksi sekä eläintautien valvontaa koskevien velvoitteiden tai varotoimenpiteiden noudattamisen valvomiseksi pitopaikoissa tai muissa paikoissa tehtävistä tarkastuksista ja tutkimuksista;

2) huolehtii taudin leviämisen estämistä koskevassa päätöksessä määrätystä eläinten tutkimisesta, rokottamisesta, lääkitsemisestä ja käsittelystä silloin, kun toimenpiteet voi suorittaa vain eläinlääkäri;

3) suorittaa taudintorjuntapäätösten täytäntöönpanoon liittyviä toimeenpanevia tehtäviä sekä valvoo toimijan tai lemmikkieläinten pitäjän ilmoittamien tai näiden suorittavaksi määrättyjen taudintorjuntatoimenpiteiden toteuttamista;

4) suorittaa päävastuullisena eläinterveysviranomaisena eläinterveyttä koskevien säädösten mukaista hyväksymistä tai lupaa edellyttävää toimintaa koskevat tarkastukset ja tutkimukset.

Kiireellisessä tilanteessa, jossa kunnaneläinlääkäri epäilee tai eläimellä todetaan olevan a–c-luokan tauti, uusi tauti, muu torjuttava tai valvottava eläintauti ja jossa välittömät toimenpiteet ovat tarpeen eläintaudin leviämisen estämiseksi eikä aluehallintovirasto ole vielä ryhtynyt asiassa toimenpiteisiin, kunnaneläinlääkäri voi tehdä väliaikaisesti voimassa olevan 25 §:n 1 momentissa, 32 §:n 1 momentissa tai 36 §:ssä tarkoitetun päätöksen. Päätös on välittömästi alistettava aluehallintoviraston ratkaistavaksi. Aluehallintoviraston on tehtävä asiassa oma päätöksensä viivytyksettä, kuitenkin viimeistään neljäntoista vuorokauden kuluessa väliaikaisen päätöksen antamisesta.

Aluehallintovirasto voi tarvittaessa määrätä kunnaneläinlääkärin suorittamaan erikseen määriteltyjä, tässä laissa kunnaneläinlääkärille säädettyjä tehtäviä tämän toimialueen ulkopuolella, jos kyseessä on a–c-luokan tauti, uusi tauti tai muu torjuttava eläintauti taikka jos valvottavaa eläintautia esiintyy poikkeuksellisen laajasti. Aluehallintoviraston tulee ensisijaisesti määrätä tehtävään valmiuskoulutusta saanut kunnaneläinlääkäri. Määräystä annettaessa on otettava huomioon kunnan mahdollisuudet suorittaa lakisääteiset ja muut tehtävänsä. Aluehallintovirasto voi määrätä kunnaneläinlääkärin suorittamaan tehtäviä myös toisen aluehallintoviraston toimialueella, jos määräys perustuu viimeksi mainitun aluehallintoviraston pyyntöön.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista tehtävistä.

70 §

Tulli

Tulli valvoo eläinterveysviranomaisten ohella eläinterveyttä koskevien säädösten noudattamista, kun eläimiä tai tuotteita siirretään jäsenvaltioiden välillä tai Suomesta muuhun kuin jäsenvaltioon.

Tullin suorittamassa valvonnassa noudatetaan tullilakia (304/2016), jollei eläinterveyttä koskevista säädöksistä muuta johdu.

71 §

Valtuutettu tarkastaja

Ruokavirasto voi myöntää luonnolliselle henkilölle määräajaksi oikeuden valtuutettuna tarkastajana suorittaa kunnaneläinlääkärin sijasta tai apuna pitopaikoissa ja muissa paikoissa tässä laissa tarkoitettuja tarkastuksia ja tutkimuksia sekä suorittaa tämän lain täytäntöönpanoon liittyviä toimeenpanevia tehtäviä, jos valvonta-asetuksen 30 tai 31 artiklassa säädetyt edellytykset täyttyvät. Valtuutetulla tarkastajalla ei ole oikeutta päästä tehtäviensä suorittamiseksi pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin.

Valtuutettu tarkastaja toimii tehtävässään Ruokaviraston valvonnassa. Toimeksiannon saaneiden luonnollisten henkilöiden ja toimivaltaisen viranomaisen velvollisuuksista säädetään valvonta-asetuksen 32 ja 33 artiklassa. Valtuutettuun tarkastajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Valtuutetun tarkastajan tulee vaadittaessa esittää kirjallinen valtuutus.

72 §

Työvelvolliset laajan eläintautiepidemian sattuessa

Jos a-luokan tauti tai uusi tauti on levinnyt maassa laajalle alueelle eivätkä valvontaviranomaisten voimavarat riitä sen vastustamiseen siten kuin tässä laissa säädetään, Suomessa vakituisesti asuvat laillistetut eläinlääkärit sekä eläinlääketieteen opiskelijat, joilla on oikeus harjoittaa väliaikaisesti eläinlääkärinammattia, ovat Ruokaviraston päätöksen nojalla velvollisia hoitamaan sellaisia 71 §:n 1 momentissa tarkoitettuja, eläintautitilanteen vuoksi välttämättömiä eläinlääkärin tehtäviä, joita he kohtuudella pystyvät tekemään ottaen huomioon heidän koulutuksensa, työkokemuksensa, terveydentilansa ja perhesuhteensa. Työvelvollisuus voi kestää enintään kaksi viikkoa kerrallaan, kuitenkin yhteensä enintään kaksi kuukautta. Valtion varoista maksetaan tehtävää suorittavalle henkilölle Ruokaviraston määräämä kohtuullinen palkkio ja korvaus aiheutuneista kustannuksista. Työvelvollisen varsinainen palvelussuhde ei katkea työmääräyksen johdosta.

Ruokavirasto voi antaa työmääräyksen, jos valvonta-asetuksen 30 tai 31 artiklassa säädetyt edellytykset täyttyvät. Toimivaltaisen viranomaisen velvollisuuksista säädetään valvonta-asetuksen 33 artiklassa. Aluehallintoviraston tulee huolehtia siitä, että työvelvollinen on selvillä tehtävän hoitamiseen liittyvistä velvollisuuksista ja vastuista.

Työvelvolliseksi määrättyyn henkilöön sovelletaan, mitä 71 §:n 2 momentissa säädetään valtuutetusta tarkastajasta. Tehtävissä sovelletaan lisäksi työaikalakia (872/2019), vuosilomalakia (162/2005), työturvallisuuslakia (738/2002), työterveyshuoltolakia (1383/2001), työtapaturma- ja ammattitautilakia (459/2015) ja julkisten alojen eläkelakia (81/2016) sekä soveltuvin osin

työsopimuslain (55/2001) säännöksiä työntekijän ja työnantajan oikeuksista ja velvollisuuksista. Työvelvollisella ei ole oikeutta päästä tehtäviensä suorittamiseksi pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin.

Työvelvollisen tulee tehtäviä hoitaessaan vaadittaessa esittää työmääräys.

73 §

Taudintorjunnan johtaminen ja taudintorjunnasta tiedottaminen

A–c-luokan taudin, uuden taudin sekä muu torjuttavan ja valvottavan eläintaudin taudinpurkauksissa aluehallintovirasto johtaa toimialueellaan eläintaudin torjuntaa ja sen leviämisen estämistä. Aluehallintovirasto toimii tarvittaessa Euroopan unionin lainsäädännössä tarkoitettuna alueellisena taudintorjuntakeskuksena.

Ruokavirasto ohjaa ja valvoo aluehallintoviraston toimintaa 1 momentissa mainittujen eläintautien hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi. Jos taudinpurkaus edellyttää toimenpiteitä usean aluehallintoviraston toimialueella, Ruokavirasto vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Ruokavirastolla on tarvittaessa oikeus antaa aluehallintovirastolle eläintaudin torjuntaa ja leviämisen estämistä koskevia käskyjä sekä päätöksellään ottaa 1 momentissa tarkoitettu johtovastuu aluehallintovirastolta, jos eläintaudin tehokas torjunta tai leviämisen estäminen muutoin vaarantuu. Ruokavirasto toimii lisäksi tarvittaessa Euroopan unionin lainsäädännössä tarkoitettuna kansallisena taudintorjuntakeskuksena.

Eläinterveysviranomaisen on tiedotettava epäillystä tai todetusta 1 momentissa mainituista taudinpurkauksista sekä toimenpiteistä eläintaudin leviämisen estämiseksi ja torjumiseksi. Jos eläintaudin vastustamiseksi riittää, tiedottaminen voidaan rajata koskemaan vain tiettyjä henkilöitä tai toimijoita taikka näiden muodostamia ryhmiä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tiedottamisesta.

74 §

Toiminnallinen asiantuntijaryhmä

Ruokavirasto päättää tapauskohtaisesti asiantuntijaryhmän kokoamisesta antamaan asiantuntija-apua a–c-luokan taudin torjuntatoimenpiteiden suunnitteluun.

Eläinterveysviranomainen voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa asiantuntijaryhmän jäsenelle tämän tehtävän edellyttämiä välttämättömiä tautitapauksia koskevia tietoja. Asiantuntijaryhmän jäsen ei saa käyttää saamiaan salassa pidettäviä tietoja muuhun kuin asiantuntijaryhmän toimintaan liittyvään tehtävään, ellei muualla laissa toisin säädetä.

13 luku

Valvonta ja rekisterit

75 §

Tarkastukset ja näytteenotto

Tarkastukseen tai tutkimukseen, joka liittyy eläinterveyttä koskevien säädösten noudattamisen valvontaan, sovelletaan, mitä valvonta-asetuksen 9–15, 35 ja 36 artiklassa säädetään viral-

lisen valvonnan osalta. Muuhun eläinterveyttä koskevissa säädöksissä tarkoitettuun tarkastukseen tai tutkimukseen sovelletaan, mitä valvonta-asetuksen 15 artiklassa säädetään muiden virallisten toimien osalta.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa tarkastuksen ja tutkimuksen saa tehdä vain toimivaltainen viranomainen. Tarkastus tai tutkimus voidaan tehdä vain, jos se on välttämätön tarkastuksen tai tutkimuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Ellei kyse ole Suomen tullialueelle tai siihen kuuluvan erityisen veroalueen alueelle saapumisen tai sieltä poistumisen välittömässä yhteydessä tehtävästä kulkuneuvoon kohdistuvasta tarkastuksesta, tarkastuksen tai tutkimuksen pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa saa tehdä vain, jos se on välttämätön ihmisten tai eläinten terveyteen kohdistuvan vakavan uhkan torjumiseksi, taikka jos on aihetta epäillä toimijan tai muun, jota eläinterveyttä koskevissa säännöksissä säädetyt velvollisuudet koskevat, syyllistyneen rikokseen, josta voi seurata vankeusrangaistus, tai 95 §:ssä tarkoitettuun eläintautirikkomukseen, josta voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle.

Eläinterveysviranomainen voi eläinterveyttä koskevien säädösten noudattamisen valvontaa varten etäviestintävälineiden välityksellä tunnistautumatta tilata toimijoilta näytteitä myytäviksi tarjottavista tuotteista. Näytteitä voidaan tilata vain tuotteista, joiden ei epäillä tai tiedetä olevan eläinterveyttä koskevien säädösten vastaisia. Vastaanotettujen näytteiden ottamista ja testaamista koskevan tiedonannon sekä toisen asiantuntijalausunnon hankkimisen osalta sovelletaan, mitä valvonta-asetuksen 36 artiklassa säädetään.

Toimija, jolla on vastuullaan eläimiä, on velvollinen järjestämään sellaiset olosuhteet, joissa eläimen tutkiminen tai muu eläimeen kohdistuva toimenpide voidaan tehdä turvallisesti ottaen huomioon eläimen tavanomainen käyttäytyminen, ellei toimenpiteen kiireellisyydestä muuta johdu.

76 §

Tiedonsaantioikeus

Toimivaltaisella viranomaisella, valtuutetulla tarkastajalla sekä työvelvollisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä eläinterveyttä koskevissa säädöksissä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot toimijoilta ja muilta, joita mainituissa säädöksissä säädetyt velvoitteet koskevat.

Toimivaltaisella viranomaisella on lisäksi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi eläintenpitoon tai muuhun eläinterveyttä koskevissa säädöksissä säädettyyn toimintaan liittyvät välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta.

77 §

Ulkomaisten viranomaisten ja kansainvälisten toimielinten tarkastusoikeus

Mitä eläinterveyttä koskevissa säädöksissä säädetään viranomaisten oikeudesta tehdä tarkastuksia, ottaa näytteitä, päästä valvonnan edellyttämiin paikkoihin sekä saada valvonnan edellyttämät tiedot ja asiakirjat, koskee myös Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettuja tarkastajia silloin, kun kyseinen lainsäädäntö tai kansainvälinen sopimus tätä edellyttää. Viranomaisen on tarvittaessa toimittava yhteistyössä ulkomaisten viranomaisten ja kansainvälisten toimielinten tarkastajien kanssa.

78 §

Virka-apu

Poliisin on tarvittaessa annettava eläinterveysviranomaiselle, valtuutetulle tarkastajalle sekä työvelvolliselle virka-apua tässä laissa tai Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, jos tehtävien hoitamista estetään tai jos tehtävissä muuten tarvitaan poliisivaltuuksien käyttöä.

Pelastusviranomaisen antamasta virka-avusta eläinterveysviranomaiselle 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi säädetään pelastuslain (379/2011) 50 §:ssä.

79 §

Rekisterit hyväksytyistä pitopaikoista, nimetyistä laboratorioista sekä rekisteröidyistä ja luvan saaneista

Eläinterveyssäännöstön 101 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdassa ja 185 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdassa säädetään rekisterin pitämisestä 39 §:ssä tarkoitetuista hyväksynnän saaneista pitopaikoista sekä 43 §:ssä tarkoitetuista hyväksytyistä vesiviljelypitopaikoista ja vesieläinten taudintorjuntaan soveltuvista laitoksista.

Rekisteriä pidetään myös kotimaankauppaa varten hyväksytyistä 40 §:ssä tarkoitetuista sperman keräysasemista ja 41 §:ssä tarkoitetuista alkioiden keräysryhmistä. Rekisterin tietosisällön osalta noudatetaan, mitä Euroopan unionin säädöksissä säädetään 39 §:ssä tarkoitetun hyväksynnän saaneita sukusolujen ja alkioiden pitopaikkoja koskevan rekisterin tietosisällöstä. Rekisterin perusteella voidaan julkaista sähköisesti luettelo, jossa voi olla niitä tietoja, joita sukusolujen ja alkioiden pitopaikoista voidaan Euroopan unionin säädösten mukaan julkaista.

Lisäksi rekisteriä pidetään 62 §:n 2 momentissa tarkoitetuista virallisista laboratorioista, 63 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista omavalvontalaboratorioista ja 63 §:n 4 momentissa tarkoitetuista ilmoitusvelvollisista laboratorioista, 64 §:n 1 momentissa tarkoitetuista taudinaiheuttajan käsittelyyn liittyvistä luvista sekä 53 §:ssä tarkoitetuista viejistä. Rekistereihin merkitään toimijan ja toimitilojen yhteystiedot ja mahdollinen pitopaikan rekisterinumero, tiedot siitä, mitä toimintaa nimeäminen, lupa tai rekisteröinti koskee sekä tiedot toiminnan lopettamisesta ja nimeämisen, luvan tai rekisteröinnin peruuttamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteritietojen merkitsemisessä ja tietojen julkaisemisessa noudatettavasta menettelystä.

80 §

Eläintautien valvontaa varten rekisteröitävät tiedot

Eläintautien valvontaa varten rekisteriä pidetään:

1) todetuista luetteloitujen ja uusien tautien sekä muiden torjuttavien ja valvottavien eläintautien tapauksista;

2) pitopaikkaan kohdistuvista taudintorjuntatoimenpiteistä sekä näitä koskevista poikkeusluvista;

3) pitopaikoista, joihin eläintauti on epidemiologisen selvityksen perusteella voinut tarttua tai josta se on voinut levitä;

4) kielloista ja rajoituksista, jotka on annettu 15 luvun säännösten nojalla;

5) pitopaikoista, jotka ovat sitoutuneet vapaaehtoiseen terveysvalvontaan, pitopaikkojen terveysluokituksesta ja 14 §:ssä tarkoitetusta asemasta sekä terveysluokan tai aseman peruuttamisesta;
6) eläimille annetuista pakollisista rokotuksista, joista on ilmoitettu eläinterveysviranomaiselle tai joiden toimeenpanosta se on vastannut;
7) valtuutetuille tarkastajille annetuista valtuutuksista; sekä
8) suoritetuista tarkastuksista ja näytteenotoista sekä näytteistä tehtyjen tutkimusten tuloksista.
Pitopaikkojen terveysluokituksesta ja asemasta julkaistaan 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen rekisteritietojen perusteella sähköisesti toimijoiden käyttöön tarkoitettu luettelo.
Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteritietojen merkitsemisessä noudatettavasta menettelystä.

81 §

Rekistereihin sovellettavat säännökset

Edellä 79 ja 80 §:ssä tarkoitetut rekisterit ovat osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008) mukaista maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää. Rekisterinpitoa koskevien vastuiden osalta sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään.
Ruokavirasto huolehtii eläinterveyttä koskevien säädösten edellyttämästä rekisteritietojen julkaisusta.
Jos toimija on ilmoittanut toiminnan lopettamisesta, toiminta muutoin todetaan loppuneeksi, rekisteröinnin voimassaolo on päättynyt taikka hyväksyntä, nimeäminen, lupa tai rekisteröinti on peruutettu, 79 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin merkityt tiedot poistetaan, kun niiden käyttötarvetta ei enää ole ja viimeistään kolmen vuoden kuluttua viimeisestä toimijaa koskevasta merkinnästä, ellei Euroopan unionin säädöksistä muuta johdu. Edellä 80 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot säilytetään pysyvästi.
Tullille toimitettujen tietojen rekisteriin merkitsemisestä, käytöstä ja luovuttamisesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetussa laissa (650/2019).

14 luku

Eräiden kustannusten ja korvausten maksaminen valtion varoista

82 §

Vastuu eläintaudin hävittämiskustannuksista

Eläinten lopettamista, omaisuuden hävittämistä sekä näihin liittyviä puhdistus- ja desinfektiotoimenpiteitä koskevan määräyksen täytäntöönpanoon liittyvästä työstä aiheutuvista kustannuksista vastaa valtio. Sama koskee täytäntöönpanoon liittyvistä laitteista ja välineistä sekä tarvikkeista ja aineista aiheutuvia kustannuksia. Toimijalle aiheutuneita kustannuksia tai toimijan omaa työtä ei kuitenkaan voida korvata valtion varoista, ellei kyseessä ole vesiviljelyeläimissä esiintyvä eläintauti.
Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, valtion vastuu ei koske tilanteita, joissa vastuu määräyksen täytäntöönpanosta kuuluu toimijalle tai lemmikkieläimen pitäjälle.

83 §

Korvaukset viranomaisen määräyksestä lopetetusta eläimestä

Omistajalla on oikeus saada valtion varoista korvaus eläimestä, jonka eläinterveysviranomainen on eläintaudin toteamiseksi tai a–c-luokan tautia, uutta tautia tai muuta torjuttavaa eläintautia koskevana taudintorjuntatoimenpiteenä määrännyt lopetettavaksi tai teurastettavaksi taikka joka on mainittuna taudintorjuntatoimenpiteenä määrätyn käsittelyn tai muun toimenpiteen seurauksena kuollut. Taudintorjuntatoimenpiteellä ei tarkoiteta lain 15 luvussa säädettyinä pakkokeinoina määrättäviä toimenpiteitä. Korvauksena suoritetaan eläimen käypä arvo, joksi katsotaan se arvo, joka eläimellä olisi ollut ilman viranomaisen määräyksen perusteena olevaa eläintautia. Jos korvattavaa eläintä voidaan käyttää kokonaan tai osaksi hyödyksi, vähennetään korvattavasta määrästä eläimen jäännöskäyttöarvo.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, korvausten maksamista varten voidaan vahvistaa eläinlajikohtaiset vakiokorvaukset, jotka, ottaen huomioon eläimen ikä, koko, oletettu tuotto ja muut vastaavat seikat, vastaavat kyseisten eläinten keskimääräistä käypää arvoa. Vakiokorvauksesta vähennetään korvattavan eläimen jäännöskäyttöarvo. Omistajalla on kuitenkin oikeus saada korvauksen suuruus määritellyksi vakiokorvauksen sijasta eläimen käyvän arvon perusteella, jos eläimen arvo jalostuksellisista tai muista vastaavista syistä huomattavasti ylittää keskimääräisen käyvän arvon.

Eläimestä, joka on määrätty lopetettavaksi tai teurastettavaksi 35 §:n 1 momentin nojalla, on omistajalla oikeus saada valtion varoista korvatuksi enintään kolme neljäsosaa eläimen käyvästä arvosta tai vakiokorvauksesta, josta on vähennetty eläimen jäännöskäyttöarvo. Jos korvattavia tapauksia on paljon, voidaan korvauksen määrää alentaa. Korvauksen maksaminen edellyttää lisäksi, että pitopaikassa suoritetaan taudin leviämisen estämiseksi tehdyn päätöksen kumoamisen edellyttämät puhdistus- ja desinfektiotoimenpiteet.

Korvausta ei suoriteta eläimestä, jonka arvo on vähäinen, ellei korvauksen suorittamiseen ole erityisen painavia syitä.

Edellä 2 momentissa tarkoitetut vakiokorvaukset vahvistetaan valtioneuvoston asetuksella.

84 §

Korvaus viranomaisen määräyksestä hävitetystä omaisuudesta

Omistajalla on oikeus saada valtion varoista korvaus sellaisista tuotteista, aineista, tavaroista, esineistä ja rakenteista, jotka on viranomaisen määräämänä a–c-luokan tautia, uutta tautia tai muuta torjuttavaa eläintautia koskevana taudintorjuntatoimenpiteenä hävitetty tai käsitelty siten, että ne ovat vahingoittuneet tai muuttuneet käyttökelvottomiksi. Taudintorjuntatoimenpiteellä ei tarkoiteta lain 15 luvussa säädettyinä pakkokeinoina määrättäviä toimenpiteitä. Korvauksena suoritetaan omaisuuden käypä arvo. Korvausta ei suoriteta omaisuudesta, jonka arvo on vähäinen, ellei korvauksen suorittamiseen ole erityisen painavia syitä.

85 §

Korvaus tuotannon menetyksestä

Jos a–c-luokan tautia, uutta tautia tai muuta torjuttavaa eläintautia koskevana eläintaudin leviämisen estämistä koskevana toimenpiteenä tai taudintorjuntatoimenpiteenä määrätty kielto, ehto, rajoitus tai velvoite estää tai vaikeuttaa eläintuotantoa, voidaan toimijalle aiheutunut, hänen toimeentuloaan merkittävästi vaikeuttava taloudellinen vahinko korvata valtion varoista.

Korvauksena voidaan suorittaa enintään kolme neljäsosaa vahingon suuruudesta.

86 §

Kustannusten ja korvausten maksamista koskevat rajoitukset

Tässä luvussa säädettyihin kustannuksiin ja korvauksiin sovelletaan maatalousalalla toimivien yritysten osalta tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 702/2014 (EUVL L 193, 1.7.2014, s. 1) I lukua ja 26 artiklaa.

Vesiviljelyalalla toimiville yrityksille tässä luvussa säädetyt kustannukset ja korvaukset maksetaan kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontukien tarkastelemista koskevista suuntaviivoista annetun komission tiedonannon (2015/C 217/01) 5.4 jakson mukaisena tukena.

Tässä luvussa tarkoitettuja kustannuksia ja menetyksiä ei korvata, jos ne ovat syntyneet eläinperäisten tuotteiden jalostuksessa tai muiden tuotteiden tai rehujen valmistuksessa taikka eläinperäisten tuotteiden tai muiden tuotteiden kaupan pitämisessä tai jos ne ovat aiheutuneet:

1) 1 momentissa mainitun asetuksen 2 artiklan 26 kohdassa tarkoitetulle suurelle yritykselle, joka toimii maatalousalalla; tai

2) yritykselle, joka ei ole noudattanut eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä tarkoitettua tuen takaisinperintäpäätöstä.

Korvausta 83–85 §:ssä tarkoitetuista menetyksistä ei makseta 1 momentissa mainitun asetuksen 2 artiklan 14 kohdassa tarkoitetulle vaikeuksissa olevalle yritykselle, ellei vaikeuksiin joutuminen johdu taudinpurkauksesta.

Tässä luvussa tarkoitettuja kustannuksia ja menetyksiä ei korvata myöskään, jos ne ovat aiheutuneet eläintaudista, jota ei ole mainittu Maailman eläintautijärjestön vahvistamassa eläintautien luettelossa, eläinterveyssäännöstön 226 artiklassa tarkoitetussa komission täytäntöönpanosäädöksessä taikka elintarvikeketjuun, eläinten terveyteen ja eläinten hyvinvointiin, kasvien terveyteen ja kasvien lisäysaineistoon liittyvien menojen hallinnointia koskevista säännöksistä, neuvoston direktiivien 98/56/EY, 2000/29/EY ja 2008/90/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 178/2002, (EY) N:o 882/2004, (EY) N:o 396/2005, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/128/EY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009 muuttamisesta sekä neuvoston päätösten 66/399/ETY, 76/894/ETY ja 2009/470/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 652/2014 liitteessä I tai II.

Korvauksen määrästä vähennetään samoista kustannuksista tai menetyksistä vakuutussopimuksen tai muun lain perusteella maksettavat korvaukset.

87 §

Korvauksen hakeminen ja ennakkokorvaus

Tässä luvussa tarkoitettuja korvauksia on haettava Ruokavirastolta, joka päättää niiden myöntämisestä. Edellä 83 §:n 1 momentissa tarkoitettua korvausta on haettava kahden kuukauden kuluessa siitä, kun eläin on lopetettu tai teurastettu. Muita korvauksia on haettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun korvauksiin oikeuttavat toimenpiteet on suoritettu taikka kiellon, ehdon tai rajoituksen voimassaolo on päättynyt. Hakemukseen on liitettävä riittävä selvitys kustannuksista ja vahingoista.

Jos korvauksen hakijan oikeus korvaukseen on ilmeinen, Ruokavirasto voi suorittaa hakijalle ennakkokorvausta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemukseen liitettävän selvityksen sisällöstä.

88 §

Perusteet korvauksen epäämiselle

Oikeus tässä luvussa tarkoitettuihin korvauksiin menetetään kokonaan tai osittain, jos korvaukseen oikeutettu on rikkonut eläinterveyttä koskevia säädöksiä, eläintunnistusjärjestelmästä annettua lakia (238/2010), eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annettua lakia tai mainittujen lakien nojalla täytäntöön pantuja Euroopan unionin säädöksiä taikka ei ole noudattanut mainittujen säädösten nojalla tehtyä hallintopäätöstä. Oikeus korvauksiin menetetään myös, jos korvaukseen oikeutettu on hankkiessaan eläimen tai muun omaisuuden tiennyt tai hänen olosuhteet huomioon ottaen olisi pitänyt tietää, että eläin sairastaa tai kantaa korvauksen perusteena olevaa eläintautia tai että omaisuudessa on tartuntaa.

Tässä luvussa tarkoitettuja korvauksia ei makseta valtion varoista myöskään siltä osin kuin korvaukseen oikeutettu on saanut tai on oikeutettu saamaan samasta vahingosta korvauksen Euroopan unionin perustamasta rahastosta.

89 §

Korvauksen takaisinperintä ja valtion takautumisoikeus

Se, jolle on 87 §:n 2 momentin mukaisena ennakkokorvauksena maksettu enemmän kuin mihin hänelle on oikeus, on velvollinen palauttamaan liikaa saamansa määrän kuukauden kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon lopullisesta korvauksen määrästä.

Ruokaviraston on määrättävä korvaus maksettavaksi takaisin kokonaan tai osaksi, jos sen saaja on korvausta hakiessaan antanut vääriä tai harhaanjohtavia tietoja taikka salannut tietoja ja tällä menettelyllä on ollut vaikutusta korvauksen myöntämiseen.

Ruokaviraston on lisäksi velvoitettava se, joka on tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttanut korvauksen perusteena olevan eläintaudin leviämisen toisen omistamiin eläimiin, kokonaan tai osaksi korvaamaan valtiolle kustannukset ja korvaukset, jotka on tämän menettelyn seurauksena korvattu valtion varoista.

Jos liikaa maksettua ennakkokorvausta ei palauteta 1 momentissa tarkoitetussa ajassa taikka muuta palautettavaa tai korvattavaa määrää makseta viimeistään Ruokaviraston asettamana eräpäivänä, valtiolle on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Kustannusten ja korvausten perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

15 luku

Pakkokeinot ja seuraamukset

90 §

Määräys

Toimivaltainen viranomainen voi määrätä sen, joka rikkoo eläinterveyttä koskevaa säädöstä tai ei noudata mainitun säädöksen nojalla tehtyä hallintopäätöstä, välittömästi tai asiaan laatuun nähden riittävässä määräajassa täyttämään velvollisuutensa.

91 §

Kielto ja rajoitus

Aluehallintovirasto voi kieltää luetteloituun tai taudille alttiiseen lajiin kuuluvien eläinten tai niistä saatujen tuotteiden markkinoille saattamisen tai muun siirtämisen pitopaikkaan tai sieltä pois toistaiseksi taikka rajoittaa sitä toistaiseksi, jos toiminnan harjoittaminen edellyttää eläinterveyttä koskevien säädösten mukaista lupaa tai hyväksyntää eikä sitä ole myönnetty tai jos pitopaikan tai pidettävien eläinten osalta ei noudateta:

1) eläinterveyssäännöstön 10 artiklassa säädettyjä eläinten terveyteen ja bioturvaamiseen liittyviä velvoitteita;
2) 11 §:ssä tarkoitettuun pakolliseen zoonoosivalvontaan sisältyviä velvoitteita;
3) 15 §:ssä tarkoitettuun pakolliseen rokotukseen tai käsittelyyn liittyviä velvoitteita;
4) 17 §:ssä tarkoitettuja varotoimenpiteitä; tai
5) 5, 6 tai 10 luvussa tarkoitettuja taudin leviämisen estämistä tai taudintorjuntatoimenpiteitä koskevissa päätöksissä toimijalle tai lemmikkieläimen pitäjälle määrättyjä velvoitteita.

Kiellon tai rajoituksen asettaminen edellyttää lisäksi, että toimija tai lemmikkieläimen pitäjä ei ole viranomaisen kehotuksesta huolimatta asetetussa määräajassa korjannut puutetta ja että tämä menettely aiheuttaa vakavaa vaaraa luetteloidun taudin, muun torjuttavan eläintaudin tai valvottavan eläintaudin leviämisestä taikka vaaraa ihmisten terveydelle. Kielto tai rajoitus voidaan asettaa vain siinä laajuudessa kuin se on tarpeen eläintaudin leviämisriskin hallitsemiseksi. Kielto ja rajoitus on välittömästi kumottava, jos tarkastuksessa todetaan, että 1 momentissa tarkoitettuja velvoitteita noudatetaan, ja jos tutkimustulokset osoittavat, ettei pitopaikassa esiinny eläintautia, jonka leviämisen estämiseen mainitut velvoitteet tähtäävät.

Käsitellessään 1 momentissa tarkoitettua asiaa aluehallintovirasto voi asettaa mainitussa momentissa tarkoitetun kiellon, rajoituksen tai määräyksen väliaikaisena, jos se on ihmisten tai eläinten terveydelle aiheutuvan välittömän vaaran vuoksi välttämätöntä. Väliaikainen kielto tai rajoitus on voimassa, kunnes aluehallintovirasto antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Aluehallintoviraston tulee huolehtia siitä, että asiassa tarvittavat selvitykset tehdään viivytyksettä.

92 §

Hyväksymisen, luvan, nimeämisen, rekisteröinnin ja pitopaikan aseman peruuttaminen

Eläinterveyttä koskevissa säädöksissä edellytetyn hyväksymisen, luvan, nimeämisen, rekisteröinnin, pitopaikan terveysluokan tai taudista vapaan tai vektoreilta suojatun aseman peruuttamisesta päättää sen myöntänyt viranomainen.

Edellä 39 §:ssä tarkoitetun hyväksymisen ja maaeläinten lokeron hyväksymisen peruuttamisesta säädetään eläinterveyssäännöstön 100 artiklassa. Vesiviljelypitopaikkojen ja vesieläinten taudintorjuntaan soveltuvien laitosten hyväksymisen sekä vesieläinten lokeron peruuttamisesta säädetään eläinterveyssäännöstön 184 artiklassa. Virallisen laboratorion nimeämisen peruuttamisesta säädetään valvonta-asetuksen 39 artiklassa. Pitopaikan taudista vapaan tai vektoreilta suojatun aseman peruuttamisesta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä tiettyjen luetteloitujen ja uusien tautien seurantaa, hävittämisohjelmia ja taudista vapaata asemaa koskevien sääntöjen osalta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2020/689 20 ja 44 artiklassa.

Sperman keräysaseman tai alkioiden keräysryhmän hyväksyminen kotimaankauppa varten, omavalvontalaboratorion nimeäminen, taudinaiheuttajan käsittelyyn liittyvä lupa taikka viejän tai ilmoituksen tehneen laboratorion rekisteröinti voidaan peruuttaa, jos hyväksymiselle, nimeämiselle, luvan myöntämiselle tai rekisteröinnille säädetyt edellytykset eivät enää täyty tai toi-

minnassa olennaisesti rikotaan eläinterveyttä koskevia säädöksiä tai mainittujen säädösten nojalla tehtyjä päätöksiä tai eläintunnistusjärjestelmästä annettua lakia tai sen nojalla täytäntöön pantuja Euroopan unionin säännöksiä. Hyväksyminen ja lupa voidaan peruuttaa myös, jos toiminnasta aiheutuu vakavaa vaaraa a–c-luokan taudin taikka muun torjuttavan tai valvottavan eläintaudin leviämisestä tai vaaraa ihmisten terveydelle eikä tätä vaaraa voida muulla tavoin estää. Edellytyksenä hyväksymisen, nimeämisen, luvan tai rekisteröinnin peruuttamiselle edellä mainituissa tapauksissa on lisäksi, ettei toimija ole viranomaisen kehotuksesta huolimatta asetetussa määräajassa korjannut puutetta.

Hyväksyminen, nimeäminen, lupa ja pitopaikan terveysluokka tai asema on peruutettava, jos toiminta on lopetettu muutoin kuin tilapäisesti.

Edellä 2 momentissa säädetystä peruuttamisesta päättävä viranomainen voi kieltää toimijaa harjoittamasta hyväksymisen, nimeämisen, luvan tai rekisteröinnin kohteena olevaa toimintaa asian käsittelyn aikana, jos puute on sellainen tai toiminta on sen laatuista, että ihmisten tai eläinten terveys vaarantuu. Kielto voidaan asettaa enintään kahden viikon pituiseksi määräajaksi. Jos päätöstä ei ole annettu tässä ajassa, määräaikaa voidaan jatkaa. Kielto voi kuitenkin olla voimassa yli kuukauden vain, jos päätöksenteon viivästyminen johtuu toimijan omasta menettelystä tai laiminlyönnistä.

93 §

Toimenpiteet, kun jäsenvaltioiden välisiä siirtoja koskevia vaatimuksia on rikottu

Jos toisesta jäsenvaltiosta toimitettu eläin tai tuote taikka eläimen tai tuotteen mukana olevat asiakirjat eivät täytä niille eläinterveyttä koskevissa säädöksissä säädettyjä vaatimuksia, aluehallintovirasto tai Tulli voi määrätä eläimen pidettäväksi karanteenissa tai eristettynä määräpaikassa tai osoittamassaan muussa paikassa taikka tuotteen säilytettäväksi määräpaikassa tai osoittamassaan muussa paikassa siihen asti, kunnes puutteet on korjattu. Kunnaneläinlääkäri voi tehdä mainitun päätöksen kiireellisessä tilanteessa, jossa aluehallintovirasto tai Tulli ei ole vielä ryhtynyt asiassa toimenpiteisiin. Kunnaneläinlääkärin on toimitettava tieto tekemästään päätöksestä välittömästi aluehallintovirastolle.

Jos puutteita ei ole mahdollista korjata tai niitä ei ole korjattu asetetussa määräajassa, aluehallintovirasto tai Tulli voi määrätä eläimen lopetettavaksi tai tuotteen hävitettäväksi. Se voi toimijan tai lemmikkieläinten pitäjän siihen suostuessa myös määrätä eläimen tai tuotteen palautettavaksi jäsenvaltioon, josta se on tuotu, jos kyseisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen hyväksyy palautuksen, taikka käsiteltäväksi tai eläimen pidettäväksi karanteenissa tai eristettynä viranomaisen osoittamassa muussa paikassa, jos eläimeen tai tuotteeseen liittyvä eläintaudin leviämisvaara on siten mahdollista poistaa.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä koskevassa päätöksessä voidaan asettaa toimenpiteitä koskevia, eläintautien leviämisen estämiseksi välttämättömiä ehtoja. Toimija tai lemmikkieläimen pitäjä vastaa toimenpiteiden suorittamisesta.

94 §

Uhkasakko ja teettäminen

Aluehallintovirasto, Ruokavirasto tai Tulli voi tehostaa 90–93 §:ssä tarkoitettua kieltoa, rajoitusta tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Uhkasakosta ja teettämisuhasta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

95 §

Rangaistussäännökset

Rangaistus eläintaudin leviämisvaaran aiheuttamisesta säädetään rikoslain (39/1889) 44 luvun 4 a §:ssä, säännöstelyrikoksesta 46 luvun 1 §:ssä ja salakuljetuksesta 46 luvun 4 §:ssä.

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) laiminlyö 19 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tekemisen omistuksessaan tai muutoin kuin tilapäisesti hallinnassaan olevalla eläimellä epäilemästään eläintaudista taikka laiminlyö 20 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tekemisen,

2) ei noudata 25, 32 tai 36 §:ssä tarkoitetulla taudin leviämisen estämistä koskevalla päätöksellä taikka 25–27, 33, 36–38 §:ssä tarkoitettuja taudintorjuntatoimenpiteitä tai vyöhykkeitä koskevalla päätöksellä määrättyä kieltoa, ehtoa tai rajoitusta taikka laiminlyö suorittaa mainitulla päätöksellä määrätyn toimenpiteen,

3) laiminlyö valvonta-asetuksen 15 artiklan 2 kohdassa säädetyn velvollisuutensa avustaa viranomaista taudintorjuntapäätösten täytäntöönpanossa, ellei avustamista pidetä kohtuuttomana ottaen huomioon hänen henkilökohtaiset ominaisuutensa ja olosuhteensa, tai

4) rikkoo 91 §:n nojalla määrättyä kieltoa tai rajoitusta taikka laiminlyö 93 §:n nojalla määrättyjen toimenpiteiden suorittamisen,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *eläintautirikkomuksesta* sakkoon.

Viranomainen voi jättää esitutkintaviranomaiselle ilmoittamatta rikkomuksen, jos teko tai laiminlyönti on vähäinen eikä kyseessä ole viranomaisen kieltojen ja määräysten toistuva rikkominen.

16 luku

Erinäiset säännökset

96 §

Viranomaisten suoritteista perittävät maksut

Valtion viranomaisen ja valtuutetun tarkastajan suoritteista valtiolle perittäviin maksuihin sovelletaan, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään.

Aluehallintovirasto määrää ja perii valtiolle maksuja eläinterveyttä koskevien säädösten mukaisista kunnaneläinlääkärin suoritteista. Kunnaneläinlääkärin suoritteista perittävien maksujen suuruudesta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaissa säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuutta ja maksujen suuruutta koskevista yleisistä perusteista ja muista perusteista. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään myös kunnaneläinlääkärin suoritteiden laskutuksessa noudatettavasta menettelystä.

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, maksua ei peritä muihin kuin jäsenvaltioihin toimitettavia eläinperäisiä tuotteita koskevasta eläinterveystodistuksesta, jos kunta perii maksun samasta todistuksesta.

Viranomaisen velvollisuudesta periä maksu säännösten noudattamatta jättämisestä aiheutuvista ylimääräisistä valvontatoimista säädetään lisäksi valvonta-asetuksen 79 artiklan 2 kohdan c alakohdassa.

97 §

Valtuutetuille tarkastajille maksettavat palkkiot ja korvaukset

Ruokavirasto maksaa valtuutetuille tarkastajille näiden suorittamista tarkastuksista, tutkimuksista ja muista toimenpiteistä palkkiota sekä korvaa heille aiheutuneita kustannuksia sopimukseen perustuen.

98 §

Valtion kunnille maksama korvaus

Eläinlääkintähuoltolain 23 §:ssä säädetään kunnan oikeudesta saada valtion varoista korvaus tämän lain mukaan kunnaneläinlääkärille kuuluvien tehtävien suorittamisesta.

99 §

Ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen

Jos valvonta-asetuksen 140 artiklassa tarkoitetun säännösten rikkomista koskevan ilmoituksen toimivaltaiselle viranomaiselle on tehnyt luonnollinen henkilö, hänen henkilöllisyytensä on pidettävä salassa, jos henkilöllisyyden paljastamisesta voidaan olosuhteiden perusteella arvioida aiheutuvan hänelle haittaa.

100 §

Muutoksenhaku

Edellä 14 luvussa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Tämän lain 91 §:n 3 momentissa tarkoitettuun väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

Muutoksenhaussa eläinterveyttä koskevan säädöksen nojalla annettuun kunnaneläinlääkärin päätökseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Tämän lain 69 §:n 3 momentissa tarkoitettuun väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

Eläinterveyttä koskevan säädöksen nojalla tehdyssä viranomaisen päätöksessä on määrättävä, että päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää, jos:

1) päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava viivytyksettä täytäntöön; tai

2) täytäntöönpanoa ei eläinten tai ihmisten terveyden suojaamiseen taikka eläinperäisten tuotteiden turvallisuuden varmistamiseen liittyvän syyn vuoksi voida lykätä.

Muutoksenhausta Tullin päätökseen säädetään tullilaissa.

Eläinterveyttä koskevien säädösten mukaisesta toimenpiteestä valtiolle määrättyjä 96 §:ssä tarkoitettuja maksuja koskevasta muutoksenhausta säädetään valtion maksuperustelain 11 b §:ssä.

101 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tällä lailla kumotaan eläintautilaki (441/2013).
Jos muualla lainsäädännössä viitataan kumottuun lakiin, tämän lain voimaan tultua sovelletaan sen asemesta tämän lain säännöksiä.

102 §

Siirtymäsäännökset

Eläinterveyssäännöstön 94, 95 tai 176–179 artiklassa tarkoitettua pitopaikan tai toimijan hyväksymistä ei tarvitse erikseen myöntää, jos mainituissa artikloissa tarkoitettuun toimintaan on tämän lain voimaan tullessa voimassa oleva lupa tai hyväksyminen, ellei tästä laista taikka Euroopan unionin säännöksistä muuta johdu.
Ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyt viejät, kotimaankauppaa varten hyväksytyt sperman keräysasemat ja alkioiden keräysryhmät sekä 63 §:n 4 momentissa tarkoitettuja näytteitä tutkivat ilmoituksen tehneet laboratoriot saavat ilman eri rekisteröintiä, hyväksymistä tai ilmoitusta jatkaa toimintaansa niitä koskevien päätösten tai ilmoitusten mukaisesti.
Rekisteröityjä eläinterveyssäännöstön 176 artiklan 2 kohdan a–c alakohdassa ja 43 §:n 2 momentissa mainitun delegoidun asetuksen 4 artiklan c alakohdassa tarkoitettuja vesiviljelypitopaikkoja koskevat riskinarvioinnit tulee suorittaa kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Jos pitopaikkaan liittyy riskinarvioinnin perusteella riski, toimijan tulee hakea pitopaikan hyväksymistä kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on saanut tiedon riskinarvioinnin tuloksesta.
Ennen tämän lain voimaantuloa tehdyt rajoitusvyöhykkeitä ja taudintorjuntatoimenpiteitä koskevat päätökset jäävät, siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa tämän lain tai eläinterveyssäännöstön kanssa, edelleen voimaan.

———

2.

Laki

rikoslain 44 luvun 4 a §:n ja 46 luvun 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rikoslain (39/1889) 46 luvun 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1284/2019, sekä
muutetaan 44 luvun 4 a §, sellaisena kuin se on laissa 518/2015, seuraavasti:

44 luku

Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

4 a §

Eläintaudin leviämisvaaran aiheuttaminen

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta
1) eläintautilain (/),
2) eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015),
3) tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 (”eläinterveyssäännöstö”),
4) muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus),
5) tiettyjen tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001,
6) lemmikkieläinten muista kuin kaupallisista siirroista ja asetuksen (EY) N:o 998/2003 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 576/2013 taikka
7) 1 tai 2 kohdassa mainitun lain tai 3–6 kohdassa mainitun asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen
vastaisesti siirtää, käsittelee, hävittää, pitää hallussaan tai luovuttaa eläimiä, eläinten alkioita tai sukusoluja, muita eläimistä saatavia tuotteita tai muita esineitä tai aineita taikka jättää noudattamatta eläintaudin leviämisen estämiseksi määrättyä kieltoa tai rajoitusta siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle taikka vakavaa vaaraa eläinten terveydelle, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *eläintaudin leviämisvaaran aiheuttamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain 2 ja 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 2 §:n 1 momentti ja 30 §:n 2 momentti seuraavasti:

2 §

Suhde muihin säädöksiin

Eläintautien leviämisen ehkäisystä säädetään myös eläintautilaissa (/).

— —

30 §

Hävittäminen poikkeuksellisissa olosuhteissa

— —

Aluehallintovirasto voi eläintautilaissa tarkoitetun taudin leviämisen estämistä koskevan päätöksen yhteydessä ja Ruokavirasto mainitussa laissa tarkoitetun taudintorjuntatoimenpiteitä koskevan päätöksen yhteydessä päättää eläintautitapauksissa sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti muun kuin sivutuoteasetuksen 8 artiklan a kohdan i alakohdassa tarkoitetun luokkaan 1 kuuluvan aineksen hävittämisestä hautaamalla maahan tai tämän lain 29 §:ssä säädetystä kiellosta poiketen polttamalla avotulella, jos kuljetus lähimpään käsittelylaitokseen aiheuttaisi vaaraa terveydelle tai jos käsittelylaitosten kapasiteetti on ylittynyt eläintautiepidemian johdosta.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

4.

Laki

metsästyslain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsästyslain (615/1993) 23 §, sellaisena kuin se on laissa 1469/2009, seuraavasti:

23 §

Metsästyksen rajoittaminen yleisen turvallisuuden vuoksi

Jos yleisen turvallisuuden kannalta on erityisen tärkeää, aluehallintovirasto voi määräajaksi tietyllä alueella kieltää metsästyksen tai rajoittaa sitä. Ennen kiellon tai rajoituksen määräämistä on metsästysoikeuden haltijaa ja alueen omistajaa kuultava.

Aluehallintoviraston tulee kumota 1 momentissa tarkoitettu kielto tai rajoitus ennen määräajan päättymistä, jos kiellon tai rajoituksen voimassapitämiseen ei enää ole tarvetta.

Aluehallintovirastolle kuuluvista 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tehtävistä huolehtii Suomen talousvyöhykkeellä se aluehallintovirasto, jonka toimialueen kohdalla kysymyksessä oleva osa talousvyöhykkeestä sijaitsee. Ahvenanmaan valtionviraston toimialueen vastaista rajaa lukuun ottamatta aluehallintovirastojen toimialueiden välisen rajan katsotaan jatkuvan aluevesien ulkorajalta suuntaansa muuttamatta talousvyöhykkeen ulkorajaan saakka.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 15.10.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä

Liitteet
Rinnakkaistekstit

2.

Laki

rikoslain 44 luvun 4 a §:n ja 46 luvun 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
kumotaan rikoslain (39/1889) 46 luvun 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1284/2019, sekä
muutetaan 44 luvun 4 a §, sellaisena kuin se on laissa 518/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
44 luku	44 luku
Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista	**Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista**
4 a §	4 a §
Eläintaudin leviämisvaaran aiheuttaminen	*Eläintaudin leviämisvaaran aiheuttaminen*
Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta eläintautilain (441/2013) tai eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) tai niiden nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti 1) tuo maahan tai vie maasta, siirtää, käsittelee, pitää hallussaan taikka luovuttaa eläimiä, eläinten alkioita tai sukusoluja, muita eläimistä saatavia tuotteita taikka muita esineitä tai aineita tai 2) jättää noudattamatta eläintaudin leviämisen estämiseksi määrättyä kieltoa tai rajoitusta siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle taikka vakavaa vaaraa eläinten terveydelle, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *eläintaudin leviämisvaaran aiheuttamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.	Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta *1) eläintautilain (/),* *2) eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015),* *3) tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 (”eläinterveyssäännöstö”),* *4) muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus),* *5) tiettyjen tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001,* *6) lemmikkieläinten muista kuin kaupallisista siirroista ja asetuksen (EY) N:o*

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	998/2003 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 576/2013 taikka *7) 1 tai 2 kohdassa mainitun lain tai 3–6 kohdassa mainitun asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen* *vastaisesti siirtää, käsittelee, hävittää, pitää hallussaan tai luovuttaa eläimiä, eläinten alkioita tai sukusoluja, muita eläimistä saatavia tuotteita tai muita esineitä tai aineita taikka jättää noudattamatta eläintaudin leviämisen estämiseksi määrättyä kieltoa tai rajoitusta* siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle taikka vakavaa vaaraa eläinten terveydelle, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *eläintaudin leviämisvaaran aiheuttamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.
46 luku	46 luku
Maahantuontiin ja maastavientiin liittyvät rikokset	**Maahantuontiin ja maastavientiin liittyvät rikokset**
4 §	4 §
Salakuljetus	*Salakuljetus*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Salakuljetuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain (1192/1996) 5 §:n tai sen nojalla annettujen säännösten tai yleisten tai yksittäistapausta koskevien määräysten vastaisesti tuo tai tahallaan yrittää tuoda maahan taikka kuljettaa, käsittelee tai säilyttää eläimiä tai tavaroita taikka laiminlyö velvollisuutensa tarkastuttaa eläimet tai tavarat.	2 momentti kumotaan
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain 2 ja 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

muutetaan eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 2 §:n 1 momentti ja 30 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
2 §	2 §
Suhde muihin säädöksiin	*Suhde muihin säädöksiin*
Eläintautien leviämisen ehkäisystä säädetään myös eläintautilaissa (441/2013).	Eläintautien leviämisen ehkäisystä säädetään myös *eläintautilaissa (/)*.
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
30 §	30 §
Hävittäminen poikkeuksellisissa olosuhteissa	*Hävittäminen poikkeuksellisissa olosuhteissa*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
Aluehallintovirasto voi eläintautilain 23 §:n nojalla annettavan päätöksen yhteydessä ja Elintarviketurvallisuusvirasto mainitun lain 26 §:n nojalla annettavan päätöksen yhteydessä päättää eläintautitapauksissa sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti muun kuin sivutuoteasetuksen 8 artiklan a kohdan i alakohdassa tarkoitetun luokkaan 1 kuuluvan aineksen hävittämisestä hautaamalla maahan tai tämän lain 27 §:ssä säädetystä kiellosta poiketen polttamalla avotulella, jos kuljetus lähimpään käsittelylaitokseen aiheuttaisi vaaraa terveydelle tai jos käsittelylaitosten kapasiteetti on ylittynyt eläintautiepidemian johdosta.	*Aluehallintovirasto voi eläintautilaissa tarkoitetun taudin leviämisen estämistä koskevan päätöksen yhteydessä ja Ruokavirasto mainitussa laissa tarkoitetun taudintorjuntatoimenpiteitä koskevan päätöksen* yhteydessä päättää eläintautitapauksissa sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti muun kuin sivutuoteasetuksen 8 artiklan a kohdan i alakohdassa tarkoitetun luokkaan 1 kuuluvan aineksen hävittämisestä hautaamalla maahan tai tämän lain 29 §:ssä säädetystä kiellosta poiketen polttamalla avotulella, jos kuljetus lähimpään käsittelylaitokseen aiheuttaisi vaaraa terveydelle tai jos käsittelylaitosten kapasiteetti on ylittynyt eläintautiepidemian johdosta.
	———
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

metsästyslain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan metsästyslain (615/1993) 23 §, sellaisena kuin se on laissa 1469/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
23 §	23 §
Metsästyksen rajoittaminen yleisen turvallisuuden vuoksi	*Metsästyksen rajoittaminen yleisen turvallisuuden vuoksi*
Jos yleisen turvallisuuden kannalta on erityisen tärkeää *tai eläintautilain (55/1980) 3 §:n nojalla määriteltyjen helposti leviävien eläintautien leviämisen ehkäisemiseksi on välttämätöntä*, aluehallintovirasto voi määräajaksi tietyllä alueella kieltää metsästyksen tai rajoittaa sitä. Ennen kiellon tai rajoituksen määräämistä on metsästysoikeuden haltijaa ja alueen omistajaa kuultava. *Kuulemista ei kuitenkaan edellytetä, jos kiellon tai rajoituksen antaminen perustuu helposti leviävien eläintautien leviämisen ehkäisemiseen*.	Jos yleisen turvallisuuden kannalta on erityisen tärkeää, aluehallintovirasto voi määräajaksi tietyllä alueella kieltää metsästyksen tai rajoittaa sitä. Ennen kiellon tai rajoituksen määräämistä on metsästysoikeuden haltijaa ja alueen omistajaa kuultava.
Aluehallintoviraston tulee kumota 1 momentissa tarkoitettu kielto tai rajoitus ennen määräajan päättymistä, jos kiellon tai rajoituksen voimassapitämiseen ei enää ole tarvetta.	Aluehallintoviraston tulee kumota 1 momentissa tarkoitettu kielto tai rajoitus ennen määräajan päättymistä, jos kiellon tai rajoituksen voimassapitämiseen ei enää ole tarvetta.
Aluehallintovirastolle kuuluvista 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tehtävistä huolehtii Suomen talousvyöhykkeellä se aluehallintovirasto, jonka toimialueen kohdalla kysymyksessä oleva osa talousvyöhykkeestä sijaitsee. Ahvenanmaan valtionviraston toimialueen vastaista rajaa lukuun ottamatta aluehallintovirastojen toimialueiden välisen rajan katsotaan jatkuvan aluevesien ulkorajalta suuntaansa muuttamatta talousvyöhykkeen ulkorajaan saakka.	Aluehallintovirastolle kuuluvista 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tehtävistä huolehtii Suomen talousvyöhykkeellä se aluehallintovirasto, jonka toimialueen kohdalla kysymyksessä oleva osa talousvyöhykkeestä sijaitsee. Ahvenanmaan valtionviraston toimialueen vastaista rajaa lukuun ottamatta aluehallintovirastojen toimialueiden välisen rajan katsotaan jatkuvan aluevesien ulkorajalta suuntaansa muuttamatta talousvyöhykkeen ulkorajaan saakka.
	———
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .